

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντι

Περίοδος Β'
Τεύχος 424
Παρασκευή
15 Δεκεμβρίου 1989
Δρχ. 150

Η Αριστερά σε σταυροδρόμι

Κυβέρνηση Χριστουγέννων;

Ο Κόσμος μετά τη Μάλτα

Πράγα - Βερολίνο - Βουδαπέστη - Σόφια...

Οικουμενικά μέτρα και Οικονομία

Σενάρια εκλογών

Μνήμη Παύλου Ζάννα

ALEXANDER

Πίπες καπνού ALEXANDER για...
πολύ εκλεκτικούς άνδρες

Το προνόμιο του να είσαι εκλεκτικός πηγάζει απ' το προνόμιο της γνώσης.

Η γνώση σε βοηθάει να διαλέξεις το καλύτερο και το λιγότερο βλαβερό.

Οι γνώστες ξεχωρίζουν αμέσως την ποιότητα της πίπας καπνού ALEXANDER, βγαλμένη από γνήσια ελληνική ρίζα ρεικιού άνω των 150 ετών, διαλεγμένη και «φιλοτεχνημένη» απ' τα πιο έμπειρα ελληνικά χέρια με πείρα 30 ετών και μελετημένη για τις ελληνικές κλιματολογικές συνθήκες.

Με υδροπαγίδα (HYDRO SYSTEM) διπλού φυσικού φιλτραρίσματος με φίλτρο από ξύλο ΜΠΑΛΣΑΣ που συγκρατεί μέχρι και το 95% της υγραποίησης του καπνού, που απαλλαγμένος από τα βαριά κατάλοιπα (πίσσα, κουμαρίνη, κτ.λ.) κυκλοφορεί ελεύθερος και ψυχρός.

Η κάθε ρουφηξιά διπλασιάζει την αίσθηση της απόλαυσης, δίνοντας και στον πιο απαιτητικό καπνιστή αυτό που ακριβώς ζητάει.

ALEXANDER
briar pipes

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΖΑΒΒΟΣ
ΜΕΣΟΓΕΙΩΝ 28 - ΜΑΡΟΥΣΙ - ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ. 681 0235
ΤΑΧ. ΘΥΡΙΑ 62020 - 152 10 ΧΑΛΑΝΔΡΙ
FAX. 01-681 1571

ΚΟΣΜΟΓΟΝΙΑ Ή ΚΑΤΑΚΛΥΣΜΟΣ;

ΚΑΝΕΙΣ ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΕΙ πού ακριβώς θα οδηγήσουν οι κοσμογονικές αλλαγές στην Ανατολική Ευρώπη, σε ποια πολιτικά συστήματα και ποιες κοινωνικές δομές θα βρουν την ισορροπία τους οι δυνάμεις που αναπτύσσονται καθώς καταρρέουν οι σταλινικές δικτατορίες. Οι λαοί των «σοσιαλιστικών» χωρών ζουν κι αυτοί τις δικές τους «μεταπολιτεύσεις» κι όλα φαίνονται να προχωρούν προς επιθυμητές λύσεις με τον ομαλότερο δυνατό τρόπο —ομαλότερο ακόμη κι από τον τρόπο με τον οποίο κατέρρευσαν προ δεκαπενταετίας οι δικτατορίες της Ελλάδας, της Ισπανίας, της Πορτογαλίας. Ας ελπίσουμε πως δεν θα υπάρξουν επικίνδυνοι κραδασμοί, πως οι εξουσιαστικοί μηχανισμοί που ηττώνται δεν θα προξενήσουν καταστροφές με τους επιθανάτιους σπασμούς τους. Μια Νέα Ευρώπη γεννιέται και τα φαινόμενα δείχνουν πως μπορούμε να αντιμετωπίσουμε τον 21ο αιώνα με αισιοδοξία.

ΔΕΝ ΚΑΤΑΡΡΕΟΥΝ όμως μόνο οι δικτατορίες: μαζί τους συμπαρασύρουν κι ολόκληρο το σύστημα σκέψης που αποτέλεσε την επίσημη ιδεολογία τους, τον μαρξισμό-λενινισμό —στο όνομα του οποίου οικοδομήθηκαν αυτά τα καθεστώτα αλλά και τα κομμουνιστικά κόμματα όλης της γης. Κι υπάρχει κίνδυνος να βρεθούμε μπρος στο εξής παράδοξο: ο μαρξισμός-λενινισμός να εξαφανιστεί στις χώρες όπου «βρισκόταν» στην εξουσία και να επιβιώσει στα ΚΚ της Δυτικής Ευρώπης —τα οποία θα υιοθετήσουν ίσως στα λόγια την «περεστρόικα» αλλά θα διατηρήσουν τις ίδιες απολιθωμένες δομές και αρχές. Όχι βεβαίως επειδή τα δόγματα του μαρξισμού - λενινισμού είναι

κατάλληλα δια τα καθ' ημάς, αλλά γιατί οι «κρατούντες» μέσα στα κόμματα θα προσπαθήσουν να διατηρήσουν την εξουσία τους, και θα συνεχίσουν να την ασκούν όπως ως τώρα έχουν μάθει. Από την άλλη μεριά θα πρέπει κανείς να βλέπει με κάποια δυσπιστία τους όψιμους σούπερ-ανανεωτικούς, για τους οποίους η «περεστρόικα» δεν αποτελεί παρά τον πολιορκητικό κροϊό για να κατακτήσουν την κομματική εξουσία.

ΜΕ ΑΛΛΑ ΛΟΓΙΑ υπάρχει φόβος τα όσα κοσμογονικά συντελούνται στην Αν. Ευρώπη να μην αποτελέσουν για τη Δυτική παρά την αφορμή για βουβούς σκληρούς εσωκομματικούς αγώνες με έπαθλο την ηγεσία των Κ.Κ. Και δεν αναφερόμαστε βέβαια στο ιταλικό, που έχει προ πολλού λύσει τις διαφορές του με τον υπαρκτό σοσιαλισμό, αλλά στο γαλλικό, το πορτογαλικό, το ισπανικό και ιδιαίτερα το ελληνικό ΚΚ: το ΚΚΕ μόλις εφέτος, με αφορμή το «κοινό πόρισμα» με την ΕΑΡ και 200 χρόνια μετά τη γαλλική επανάσταση παραδέχθηκε τον πολυκομματισμό —ας ελπίσουμε πως θα συνειδητοποιήσει πιο γρήγορα τα όσα τώρα συμβαίνουν και δεν θα κλειστεί στο ιδεολογικοπολιτικό καβούκι του φοβούμενο τις προς τα «αριστερά» διαρροές των νοσταλγών του Μπρέζνιεφ και του Χόνεκερ.

Η ΑΡΙΣΤΕΡΑ απέδειξε ως τώρα πως μέσα από το Συνασπισμό ήταν σε θέση να αντιμετωπίσει τις δύσκολες πολιτικές προκλήσεις που συνάντησε. Εμπειρικά, και χωρίς πρόγραμμα, έκανε πλήθος αλλαγές —χωρίς ίσως να τις συνειδητοποιήσει. Είναι καιρός να τις παραδεχθεί και να τις θεσμοθετήσει, να ξαναδεί το απώτερο παρελθόν της αυτοκριτικά, για να μπορέσει να κάνει ένα βήμα προς τα μπρος. Αλλιώς, υπάρχει φόβος η κοσμογονία της Ανατολικής Ευρώπης να αποδειχθεί για την εγχώρια Αριστερά κατακλυσμός.

αντί

**ΠΕΡΙ
ΕΧΟ
ΜΕΝΑ**

- Περίοδος Β'
- Χρόνος 16ος
- Τεύχος 424

Παρασκευή 15 Δεκεμβρίου 1989
δρχ. 150

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Δημοχάρους 60 • 115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.49.300
72.32.819 - 72.48.240
FAX: 72.26.107 - TELEX: 214179 ANTI

Η πολιτική και στρατηγική γύμνια των οικονομικών μέτρων	28
ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΠΕΤΑΝΓΙΑΝΝΗΣ	
Ο κόσμος μετά την Μάλτα	30
ΤΕΤΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ	
Η ώρα της αλήθειας του Ίμρε Ποζγκάου	34
Μια νέα εποχή αρχίζει — Τσεχοσλοβακία — Αν. Γερμανία — Βουλγαρία	35-36
ΡΕΠΟΡΤΕΡ	
Συν και μείον στο πανεπιστήμιο	38
ΡΑΝΙΑ ΚΛΟΥΤΣΙΝΙΩΤΗ	
Αμοιβές μηχανικών και ιδιωτικός τομέας κατασκευής	44
ΜΝΗΜΗ ΠΑΥΛΟΥ ΖΑΝΝΑ	50
ΝΤΙΝΟΣ ΣΙΩΤΗΣ	
Οι πολιτικές ρίζες στη λογοτεχνία της Λατινικής Αμερικής	52
ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ	
ΑΝΤΗΝΩΡ	
Οικουμενική και «επείγόμενοι»	4
ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ	6
ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΕΣ	
Δ. ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ	9
Ένας άλλος απολογισμός του 1989	54
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ	10
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	46
ΒΙΒΛΙΟ	59

Τ. ΚΑΦΕΤΖΗΣ	
Αριστερά: χθες ήταν νωρίς, αύριο θα είναι αργά	12
ΒΑΣΙΛΗΣ ΖΗΣΗΣ	
ΚΚΕ: μηχανία και αντιφάσεις	14
Τ. ΤΕΛΛΟΓΛΟΥ	
21 χρόνια μετά	16
Δ. ΜΙΧΑΗΛ	
Επιστροφή στα παλιά...	18
ΒΑΣΙΛΗΣ ΖΗΣΗΣ	
Κυβέρνηση Χριστουγέννων;	20
ΣΠΗΛΙΟΣ ΠΑΠΑΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ	
Η ξεροκέφαλη οικονομία και οι «οικουμενικές» συγκλίσεις	24
Κ. ΤΣΑΛΟΓΛΟΥ	

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: Δ. ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΟ 15ήμερο

Οικουμενική και «επείγόμενοι»...

ΣΤΗ ΜΑΛΤΑ η συνάντηση Γκορμπατσώφ - Μπους ήταν μια ακόμα προσφορά στην υπόθεση της ειρήνης... Στις Βρυξέλλες, η συνάντηση κορυφής των «12» ήταν ένα ακόμα βήμα προς την ενοποίηση της Ευρώπης... Στη Μόσχα, στη Βαρσοβία, στην Πράγα, στη Βουδαπέστη, στη Σόφια, η περεστρόικα προχωρεί. Και ενώ —για να χρησιμοποιήσουμε μια ωραία διατύπωση του Λεωνίδα Κύρκου— «η παγκοσμιότητα των προβλημάτων και αξιών ξεπερνάει πια τα εθνικά σύνορα και συνδέει τους ανθρώπους στην αναζήτηση ενός νέου βηματισμού, προς ένα Αύριο ελευθερίας και ειρήνης», στην Ελλάδα κάποιοι επείγονται: Όχι για να συλλάβουν τα όσα συμβαίνουν γύρω μας, αλλά για να ρίξουν την οικουμενική κυβέρνηση Ζολώτα!

ΠΡΩΤΟΙ επείγόμενοι είναι η ηγεσία —ή, έστω, ένα τμήμα της ηγεσίας— της Νέας Δημοκρατίας. Η συλλογιστική τους είναι απλή: Η κυβέρνηση Τζαννετάκη, η κυβέρνηση Ζολώτα «εθίζουν» τον λαό στην ιδέα των συμμαχικών κυβερνήσεων... Και ο «εθισμός» αυτός απάδει από τον κεντρικό (και αμετακίνητο) στόχο του κόμματος που είναι η «αυτοδυναμία»! Συνεπώς: Πρέπει να πείσουμε το εκλογικό σώμα για τέσσερα πράγματα: Πρώτον, ότι μια συμμαχική κυβέρνηση μπορεί να προσφέρει έργο —θετικό, έστω, έργο— αλλά δεν λύνει προβλήματα. Δεύτερο: Ότι η σημερινή κυβέρνηση α-

κριβώς επειδή πρέπει να «συμβιβάζει» τις διαφορετικές απόψεις των τριών εταίρων της, ακολουθεί «αντιφατική και εν πολλοίς ασυνάρτητη οικονομική πολιτική». Τρίτο: Ότι η «αντιφατικότητα» αυτή επιτάσσει μια νέα θεώρηση των λόγων που υπαγόρευσαν τη συγκρότηση της κυβέρνησης Ζολώτα. Και μια «μετρημένη» νέα στόχευση θα ήταν η σύντηξη (τουλάχιστον) της ζωής της κυβέρνησης αυτής. Τέταρτο: Ότι «μόνη λύση» είναι η ταχύτερη δυνατή προσφυγή στις κάλπες και η ανάδειξη μιας ισχυρής, αυτοδύναμης κυβέρνησης της Νέας Δημοκρατίας, ικανής να προωθήσει το πρόγραμμά της, κλπ.

ΔΕΥΤΕΡΟΙ επείγόμενοι είναι οι φασιστοειδείς του Ταύρου, με όλο τον κύκλο των λυσσαλέων αυριανιστών. Η στόχευσή τους, βέβαια διαφέρει μια και κανείς τους δεν πιστεύει —και δεν προσβλέπει— σε μια «ισχυρή αυτοδύναμη κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ». Όμως, για τους ανθρωποειδείς της λάσπης, αυτό δεν έχει και τόση σημασία! Γι' αυτούς, το πρόβλημα είναι να αποδείξουν ότι διάλογος με την «επάραιο Δεξιά» ή με την «προδοτική Αριστερά» δεν νοείται. Ότι εκείνος, ο αληθινός μνηστής Μ. Κουτσόγιωργας, είχε δίκαιο όταν έλεγε πως υπάρχει μόνο φως και μόνο σκοτάδι — «φως» ο Ανδρέας, ο Μένιος, ο Τόμπρας, ο Λούβαρης, ο Μαρούδας, οι... αδελφοί Κουρή, «σκοτάδι» ο Μητσοτάκης, ο Φλωράκης, ο Κύρκος, ο Στεφανόπουλος, όλοι όσοι δεν ήταν και δεν είναι ΠΑΣΟΚ! Συνεπώς, αυτή η «παρδαλή» κυβέρνηση Ζολώτα δεν μπορεί να εμπνέει έναν πούρο αυριανιστή! Και αν δεν μπορούμε —σκέφθηκαν— να πριονίσουμε το κλαδί του δέντρου (πάνω στο οποίο κάθεται), μπορούμε άνετα να την βρίζουμε καθημερινά: Κάτω οι διαβασμένοι, οι ντοτόροι, «της γραμματικής οι μανταρίνοι και της πολιτικής οι φασουλήδες»!

ΜΑΤΑΙΑ, κάποιοι νηφάλιοι, από το ΠΑΣΟΚ, διαμήνυσαν στους λασπολόγους του Ταύρου ότι, με τη στάση τους, δυσκολεύουν τα πράγματα και ότι «δεν είναι δυνατόν από τη μια να βρίζουμε την Αριστερά («είσθε προδότες, είσθε πράκτο-

ρες της CIA, είσθε εφοπλιστές, είσθε οικοπεδοφάγοι...») και από την άλλη να ζητούμε συνεργασία μαζί της». Επιτέλους —είπαν οι νηφάλιοι σε κάποιο άλλο μήνυμά τους— πρέπει όλοι να αντιληφθούμε ότι «ΧΑΣΑΜΕ ΤΗ ΘΕΙΑ - ΣΤΟΠ» (με την έννοια ότι ΧΑΣΑΜΕ ΤΗΝ ΕΞΟΥΣΙΑ - ΣΤΟΠ) και ότι, από εδώ και μπρος, «μόνο μέσω μιας συμμαχικής κυβέρνησης έχουμε ελπίδα να δούμε θεού πρόσωπο»...

ΣΤΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ αυτά, οι φασιστοειδείς του Ταύρου αντέδρασαν όπως αντιδρούν όλοι οι όπου γης οπαδοί του έρποντος καθημερινού φασισμού: Έστω, —δήλωσαν— να δεχθούμε ότι είμαστε υβριστές, έστω να δεχθούμε ότι —στον πυρετό της... μάχης!— είπαμε και μια κουβέντα παραπάνω! Να δεχθούμε —αν θέλετε— ότι ρίξαμε και ρίχνουμε, τον πολιτικό λόγο, την πολιτική συνείδηση, στα σκουπίδια, αλλά όχι και να μας κατηγορείτε για φασισμό! Και επειδή, τώρα, άρχισαν και οι «δικοί μας» να ταυτίζουν τον αυριανισμό με τον φασισμό, θα πρέπει ο Ανδρέας, ο αρχηγός μας, να παρέμβει και να βάλει τα πράγματα στη θέση τους. Να δηλώσει, δηλαδή, ότι είμαστε «υπόδειγμα» ύφους και ήθους... Ότι η «Αυριανή» είναι μια εξαιρετή δημοκρατική εφημερίδα, που πρόσφερε πολύτιμες υπηρεσίες στη «δημοκρατική παράταξη» και, μάλιστα, σε δύσκολες ώρες. Και ακόμα: Να αποκηρύξει τους «Γιωργάκηδες» (και τους άλλους «κουφιοκεφαλάκηδες») που είχαν την αναιδεια να βγουν στο μείνταμι και να πουν ότι είμαστε ρατσιστές και φασίστες. Διαφορετικά...

Όπου παρεμβαίνει ο αρχηγός...

ΚΑΙ Ο ΑΡΧΗΓΟΣ —ο μεγάλος αρχηγός; Ο αρχηγός, χωρίς ντροπή, υπέκυψε στον εκβιασμό: Πράγματι, είπε, η προσπάθεια μερικών στελεχών του ΠΑΣΟΚ να ταυτίσουν τον αυριανισμό με τον έρποντα φασισμό, είναι «πολιτικό λάθος»... Πράγματι, η «Αυριανή» είναι κομματικά μια «ανεξάρτητη εφημερίδα» και «έχει προσφέρει σημαντικά στους δημοκρατικούς αγώνες του λαού μας»... Πράγματι, η εφημερίδα αυτή στάθηκε, σε δύσκολες στιγ-

BBC ENGLISH VIDEO COURSES

ΣΕΙΡΕΣ για: αρχαρίους
προχωρημένους,
ειδικά θέματα

ΝΕΑ ΠΑΙΔΙΚΗ ΣΕΙΡΑ

“MUZZY IN CONDOLAND”

Για παιδιά 5-9 ετών
Μαθαίνουν Αγγλικά
διασκεδάζοντας
— Μόνιμη έκθεση —
Τηλ. 36.45.608

ΑΓΓΛΙΚΑ
ΒΙΒΛΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΠΑΝΤΕΛΙΔΗ

ΟΔΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ 11
τηλ. 36.23.673

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΑ
ΒΙΒΛΙΑ

ΠΛΟΥΣΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗ ΣΕ: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ & ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΕΠΙΣΗΣ: BBC ENGLISH COURSES
Σ' όλο τον κόσμο η επιτυχία του BBC στη
διδασκαλία Αγγλικών είναι αναγνωρισμένη

BBC ENGLISH COURSES HELLAS
ΑΜΕΡΙΚΗΣ 9 - ΑΘΗΝΑ 106 72

BBC ENGLISH AUDIO COURSES

ΝΕΑ ΣΕΙΡΑ “FINANCIAL ENGLISH”

Ειδικοί Επιστήμονες
ετοίμασαν αυτή τη σειρά με
τη συνεργασία του
περιοδικού “ECONOMIST”.
Ένα βιβλίο και δύο
κασσέτες, εξηγούν την
Οικονομική Ορολογία με
ζωντανά παραδείγματα.

ΟΧΙ ΚΥΡΙΕ ΦΑΡΑΚΟ!..
 ΣΤΗ ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ ΥΠΑΡΕΤΟΥ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΥ
 ΔΕΝ ΑΝΑΦΕΡΕΤΑΙ ΠΟΥΘΕΝΑ
 ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΣΑΣ!..
 ΛΥΠΑΜΑΙ!..

μές στο πλευρό μας...

ΠΑΡΑΜΕΝΕΙ γεγονός ότι, με την δήλωση Παπανδρέου, το καταπέτασμα του ναού δεν εσχίσθη εις δυο, η γη δεν εσεισθη και τα μνημεία δεν ανεώχθησαν... (Και δεν έγινε τίποτε από όλα αυτά, ίσως γιατί ο Α. Παπανδρέου έχει ταυτισθεί, από καιρό, με τον αυριανισμό). Παρά ταύτα, μέσα στους κόλπους του Εκτελεστικού Γραφείου του ΠΑΣΟΚ, αλλά και σε άλλα επίπεδα του κόμματος, η «βαβούρα» υπήρξε μεγάλη: Πού το πάει ο αρχηγός; Πώς θα συνεργασθούμε (αύριο - μεθαύριο) με τον Συνασπισμό, όταν όχι μόνο δεν διαφοριζόμαστε από τον αυριανισμό, αλλά σπεύδουμε να γίνουμε οι απολογητές του; Και πώς θα απαντήσουμε στη δήλωση του Α. Βάσση, μέλους της Εκτελεστικής Επιτροπής του Συνασπισμού, που λέει ότι «υπάρχει μια αμφίδρομη σχέση ανάμεσα στον παπανδρείκό λαϊκισμό και τον αυριανισμό» και ότι «ιεροφάντης του λαϊκισμού είναι ο ίδιος ο Ανδρέας Παπανδρέου»;

(Ο Συνασπισμός, βέβαια, θέτει τέσσερις άλλους όρους, πέρα από την καταδίκη του αυριανισμού).

ΜΕΡΙΚΟΙ συσχέτισαν τη δήλωση - εγκώμιο Παπανδρέου (υπέρ του αυριανισμού) με τα γνωστά σενάρια περί «ομονοούντων δεινοσαύρων» που, αφού «τα βρήκαν μεταξύ τους», έκαναν και την αντίστοιχη κατανομή ρόλων: Ο Κ. Μητσοτάκης στην πρωθυπουργία, ο Α. Παπανδρέου στην προεδρία της Δημοκρατίας... Διαφορετικά —λένε οι σεναριογράφοι— ο Παπανδρέου δεν θα έσπευδε (αν είχε κατά νου τη συνεργασία με την Αριστερά) να εμφανισθεί «αγιογράφος» του ερ-

ποντος φασισμού. Και τα μεν σενάρια αυτά, η Νέα Δημοκρατία, με μια οργίλη ανακοίνωσή της, τα διαψεύδει άρδην: Η Νέα Δημοκρατία —αναφέρει η ανακοίνωση— έχει προτείνει, για το αξίωμα του προέδρου της Δημοκρατίας, τον κ. Κ. Καραμανλή... Η Νέα Δημοκρατία ουδέποτε θα υποστήριζε υποψηφιότητα του κ. Α. Παπανδρέου... Η Νέα Δημοκρατία πιστεύει ότι μόνο μια δική της αυτοδύναμη κυβέρνηση αποτελεί λύση, κλπ.

ΠΑΡΑ ΤΑΥΤΑ, ο Γ. Λιάνης, βουλευτής του ΠΑΣΟΚ και «εξάδελφος» του Α. Παπανδρέου, επιμένει ότι «πολύ πιο κοντά στο αξίωμα του προέδρου της Δημοκρατίας βρίσκεται σήμερα ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ» ή —σύμφωνα με μια άλλη διατύπωση— «ο Ανδρέας δεν αποκλείει τη σκέψη της Προεδρίας».

ΕΤΣΙ ΕΙΧΑΝ τα πράγματα, όταν, ξαφνικά, παρενεβλήθη και η δήλωση του τ. προέδρου της Δημοκρατίας Κ. Καραμανλή, με αφορμή την επίσκεψη του προέδρου της Κύπρου Γ. Βασιλείου στην Πολιτεία. Ο Κ. Καραμανλής δήλωσε ότι «ανησυχεί περισσότερο για τις εξελίξεις στην Ελλάδα, παρά για τις εξελίξεις στην Κύπρο». Και ο μεν Κ. Καραμανλής απέφυγε να δώσει οποιεσδήποτε διευκρινίσεις —παρά το ότι ρωτήθηκε από τους δημοσιογράφους— για το περιεχόμενο της δήλωσής του αυτής. Η «Καθημερινή», ωστόσο, αισθάνθηκε την ανάγκη να αναγάγει τη δήλωση Καραμανλή σε κύριο, πρωτοσέλιδο της θέμα με τίτλο: «Καραμανλής: Η Ελλάδα κινδυνεύει!» Η «Καθημερινή» αφήνει να νοηθεί ότι η δήλωση Καραμανλή εναρμονίζεται με τη δική της διαπίστωση ότι «η κυβέρ-

νηση αποφεύγει να δει την αλήθεια και να πάρει τα μέτρα που απαιτεί η οικονομική κατάσταση της χώρας σήμερα». Άλλοι παρατηρητές, όμως, υπενθυμίζουν, ότι ο ίδιος ο Κ. Καραμανλής υπήρξε, επίσης, «κατασκευαστής οικουμενικής κυβέρνησης» (με τη συγκρότηση «κυβέρνησης εθνικής ενότητας», τον Ιούλιο του 1974) και ότι, κατ' αρχήν, δεν πρέπει να είναι αντίθετος στην «ιδέα» της σημερινής οικουμενικής, η οποία χαρακτηρίστηκε «κυβέρνηση εθνικής ανάγκης».

Φοροδιαφυγή: Πώς δαμάζεται;

ΣΤΟ ΜΕΤΑΞΥ, και ενώ το υπουργείο Εθνικής Οικονομίας ανεβάζει το έλλειμμα του δημοσίου τομέα στα 1.900 δισ. και την εξέλιξη του χρέους στο 100% του ΑΕΠ, ο υπουργός Οικονομικών Γ. Σουφλιάς ανακοίνωσε άμεσα μέτρα για την πάταξη της φοροδιαφυγής. Από την πλευρά τους οι υπουργός και αναπληρωτής υπουργός Εθνικής Οικονομίας Γ. Γεννηματάς και Γ. Δραγασάκης δήλωσαν ότι, ακόμα και αν επιτευχθεί ο αρχικός στόχος, να αντληθούν, δηλαδή, 550 δισ. δραχμές με τους τίτλους του δημοσίου, «η προσφυγή στον εξωτερικό δανεισμό εμφανίζεται ως αναπόφευκτη»...

ΑΥΤΑ, όταν μας χωρίζουν τρία μόλις χρόνια από το 1992 και υποτίθεται ότι πρέπει να καταβληθεί μια ιδιαίτερη προσπάθεια για τη σύγκλιση της ελληνικής οικονομίας με την ευρωπαϊκή. Οι οικονομικοί υπουργοί, μάλιστα, πιστεύουν ότι η κατάσταση, του χρόνου, θα είναι πιο στατική, καθώς θα στενεύουν ολοένα περισσότερο τα περιθώρια άσκησης μιας αποτελεσματικότερης οικονομικής πολιτικής.

ΜΠΡΟΣΤΑ στα δεδομένα αυτά, οι επιτελείς της Νέας Δημοκρατίας, επαναλαμβάνουν απλώς: Όταν θα έλθουμε εμείς στα πράγματα (φυσικά, με «αυτοδύναμη κυβέρνηση»...), όλα θα ιαθούν, όλα θα βελτιωθούν. Αλλά, στο μεταξύ, δεν έχουν κανένα μέτρο να εισηγηθούν, για την αντιμετώπιση της σημερινής κατάστασης πέρα από τον γενικό αφορισμό ότι τα μέτρα που πάρθηκαν δεν είναι επαρκή, δεν είναι «θαρραλέα», κλπ. Και τα μεν μέτρα μπορεί, πράγματι να μην είναι επαρκή. Αλλά κάθε φορά που προτείνεται (από τον Γ. Δραγασάκη) οποιοδήποτε «θαρραλέο μέτρο» —όπως θα ήταν λ.χ. η φορολογία των τόκων— οι άλλοι οικονομικοί υπουργοί αντιδρούν.

ΚΑΤΑ ΤΑ άλλα, μέσα στο δεκαπενθήμερο αυτό, σημειώνουμε την επίσκεψη του Κύπριου προέδρου Γ. Βασιλείου στην Ελλάδα, ενώ η διαδικασία προς την ολοκλήρωση της Ευρώπης προχωρεί, και την επανεμφάνιση του έκπτωτου Γλυξόπουγκου, με απροσμέτρητο θράσος, μας συμβουλεύει πώς θα «ανανεώσουμε» την πολιτική μας ζωή. Αν οπότεν πεθαίνει /πονηρός βασιλεύς/ έσβην η νύκτα εν' άστρον...

ANTHΝΩΡ

ημερο δοκτής

ΤΕΤΑΡΤΗ 29.11.89 · ΤΡΙΤΗ 12.12.89

ΤΕΤΑΡΤΗ, 29.11.89

Κόκκινη κλωστή δεμένη στην **ανέμη** τυλιγμένη δωσ' της κλώτσο να γυρίσει **παραμύθι** ν' αρχινήσει.

Αρχή του παραμυθιού μας, καλησπέρα της **αρχοντιάς** σας και **καλό χειμώνα**.

Είς το εξής για ν' απολαύσετε την **Ημεροδοκία** απαιτούνται **τζάκι, κάστανα, καρύδια, σταφίδες, φλοκάτες, κόκκινο γλυκό κρασί** και η **ατίθαση φλόγα** ξύλων που θα **τριζοβολούν** καιόμενα. Εγγυημένη ευτυχία —υπό τον όρο ότι δεν θα έχει χρησιμοποιηθεί το **τρυφερό** σαρκίο μου ως **προσάναμα**.

Παρά την ηλικία του ο κ. **Ξ. Ζολώτας** όχι μόνο **κυβερνά** αλλά και **προγραμματίζει**, κάνει σχέδια για το μέλλον δημοσίων —ενώπιον της **Βουλής των Ελληνίδων** η οποία θα συζητήσει επί τριήμερον ε-άν τον εμπιστεύεται ή όχι.

Τέτοια **ατραξιόν** δεν μπορούσε να περάσει απαρτήρητη. **Περίεργες** απ' όλα τα **μήκη** και τα **πλάτη** της γης προσέρχονται για να ιδούν τον **πρωθυπουργό** μας —μέχρι και ο κ. **Μιτερράν** κατέφθασε, με πρόσχημα ότι προεδρεύει της **ΕΟΚ**.

Όμως για τ' αξιοθέατα πληρώνει κανείς εισιτήριο. Ο κ. **Ζολώτας** υπαινίχθηκε ότι θα είναι ακριβό αλλά άφησε τους κ. **Σουφλιά, Γεννηματά** και **Δραγασάκη** να βρουν πόσα ακριβώς αντέχουμε να δώσουμε. Φυσικά οι γυναίκες αποκλείστηκαν κι εδώ.

Η κ. **Γκορμπασόφ** αφίχθη στη **Ρώμη**, μετά του συζύγου της, ο κ. **Γιέλτσιν** έφθασε στην **Αθήνα**. Μετά την **περεστρόικα** οι ρωσικές αρκούδες αντί της **χειμερίας νάρκης** προτιμούν να αποδημούν εις εύκρατα μεσογειακά κλίματα.

Συνήλθαν **κεχωρισμένως** οι

κοινοβουλευτικές ομάδες της **ΝΔ** και του **ΠΑΣΟΚ** και ενώπιον τους οι κ. **Μητσοτάκης** και **Παπανδρέου** εθρήνησαν την απώλεια της **πρωθυπουργίας**. Κατόπιν **διελύθησαν** η-σύχως.

ΠΕΜΠΤΗ, 30.11.89

Θερμές ευχές σ' όλες τις **Αντριάνες** και σε κάθε **Ανδρέα** —εξαιρείται ο **πασίγνωστος**.

Δεν φθάνει που, ως άλλος **Παπανδρέου**, επέβαλε την κόρη του για **βουλευτή**, έχει θυμώσει κι από πάνω ο **Αθ. Κανελλόπουλος** διότι δεν έγινε **υπουργός!** Αχόρταγοι αυτοί οι **Μοραίτες**.

Στον **νεοδημοκράτη** Πρόεδρο της **Βουλής** διαμαρτύρονται δικαίως για την απουσία **γυναικών** από την κυβέρνηση οι **βουλευτήριες** του **ΠΑΣΟΚ**. Είμαι σίγουρη ότι ο κ. **Παπανδρέου** θα εκτιμήσει τη γενναιοτήτά τους και, τη υποδείξει της κ. **Λιάνη**, κάποια θα κάνει **υπουργό**.

Οι **Ανατολικογερμανίδες** αεροβατούν περισσότερο κι από τις **Ελληνίδες**: όχι και τον **Χόνκερ** στο εδώλιο για **σκάνδαλα** όταν πρόκειται εν-ταύθα ν' απαλλαγεί ακόμη κι ο **Κουτσόγιωργας!**

Εν τη **Βουλή** ομίλησαν οι **τρεις αρχηγέτες** και δήλωσαν ότι εμπιστεύονται τον κ. **Ζολώτα** καθ' ότι **ανήρ** και **μεγαλύτερός** τους.

Η κ. **Ράισα** **Γκορμπασόφ** βρίσκεται στη **Μεσσηνή**, ο σύζυγός της επισκέπτεται τον **Πάπα**, ο κ. **Γιέλτσιν** τον **Αρχιεπίσκοπο Σεραφείμ**. Μαζί μου δεν θ' ασχοληθεί **καμία**;

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 1.12.89

Καλό σας μήνα αγαπητές μου —κι ακόμη καλύτερο σ' εμ-ενα.

Παγκόσμια ημέρα αγώνα κατά του **Ειτζ** σήμερα και είμαι σίγουρη πως δεν κάνετε **αταξίες**

αλλά **περιοριστήκατε** σε **βιντεοταινίες**.

Χαμός στα **περίπερα** για ν' αγοράσουν **Ημεροδοκία**. Σκεφθείτε να **βάζαμε** και **γυμνά** τι θα γινόταν!

Με **292** υπέρ, **1** κατά, **2** λευκά η **ανδροκρατούμενη Βουλή** εμπιστεύτηκε τη **φαλλοκρατική** κυβέρνηση **Ζολώτα**. Την υπερψήφισαν κι όλες οι **πουλημένες** εκπρόσωπες του φύλου μας —πλην της **σεπτής Δίτση**.

Σωστό: **καταλληλότερος** για **γραμματέας** της **Κοινοβουλευτικής ομάδας** του **ΠΑΣΟΚ** ήταν ο **σύζυγος** της **Σοφίας Κατσανέβα**, **μονάκριβης** κόρης του **μαραμπά** της. Αλλά οι **φαλλοκράτες** τον **έφαγαν** κι αυτόν και **έβαλαν** τον **Κεδικόλου**.

Ευτυχώς που επενέβη η **συντρόφισσα Μπου** έστειλε **αμερικανικά αεροπλάνα** και **σώθηκε** η κ. **Ακίνο** από το **πραξικόπημα**.

Απ' **ολότελα**, **καλή** και η κ. **Μάρθα Χανδρινού** - **Μαθιοπούλου** που ανέλαβε **γενική** γραμματέως του **Υπ. Δικαιοσύνης**.

Το **Κ.Κ.** της **Τσεχοσλοβακίας** χαρακτήρισε **λάθος** τη **στρατιωτική επέμβαση** του **Συμφώνου της Βαρσοβίας** το 1968 κατά του **Ντούμπσεκ**. Το **ΚΚΕ** τι λέει άραγε;

Κατατεμαχίστηκε ο άτυχος **μικρός Κωστάκης Μεσογίτης** και **καρδιά, πνεύμονας, μάτια, νεφρά, πάγκρεας** μεταφέρθηκαν με **αεροπλάνα, βαπόρια, και αυτοκίνητα** στα τέσσερα σημεία του ορίζοντα. Εγώ **διαφωνώ** με αυτό το **σύγχρονο εμπόριο σαρκός** —και όχι μόνο επειδή δεν **υπήρχε καμιά γυναίκα** μεταξύ των «**τυχερών**».

ΣΑΒΒΑΤΟ, 2.12.89

Άκουσαν **πρώι** **πρώι** **κάτι** «**Μάγισσες**» στον «**902**» να **βρίζουν** το «**Αντί**» και τον **Ημεροδοκία** διότι λέει είναι **σεξιστικά αντιφεμινιστικά**

Συντακτής μας μόλις τελείωσε την **αγγωνία** των **Πρακτικών** της **Προεδρίας**.

ανδροκρατικά, φαλλοκρατούμενα, πεοδεικτικά και **αιδοιοδηκτικά** περιοδικά. Με **μάγεψαν** τα λόγια τους, μου **πλάνεψαν** το **νου** τα **επιχειρήματά** τους, **τύψει**ς **δυνάστεψαν** την **ψυχή** μου: αυτές από τα **ραδιοκύματα**, οι άλλες στη **Βουλή**, τρίτες στο **πεζοδρόμιο** να δίνουν **αγώνα** για τα **δίκνα** του **φύλου** μου κι εγώ **τόσα** χρόνια να γράφω **σαν άντρας** για να **σταδιοδρομήσω**. Τέρμα **πια**: κι εγώ στον **κοινό** αγώνα για να γίνουν οι **επιτυχημένες** **γυναίκες** ακόμη **πιο επιτυχημένες**, κι εγώ στη **μάχη** για να **προωθηθούν** **γυναίκες γραφειοκράτες** στη **θέση** των **ανδρών συναδέλφων** τους, κι εγώ στο **μετερίζι** για να **μεινεί** η **συντρόφισσα Θάτσερ** **άλλα** **δέκα** χρόνια **πρωθυπουργός**.

Με αυτές τις **αγωνιστικές** **προθέσεις** πήρα το **δίχτυ** μου και **ξεκίνησα** για τη **λαϊκή** **αγορά** της **Καλλιδρομίου**. Κι **ε-κεί**, πάνω στη **μάντρα**, είδα **γραμμένο, φρέσκο-φρέσκο**, το **σύνθημα**: **Ο ΖΟΛΩΤΑΣ ΖΕΙ!** Και **συνειδητοποίησα** **ξεκαρδισμένη** πως **μία** είναι η **αλήθεια**: **ένα γέλιο** θα μας **θά-ψει** **όλες** μας.

Ανεχώρησε για τη **Μόσχα** ο κ. **Γιέλτσιν** ιδών τους **πάντες** **πλην** του κ. **Φλωράκη**. Το **τεί-χος** του **Περισσού** δεν **έπεσε**.

ΚΥΡΙΑΚΗ, 3.12.89

Εδώ είναι όλα **ήσυχια**. Στη **Μάλτα** η **φουρτούνα** **μαινεται**, αλλά οι **σύζυγοι** της **Ράισας** και της κ. **Μπου** φαίνεται να τα **βρίσκουν**. Στην **Αν. Γερμα-νία** **παραιτήθηκαν** οι **πάντες** και **συνελήφθη** ο **Χόνκερ**. Στην **Τσεχοσλοβακία**, η **νέα** **κυβέρνηση** **ζητά** να **αποχωρή-σουν** τα **σοβιετικά** **στρατεύ-ματα**. Δεν **μένει** παρά να **κλει-σει** ο **Ξενοφών** τις **βάσεις** και να **μεινουμε** **άλαλες**.

ΔΕΥΤΕΡΑ, 4.12.89

Σε **όλες** τις **Βαρβάρες** και σε **όλους** τους **βαρβάρους** χρόνια **πολλά!**

Στην **Πράγα**, **αντί** να **διαδη-λώνουν** που στην **κυβέρνηση** **δεν υπάρχουν** **γυναίκες**, **α-παιτούν** να **μπουν** **περισσότε-ροι** **μη-κομμουνιστές**, **ανεξαρ-τήτως** **φύλου**. **Περιμένω** με **α-γωνία** το **σαββατιανό**, **διπλά** **φαρμακερό**, **σχόλιο** των «**μα-γισσών**» του ως **εκ** **περισσού** **αριστέρου** «**902**».

Μη **σκοτώνεστε** στα **Πολεο-δομικά Γραφεία**: το **διάταγμα** του **αρχηγού** της **συντεχνίας** των **αρχιτεκτονιστών** και των **μηχανικών** **δου** θα **ανακληθεί**.

Ευτυχώς **που** **υπάρχει** η κ. **Θάτσερ** κι έσωσε την **τιμή** του **ΝΑΤΟ** με την **παρουσία** της στη **σημερινή διάσκεψη**. Διότι οι **σεξιστές** **στρατοκράτες** του **ΝΑΤΟ** **κόβουν** το **δρόμο**

προς την κορυφή της ιεραρχίας σε όλες τις γυναίκες στρατοκράτισσες.

Η **τριανδρία** Σουφλιά - Γεννηματά - Δραγασάκη ακόμα να μας στείλει τη *λυπητερή*. Όσο αργούν, για καλό μας είναι.

ΤΡΙΤΗ, 5.12.89

Επιτέλους, βρήκαμε κι ένα σύμμαχο στους δίκαιους αγώνες μας: 20 εκατ. δολάρια προσφέρει στην κυβέρνηση ο εφοπλιστής **Ι. Λάτοσης** τα οποία να διατεθούν κατά προτεραιότητα στις «μητέρες που έχουν περισσότερα των δυο παιδιών». Τα συνεργαζόμενα γυναικεία σωματεία πρέπει να τον ανακηρύξουν επίτιμο πρόεδρό τους.

Αδυνατώ να παρακολουθήσω όσα συμβαίνουν στην **Ανατολική Ευρώπη**. Περιμένω να κατασταλάξουν για να σας ενημερώσω.

Το παζάρι για το τι **εισιτήριο** θα πληρώσουμε για να απολαμβάνουμε τα *πηγαινέλα* του κ. Ζολώτα δεν τελειώσε.

Επιτέλους! Απελευθερώθηκαν τα **δίδακτρα** των ιδιωτικών σχολείων. Έτσι οι ιδιοκτήτες θα τα αυξήσουν, οι γονείς θα πάρουν τα παιδιά τους και θα κλείσουν τα ιδιωτικά να ησυχάσουμε.

Να πάμε όλες στην **Ευρώπη** να εκπολιτιστούμε. Όπως η **Επίτροπος κ. Β. Παπανδρέου** που μας επισκέπτεται κάπου-κάπου και δίνει σοφές συμβουλές προς όλα τα κόμματα.

ΤΕΤΑΡΤΗ, 6.12.89

Παρά τη στενοχώρια μας για την απώλεια του **Π. Ζάννα** οφείλουμε να ευχηθούμε χρόνια πολλά στις *Νίκες* και τους *Νίκους*.

Την ύστατη στιγμή ο **Μ. Κουτσόγιωργας** έσπευσε να υποβάλλει νέα ένσταση κατά της απόφασης των *ελβετικών δικαστηρίων* να ανοίξει ο *τραπεζικός λογαριασμός* του. Να δείτε που στο τέλος η κ. **Αλίκη** θα πληρώσει τα σπασμένα του ανδρός της.

Ο **Γιέλτσιν** δεν χωρούσε από τη θύρα του κ. **Φλωράκη**, ο **Μ. Σωτήρης** χώρεσε και για πρώτη φορά *αμερικανός πρεσβευτής* εισήλθε στα άδυτα του *Περισσού*.

Οι **Σουφλιάς, Γεννηματάς, Δραγασάκης** βάλθηκαν να αδειάσουν το **καλάθι** μας και το *ρεζερβουάρ* της βενζίνης, αποδεικνύοντας ότι οι κατά του *θατσερισμού* επιθέσεις τους είναι καθαρά *σεξιστικές*.

Ζολώτας, Μητσοτάκης, Παπανδρέου, Φλωράκης συναντήθηκαν και αποφάσισαν πως όλα *βαίνουν καλώς* και πως το *εισιτήριο* που καθόρισε ο

Σουφγεννηδραγάς είναι αντίξιο του *θεάματος*.

ΠΕΜΠΤΗ, 7.12.89

«**Είσαστε όλες ένα μάτσο φεμινίστριες**» ούρλιαξε ο *απλοφόρος* κι άρχισε να πυροβολεί στον *σωρό*, όπου εβλεπε *θηλυκό στόχο*. Αφού έστειλε στον *άλλο κόσμο* 14 *αθώες γυναίκες*, ο *ανταποκριτής* μας στο **Μόντρεαλ** αυτοκτόνησε. Μόλις τον πληροφορήσαμε για την *αλλαγή γραμμής* που επέβαλε η *συγκυρία*, ο *φανατικός Μαρκ* προτίμησε να πεθάνει *μετά των αλλοφύλων* παρά να εγκαταλείψει τις *ιδέες* του...

Νέος *κατατεμαχισμός* 16-χρονης **δωρήτριας** και *διασπορά* των οργάνων της σε *απελπισμένους ασθενείς*. Εγώ φοβάμαι την ημέρα που τις *δωρεές* θα τις αντικαταστήσει το *εμπόριο*.

«**Προσπάθεια ανύψωσης του σοσιαλισμού**» θεωρεί τα τεκταινόμενα στην *Αν. Ευρώπη* η **Κ.Ε.** του **ΚΚΕ**. Μέχρι στιγμή ουδείς έχει αυτοκτονήσει.

Ως προς τις θριχες κεντρωα η Αριστερα.

Κατά των *οικουμενικών μέτρων* διαδήλωσαν τα *επαγγελματικά στελέχη* της **ΓΣΕΕ** για να μας θυμίσουν πως η *εργατική τάξη* ποτέ δεν *πεθαίνει*.

Δεν πρόλαβε να γυρίσει από τις *Βρυξέλλες* του **ΝΑΤΟ** τον στέλνουν στο *Στρασβούργο* της **ΕΟΚ** τον κ. **Ζολώτα**. Θα τους μείνει στα χέρια και θα έχουν το *κρίμα στο λαιμό τους*.

Εξελέγησαν οι «*βουλεύτριες κατηγοροι*» για τις *δικες* των *σκανδάλων*. Δεν προβλέπεται να *υπερασπασχοληθούν* με τα καθήκοντά τους.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 8.11.89

Ο καθένας τους *δικούς του*: Ο κ. **Λιάσκας** έδωσε *αυξήσεις* στους *μηχανικούς*, ο κ. **Κατρι-**

βάνος θέλει να *μονιμοποιήσει* τους *συμβασιούχους δημοτικούς υπαλλήλους*. Είδες οι *αριστεροί*; πέντε μήνες είναι *όλους κίθλους στην κυβέρνηση* κι έμαθαν όλα τα *κόλπα*.

Την τύχη του *ανταποκριτού* μας **Μαρκ** θα έχει ο **Κάστρο**: δήλωσε πως θα *υπερασπισθεί* τον «*κουβανικό σοσιαλισμό*» από την «*περεστρόικα*» μέχρι «*τελευταίας ρανίδας*» του *αίματός του*...

Μόνο στην **Ελλάδα** θα μπορούσε να *συμπέσει* η έκδοση του «*Τρομερού Βήματος*» του **Ταχτσή** με τις *διαδηλώσεις* του **Βόλου** που *ζητούν* το *λυττάρισμα* των *παιδερστών*.

ΣΑΒΒΑΤΟ, 9.12.89

Ακόμη κι αν έγινε κάτι σπουδαίο **σήμερα**, *διέλαθεν* της *προσοχής* μας.

Ότι *γιορτάζουν* όμως οι *Άννες*, οι *Αννίτες* και οι *Αννούλες*, δεν το *εσχάσαμε*. Έτη πολλά!

ΚΥΡΙΑΚΗ, 10.12.89

Χαριστική βολή: μετά τον **Σπ. Καρταζαφέρη** και τον **Σπ. Βέργο**. *αρθρογραφεί* και η **Λ**

δρέου Β; το *αίμα νερό* δεν γίνεται.

«**Το τείχος του Βερολίνου** δεν έπεσε στα δικά μας κεφάλια», είπε ο **Λ. Κύρκος** σε μια *προσπάθεια ερμηνείας* της *ζαλάδας* των *στελεχών* του **ΚΚΕ**.

Να κατηγορεί *υπουργός Γεωργίας* το **Δημόσιο** ότι *κατακράτησε* χρήματα της **ΕΟΚ** προοριζόμενα για την **ΑΤΕ**, δεν έχει *ματαγίνει* στην *οικουμενική* όμως, όλα *γίνονται*.

ΤΡΙΤΗ, 12.12.89

Πολλές *γιορτές* *μαζεύτηκαν* αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι δεν θα *ευχηθούμε* χρόνια πολλά στις **Σπυριδούλες**.

Είναι *λογικό* να δηλώνει ο κ. **Καραμανλής** πως *ανησυχεί* για την **Ελλάδα**, και όχι για την **Κύπρο**. Αν *ενδιαφερόταν* για την **Κύπρο**, δεν θα είχε *υπογράψει* τη *συμφωνία* της **Ζυρίχης**.

Μετά την *καταγγελία* των *οικονομικών μέτρων*, η **ΓΣΕΕ** *καταγγέλλει* και την **Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας**. *Ακουραστες* στα *μετερίζια* της *ταξικής πάλης* οι *συνδικαλιστριες*.

Το **αυτοκόλλητο** στο *παρμπρίζ* που θα *αποδεικνύει* ότι *πληρώσαμε* τα *τέλη κυκλοφορίας* δεν είναι παρά η *αρχή*: *ετοιμάζεται* *ανεξίτηλη σφραγίδα* που θα την *φέρουν* *υπερηφάνως* εις το *μέτωπο* όσες *πληρώνουν τους φόρους*.

Τώρα που *φθάσατε* ως το *τέλος* *μπορείτε*, αν *θέλετε*, να μας *χρησιμοποιήσετε* για *προσάναμμα*. Όσο *λιγότερα* *αντιτυπα* *μείνουν*, τόσο *ακριβότερα* θα *πωλούνται* σε *λίγα* *χρόνια*.

Ο ΕΚΘΛΗΥΝΘΕΙΣ ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Δια της *ηλεομοιοτυπίας*, *κοινώς φαξ*, *κατέφθασε* το *εξής μήνυμα*

Χαιρετίσματα
στον *Μηρο* *δευτή* *σας*.
Δεν ήμην στο ετήσιο Πικρο
και την είτονα τα σίματα
το μπερ και το βίταρ
μηνες φοφου το τείχος
και οι αναγκαστρις
σας
Με αγάπη
Αθήνα
—με *αφορμή* *προφάνως* την *προτροπή* *μας* *να*

συμμετάσχουν καλλιήμερες και καλλιπυγες κυρίες στην κυβέρνηση.

Ευχαρίστωσ. Και ελλείπει προσφάτου φωτογραφίας, δημοσιεύομεν παλαιότεραν — της χρυσής νεότητός μας.

Με αφορμή την ίδια προτροπή, ο Τομέας Ισότητας, του Πανελληνίου Σοσιαλιστικού Κινήματος, (Χαρ. Τρικούπη 50, 10680 Αθήνα) μας τιμήσε με αυστηρή εγκύκλιο της οποίας δημοσιεύουμε απόσπασμα:

«Θα συμφωνήσετε μαζί μας ότι ο συντάκτης σας ατύχησε και θα πρέπει το περιοδικό να επανορθώσει. Οι γυναίκες αγωνίζονται χέρι χέρι, με τους άνδρες για βαθύτερη δημοκρατία, για καλύτερη και δίκαιη κοινωνία, για λιγότερη εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο.

Η ισότητα των φύλων και η ισότιμη συμμετοχή των γυναικών στις πολιτικές και κοινωνικές διαδικασίες είναι απαραίτητες προϋποθέσεις για την κατάκτηση των παραπάνω στόχων».

Συμφωνώ —αλλά εκφράζω το παράπονο ότι στους μακρόχρονους αγώνες μου για βαθύτερη και γλυκύτερη δημοκρατία καμιά γυναίκα δεν ήρθε να μου πιάσει το χέρι: προτιμούσαν πάντα τα χέρια των ωραιότερων, ανεξαρτήτως πολιτικών πεποιθήσεων. Εν πάση περιπτώσει, απ' αρχής, μέχρι τέλους ο ανά χείρας Ημεροδότης είναι κάτι παραπάνω από επανόρθωση: είναι δημόσια μετάνοια και αυτομαστίγωση. Στο όνομα λοιπόν της ισότητας, δημοκρατίας, της ισότητας, της μη εκμετάλλευσης δεν μου πέφτει κι εμένα ένα υπουργείο —άντε, έστω και υφυπουργείο;

ΕΝΤΟΛΕΣ ΠΡΟΣ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ

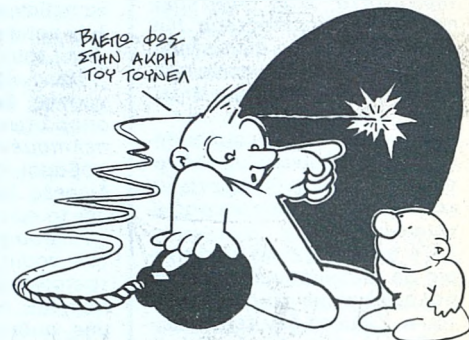
ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΑ ΑΙΤΗΜΑΤΑ

Αγαπητοί γονείς του Έθνους γνωρίζετε καλύτερα από μένα ότι σ' αυτή τη φάση το έργο σας είναι εξαιρετικά δύσκολο. Από τη μια, το κόμμα σας δεν έχει πλήρη κι απόλυτη εξουσία κι έτσι οι δυνατότητες εξυπηρέτησης της εκλογικής σας πελατείας είναι περιορισμένες. Από την άλλη, το κόμμα σας μετέχει στην κυβέρνηση κι επομένως οι επιθέσεις σας εναντίον της δεν πρέπει να υπερβαίνουν κάποια όρια. Πώς λοιπόν θα ασκήσει μ' επάρκεια το λειτουργήμα του ένας βουλευτής όταν ούτε ρουσφέτια μπορεί να κάνει, ούτε αντιπολιτευτικές, παραστάσεις του επιτρέπεται να δίνει στο Ημικύκλιο; Πώς θα δικαιώσει τους αγώνες του, και τις προσδοκίες των ψηφοφόρων του, από πού θ' αντλήσει δύναμη για να συνεχίσει;

Έχω εμπιστοσύνη στην οξύνοια και την εφευρετικότητά σας και είμαι βέβαιος ότι σύντομα θα βρείτε λύσεις που θα σας επιτρέψουν να αρθείτε στο ύψος των περιστάσεων και των αναγκών της εποχής μας. Στους προβληματισμούς σας, θα ήθελα να καταθέσω κι εγώ τη μικρή μου συνεισφορά —διότι τώρα που διαχύθηκε η εξουσία σ' όλα τα κόμματα πρέπει όλοι να εγκύπτουμε με προσοχή, φροντίδα κι επιμέλεια πάνω από το κομμάτι που μας ανήκει, μήπως και καταφέρουμε με τις περιπτώσεις μας να το μεγαλώσουμε πιο πολύ από αυτό των άλλων.

Νομίζω, λοιπόν πως σε αυτή τη δύσκολη συγκυρία θα αναδειχθούν όσοι, ακολουθώντας τον συρμό, ασχοληθούν με *οικουμενικά αιτήματα*, προβλήματα δηλαδή που όλοι έχουμε ανεξαρτήτως τάξεως, φύλου, κόμματος, ηλικίας και τόπου κατοικίας. Κι υπάρχουν πάμπολλα τέτοια —με πρώτο και σπουδαιότερο το ζήτημα του *καφέ*.

Είναι δυνατό να ονομάζεται *ελληνικός καφές* και να προσβάλλεται έτσι βανάουσα ο πολιτισμός μας διεθνώς, αυτό το άθλιο νεροζούμι που παρασκευάζεται με την έγχυση ατμού σε ένα μπρίκι που έριξαν μια κουταλιά καφέ; Επιτρέπεται να μας σερβίρουν αυτό το ωμό, ανούσιο, άγευστο, άοσμο κατασκευάσμα και να ισχυρίζονται ότι πρόκειται για το *καφεδάκι* μας, το αρωματικό κι επιτηδευμένο «*βαρύ γλυκό*», «*πολλά βαρύ και όχι*», «*γλυκύ βραστό*», «*μέτριο*» ή όποια άλλη παραλλαγή του απολάμβανε ο ουρανόσκος μας πριν λίγα μόλις χρόνια; Επιτρέπεται να κοστολογούν αυτόν τον σύγχρονο μέλινα ζωμό όσο και τον καφέ που, ευτυχώς, εξακολουθούν να φτιάχνουν μερικά καφεχνεία; Οι Ι-

ταλοί έχουν χτίσει έναν ολόκληρο πολιτισμό γύρω από τον *εσπρέσο* και την τέχνη της δημιουργίας του. Εμείς πώς εκχυδαίσαμε έτσι το καφεδάκι μας —δεν αξίζει άραγε να «τυποποιηθεί» όπως η φέτα; Νομίζω πως οι βουλευτές και οι βουλευτρίες πρέπει να ασχοληθούν με το θέμα —κι εμείς απ' έξω να τους στηρίζουμε με ένα μαζικό ΚΙΝΗΜΑ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΑΦΕ.

Ο *καφές* δεν είναι το μόνο *οικουμενικό πρόβλημα* που καθημερινώς ταλαιπωρεί τους νεοέλληνες. Τι θα γίνει με τα *σκουπίδια* που ξεχειλίζουν από τις σακκούλες και διασπείρονται στους δρόμους; Πότε θα επιβληθεί ξανά ο *σκουπιδοτενεκές* μέσα στον οποίο παλαιότερα είμαστε όλοι υποχρεωμένοι να βάζουμε τα απορρίμματά μας; Τι θα γίνει με τις *πλαστικές σακκούλες*; Μετά τόσους αγώνες και αναθέματα οι πλαστικές σημαίες καταργήθηκαν ως όπλο πολιτικού αγώνα. Πόσες ήταν; 4, 5, 10 εκατομμύρια; Πρόκειται για ελάχιστο αριθμό μπρος στις σακκούλες που καταναλώνουν *εβδομαδιαίως* τα 2,5 εκατομμύρια ελληνικά νοικοκυριά. Όταν το πλαστικό υψώνεται ψηλά μας ενοχλεί, στο χέρι κρεμασμένο είναι ανεκτό;

Η πολιτική συγκυρία ευνοεί την επίλυση *οικουμενικών αιτημάτων* για τα οποία κανείς ως τώρα δεν ενδιαφερόταν, αφού πρόετασε τα αιτήματα της πελατείας του. Ήρθε καιρός να σκεφθούμε πώς θα μεγαλώσουν οι δουλειές, όχι μόνο πώς θα συντηρήσουμε το μαγαζί. Ας ανοιχτούμε στις μεγάλες αγορές, σε θέματα που όλους μας καίνε. Με πρώτο και κύριο θέμα του *καφέ* —έχει καταντήσει πραγματικά μείζον πρόβλημα πολιτισμού και ψυχικής υγείας. Εμπρός λοιπόν για την αποκατάσταση του *ελληνικού καφέ*.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ

Άγια νύχτα

του Δημήτρη Χαντζόπουλου

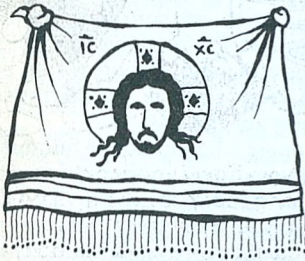
Ο ΧΡΙΣΤΟΥΛΗΣ ΕΠΡΕΠΕ
ΝΑ ΓΕΝΝΗΘΕΙ ΠΑΛΙ.

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΟ ΑΝΕΦΕΡΕ ΡΗΤΑ.
ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΜΑΓΟΙ ΤΟ ΗΞΕΡΑΝ.

ΚΑΝΕΙΣ ΤΟΥΣ ΟΜΩΣ ΔΕΝ ΘΕΛΕ
ΝΑ ΠΑΕΙ ΣΤΗ ΓΕΝΝΗΣΗ.

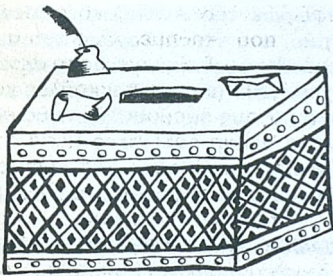
ΚΑΙ ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΠΡΟΤΪΜΟΥΣΑΝ
ΝΑ ΠΑΝΕ ΣΤΗ ΣΤΑΥΡΩΣΗ.

ΔΕΝ ΓΟΥΣΤΑΡΑΝ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟΥΛΗ;
ΗΘΕΛΑΝ ΝΑ ΓΛΥΤΩΣΟΥΝ ΤΑ ΔΩΡΑ;

ΠΟΙΟΣ ΝΑ ΞΕΡΕΙ;
ΑΒΥΣΣΟΣ Η ΨΥΧΗ ΤΟΥ ΜΑΓΟΥ.

ΕΠΕΙΔΗ ΚΑΝΕΙΣ ΔΕΝ ΕΠΑΙΡΝΕ ΤΗΝ
ΕΥΘΥΝΗ ΑΠΟΦΑΣΙΣΑΝ...

...ΝΑ ΠΑΝΕ ΚΑΙ ΟΙ ΤΡΕΙΣ. ΚΙ ΕΓΪΝΕ ΤΟ
ΚΑΚΟ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΕΙ Ο ΠΡΟΦΗΤΗΣ.

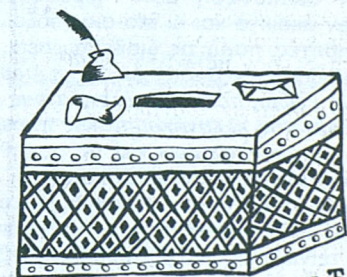
ΟΧΙ ΜΟΝΟ ΔΕΝ ΔΩΣΑΝ ΔΩΡΑ ΑΛΛΑ
ΤΟΥ ΠΗΡΑΝ ΤΗ ΦΑΤΝΗ ΚΑΙ ΤΑ ΖΩΑ.

ΤΟΥ ΔΙΟΡΙΣΑΝ ΤΗ ΜΑΝΑ
ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ, ΒΟΥΤΗΞΑΝ...

...ΤΙΣ ΚΑΡΑΜΟΥΞΕΣ ΤΩΝ ΑΓΓΕΛΩΝ
ΚΑΙ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΑΝ ΤΟΥΣ ΒΟΣΚΟΥΣ.

ΤΕΛΟΣ ΔΙΑΦΩΝΗΣΑΝ ΚΑΙ ΜΑΛΛΟΝ
ΘΑ ΎΧΟΥΜΕ ΠΑΣΧΑ ΝΩΡΙΤΕΡΑ.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ

αντι δεσεις

Ανδρέας Γεωργίου Παπανδρέου: η «Αυριανή» είναι εδώ...

«...η Αυριανή έχει προσφέρει σημαντικά στους δημοκρατικούς αγώνες του λαού μας και στάθηκε με συνέπεια στο πλευρό της δημοκρατικής παράταξης σε δύσκολες στιγμές». Αυτά είπε ο Α. Παπανδρέου τη Δευτέρα 11 Δεκεμβρίου (να μην ξεχνάμε, δηλαδή...) απαντώντας σε ερώτηση που του έδωσε ο ίδιος ο Κουρή.

Εντύπωση δεν προκαλεί η επανάληψη απόψεων του τώως πρωθυπουργού που και άλλες φορές στο παρελθόν είχαν δώσει δημοκρατικό διαβατήριό στο συγκρότημα του Ταύρου. Αυτά πιστεύει ο και ευρωαριστερός και τριτοκοσμικός και σοσιαλδημοκράτης και δημοκράτης και αντιδεξιός και οικουμενικός και βενιζελικός και σαινισμονιστής και εθνικοαπελευθερωτικός αρχηγός του «Κινήματος». Εμβαθύνει δε θεωρητικά στο λαϊκισμό της κουριάδας και χαρακτηρίζει «πολιτικό λάθος μερικών στελεχών του ΠΑΣΟΚ» το να κάνουν λόγο για «έρποντα φασισμό».

Καλά, και η τελευταία Σύνοδος της ΚΕ του ΠΑΣΟΚ; Και τα όσα είπε ο αρχηγός περί του τέλους των καθετών διαιρέσεων της μεταπολίτευσης, περί του τερματισμού της παρελθοντολογίας, περί ενός

Κυπριακό: Νέα αδιέξοδα

Η πολιτική του διαλόγου που ο πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας Γ. Βασιλείου διακήρυττε με τόσο ενθουσιασμό τον Αύγουστο του '88 φαίνεται να οδηγείται σε αδιέξοδο.

Τη διαπίστωση αυτή παραδέχονται πλέον ακοικτά και οι πιο αισιόδοξοι παρατηρητές, παρά τις διαβεβαιώσεις του περιβάλλοντος Βασιλείου ότι «η Διεθνής Κοινή Γνώμη πείσθηκε χάρις στους χειρισμούς της ελληνοκυπριακής πλευράς για το ποιος φταίει» και θα ασκηθούν πιέσεις για τη λύση του Κυπριακού.

Ένας από τους συντελεστές του αδιεξόδου είναι και το ζήτημα των εποίκων που τείνει πλέον να μεταβληθεί σε κύριο ρυθμιστή όχι μόνο του δημογραφικού αλλά και του πολιτικού χάρτη της κατεχόμενης Β. Κύπρου. Διότι η μεταφορά τους όχι μόνο δεν παρεμποδίζεται από κανέναν αλλά εξαναγκάζει και τους ι-

νέου πολιτικού λόγου; Καλά, όλα αυτά τι έγιναν;

Ε, ούτε η πρώτη είναι ούτε και η τελευταία φορά θα είναι που ο χαμαιλεοντισμός του προέδρου είναι και το μόνο σημείο αναγνώρισης και ταυτότητας του ΠΑΣΟΚ. Ούτε η πρώτη ούτε η τελευταία φορά, που οι αλληλόχρεοι λογαριασμοί του με τον Ταύρο αποδεικνύονται εξαιρετικά ζωντανό και μη ληξιπρόθεσμοι, φαίνονται σαν τα μόνα σημεία ουσιαστικής και πολιτικής αναφοράς του «Κινήματος». Και έτσι θα είναι. Όποιος αντέχει, ας κατέβει από το τρένο του Κουρή.

Αυτοκάθαρση...

Ο Μένιος έκανε την έφεση στην Ελβετία μπλοκάροντας το άνοιγμα των γνωστών λογαριασμών του. Ο τώως «υπ' αριθμόν 2» στην ηγεσία του Κινήματος εξακολουθεί παρά ταύτα να είναι «υπό αναστολή» μέλος της Κ.Ε. του ΠΑΣΟΚ και φυσικά μέλος του Κινήματος ενώ η διαγραφή του παραπέμπεται στη διαδικασία του Πειθαρχικού.

Τα περί διαδικασίας Πειθαρχικού δεν είναι τίποτα άλλο παρά η σιωπηρή γραμμή Παπανδρέου να μην θιγεί το καθεστώς σχέσεων ΠΑΣΟΚ - Κουτσόγιωργα την οποία ανέλαβε να «περάσει» ο Κ. Λαλιώτης - λαλίστατος όσο ουδείς άλλος αυτή την περίοδο και σιωπηλός ως τάφος κάποιες άλλες περιόδους που στελέχη του Κινήματος διαγράφονταν με συνοπτικές μη-διαδικασίες.

Η συναλλαγή για τις «ισορροπίες» που πρέπει να κρατηθούν μέχρι το Ειδικό Δικαστήριο είναι προφανής, όπως επίσης κραυγαλέος είναι και ο ιησοϊτισμός του Ε.Γ. και της Κ.Ε. του ΠΑΣΟΚ. Ο Μένιος κάποτε «ψυχή» του Κινήματος και «κλειδί» στο σκάνδαλο Κοσκωτά δεν μπορεί παρά να αισθάνεται ευτυχής. Γνωρίζει καλά ότι οι σχέσεις του με το ΠΑΣΟΚ είναι σχέ-

σεις μόνο με τον Α. Παπανδρέου. Και σε αυτό το επίπεδο πολιτεύεται. Δεν είναι ούτε πρωτάρης, ούτε Ασλάνης.

Οι αλλαγές στο Συνασπισμό

Το θέμα της φυσιογνωμίας του Συνασπισμού βρίσκεται αυτήν την περίοδο στο επίκεντρο των συζητήσεων τόσο των κομμάτων που τον αποτελούν, όσο και των ανέντακτων. Αυτό που προκύπτει από τις μέχρι τώρα τοποθετήσεις όλων είναι ότι η μετεξέλιξη του Συνασπισμού σε κόμμα — πρόταση που διατυπώθηκε και από στελέχη κομμάτων και από ανέντακτους — βρίσκεται στο «τραπέζι», αλλά υπό αίρεση.

Εκείνο που θεωρείται ως πλέον πιθανό είναι η ενίσχυση οργανωτικών λειτουργιών του Συνασπισμού στην κορυφή, και η δημιουργία επιτροπών σε επίπεδο βάσης που θα λειτουργούν ως πρωτοβάθμιες οργανώσεις. Σε μια τέτοια εξέλιξη συγκλίνουν τόσο οι τοποθετήσεις του ΚΚΕ όσο και της ΕΑΡ.

Αν όμως ο Συνασπισμός παραμείνει σε μια οργανωτικού χαρακτήρα «τακτοποίηση» των προβλημάτων και δεν τολμήσει να προχωρήσει στην πολιτικοποίησή τους, ανεξάρτητα με τη μετεξέλιξη του σε κόμμα ή όχι, κινδυνεύει να μείνει έξω από κοινωνικές και πολιτικές διαδικασίες στις οποίες η Αριστερά οφείλει σήμερα να βρίσκεται στην πρώτη γραμμή. Δεν αναφερόμαστε μόνο στα γεγονότα των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης, αλλά και στα νέα δεδομένα που προκύπτουν στην ευρωπαϊκή Αριστερά, καθώς και στην πολιτική που διαμορφώνει ο Συνασπισμός για τις εξελίξεις στην Ελλάδα.

Η επόμενη περίοδος από αυτή την άποψη είναι και μια δοκιμασία του Συνα-

δους τους Τουρκοκύπριους σε μετανάστευση. Με αποτέλεσμα ο Ρ. Ντενκτάς να μπορεί ανά πάσα στιγμή να διαμορφώσει κατά βούληση το εκλογικό αποτέλεσμα.

Η κυπριακή κυβέρνηση υπό τη σκιά του φόβου της διακοπής του διαλόγου δεν αντέδρασε έγκαιρα με αποτέλεσμα τώρα η οποία αντίδραση να κινδυνεύει να μετατραπεί σε απλή διαμαρτυρία.

Ας μην ξεχνάμε, ότι ο Ντενκτάς «σκληραίνει» τη στάση του στη δυσκολότερη για την Τουρκία συγκυρία μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Η υποβαθμίστη του άλλοτε ισχυρού στρατηγικά συμμάχου του ΝΑΤΟ υπό το πρίσμα των διεθνών εξελίξεων όπως προβλέπουν παρατηρητές αναγκαστικά ωθεί την Τουρκία σε αναζήτηση διεξόδου κυρίως προς την Ευρώπη. Η Ελλάδα απέναντι σε αυτές τις εξελίξεις θα μπορούσε να παί-

ξει καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση των συσχετισμών για το Κυπριακό, στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα με την οποία η Τουρκία επιδιώκει να διατηρήσει τις καλύτερες σχέσεις για να πετύχει αργότερα την ένταξή της.

Μέχρι τώρα όμως οι εξελίξεις δείχνουν ότι ο διάλογος στην Κύπρο μπορεί να μην έχει τέλος, ενώ στο διάστημα αυτό η Τουρκοκυπριακή πλευρά ενισχύει με κάθε τρόπο τις θέσεις της και οδηγεί την ελληνοκυπριακή πλευρά σε μια μόνιμη θέση άμυνας, αλλά και ενδοτικότητας απέναντι στον Ντενκτάς. Αντίστοιχα η Ελλάδα μοιάζει να παρακολουθεί και να «ευλογεί» τις εξελίξεις οι οποίες κάθε άλλο παρά ενθαρρυντικές είναι για τη δικαιοσύνη του Κυπριακού. Και σίγουρα μια τέτοια κατάσταση δεν μπορεί να είναι «ρόδινη» όπως πολλοί την παρουσιάζουν...

σπισμού. Οι αλλαγές που θα συζητηθούν για την ανασυγκρότηση των οργάνων του οφείλουν για να είναι και πολιτικά αποτελεσματικές, να μην περιορισθούν σε οργανωτικές ανακατατάξεις, ούτε να «συμβιβασθούν» με τα προβλήματα εκπροσώπησης. Η καλύτερη λειτουργία των οργάνων του Συνασπισμού, η καθιέρωση της ιδιότητας του μέλους και η λειτουργία πρωτοβάθμιων οργανώσεων είναι θετικά βήματα και ίσως τα μόνα «επιτρεπτά» σε αυτή τη φάση, αλλά δεν αρκούν για να δώσουν το «νέο» πρόσωπο της Αριστεράς και του Συνασπισμού, στο βαθμό που στερηθούν από την αναγκαία διαδικασία πολιτικοποίησής τους.

Για ένα λιμάνι

Το θέμα της Μερσίνας, το λιμάνι που βρίσκεται απέναντι από την Κύπρο από όπου ξεκίνησαν οι τουρκικές δυνάμεις εισβολείς το 1974, αποκτά διαστάσεις μετά τις προκλητικές δηλώσεις του υπουργού Εξωτερικών της Τουρκίας Γιλμάζ, στις Βρυξέλλες την περασμένη Τρίτη, που χαρακτήρισε ως «ασυναρτησίες» τις ελληνικές απόψεις επί του θέματος. Με απλά λόγια η Ελλάδα ζητά να μην εξαιρεθεί η περιοχή της Μερσίνας από τις προτάσεις του ΝΑΤΟ προς το Σύμφωνο της Βαρσοβίας για τη μείωση των συμβατικών όπλων. Αντιθετή άποψη έχει φυσικά η Τουρκία υποστηρίζοντας ότι οι στρατιωτικές δυνάμεις της στην περιοχή αφορούν τη Μέση Ανατολή κι όχι την Ευρώ-

πη. Και το ΝΑΤΟ, φυσικά, εν όψει του βηματισμού που έχουν προσλάβει οι διαδικασίες για τη μείωση των εξοπλισμών μεταξύ των δυο στρατοπέδων επείγεται να τελειώνει με αυτή την παρονυχίδα που εμποδίζει την τελική διαμόρφωση των προτάσεων και την υποβολή τους πριν τα Χριστούγεννα όπως υπολογίζει.

Το κακό για την Ελλάδα είναι ότι η Τουρκία φαίνεται να έχει λάβει διαβεβαιώσεις υπό τη μορφή επιστολών από αρκετά κράτη (π.χ. ΗΠΑ, ΕΣΣΔ, Μ. Βρετανία) ότι η Μερσίνα θα εξαιρεθεί. (Κάρολε Παπούλια πώς χειρίστηκε το θέμα όταν πρωτο-άνεκυψε;). Κι απόδειξη αποτελούν τόσο οι δηλώσεις του αρχηγού του σοβιετικού Γενικού Επιτελείου στην Άγκυρα, όπου βρισκόταν για επίσκεψη την περασμένη εβδομάδα, όσο και η επιστολή διαμαρτυρίας του ΥΠΕΞ Α. Σαμαρά προς τον κ. Μπαϊκερ για τις δηλώσεις Γιλμάζ.

Το ερώτημα είναι αν ο κ. Σαμαράς θα υποκύψει στις πιέσεις και θα παραδοθεί άνευ όρων, αν και έχει οικουμενική υποστήριξη στο εσωτερικό, ή αν θα καταφέρει να αποσπάσει κάποιον έντιμο συμβιβασμό έστω και για τα προσχήματα.

ΕΑΡ: Προς συνέδριο...

Προς συνέδριο βαδίζει η ΕΑΡ με ανοιχτά δύο ζητήματα. Το πρώτο της ηγεσίας και το δεύτερο της πολιτικής της. Ο Λ. Κύρκος φέρεται αποφασισμένος να αποχωρήσει από τη θέση του γραμματέα και να αναλάβει την προεδρία, αφιερώνοντας περισσότερο χρόνο στο Συνασπισμό. Το όνομα που φαίνεται να συγκεντρώνει μέχρι τώρα τη μεγαλύτερη συναίνεση για να διαδεχθεί τον Λ. Κύρκο είναι ο Φ. Κουβέλης.

Ήδη πάντως στην ΕΑΡ έχουν δρομολογηθεί οι διαδικασίες για το Συνέδριο ενώ στην τελευταία Κ.Ε. βασικό θέμα ήταν η πολιτική της ΕΑΡ. Το «άνοιγμα» προς το ΠΑΣΟΚ όπως καταγράφηκε από την εισήγηση του Λ. Κύρκου δεν ήταν παρά η επανάληψη της πολιτικής που έχει διαμορφωθεί με τους γνωστούς όρους στο ΠΑΣΟΚ, μόνο που όπως επεσήμαναν και στελέχη της ΕΑΡ ένα «άνοιγμα» προϋποθέτει και αντιστοιχες τάσεις στο ΠΑΣΟΚ υπέρβασης του προς την κατεύθυνση

της Ευρωπαϊκής Αριστεράς, που όμως δεν υπάρχουν.

Αρκετά στελέχη πάντως της ΕΑΡ φαίνεται να υιοθετούν, ως μια σταθερή γραμμή «προοπτικής» ένα τέτοιο «άνοιγμα» επαναφέροντας, σε «άλλες» συνθήκες την κάποτε «σφύζουσα» δυναμική (!) για την Αριστερά «πράσινη ΕΑΔΕ»...

Μια τέτοιου τύπου πολιτική όχι μόνο δεν μπορεί να διαμορφώσει συνθήκες αυτόνομης παρέμβασης της ΕΑΡ, αλλά ούτε της επιτρέπει να έχει τη δική της συνεισφορά στη συγκρότηση Αριστεράς - τρίτου πόλου στην πολιτική ζωή της χώρας. Όπως επίσης πολιτική «αυλής» και όχι κοινωνικής αυτόνομης Αριστεράς είναι η επανάληψη του περι δικαίωσης —υπαρκτής αναμφισβήτητη, σε πολλούς τομείς— λόγου για τα γεγονότα στις χώρες του «υπαρκτού σοσιαλισμού».

Εκτός και αν θεωρηθεί ότι η αίτηση για εισδοχή στη Σοσιαλιστική Διεθνή διαμορφώνει αυτόματα στο χώρο της ελληνικής Αριστεράς συνθήκες για υπέρβαση της κρίσης της Αριστεράς και λύσει το πρόβλημα της σύνδεσης των δυνάμεων της ελληνικής Αριστεράς με την Ευρωπαϊκή.

Χριστούγεννα σε λίγες μέρες και δεν θέλουμε να δώσουμε την εντύπωση, λόγω του τίτλου μας, ότι είμαστε εναντίον των εορτών. Κάθε άλλο. Ευχόμαστε ολόψυχα στους αναγνώστες και φίλους μας Χρόνια Πολλά κι Ευτυχισμένα. Το επόμενο τεύχος μας θα είναι πρωτοχρονιάτικο. Το «ΑΝΤΙ» κυκλοφορεί στις 29 Δεκεμβρίου.

ΠΩΣ ΝΑ ΔΙΑΒΑΣΕΤΕ ΠΑΝΩ ΑΠΟ 1000 ΛΕΞΕΙΣ ΤΟ ΛΕΠΤΟ

Μήπως έχετε πάρα πολλά να διαβάσετε και δεν προλαβαίνετε; Προφέρετε ή «ακούτε» τις λέξεις όταν διαβάσετε; Γυρίζετε πίσω για να ξαναδιαβάσετε κάτι που έχετε ήδη διαβάσει; Έχετε προβλήματα αυτοσυγκέντρωσης; Δεν μπορείτε να συγκρατείτε αυτά που διαβάσετε;

Τώρα μπορείτε εύκολα να απαλλαγείτε από τέτοια προβλήματα που περιορίζουν σημαντικά τις δυνατότητες που έχετε για αποδοτικό διάβασμα. Με 20 μόνο ώρες εξάσκηση θα μπορείτε να διαβάσετε δύο και τρεις φορές πιο γρήγορα από ό, τι σήμερα και να καταλαβαίνετε καλύτερα. Θα συγκρατείτε περισσότερα και θα αξιολογείτε πιο μεθοδικά αυτά που διαβάσετε. Με ένα πρωτότυπο σύστημα αυτοδιδασκαλίας θα μπορείτε να εφαρμόσετε αποτελεσματικά τις νέες τεχνικές διαβάσματος για μελέτη, για ενημέρωση και για ψυχαγωγία. Συντομα θα μπορείτε κι εσείς να διαβάσετε με ρυθμό 1000 λέξεις το λεπτό.

ΓΡΗΓΟΡΟ ΚΑΙ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΔΙΑΒΑΣΜΑ

Το πιο σημαντικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα που θα σας βοηθήσει να διαβάσετε και να μαθαίνετε περισσότερα σε λιγότερο χρόνο. Για τη μοναδική αυτή μέθοδο συμπληρώστε και ταχυδρομήστε το παρακάτω Δελτίο Παραγγελίας.

Ν. ΕΥΣΤΑΘΙΑΔΗ, Ταξιαρχών 21, 174 55 ΑΛΙΜΟΣ
Τηλ. 98.40.352, 98.30.718

Παρακαλώ στείλτε μου με αντικαταβολή δρχ. 10.400, τη Μεθοδο ΓΡΗΓΟΡΟ ΚΑΙ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΔΙΑΒΑΣΜΑ (3 κασέτες, βιβλίο, ασκήσεις).

Όνομα..... Πόλη.....
Οδός-αριθ.....
Ταχ. Κώδικας.....
Τηλ..... Υπογραφή.....

ΤΟ ΓΡΗΓΟΡΟ ΚΑΙ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΔΙΑΒΑΣΜΑ διδάσκεται επίσης σε ειδικά σεμινάρια που διεξάγει το ΕΛΚΕΠΑ, τηλ. 80.69.901

ΑΡΙΣΤΕΡΑ: «ΧΘΕΣ ΗΤΑΝ ΝΩΡΙΣ, Α

Τι πράττει η ελληνική Αριστερά όταν τις τύχες ενός κυβερνώντος κομμουνιστικού κόμματος —αυτού της «Ανατολικής» Γερμανίας— αναλαμβάνει ο νομικός σύμβουλος των αντιπολιτευόμενων; Τι σκέφτεται για το εφεξής του εγκόσμιου οδοιπορικού της, του ίδιου του βιωματικά τραυματικού προσώπου της, αυτής τούτης της υπόστασής της ως μορφώματος πρωτίστως ιδεολογικού, όταν βλέπει όλα γύρω της να αφήνουν μετέωρη την καθοσιωμένη ιστορία της ενσάρκωσής της στον «υπαρκτό σοσιαλισμό»; Και, στα καθ' ημάς, πώς λάμπει αυτή η αριστερά στις νέες «ηπείρους» της συναίνεσης, της κυβέρνησης, του συμβιβασμού και του θέσμιου παιγνίου;

Οι πρόσφατες συνεδριάσεις των Κεντρικών Επιτροπών των δύο κομμάτων, που συνιστούν (ακόμα...) το βασικό κορμό του Συνασπισμού και κάποιες μετέπειτα τοποθετήσεις στελεχών του ΚΚΕ ανέδειξαν με σαφήνεια μια κατάσταση πραγμάτων που θα μπορούσε νόμιμα να χαρακτηριστεί προβληματική μέσα στη (και με αιτία την) ρευστότητά της. Όλα μοιάζουν ωσάν αυτή η ρευστότητα να είναι το τίμημα των αργόχρονων αποκρυσταλλώσεων στη θεωρία της πρακτικής και στην πρακτική της θεωρίας, που σημαδεύουν τα εγχειρήματα αναπροσαρμογής όσων μαρξογενών κομμάτων κινείται εκτός πεδίου εξουσίας. Το τίμημα των κομμάτων εξουσίας αντίθετα, είναι η αδυσώπητη και ιλιγγιώδης αυτοαναίρεσή τους, για να πιστωθεί γι' άλλη μια φορά, τώρα από τις παγωμένες κοινωνίες του Συμφώνου της Βαρσοβίας, η άποψη ότι η άσκηση της εξουσίας είναι και το μόνο πεδίο όπου διαπράττεται κορυφαία και κατά την ουσία της η πολιτική.

Για το κόμμα

Στα κείμενα τα οποία εκπόνησαν τα ανώτερα καθοδηγητικά όργανα της ΕΑΡ και του ΚΚΕ στις αρχές αυτού του τελευταίου μήνα της δεκαετίας επιχειρείται —ακολουθώντας το τυπικό και την παράδοση του συντακτικού παρόμοιων «ντοκουμέντων»— μία τοποθέτηση επί της διεθνούς και της εγχώριας «πολιτικής ύλης».

Από τη σύγκριση των δύο αυτών κειμένων προκύπτει, με λιγότερο εμφατικό τρόπο για την ΕΑΡ και με ιδιαίτερα έντονο τρόπο για το ΚΚΕ, το μέλημα των δύο κομμάτων να έχουν διπλό πεδίο αναφοράς, τον εαυτό τους στο ακέραιο και το συμβαλλόμενο «μέρος» τους στα πλαίσια του Συνασπισμού· για το ΚΚΕ, μάλιστα, υπάρχει «ανάγκη να ενισχυθεί η αυτόνομη δράση του κόμματος και η προβολή του «προσώπου του», ενώ παράλληλα για πρώτη φορά ο Συνασπισμός ορίζεται ως «λαϊκό αριστερό κίνημα». Η επιλογή αυτή του ΚΚΕ μπορεί μεν να αιτιολογείται από το φόβο της διεκδίκησης της κομμουνιστικής κληρονομιάς από τους αποχωρήσαντες της περιφημής «γενιάς του Πολυτεχνείου», από την άλλη πλευρά όμως του ανοίγει έναν δυσεκπλήρωτο λογαριασμό, στο βαθμό που αποκτά ευρύτερη αποδοχή το πρόταγμα της αυτοτελούς πολιτικής ανάπτυξης του Συνασπισμού που δεν μπορεί να εξοικονομηθεί υπό την οργανωτική σκευή ενός νεφελώδους «κινήματος». Θεμιτά δε θα μπορούσε να υπομνησθεί στις ηγετικές ομάδες του Περισσού ότι, τηρούμενων των ιστορικών αναλογιών, παρόμοιες στάσεις υιοθετούσε κάποτε και η κολιγιαννική ηγεσία του ενιαίου ΚΚΕ απέναντι στην «όχι και τόσο αριστερή» ΕΔΑ του Πασσαλιδή.

Και θα θυμούνται ή θα γνωρίζουν αρκετοί ότι η ανταγωνιστικότητα που αναπτύχθηκε μεταξύ των δύο κέντρων του αριστερού χώρου έφτασε στην πόλωση και λειτουργήσε συμπληρωματικά στους

όρους της διάσπασης του ΚΚΕ, το Φεβρουάριο 1968.

Πέραν αυτών, όμως, των ιστορικών προηγούμενων και των συγκυριακών ενδοαριστερών συντεταγμένων το πρόβλημα που τίθεται είναι, αν η θέσπιση του Συνασπισμού συγκροτεί μια στρατηγική επιλογή περιβεβλημένη τα απαιτούμενα ιδεολογικά στοιχεία μακροπρόθεσμης εμβέλειας, ή, αντίθετα, αν αποτελεί ένα, συνηθισμένο στην κομμουνιστική οικογένεια, εργαλειακό ύψους εγχειρήμα, βραχυπρόθεσμο καθότι παραπληρωματικό σε ανάγκες που εκπηγάζουν μόνον από τη λογική αναπαραγωγής των μηχανισμών που το ανέλαβαν.

Το ερώτημα αποκτά ιδιόζουσα σημασία, αν προβληθεί στην εν σπέρματι θεωρητική προβληματική η οποία οδηγεί στην «πλατφόρμα Γκορμπατσώφ» με αποδέκτη τη β' Διεθνή και στην ομόροπης λογικής διάλυση του τύπου του κομμουνιστικού κόμματος στα κέντρα της άλλοτε βασιλείας του υπαρκτού σοσιαλισμού. Ή μήπως δεν είναι η ίδια προβληματική που οδηγεί στην αναθεώρηση όλου του ιδεολογικού οικοδομήματος στο οποίο εδραζόταν η αντίληψη περί κόμματος - οδηγού σε μία κρατικοποιημένη πολιτική και κοινωνία;

Και εδώ, στον κεντρικότερο αρμό όλου του εννοιολογικού και θεωρητικού σκελετού του μέχρι πρόσφατα κυρίαρχου κομμουνιστικού μοντέλου, το ΚΚΕ μοιάζει να επιλέγει μian ανέφικτη ισορροπία: τονίζει την ανάγκη της αυτονομίας του και της αναπαραγωγής του. αλ-

ΥΡΙΟ ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΑΡΓΑ...»

λά και εγκαταλείπει την έννοια «επαναστατικό κόμμα νέου τύπου» υποκαθιστώντας την με μια εμπειρική ιδέα, μια ονοματοθεσία, περί «δημοκρατικού συλλογικού κόμματος νέου τύπου», η οποία μπορεί να συντελεί στην τήρηση ισορροπιών μεταξύ παράδοσης και παρόντος στα πλαίσια του κομματικού μηχανισμού, όμως υποδηλώνει και μια πολιτική απορία της ηγεσίας του μπροστά στα ρήγματα που χαράζονται στα μέχρι τώρα θεωρητικά θέσφατα.

Και αυτή η απορία, αυτή η ρευστότητα θα εμφανισθεί εντονότερα μια εβδομάδα περίπου μετά τη συνεδρία της ΚΕ του ΚΚΕ: ο κ. Φαράκος, υποχρεωμένος σε μια επισφαλή αιώρηση μεταξύ της ιδεολογικής συνέχειας και της πολιτικής τομής, θα τονίσει την ανάγκη «αναβάθμισης του ΚΚΕ» λόγω των «αναγκών ανάπτυξης του επαναστατικού κινήματος», την ίδια ώρα που διαβεβαιώνει την ύπαρξη κενού στα θεωρητικά προκρίματα αυτής της αναβάθμισης, με το να θέτει υπό επανεξέταση αυτή τούτη τη «θεωρία της μετάβασης στο σοσιαλισμό», κομβικό σημείο της οποίας είναι ακριβώς η έννοια του κόμματος. Και κατά πόσο τα έρματα αυτής της ανάγκης επανεξέτασης, αυτού του ανομολόγητου «φλερτ» με το πάνθεον της ιστορικής (γερμανικής) σοσιαλδημοκρατίας, μπορούν να αναζητηθούν μόνο και μόνο στις «παραμορφώσεις» ενός «συγκεκριμένου μοντέλου οικοδόμησης του σοσιαλισμού», ακόμα και αν αυτό «οπωσδήποτε στην εποχή μας εξαντλήθηκε»;

Και αν είναι έτσι, με ποια εργαλεία κρίνεται και θεωρείται η «εξαντληση» και η «παραμόρφωση»; Μήπως αυτά τα δύσκολα σημεία στίξης στη θεωρία του μέχρι τώρα δεδομένου και παραδεγμένου προοιωνίζουν και την αντικατάσταση αυτού του ίδιου του θεωρητικού πεδίου; Μήπως αυτό διαπράττει ο κ. Ανδρουλάκης όταν υιοθετεί την Ρόζα Λούξεμπουργκ στο σκληρότερο σημείο της πολιτικής της με τον Λένιν, δηλαδή στην αμφισβήτηση της περιφημής «δικτατορία του προλεταριάτου»; Και αν αυτό συμβαίνει, πώς μπορεί ο ίδιος να επικαλείται ως συνηγορία υπέρ του πολυκομματισμού τα όσα έγιναν πριν επτά χρόνια δηλαδή στο 11ο Συνέδριο του ΚΚΕ; Δηλαδή τότε που όλα είχαν τακτοποιηθεί στον καθγιασμένο λόγο του «μαρξισμού - λενινισμού», στο ξόρκισμα του «μικροαστικού σοσιαλισμού», στον εμφύλιο με το ρεφορμισμό του «λεγόμενου "εσωτερικού"», στη διεθνιστική λατρεία της μητέρας - πατρίδας, και, κυρίως, στην προσυπογραφή αυτού «που οι

Μαρξ, Ένγκελς και Λένιν ονόμασαν δικτατορία του προλεταριάτου».

Για το σοσιαλισμό

Για την προοπτική της αντοχής και της πολιτικής συνοχής και συνέχειας του Συνασπισμού, οι ρευστότητες αυτές προσκτούν ιδιαίτερη βαρύτητα όταν σηματοδοτούν πλέον **διαφορές ιδεολογικού δυναμικού** μεταξύ του ΚΚΕ και της ΕΑΡ. Και αυτό συμβαίνει στην περίπτωση της στάσης των δύο σχημάτων απέναντι στις «εξελίξεις» στην Α. Ευρώπη. Με την απόφασή της η ΚΕ της ΕΑΡ οικειοποιείται μέχρι κεραίας την κοσμογονία στον άλλοτε υπαρκτό σοσιαλισμό, εγγράφοντάς την αναδρομικά σε όλη της την ιστορική διαδρομή — από τον πρόγονό της, εκείνο το μακρινό Γραφείο Εσωτερικού της ΚΕ του ΚΚΕ, μέχρι σήμερα.

Η οικειοποίηση αυτή φθάνει μέχρι πατριωτισμού, όταν με αρκετή οίηση η ΕΑΡ θεωρεί την ίδια τη συγκρότησή της σαν «προδρομικό στοιχείο εξελίξεων που συντελούνται στη Δ. Ευρώπη».

Για το ΚΚΕ, αντίθετα, αρκεί μια μικρή παράγραφος, παραρτηματική στην ανάλυση των αιτιών της πτώσης του Συνασπισμού, όπου το μόνο που διαπιστώνεται είναι... αυτό που θα έπρεπε πλέον να εξηγηθεί: «**Το Κόμμα μας δεν κατόρθωσε να παρέμβει επιθετικά και να συνδέσει τις εξελίξεις αυτές (σ.σ. στις «σοσιαλιστικές χώρες») με την προσπάθεια αλύψωσης του σοσιαλισμού σε ποιοτικά νέο επίπεδο.**»

Το ότι «δεν το κατόρθωσε» είναι τοις πάσιν γνωστό και προ πολλού: το πρόβλημα δεν είναι το να επικυρώσεις τα ήδη διαπιστωμένα, αλλά να παρέχεις κάποιο λόγο για το «ακατόρθωτο». Και τέτοιος δεν παρέχεται, παρεκτός μιας άλλης παραδοχής: το ΚΚΕ έχει ακόμα υστέρηση στη μελέτη των αλλαγών στην Α. Ευρώπη, και... θα πρέπει να την πραγματοποιήσει.

Βεβαίως, ο κ. Κύρκος είναι σαφής: ναι, ο Συνασπισμός δεν έχει τοποθετηθεί στα τεκταινόμενα του ανατολικού χώρου επειδή «έχει πρόβλημα» το ΚΚΕ. Και, ως συνήθως (και δυστυχώς...) συμβαίνει, έπρεπε να υπάρξει μια υποψία τοποθέτησης του πάλαι ποτέ «κόμματος της εργατικής τάξης», μια δύστοκη άρθρωση, εκτός επίσημου και αποφασιστικού κομματικού σώματος: έπρεπε να ληξει εν ισορροπία η εν ολομεία συνάντηση του ανώτερου καθοδηγητικού aparát, για να πει ο κ. Φαράκος ότι, για την «εισβολή» (σ.σ. η έκφραση δική του) στην Τσεχοσλοβακία «το ΚΚΕ δεν έχει κανένα λόγο να μην ξανασκεφτεί πάνω σε όσα νέα στοι-

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

ΣΙΤΗΡΗΣ ΚΑΚΙΣΙΣ

Μαρίας Έγκωμιον

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΝΩΣΙΣ
Γιώργος Σταθάκης, Άλλος Φιτάκης

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΝΩΣΙΣ
ΑΘΗΝΑ 1989

Μάνος Ν. Λουκάκης

ΖΗΤΩ ΤΟ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ
ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΝΩΣΙΣ
Μαριλένα Ζαμπούρα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΝΩΣΙΣ
ΑΘΗΝΑ 1989

ΤΖΙΜΗΣ ΠΑΝΟΥΣΗΣ

η Ζάλη των Τάξεων
Βιβλιοκασετα®
Σ-240

40 ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΑΠ' ΤΑ ΕΡΤΖΙΑΝΑ

Εκδ. ΓΝΩΣΙΣ
106 79 ΑΘΗΝΑ

Τηλ. 3627153 - 3619138

χεία παρέχονται» και να χαρακτηρίσει «ελπιδοφόρα» τη σχετική «εκτίμηση» των 5 του Συμφώνου της Βαρσοβίας. Δεν είναι άσχετο βέβαια ότι δεν πρόκειται για κάποια εν γένει εκτίμηση, αλλά ουσιαστική και ιστορική καταδίκη της εισβολής.

Και δεν είναι άσχετο από την άποψη των ισορροπιών που πρέπει, κυρίως στα «ευαίσθητα» αυτά σημεία, να τηρήσει ο κ. Φαράκος μεταξύ των γενιών και των τάσεων μιας Κεντρικής Επιτροπής που επιχειρεί το σχεδόν αδύνατο έργο της αυτοανασυγκρότησης και συγχρόνως της παραμονής της στο κέντρο του κομματικού οργανισμού. Ίσως η μόνη διέξοδος στην ανάγκη μετασχηματισμού του οργανισμού αυτού να είναι η πολιτική αδρανοποίηση των ανώτερων ηγετικών βαθμίδων του, δηλαδή η αυτοακύρωσή τους σε προβλήματα που, όταν υπάρχει ενεργοποίηση και τοποθέτηση, επισσωρεύουν γενικότερες αντιφάσεις, ασάφειες και κρίσεις· τουλάχιστον, η συνειδητή επιλογή του κενού παρέμβασης θα αναδεικνυε εναργέστερα την αγκύλωση και θα αναπληρωνόταν τάχιστα, δεδομένου ότι οι τόποι και οι χρόνοι της πολιτικής δεν αντέχουν στα κενά.

Όπως δεν μπορεί και ο Συνασπισμός να αντέξει την αφασία στον ήδη καθυστερημένο ιδεολογικό του λόγο. Μια καθυστέρηση που δεν είναι καθόλου συναρτημένη με «τεχνικούς λόγους» και απορρέει ευθέως από την αντιμετώπισή του ως βραχείας χρήσεως εργαλείου, ως εξαρτήματος παρέμβασης στην εκάστοτε συγκυρία που είναι άμεσα συναρτημένη με κρατικές λογικές και κυβερνητικές ασκήσεις: οι περισσότερες συνεδριάσεις των στελεχών του Συνασπισμού αφορούσαν ακριβώς το «δέον γενέσθαι» με το πρόβλημα της διακυβέρνησης της χώρας, και τώρα και το καλοκαίρι.

Αυτό δημιουργεί προβλήματα που μπορούν να διακυβεύσουν την ίδια την ύπαρξή του, στο βαθμό που είναι επίφοβα αντιφατικό να υπάρχει πολιτική δύο ταχυτήτων, μια γενική - μακροπρόθεσμη των κομμάτων εξού από το Συνασπισμό και μια άλλη «επί του συγκεκριμένου» των ίδιων κομμάτων μέσα στο Συνασπισμό.

Ούτε βεβαίως μπορεί ο Συνασπισμός να μετατρέπεται, κατά το εκάστοτε δοκούν των μερών του, σε εφάληριο για να επιλύονται προβλήματα που δεν μπορούν ούτε και να τεθούν στο εσωτερικό των κομμάτων, ή, αντίθετα, να εγκυλούνται τα προβλήματα αυτά στα πλαίσια του Συνασπισμού προκειμένου να επιτυγχάνονται, μέσω αυτού, ενδοκομματικές ισορροπίες.

Μοιάζει σαν να ξεχάστηκε το «χθες ήταν νωρίς, αύριο θα είναι αργά»...

Τ. Καφετζής

ΚΚΕ:

ΑΜΗΧΑΝΙΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΦΑΣΕΙΣ

του Βασίλη Ζήση

Το κέντρο βάρους των ανακατατάξεων στο ΚΚΕ δεν βρίσκεται στο εσωτερικό της Ελλάδας και στη σημερινή πολιτική συγκυρία της «Οικουμενικής», της «συναίνεσης» και της επιχειρούμενης κατάργησης «των διαχωριστικών γραμμών». Βρίσκεται στο εξωτερικό της χώρας, βαθειά στην καρδιά της «σοσιαλιστικής πατρίδας» και της «περεστρόικα».

«Τι συμβαίνει στον Κόσμο» διερωτώνται παλιοί «καπετανέοι» και σημερινό γραφειοκράτες. «Μείναμε μόνο εμείς, ο Τσαουσέσκου και η Βόρεια Κορέα, πιστοί στην παράδοση της πάλης των τάξεων και του κόμματος νέου τύπου;». Οι ίδιοι γνωρίζουν πολύ καλά ότι οι καρδιές τους βρίσκονται πάντα κοντά στον Κ. Τζιαντζή, το Ν. Κοτζιά και τους άλλους διαγραφέντες. Τα στελέχη δηλαδή που από τις θέσεις των υπευθύνων βασικών επιτροπών της ΚΕ του ΚΚΕ συνέβαλαν αποφασιστικά στη διαμόρφωση της πολιτικής συνειδησης των μελών του κόμματος.

Αποτελεί επίσης κοινή αντίληψη στο ΚΚΕ ότι η κυβέρνηση Τζαννετάκη και η απόρριψη από το Συνασπισμό της διμερούς συνεργασίας με το ΠΑΣΟΚ για την κατάργηση της απλής αναλογικής αποτέλεσε μόνο το πρόσχημα της εκδήλωσης της πρόσφατης ανταρσίας. Αν σήμερα το ΠΑΣΟΚ βρισκόταν στην εξουσία και το ΚΚΕ κρατούσε ακόμα μια διαλλακτική στάση απέναντί του, θεωρείται βέβαιο ότι τόσο ο κ. Τζιαντζής, όσο και ο κ. Κοτζιάς θα διαφωνούσαν καταγγέλλοντας την ηγεσία του κόμματος για «ρεφορμισμό» και «οπορτουνισμό».

Η ουσία των προβλημάτων και των διεξόδων του ΚΚΕ βρίσκεται στο ερώτημα «ρήξη με το σύστημα μέχρι την κατάκτηση της εξουσίας, η ενσωμάτωση στην καθεστωτική διαχείριση». Οι διαγραφέντες απάντησαν φεύγοντας με τη «ρήξη». Το ΚΚΕ προτίμησε να ενταχθεί στην καθεστωτική διαχείριση και ούτε καν επιχειρεί ακόμα να απαντήσει στο ερώτημα.

Στην πραγματικότητα το ΚΚΕ δεν έχει αντιληφθεί τι τεράστια βήματα έκανε μέσα σε λίγους μόνο μήνες. Από την πάλη των τάξεων και τους «επίμονους διεκδικητικούς αγώνες για την ικανοποίηση των λαϊκών αιτημάτων» βρέθηκε ξαφνικά να συνεργάζεται με τη ΝΔ και το ΠΑΣΟΚ σε μια κυβέρνηση λιτότητας υπό τον κ. Ζολώτα, βασικός στόχος της οποίας, εκτός από τη νομιμοποίηση του Ανδρέα είναι η διάσωση του συστήματος.

Προκύπτει συνεπώς το ερώτημα: «Πώς διαχειρίζεται κανείς αυτή τη συμμετοχή»; Με πόλεμο θέσεων, ή πόλεμο κινήσεων; «Προς το παρόν το ΚΚΕ προτιμά να τη διαχειρίζεται με τα παλιά ιδεολογικά «εργαλεία» του άρτι αποσφραγθέντος στην Α. Ευρώπη «μαρξισμού».

Αδυνατεί έτσι να απαντήσει σε ουσιαστικά ερωτήματα για το μέλλον του. Για παράδειγμα, στην τελευταία απόφαση της ΚΕ διαπιστώνει ότι απαιτείται «οργανωτική ανασυγκρότηση», αλλά ακόμα μελετά τι είδους ανασυγκρότηση θα είναι αυτή. Εκτιμά ότι «τα μέλη του κόμματος δεν κατανόησαν και συνεπώς δεν διέδωσαν σωστά τις επιχειρούμενες αλλαγές στις χώρες του σοσιαλισμού», αποφεύγοντας να πει το «γιατί» δεν έγινε αυτό. Αντιλαμβάνεται ότι «δεν στάθηκε όσο χρειαζόταν κριτικά απέναντι στην οκταετία του ΠΑΣΟΚ» αλλά σταματά πάλι στο «γιατί».

Το «γιατί» είναι όμως το κυρίαρχο ερώτημα. Γιατί το ΚΚΕ σύρθηκε επί οκτώ χρόνια από το ΠΑΣΟΚ του Α. Παπανδρέου δίνοντας ένα δεκανίκι στη διεφθαρμένη εξουσία; Γιατί στάθηκε άκρως επιφυλακτικό απέναντι στην «περεστρόικα» σε σημείο που μέλη και στελέχη του κόμματος επέκριναν τον Μ. Γκορμπατσώφ ως «δεξιό αναθεωρητή»; Γιατί ο κ. Κοτζιάς, φανατικός υπέρμαχος του «ανατολικογερμανικού μοντέλου για το σοσιαλισμό» ήταν τόσα χρόνια επικεφαλής της ιδεολογικής δουλειάς του κόμματος;

● ΕΚΜΟΛΗ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ
καρσολη & δημητρίου 12
152 32 χαλανδρι
τηλεφ. 68.13.222
ΚΩΝΣΤ. ΑΓΓ. ΒΛΑΧΟΣ

ΞΕΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΧΟΡΧΕ ΛΟΥΙΣ ΜΠΟΡΧΕΣ • ΑΦΗΓΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΠΟΥΣΤΟΣ ΝΤΟΜΕΚ
ΧΟΡΧΕ ΛΟΥΙΣ ΜΠΟΡΧΕΣ • ΜΥΘΟΠΛΑΣΙΕΣ
ΖΑΝ ΖΕΝΕ • ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ...
ΖΑΝ ΖΕΝΕ • ΤΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΤΟΥ
ΑΛΜΠΕΡΤΟ ΤΖΑΚΟΜΕΤΤΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΕΛΕΝΗ ΒΑΚΑΛΟ • ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΕΗΣ • ΠΑΡΑΦΡΑΣΗ ΤΗΣ ΝΥΧΤΑΣ
ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΚΑΨΑΣΚΗΣ • Η ΤΑΦΗ
ΜΑΡΙΑ ΚΥΡΤΖΑΚΗ • ΗΜΕΡΙΑ ΝΥΧΤΑ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΤΙΛΗΣ • ΓΡΑΦΕΩΣ ΚΑΤΟΠΤΡΟΝ

ΔΟΚΙΜΙΑ-ΜΕΛΕΤΕΣ

ΝΑΝΟΣ ΒΑΛΛΑΩΡΙΤΗΣ • ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΝΔΡΕΑ ΕΜΠΕΙΡΙΚΟ
ΘΑΝΑΣΗΣ ΜΩΡΑΪΤΗΣ • ΑΝ ΤΟΠΑΙΡΝΕΣ, ΟΜΩΣ,
ΔΙΚΕ ΜΟΥ ΤΡΕΛΟ...
ΘΟΔΩΡΟΣ • ΕΝΑΣ ΓΛΥΠΤΗΣ ΣΤΟΝ ΑΕΡΑ
ΚΟΡΝΗΛΙΟΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΔΗΣ • ΟΙ ΟΜΙΛΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
ΧΡ. ΗΡ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ • Η ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΤΩΝ ΚΩΜΩΔΙΩΝ
ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗ ΣΕ ΚΟΜΙΚΣ
ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΑΓΡΑΦΙΩΤΗΣ • ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ, ΝΕΟΤΕΡΙΚΟΤΗΤΑ
ΑΝΡΙ ΛΕΦΕΒΡ • Η ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΡΟΝΗΣΗΣ

ΚΛΑΣΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΝΕΟΥΣ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΕΠΟΧΩΝ

ΧΙΛΙΕΣ ΚΑΙ ΜΙΑ ΝΥΧΤΕΣ • Ο ΕΜΠΟΡΟΣ ΤΗΣ ΒΑΓΔΑΤΗΣ
Λ. ΦΡΑΝΚ ΜΠΑΟΥΜ • Η ΘΑΥΜΑΣΙΑ ΧΩΡΑ ΤΟΥ ΟΖ
ΕΡΝΕΣΤ ΧΕΜΙΝΓΚΟΥΕΪ • Ο ΓΕΡΟΣ ΚΑΙ Η ΘΑΛΑΣΣΑ
Χ.Κ. ΑΝΤΕΡΣΕΝ • ΤΟ ΜΟΛΥΒΕΝΙΟ ΣΤΡΑΤΙΩΤΑΚΙ
Α.ΤΖ. ΚΡΟΝΙΝ • ΤΑ ΑΓΟΥΡΑ ΧΡΟΝΙΑ
ΑΝΤΟΝ ΤΣΕΧΟΦ • Η ΚΑΦΕΤΟΥΛΑ

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΣΤΑ ΠΑΛΙΑ...

Οικουμενικές συγκλίσεις και αποκλίσεις

του Δ. Μιχαήλ

Υπάρχει κατ' αρχάς η γενική πεποίθηση ο περιορισμένος χρονικός ορίζοντας της κυβέρνησης του κ. Ζολώτα έχει ταυτιστεί με τα περιορισμένα πολιτικά επιτεύγματα, με τη διεκπεραιωτική - διαχειριστική αποστολή της. Η κυβέρνηση του κ. Ζολώτα κινδυνεύει να μείνει στην ιστορία μόνο ως «κυβέρνηση της φορολογίας», αφού ακόμα και σε ευρύτερες συναινετικές αποφάσεις (όπως οι ταμειακές μηχανές, η φορολογία των εμπόρων - αγροτών) επιδεικνύει παραλυσία η υποκύπτει στον αθροϊζόμενο λαϊκισμό και μικροκομματισμό των τριών εταιρών. Το πιθανότερο είναι να έχει την ίδια άδοξη τύχη της άχρωμης και αποτυχημένης Οικουμενικής του 1926.

Αρκεί και μόνο να λάβει υπόψη του κανείς πόσα και ποια σπουδαία θέματα γενικής και ειδικής κυβερνητικής πολιτικής, έχουν μείνει «παγωμένα», χωρίς καμιά προσπάθεια επίλυσης ή έστω προσέγγισης από την Κυβέρνηση και τους τρεις εταίρους. Τα θέματα Υγείας, Παιδείας, Χωροταξίας, Δημόσιας Διοίκησης, Στέγασης και Ενοικίων, οι προβληματικές και τόσα άλλα συνιστούν την καλύτερη απόδειξη της παραλυτικής φυσιογνωμίας και της καταδικασμένης υστεροφημίας της κυβέρνησης του κ. Ξεν. Ζολώτα. Είναι χαρακτηριστικό ότι πρώτος ο κ. Μητσοτάκης έσπευσε να γνωστοποιήσει δημόσια τους ενδιασμούς του, εάν όχι και την πολεμική του, για την κυβέρνηση του κ. Ξεν. Ζολώτα, όχι απλώς για εσωκομματικούς λόγους.

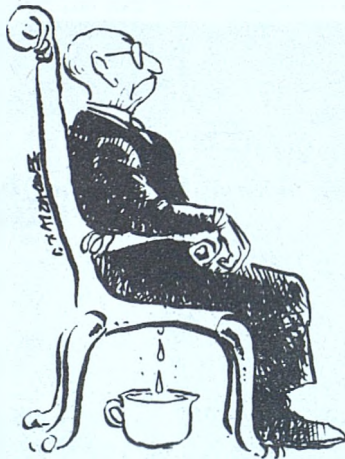
Ενθουσιασμένοι από το γενικότερο κλίμα μέσα στη συντηρητική παράταξη που κυριαρχεί από τη μικρότερη τοπική έως την Πολιτεία και το περιβάλλον του τέως Προέδρου της Δημοκρατίας, ο κ. Μητσοτάκης ξεδιπλώνει τη σημαία της αυτοδυναμίας της ΝΔ. Χάρη αυτού του σκοπού δεν διστάζει να προσφέρει στο ΠΑΣΟΚ τον τίτλο του «*συνεπούς και νομιμόφρονος κυβερνητικού κόμματος*». Τίτλο ο οποίος άρχισε ήδη να προκαλεί τριβές μέσα στο ΠΑΣΟΚ.

Χωρίς προοπτικές η κυβέρνηση Ξεν. Ζολώτα αρκείται — με την καθοδήγηση των τριών πολιτικών αρχηγών — είτε στην επίλυση μικρών προβλημάτων (από τη συμπλήρωση κάποιων νομαρχιών, στα πλαίσια της ισοροπίας, έως το μίσθμα της πίτας σε άλλες θέσεις του κρατικού μηχανισμού) είτε σε αποφάσεις «διορθωτικού χαρακτήρα» των φορολογικών μέτρων (θέμα Ποντίων, αυξήσεις μισθών και ημερομισθίων στο 15% του ε-

Δεκαπέντε μέρες μετά το σχηματισμό της κυβέρνησης του κ. Ξεν. Ζολώτα και τις οικουμενικές διακηρύξεις για «εθνική υπευθυνότητα», τότε ομοούσια και αδιαίρετη από τους κ. Κ. Μητσοτάκη και Α. Παπανδρέου το πολιτικό σκηνικό έχει τελειώσει αλλάξει.

Ένας γενικός σκεπτικισμός επικρατεί στη δημόσια ζωή για τις εξελίξεις, ο κ. Ξεν. Ζολώτας μετατρέπεται όλο και περισσότερο σε καθαρά

υπηρεσιακό πρωθυπουργό, τα κόμματα και οι εκπρόσωποί τους μέσα στην κυβέρνηση εξαντλούνται σε αρνητικότητες και συμβιβασμούς, το κλίμα συνεχώς βαραινεί.

πολογιζόμενου πληθωρισμού κλπ.)

Τα παραλυτικά προβλήματα πολλαπλασιάζονται, η ατμόσφαιρα της απαισιοδοξίας και της παθητικότητας μεγαλώνει και δεν λαμβάνεται καμιά τολμηρή απόφαση.

Η οποιαδήποτε τόλμη προσκρούει στον ορίζοντα και των ερχόμενων εκλογών τον Απρίλιο. Στην ουσία, μετά τις εορτές και τις Αργίες δεν θα απομένει έως την προεκλογική περίοδο παρά ενός μηνός «καθαρός χρόνος» για την κυβέρνηση του κ. Ξεν. Ζολώτα. Ακόμα και εάν οι άγονες διαδικασίες για την εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας, ξεκινήσουν στα μέσα Φεβρουαρίου, όπως έχει

εκδηλώσει την επιθυμία να γίνει ο κ. Χρ. Σαρτζετάκης, προκειμένου να μην μειωθεί ενωρίτερα το κύρος του ίδιου και του αξιώματός του. Με ένα λόγο, μετά τις γιορτές μπαίνουμε σε μια παρατεταμένη σχετικά προεκλογική περίοδο, μέσα στην οποία τα κόμματα — με πρώτη τη ΝΔ — θα έχουν κάθε λόγο να αποστασιοποιηθούν από το έργο και το ρόλο της κυβέρνησης του κ. Ξεν. Ζολώτα. Πολύ περισσότερο όταν όχι μόνο η ΝΔ αλλά και το ΠΑΣΟΚ προσανατολίζονται να έχουν ως προεκλογική στρατηγική τους την επιδίωξη της αυτοδυναμίας στις εκλογές του Απριλίου ή του Μαρτίου.

Οι συμπεριφορές και επιδιώξεις αυτές των κομμάτων, ιδιαίτερα των δύο μεγάλων δεν είναι οι μόνες οι οποίες έχουν δημιουργήσει αισθήματα απαισιοδοξίας, ρευστότητας και αβεβαιότητας. Υπάρχουν και οι εσωτερικές διαφωνίες, συγκρούσεις, επικρίσεις και αντιπαλότητες σε όλα τα κόμματα. Είναι διαφορετικού χαρακτήρα αλλά τα εσωκομματικά προβλήματα υπάρχουν παντού.

Στη ΝΔ έχουν σχέση με θέματα καθαρά «πολιτικού εμπειρισμού», όπως λ.χ. η στρατηγική της αυτοδυναμίας και η αποκόλληση από την κυβέρνηση του κ. Ξεν. Ζολώτα, και είναι αμφισβητήσεις κορυφής χωρίς ομαδοποίηση. Οι κ. Μ. Έβερτ, Α. Αδριανόπουλος και Στ. Μάνος, για να αναφέρουμε τους δημόσια γνωστούς, γιατί υπάρχουν και οι μη εκφραζόμενοι (όπως οι κ. Α. Κανελλόπουλος, Μιχ. Παπακωνσταντίνου, Γ. Σουφλιάς, αλλά και έως ένα βαθμό ο κ. Σωτ. Κούβελας) δεν αμφισβητούν την αρχηγική θέση του κ. Μητσοτάκη αλλά τους πολιτικούς του χειρισμούς και τη στρατηγική του έως τις εκλογές. Επιθυμούν αναβάθμιση της επιδίωξης για αυτοδυναμία της ΝΔ, έντονη αποστασιοποίηση απέναντι στο ΠΑΣΟΚ και προπαγάνδισή της ιδέας ότι «συνεργατικές και οικουμενικές κυβερνήσεις έχουν αποτύχει».

Παρόμοιες αντιλήψεις φέρεται να εκφράζει ο πρώην πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Κ. Καραμανλής ο οποίος θα ήθελε την επανεκλογή του από τα δύο μεγάλα κόμματα αλλά δεν τη βλέπει ως πιθανή. Αυτός ο κατακεραττισμός σε επίπεδο κορυφής στη ΝΔ συνδυάζεται με ένα γενικό αίσθημα αποθάρρυνσης της λαϊκής βάσης του κόμματος, που βλέπει ότι οι χειρισμοί του κ. Μητσοτάκη και οι «συγκυρίες» έχουν αχρηστεύσει το οπλοστάσιο της πολεμικής του κατά του ΠΑΣΟΚ

και έχουν μετατρέψει τη ΝΔ σε «κόμμα - συμπλήρωμα».

Στο ΠΑΣΟΚ τα προβλήματα ενότητας είναι άλλης ποιότητας και τάξης, αν και το γενικό κλίμα είναι σαφώς καλύτερο από εκείνο της λαϊκής βάσης της ΝΔ. Το ΠΑΣΟΚ φαίνεται να διχάζεται βαθιά μετά την αχρήστευση όλων των ενοποιητικών του στοιχείων τα τελευταία χρόνια, όπως η ιδεολογία, η κυβερνητική εξουσία και ο κ. Α. Παπανδρέου από κρίση προοπτικής και ταυτότητας και να δημιουργούνται αργά αλλά σταθερά φαινόμενα διαμετρικά αντίθετα, δεδομένα που δεν αποκλείεται στο μέλλον να οδηγήσουν σε διασπαστικές τάσεις. (Κάτι που δεν αντιμετωπίζει σε αυτό το επίπεδο με την ομοιογενή λίγο-πολύ «ιδεολογική» φυσιογνωμία και ταυτότητά της η ΝΔ).

Συγκεκριμένα το ΠΑΣΟΚ αρχίζει να διχάζεται για πρώτη φορά τόσο έντονα όχι μόνο για την αναγκαία στάση απέναντι στην κυβέρνηση Ζολώτα και την πολιτική συνεργασία με τη ΝΔ και το Συνασπισμό αλλά και από θέματα-τομές, όπως ο αυριανισμός και ο εκσυγχρονισμός του Κινήματος, ο ρόλος της Δημοκρατικής Συμπαράταξης και ο ρόλος του «καθαρά κομματικού μηχανισμού» (καθώς πυκνώνουν

οι φήμες ότι το πρώτο σχήμα θα αναβαθμισθεί σε βάρος του δεύτερου), η νέα ιδεολογικοπολιτική ταυτότητα του Κινήματος κλπ. Προς το παρόν μόνο το όραμα μιας αυτοδύναμης ή εστω συνεργατικής κυβερνητικής εξουσίας φαίνεται να μπορεί να λειτούργησει ως κυρίαρχο αίτημα και ως συσπείρωση για την προεκλογική περίοδο.

Στο χώρο του Συνασπισμού η κρίση και εσωκομματική αμφισβήτηση υπάρχει σε επίπεδο μεσαίων στελεχών κυρίως και η αμήχανη στάση της ηγεσίας του θα συνεχισθεί —με πιθανή νέα μικρή εκλογική πτώση— όσο δεν συνδέεται η εσωτερική πολιτική συμπεριφορά του Συνασπισμού με τα διεθνή ρεύματα στο χώρο του σοσιαλισμού και με τη θαρραλέα προβολή ανάλογων απόψεων σε στελέχη και οπαδούς. Κανένα κομμουνιστικό κόμμα και ρεύμα των τελευταίων χρόνων δεν είχε λιγότερες απώλειες από το ΚΚΕ σχετικά, με πολιτικό κόστος της δικής του περυστρύκα στο 2% προχθές ή στο 3-4% συνολικά στις επόμενες εκλογές.

Συμπερασματικά, τις παραμονές των παρατεταμένων αργιών των Χριστουγέννων και του Νέου Έτους έχουν διαμορφωθεί οι όροι και οι προϋποθέσεις όχι

μόνο της προεκλογικής αναμέτρησης, που θα αρχίσει από τις αρχές Ιανουαρίου αλλά και της αποτυχίας — της διάφθευσης των προσδοκιών και ελπίδων— που είχαν συνοδέψει στις απαρχές της την κυβέρνηση του κ. Ξεν. Ζολώτα. Μετά ένα εξαμήνο δικομματικών ή τρικομματικών (οικουμενικών) συνδιαλλαγών, αναζητούμε στην περίοδο πριν από τις εκλογές του Ιουνίου.

Ξαναγυρίζουμε σε ένα κλίμα πόλωσης και δικομματικής αντιπαράθεσης, ένα κλίμα ελάχιστης πίστης, εάν όχι και υποκριτικής συμπεριφοράς, απέναντι στις λεγόμενες συναινετικές διαδικασίες, με τα κόμματα έτοιμα να επαναλάβουν τις ίδιες πολιτικές και πιθανώς και τα ίδια λάθη. Από την άποψη αυτή το 1990, η νέα δεκαετία, σηματοδοτείται λίγο-πολύ από τα πρόσωπα, συμπεριφορές και πρακτικές της περασμένης δεκαετίας. Μιας δεκαετίας, της τελευταίας του αιώνα προς το 2.000, της οποίας τα πρώτα χρόνια δεν αποκλείεται να είναι χρόνια πολιτικής ρευστότητας και της οδύνης προκειμένου να γεννηθεί σε όλα τα κόμματα όχι τόσο το διαφορετικό αλλά κάτι καινούριο.

1990 γνώση 1990 γνώση 1990 γνώση

απο τα βιβλία της «γνώσης»

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΗ»
ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΕΣΧΩΡΙΖΟΥΝ

ΜΙΚΡΗ ΣΕΙΡΑ

ΤΖΙΟΡΤΖΙΟ ΜΑΝΓΚΑΝΕΛΛΙ

Κεντουριά
εκατό μικρά
μυθιστορήματα - ποταμός

ΑΝΑΤΟΛΙ ΡΙΜΠΑΚΟΦ

**Τα παιδιά
από το Αρμπάτ**
Α & Β τόμος

ΣΥΝΤΟΜΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ
ΜΕΡΕΣ ΤΟΥ 35

ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΕΛΟΥΔΗΣ

Διονύσιος Σολωμός

ΡΟΜΑΝΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ
ΚΑΙ ΠΟΙΗΤΙΚΗ
Οι γερμανικές πηγές

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

ΚΟΙΝΩΝΙΑ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ - ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ

Επιμέλεια
Θ. Βερέμης - Γ. Γουλιμή

ΜΠΑΡΜΠΕ ΝΤ' ΩΡΕΒΙΓΥ
Οι διαβολικές

ΟΝΟΡΕ ΝΤΕ ΜΠΑΛΖΑΚ
Η γεροντοκόρη

ΝΑΘΑΝΙΕΛ ΧΩΘΟΡΝ
Το άθλιο γράμμα

ΣΥΝΤΟΜΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

ΡΑΛΦ ΕΛΙΣΟΝ

Ο άρατος
άνθρωπος

ΤΟΜΑΣ ΧΑΡΝΤΥ

Κάτω
από τα δέντρα

εκδόσεις «γνώση»

Ιπποκράτους 31, 106 80 Αθήνα,
Τηλ. 3620941 - 3621194

1990 γνώση 1990 γνώση 1990 γνώση

ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ;

Ο τόπος «μυρίζει» πάλι εκλογές. Δύο μόνο εβδομάδες μετά την παροχή ψήφου εμπιστοσύνης στην «Οικουμενική» κυβέρνηση, όλες οι εξελίξεις και ιδίως η καθημερινή κλιμάκωση των νεοδημοκρατικών επιθέσεων εναντίον της κυβέρνησης Ζολώτα οδηγούν στο συμπέρασμα ότι όσοι από τους αναγνώστες μας βιάστηκαν να γίνουν «συναινετικοί» και «ώριμοι» πολίτες θα απογοητευθούν για μια ακόμα φορά και θα πάρουν την άγουσα προς τις κάλπες. Η ημερομηνία της ρήξης τοποθετείται τον Ιανουάριο και οι νέες εκλογές το Φεβρουάριο ή το Μάρτιο, «αποσυνδεδεμένες» μάλιστα από τις προεδρικές εκλογές.

του Βασίλη Ζήση

Ολες οι τελευταίες κινήσεις του προέδρου της Νέας Δημοκρατίας υποδεικνύουν ότι ο κ. Κωνσταντίνος Μητσοτάκης επιζητεί την πτώση της κυβέρνησης Ζολώτα προκειμένου να διακινδυνεύσει μια νέα εκλογική αναμέτρηση.

Η επίθεση του κ. Μητσοτάκη και άλλων επιφανών στελεχών του κόμματός του ή «δελφίνων» (όπως οι κ. Ευαγγ. Αβέρωφ, Στ. Μάνος, Θ. Κασσίμης, Μιλτ. Έβερτ, Ανδρ. Ανδριανόπουλος, Α. Σαμαράς) κλιμακώθηκε από την περασμένη Κυριακή μέσω κυρίως της «έγκυρης» «Καθημερινής».

Στο κύριο άρθρο της η πρώην ναυαρχίδα του Κοσκωτά χαρακτήρισε τον κ. Ζολώτα, ούτε λίγο, ούτε πολύ, «πρωθυπουργό υπό επιτροπεία» (εννοώντας ασφαλώς ότι λαϊκοί επίτροποι είναι οι κ. Γεννηματάς και Τσοχατζόπουλος) και διερωτήθηκε, αν αυτή η κυβέρνηση «είναι σε θέση να επιτελέσει το έργο της». Σε άλλες σελίδες της ίδιας εφημερίδας ο εκ των δελφίνων κ. Α. Ανδριανόπουλος,

πιστός στο «νεοφιλελεύθερο» ευαγγέλιο του εκτίμησε ότι τα οικονομικά μέτρα είναι απλώς *ασπιρίνες*. Και ο κ. Έβερτ συμπλήρωσε, ότι αν ο κ. Ζολώτας δεν εφαρμόσει αυστηρά όσα ο ίδιος έγραφε κάποτε τα οικονομικά μέτρα που θα χρειαστεί να ληφθούν το ερχόμενο καλοκαίρι «θα είναι τέτοια που θα κάνουν πολλούς να βρεθούν προ εκπλήξεων».

Τη Δευτέρα από τις στήλες της «Απογευματινής», ο κ. Κωνσταντίνος Μητσοτάκης εντατικοποίησε την τακτική της αποσταθεροποίησης — λέγοντας ότι «αυτή η κυβέρνηση δεν έχει τίποτα παραπάνω να προσφέρει», θέτοντας έτσι, εμμέσως πλην σαφώς, θέμα επίσπευσης των εκλογών.

Την επομένη, Τρίτη 12 Δεκεμβρίου, το βράδυ και όπως είχε προβλέψει ο «Τύπος της Κυριακής» «οι πολιτικές εξελίξεις επιταχύνθηκαν» με μια «αναμενόμενη» από νωρίς το απόγευμα δήλωση του κ. Κωνσταντίνου Καραμανλή. Με αφορμή τη συνάντησή του με τον πρόεδρο της Κύπρου κ. Γιώργο Βασιλείου. Ο κ. Καραμανλής δήλωσε ότι «ανησυχεί» για την κατάσταση στην Ελλάδα. Από εκείνη τη στιγμή αρχίσαμε να ανησυχούμε κι εμείς. Για ποιο λόγο «ανησυχεί» άραγε ο κ. Καραμανλής; Για την «αντιφατική και εν πολλοίς ασυνάρτητη οικονομική πολιτική της κυβέρνησης Ζολώτα;» Για την απόφαση του κ. Μητσοτάκη να την υπονομεύσει; Ή μήπως επειδή θεωρεί ότι στις συζητήσεις τους ο Ανδρέας και ο «ψηλός» «τον ξέχασαν» και θέλησε να πει «είμαι κι εγώ εδώ παιδιά»;

Τα αδιέξοδα ενός αρχηγού

Σύμφωνα με ορισμένες πολιτικές και δημοσιογραφικές εκτιμήσεις, ο κ. Μητσοτάκης, «δεν επιθυμεί» στην πραγματικότητα «να τραβήξει το χαλί κάτω από την καρέκλα του κ. Ζολώτα». «Θέλει μόνο να εκβιάσει για την εφαρμογή σκληρότερων οικονομικών μέτρων, τώρα που είναι η ευκαιρία με την Οικουμενική, προκειμένου να μην αναγκαστεί να το κάνει αυτός όταν γίνει πρωθυπουργός, εισπράττοντας και το σχετικό πολιτικό κόστος».

Η πραγματικότητα είναι φυσικά διαφορετική. Λίγες μόνο ημέρες μετά τις αρχικές θριαμβολογίες περί «εθνικής συνείνεσης» και «κατάργησης των διαχωριστικών γραμμών» ο κ. Μητσοτάκης ανέκρουσε πρύμναν και αναγκάστηκε να αποδεχθεί την άποψη άλλων στελεχών του κόμματός του, ότι «ο σχηματισμός της Οικουμενικής μόνο το ΠΑΣΟΚ ευνόησε τελικά».

«Η συμμετοχή στην Οικουμενική κυβέρνηση» λένε οι επικριτές του κ. Μητσοτάκη «στέρησε από το κόμμα το βασικό συνεκτικό ιστό του, την άσκηση εξουσίας». «Οι μόνοι κερδισμένοι φαίνεται να είναι ο Ανδρέας Παπανδρέου και το ΠΑΣΟΚ που από κλέφτες και υπόδοκοι βρέθηκαν να συμμετέχουν σε μια κυβέρνηση εθνικού διαμετρήματος, με όλα τα σχετικά περί σκανδάλων να έχουν παραπεμφθεί στις καλές της ελληνικής Δικαιοσύνης». Το αποτέλεσμα είναι «οι οπαδοί της Νέας Δημοκρατίας να έχουν περιέλθει σε σύγχυση, ενώ αντίθετα οι οπαδοί του ΠΑΣΟΚ έχουν αναθαρρύνει και αισθάνονται δικαιωμένοι».

Οι προηγούμενες εκτιμήσεις φαίνεται ότι ανταποκρίνονται πλήρως στην κατάσταση που επικρατεί στη βάση της ΝΔ. Ένα μήνα και λίγες ημέρες μετά τις εκλογές της 5ης Νοεμβρίου στις τοπικές οργανώσεις της ΝΔ επικρατεί κλίμα απογοήτευσης, τα μέλη δεν προσέρχονται στα τυπικά καθήκοντά τους, «γκρινιάζουν» και διαμαρτύρονται ότι «η ηγεσία μας πρόδωσε».

Υπενθυμίζουμε ότι όπως έχει γράψει το ANTI στην τελευταία σύσκεψη κορυφής που έγινε στη ΝΔ πριν από το σχηματισμό της «Οικουμενικής», από τα παριστάμενα στελέχη μόνο δύο, οι Τζαννετάκης και Ράλλης, τάχθηκαν κατά των εκλογών. Όλοι οι άλλοι υποστήριξαν ότι έπρεπε να γίνουν εκλογές πριν τα Χριστούγεννα, με το επιχείρημα ότι «η επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης και η απειλή χρεωκοπίας πολλών μικρομεσαίων θα σπρώξει ένα οριακό ποσοστό ψηφοφόρων προς το κόμμα μας, που είναι το μόνο που μπορεί σήμερα να σχηματίσει αυτοδύναμη κυβέρνηση».

Ο κ. Μητσοτάκης δεν εισάκουσε τις εισηγήσεις των επιτελών του, επειδή, όπως αναφέρουν πληροφορίες από το περιβάλλον του «φοβήθηκε πρώτον ότι δεν θα πάνε να ψηφίσουν οι ετεροδημότες και δεύτερον ότι το ΠΑΣΟΚ θα συμφωνούσε με το Συνασπισμό για το σχηματισμό κυβέρνησης, οπότε θα ψηφίζονταν η απλή αναλογική και ο ίδιος θα γινόταν ολόπυρος για το κόμμα του».

Έτσι, συνεχίζουν οι συνομιλητές μας «ο κ. Μητσοτάκης έκανε το μοιραίο λάθος. Το πρώτο λάθος του ήταν ότι δεν έκανε επαναληπτικές εκλογές το περασμένο καλοκαίρι, σε μια στιγμή που ένα σημαντικό ποσοστό της εκλογικής βάσης του ΠΑΣΟΚ ήταν αποφασισμένο να τιμωρήσει τον Ανδρέα Παπανδρέου. Αντίθετα προχώρησε στην κυβέρνηση Τζαννετάκη και τις παραπομπές, προκα-

λώντας αντισυμπίρωση στη βάση του ΠΑΣΟΚ».

Το «δεύτερο λάθος» ήταν ότι «η κυβέρνηση Τζαννετάκη δεν άσκησε εξουσία, σε μια χώρα της οποίας οι κάτοικοι μόνο αυτήν καταλαβαίνουν». Το τρίτο ότι «αποφάσισε να κάνει εκλογές στις 5 Νοεμβρίου, ενώ όπως αποδείχθηκε έπρεπε να τις παρατείνει όσο μπορούσε για να εξουθενώσει τον Ανδρέα και το ΠΑΣΟΚ». Το «τέταρτο λάθος» και μοιραίο σύμφωνο πάντα με τους νεοδημοκράτες συνομιλητές μας είναι ο σχηματισμός της «Οικουμενικής».

Η νομιμοποίηση του Ανδρέα

Έχει σημασία να αναφερθεί ότι αν στο πρόσφατο παρελθόν ο κ. Μητσοτάκης μπορούσε να επικαλείται τις «δυσμενείς συγκυρίες» για τον ίδιο και το κόμμα του, αυτή τη φορά δεν είναι σε θέση να πείσει ότι δεν έκανε λάθος, επειδή «είναι Ήλιου φαινότερον» ότι μόνο ο Ανδρέας Παπανδρέου ευνοείται από την Οικουμενική κυβέρνηση.

«Όσο περνούν οι ημέρες», δηλώνουν συνομιλητές του προέδρου του ΠΑΣΟΚ «τόσο πιο αισιόδοξος αισθάνεται ο Ανδρέας». Και όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά, στην τελευταία συνεδρίαση της «Δημοκρατικής Συμπράταξης» ο Ανδρέας δήλωσε στους ακροατές του ότι «μόνο εμείς είμαστε οι κερδισμένοι από την Οικουμενική».

Στηριζόμενος σε αυτή την εκτίμηση, ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ πιστεύει κι αυτός ότι «ο Μητσοτάκης θα επιδιώξει την επίσπευση των εκλογών, επειδή γνωρίζει ότι όσο παρατείνεται η ζωή της Οικουμενικής, τόσο αυξάνουν οι πιθανότητες απομάκρυνσής του από την ηγεσία της ΝΔ». Η ρηθότητα της εκτίμησης αυτής επιβεβαιώνεται και από την τελευταία παρέμβαση του κ. Καραμανλή, η οποία έγινε μόνο μια ημέρα μετά την έντονη και δια του Τύπου επίθεση του κ. Μητσοτάκη εναντίον του κ. Έβερετ.

Έτσι, το ΠΑΣΟΚ περιμένει τον κ. Μητσοτάκη να τραβήξει το χαλί κάτω από την καρέκλα του κ. Ζολώτα μετά τις διακοπές των Χριστουγέννων. Πώς θα αντιδράσει; Οι πληροφορίες μας αναφέρουν ότι ο Ανδρέας Παπανδρέου θα απαντήσει στον κ. Μητσοτάκη ζητώντας παράταση της ζωής της Οικουμενικής μέχρι το ερχόμενο Φθινόπωρο για «να αντιμετωπίσουμε όλοι μαζί τα μεγάλα προβλήματα της χώρας». Όσο θα είναι μαζί με άλλους δεν θα κινδυνεύει από την κάθαρση.

Τι θα γίνει τελικά, κανείς δεν μπορεί να το προβλέψει, εφόσον στη σημερινή συγκυρία το πολιτικό σκηνικό μεταβάλλεται καθημερινά. Στα δεδομένα του προβλήματος πρέπει εξάλλου να προσθέσουμε ότι σύμφωνα με μια διαφορετική θεώρηση των πραγμάτων οι κ. Παπαν-

δρέου και Μητσοτάκης είναι αναγκασμένοι «να υποστηρίξουν ο ένας τον άλλον, επειδή αντιλαμβάνονται ότι απειλείται η ύπαρξή τους ως πολιτικών αρχηγών». Και φαίνεται πως δεν αποτελεί τυχαίο γεγονός ότι την Τρίτη ο κ. Στ. Μάνος, μίλησε για την πιθανότητα μιας μελλοντικής συνεργασίας «τμημάτων» του ΠΑΣΟΚ και της ΝΔ. Μια παρόμοια λύση προϋποθέτει φυσικά τη συνταξιοδότηση των κ. Μητσοτάκη και Παπανδρέου.

Τη θεωρία της «αναγκαστικής συνύπαρξης» των δύο μονομάχων ενισχύουν και οι πληροφορίες — οι οποίες σημειωτέον δεν προέρχονται μόνο από πρόσωπα του στενού περιβάλλοντος του Ανδρέα, όπως ο κ. Γιώργος Λιάνης, αλλά και από κορυφαία στελέχη της Νέας Δημοκρατίας — σύμφωνα με τις οποίες ο κ. Παπανδρέου και ο κ. Μητσοτάκης έχουν συμφωνήσει μεταξύ τους να καταλάβει ο πρώτος την προεδρία και ο δεύτερος την πρωθυπουργία.

Στο ερώτημά μας «πώς είναι δυνατόν να γίνει κάτι τέτοιο» γνωστό στέλεχος της ΝΔ απάντησε ότι «σημασία δεν έχει ο στόχος, αλλά η διαδρομή». «Αν ο Μητσοτάκης συμφώνησε με τον Ανδρέα για την προεδρία τότε μέχρι τις εκλογές θα εισπράξει τα ανταλλάγματα της ενδοτικότητας του Παπανδρέου και μετά θα του τραβήξει το χαλί. Ότι δηλαδή έκανε και ο Ανδρέας με τον Καραμανλή».

Το πρόβλημα με αυτό το τελευταίο σενάριο το οποίο ως γνωστόν υποστηρίζει η «Ελευθεροτυπία» είναι ότι μέχρι στιγ-

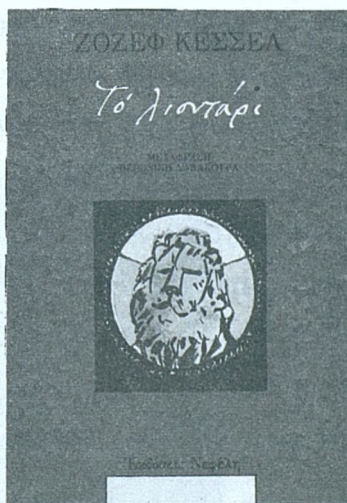
μής ο μόνος που κερδίζει από την ενδοτικότητα του κ. Μητσοτάκη είναι ο Ανδρέας Παπανδρέου, καθώς κάθε μέρα καθίσταται και πιο σαφές ότι στόχος της «Οικουμενικής» δεν είναι «η ανόρθωση της Οικονομίας», αλλά η διάσωση του Ανδρέα και η νομιμοποίηση του ΠΑΣΟΚ. Η «γραμμική Καραμανλή» θριαμβεύει. «Η κάθαρση ήταν λάθος, οι πρωθυπουργοί δεν πάνε φυλακή».

Οι αναμενόμενες εξελίξεις και ραγδαίες θα είναι και ενδιαφέρον θα έχουν. Οφείλουμε όμως να πούμε ότι το φάντασμα της κάθαρσης εξακολουθεί να γυρίζει επάνω από τα κεφάλαια των πολιτικών «υπεύθύνων» της χώρας. Και τόσο ο κ. Α. Παπανδρέου, όσο και ο κ. Μητσοτάκης πρέπει να κατανοήσουν ότι η κάθαρση, ως αίτημα και ως διαδικασία, έχει αυτονομηθεί από το υπόλοιπο πολιτικό παιχνίδι. Όποιος από τους δυο τους δεν το έχει αντιληφθεί αυτό ακόμα, ας διαβάσει τις εφημερίδες της Τρίτης για να πληροφορηθεί ότι σήμερα Παρασκευή συγκαλείται εκτάκτως η Ολομέλεια των εφετών Αθηνών με θέμα την άσκηση ποινικής δίωξης για την «αγορά του αιώνα».

Και κάτι ακόμα. Είναι άνευ ουσίας η επιχειρούμενη από όλες τις πλευρές κριτική των οικονομικών μέτρων της κυβέρνησης όταν μένει αναπάντητο το ουσιαστικότερο, από ηθικής και πολιτικής απόψεως ερώτημα: «Πού πήγαν τα λεφτά που λείπουν από τα ταμεία του κράτους και των οργανισμών»;

ΕΝΑ ΣΥΓΚΛΟΝΙΣΤΙΚΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΖΟΖΕΦ ΚΕΣΣΕΛ ΤΟ ΛΙΟΝΤΑΡΙ

Σ' αυτό τό ξεχωριστό μυθιστόρημα, ο μεγάλος Γάλλος συγγραφέας συγκεντρώνει τις εμπειρίες του και τις μοναδικές του γνώσεις, γύρω από τον κόσμο των ζώων και τή φύση, πού αποκόμισε κατά τήν παραμονή του στην Κένυα. Ή μοναξιά, ή ψυχική αποξένωση των ανθρώπινων πλασμάτων, ή φιλία και ή επίκοινωνία τους μέ τό ζωικό βασίλειο και τή φύση δίνονται μέ τρόπο άπλό και άμεσο μέσα από τίς σελίδες του σημαντικού αυτού μυθιστορήματος.

ΝΕΦΕΛΗ

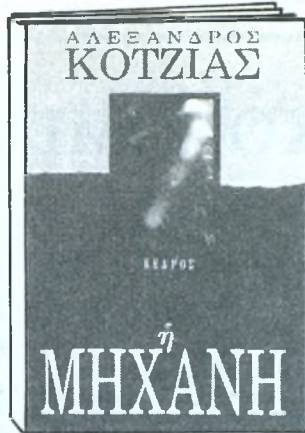
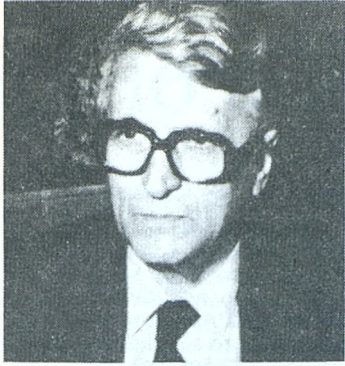
1.000.000 αντίτυπα σέ ένα χρόνο στή Γαλλία.

Ι 9 8 9

Ε Ν Α Σ
Χ Ρ Ο Ν Ο Σ

Ι Ο Ο
Β Ι Β Λ Ι Α
GUTENBERG

Οι Έκδόσεις «Gutenberg» αισθάνονται την ειλικρινή ανάγκη να ευχαριστήσουν όλους τους συνεργάτες τους, που χάρη στην πολύτιμή τους συμβολή έγινε κατορθωτό, μέσα στο έτος που πέρασε, να ολοκληρωθεί το επίμοχθο πρόγραμμα έκδοσης νέων εκδόσεων στους τομείς της εκπαίδευσης, των επιστημών του ανθρώπου και της λογοτεχνίας. Εκφράζουν τη βαθύτατη ικανοποίησή τους από το επίπεδο συνεργασίας που τηρήθηκε και, με την ευκαιρία των Γιορτών, εύχονται Χρόνια Πολλά σ' όλους και για τον Καινούργιο Χρόνο 1990 εύτυχία και δημιουργικότητα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΟΤΖΙΑΣ

Η μηχανή

Το ζήτημα είναι, βέβαια, ο κόσμος τούτος, όπου διαβατικός δρέθηκες είναι, ωστόσο, ακόμα και το πως εσύ αντιμετωπίζεις τούτο τον κόσμο. Κάποια τέτοια εκδοχή – νεοελληνική; – επιχειρεί να «μοντάρει» ο βίος και η πολιτεία του «ήρωα» της Μηχανής.

ΚΩΣΤΑΣ ΜΟΥΡΣΕΛΑΣ

Βαμμένα κόκκινα μαλλιά

Ένα μυθιστόρημα που προκαλεί, ερεθίζει, εξοργίζει. Ερωτικό, αισθησιακό, χυδαίο, αποτρόπαιο, δοσμένο απλά, με χιούμορ, ειρωνεία και καυστική διάθεση.

– Σύγχρονοι Άμλετ, σύγχρονοι Ζορμπάδες, αγιοποιημένα κοπρόσκυλα, πόρνες, μπορντέλα, γειτονιές, παράγκες, νυμφομανείς, ανύανες, παπατζήδες, μικροαστοί, πρώην προλετάριοι, πρώην ιδεολόγοι και νυν «επιτυχημένοι» καριερίστες, κάλληδες, ξεφτίλες, άνθρωπα που ερωτεύονται πρόσωπα μέσ' από καθρέπτες και όχι τα ίδια τα πρόσωπα, μια τοιχογραφία εποχής και ανθρώπων, διηγούμενα ασθματικά, παράφορα, ωμά μ' ένα φρενήρη ρεαλισμό που τα κάνει όλα να διαστέλλονται, να μεγενθύνονται και να γίνονται ωκεανός, θάλασσα, χρώμα, μουσική, αλμύρα, έρωτας.

εκδόσεις ΚΕΔΡΟΣ

Γ. Γενναδίου 3 – τηλ. 36.02.007

Μόλις κυκλοφόρησαν

ΕΛΙΑΝΑ ΧΟΥΡΜΟΥΤΖΙΑΔΟΥ

Η Γειτονιά των Καλών Κλεφτών

Σε κάθε μεγαλούπολη υπάρχουν κάποιοι άνθρωποι που προτιμούν να ζουν τη νύχτα. Έτσι και σε τούτη την πόλη υπάρχουν οι κάτοικοι της Γειτονιάς των Καλών Κλεφτών. Με τις απόψεις, τις συνήθειες, τις αδυναμίες και τα όνειρά τους. Μέσα από τις παράλληλες ιστορίες δύο νέων γυναικών της Γειτονιάς που αναζητούν κάποιο υποκατάστατο για να γεμίσουν την «άδεια θέση της ευτυχίας» στη ζωή τους και με φόντο την Αθηναϊκή νύχτα και την ατμόσφαιρα των μπαρ διαγράφεται μια πορεία από το ποτό και τα ναρκωτικά προς την παρακαμή και το θάνατο.

Η ΞΕΡΟΚΕΦΑΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΟΙ «ΟΙΚΟΝΟΜΟΙ»

Θα ήταν κοινοτοπία να επαναλάβουμε, ότι η εντύπωση της γενικής διάλυσης και το φάσμα της αδιέξοδης πορείας και της οικονομικής κατάρρευσης (μετά από μια οκταετία δημοσιονομικής κραιπάλης και αντι-παραγωγικών δαπανών) υπήρξαν καθοριστικά, μαζί με τους επί μέρους μικρο-κομματικούς υπολογισμούς και τις επιδιώξεις των τριών κομμάτων της συγκυβέρνησης, για το σχηματισμό της ανδροκρατούμενης «οικουμενικής» κυβέρνησης, με πρωθυπουργό τον Ξεν. Ζολώτα, έναν γηραιό αλλά μεγάλου κύρους οικονομολόγο, που υπήρξε από τους κύριους αρχιτέκτονες του μοντέλου ανάπτυξης, που επιβλήθηκε στην Ελλάδα μετά τον 2ο Παγκόσμιο Πόλεμο, και κυρίως μετά τον Εμφύλιο Πόλεμο.

Θα ήταν, μεγάλη υπηρεσία αν προωθούνταν ο ουσιαστικός διάλογος — πράγμα που με εξαιρέσεις¹ ελάχιστα έγινε στο παρελθόν — κι αν δείχνονταν όλες οι επιλογές κι αναλλακτικές λύσεις που υπάρχουν, καθώς και το κόστος που συνεπάγονται για κάθε συγκεκριμένη τάξη κι επαγγελματική κατηγορία, το κοινωνικό κόστος (π.χ. από τη ρύπανση και την καταστροφή του περιβάλλοντος), αλλά και το κοινωνικό όφελος.

Οι γενικολογίες του κειμένου συμφωνίας των τριών κομμάτων, που συμμετέχουν στην κυβέρνηση, πάνω στα οικονομικά, οι παραιτήσεις για περισσότερη εργασία (λες και δεν ξέρουμε για ποιους λόγους εργάζεται κανείς ή τεμπελιάζει), και λιγότερη κατανάλωση στις μπουτίκ του Κολωνακίου (κι όχι μόνο), που πολλαπλασιάζονται ως η άμμος της θαλάσσης (όπως γίνεται και με τα υπερπολυτελή εμπορικά Κέντρα στην περιφέρεια των Αθηνών) δεν βοήθησαν στην αντιμετώπιση των καιριών ερωτημάτων, πάνω στο πού οφείλονται:

- η ανικανότητα της ελληνικής κοινωνίας να επενδύσει παραγωγικά το οικονομικό της πλεόνασμα, και κατά συνέπεια, η κατασπατάληση των ντόπιων και ξένων αποταμιευτικών πόρων,
- η άνθιση της παραοικονομίας και των εμπορικών διαμεσολαβήσεων,

- η δημιουργία ενός πανίσχυρου μικροαστισμού, που είναι εμπόδιο για ένα καθαρώς εντατικής συσσώρευσης του κεφαλαίου,

- η ανάπτυξη ενός ιδιότυπου κρατισμού (που γίνεται και φυτώριο διαφθοράς), όχι για να διορθωθούν οι δυσλειτουργίες και τα ελαττώματα του μηχανισμού της αγοράς, αλλά για να λυθεί το πρόβλημα της απασχόλησης (παρ' όλα αυτά η ανεργία των νέων ανέβηκε στο 49%).

Σε συνάρτηση με αυτές τις «δομικές» αδυναμίες της ελληνικής οικονομίας βρίσκονται οι «συγκυριακές» ανισορροπίες και οι φαύλοι κύκλοι των πιο βραχυχρόνιων αδιεξόδων. Κατά την τελευταία Έκθεση του ΟΟΣΑ για την Ελλάδα «οι ανισορροπίες έχουν επεκταθεί γιατί δεν γιαιτρεύτηκαν. Υπήρξε σταθεροποίηση, όχι όμως διαρθρωτική βελτίωση της ελληνικής οικονομίας». Ας εξετάσουμε, όμως, τις προθέσεις της κυβερνήσεως για την αντιμετώπιση των άμεσων και βραχυχρόνιων προβλημάτων, με πυροσβεστικά μέτρα για να αποφευχθεί η κατάρρευση.

Τα ελλείματα

Τα δημόσια ελλείματα και η ιλιγγιώδης αύξηση των δαπανών εξυπηρέτησης του δημοσίου χρέους είναι, ασφαλώς, το υπ' αριθμόν ένα πρόβλημα, που πρέπει να αντιμετωπιστεί. Αλλά πόσα ακριβώς είναι αυτά τα ελλείματα, πότε και πώς δημιουργήθηκαν; Κατά την περίοδο 1980-1989 οι δαπάνες του Κρατικού Προϋπολογισμού αυξήθηκαν κατά 84,6%, τα έσοδα κατά 51,4% και το ΑΕΠ (σε τρέχουσες τιμές) κατά 383%. Έτσι, το έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού από 101,4 δισ. δρχ., ή 5,7% του ΑΕΠ, έφτασε το 1989 τα 2.000 δισ. δρχ., ή 23,2% του ΑΕΠ². Αυτή η τρομακτική αύξηση του ελλείματος του κρατικού προϋπολογισμού οφείλεται στην αύξηση των κρατικών δαπανών για παροχές, τοκοχρεωλύσια, κλπ. ενώ τα έσοδα αυξήθηκαν πολύ λιγότερο (λόγω της παραοικονομίας, των φοροαπαλλαγών, της φοροδιαφυγής, της αναποτελεσματικότητας του φοροεισπρακτικού συστήματος), σε κατάσταση πρακτικά στασιμότητας

του ΑΕΠ (σε πραγματικές τιμές).

Ας σημειωθεί ότι το συνολικό συσσωρευμένο δημόσιο χρέος από 683,9 δισ. δρχ. το 1980 ανέβηκε σε 11.000 δισ. δρχ. το 1989, ποσό που αντιπροσωπεύει το 128% του ΑΕΠ. Από αυτό το συνολικό δημόσιο χρέος, το εξωτερικό χρέος αποτελεί το 35%: 23 δισ. δολ. ή 40% του ΑΕΠ. Οι δαπάνες εξυπηρέτησης του δημοσίου χρέους (με τοκοχρεωλύσιο 10%) ανέρχονται στον προϋπολογισμό του 1989 σε 1.009 δισ. δρχ. και αντιπροσωπεύουν το 50% των προβλεπόμενων φορολογικών εσόδων.

Σημειώνουμε, για σύγκριση, ότι σε ένα σύνολο δαπανών του κρατικού προϋπολογισμού 3.361 δισ. δρχ. οι μισθοί και οι συντάξεις αντιπροσωπεύουν 1.086 δισ. δρχ., οι επιδοτήσεις 142,7 δισ. δρχ. και οι επιχορηγήσεις (σε ΟΓΑ, ΙΚΑ, Συγκοινωνιακούς φορείς κλπ.) 508 δισ. δρχ. Ας σημειωθεί ότι τα επόμενα λεφτά που θα δανειστεί το κράτος, θα είναι με 20% σε δρχ. ή με 9,75% σε ECU, πράγμα, που θα ανεβάσει ανάλογα το συνολικό ποσό εξυπηρέτησης του δημοσίου χρέους.

Αλλά, ας έρθουμε τώρα και στο διαχειριστικό έλλειμμα των ΔΕΚΟ, που εκφράζει και το ύψος των δανειακών τους αναγκών: από 55,9 δισ. δρχ. το 1980 προβλέπεται να πλησιάσει τα 550 δισ. δρχ. το 1989. Όσο για το εσωτερικό κι εξωτερικό τους χρέος από 210 δισ. δρχ. το 1980 εκτινάχθηκε στα 3.000 δισ. δρχ. το 1989. Έτσι, ενώ οι επενδυτικές τους δαπάνες από 58,1 δισ. δρχ. έφτασαν τα 340,4 δισ. δρχ. το 1989 δηλαδή εξαπλασιάστηκαν, οι δαπάνες τους για χρεωλύσια από 11,3 δισ. δρχ. το 1980 ανήλθαν σε 400 δισ. δρχ. το 1989 δηλαδή αυξήθηκαν κατά 35 φορές! Έτσι, το συνολικό έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού και των ΔΕΚΟ από 157,3 δισ. δρχ. ή 8,9% του ΑΕΠ το 1980 ανέβηκε στα 2.555,2 δισ. δρχ. ή 26,2% του ΑΕΠ το 1989.

Οι δαπάνες για την εξυπηρέτηση του συνολικού δημοσίου χρέους της χώρας από 83,1 δισ. δρχ. το 1980 ή 4,7% του ΑΕΠ έφτασαν στα 1.800 δισ. δρχ. ή 20,9% του ΑΕΠ το 1989. Ο καθένας μπορεί να καταλάβει τι σημαίνει το ότι το 1/5 του ΑΕΠ της οικονομίας μας πηγαίνει για την πληρωμή τοκοχρεωλυσιών για δάνεια που συνάφθησαν όχι για παραγωγικούς, αλλά για καταναλωτικούς σκοπούς (με τελικό σκοπό την εξαγορά ψήφων), κι ότι οι τοκοχρεωλυτικές μας δόσεις στο εξωτερικό από 760 εκατ. δολάρια το 1980 ανέβηκαν στα 3,63 δισ. δολάρια το 1989. Αν στο δημόσιο χρέος προσθέσουμε και το ιδιωτικό χρέος, που θα φθάσει για το 1989 τα 4.000 δισ. δρχ. από τα οποία τα 1.000 δισ. δρχ. αποτελούν τα χρέη των προβληματικών επιχειρήσεων και των γεωργικών συνεταιρισμών³, το σύνολο του δημόσιου και ιδιωτικού χρέους της χώρας για το 1989 εκτιμάται σε 15.000 δισ. δρχ., δηλαδή δυο φορές το ύψος του ΑΕΠ της χώρας.

ΜΕΝΙΚΕΣ» ΣΥΓΚΛΙΣΕΙΣ

του Σπήλιου Παπασπηλιόπουλου

Το πιο σημαντικό —και το πιο τραγικό συγχρόνως— είναι ότι όλα τα δάνεια κάλυψαν ελλείμματα που δημιουργήθηκαν από καταναλωτικές ανάγκες του Δημοσίου και από παροχές για να εξαγοραστούν ψηφοφόροι, χωρίς ούτε μια δραχμή να επενδυθεί παραγωγικά —πράγμα που θα δικαιολογούσε τα δάνεια. Για καταναλωτικούς σκοπούς και για παροχές διατέθηκαν και οι καθαρές εισπράξεις από την ΕΟΚ, που ανήλθαν κατά την περίοδο 1981-1989 σε 14,2 δισ. δολάρια. Από μια μεριά, η καταναλωτική αυτή διασπάθιση των χρηματοδοτικών πόρων της χώρας, που η απόκτηση τους υποθηκεύει το μέλλον της, επέτρεψε σε πολλούς να λένε κυνικότατα στα καφενεία, πριν από τις εκλογές της 18ης Ιουνίου, «έφαγαν αυτοί (που μας κυβερνούν) αλλά έδωσαν και σε μας».

Οι κυβερνώντες έφτιαξαν κατ' εικόνα και ομοίωσή τους τους κυβερνομένους —άλλωστε, κανείς δεν εξήγησε στους τελευταίους αυτούς, και μετά τις εκλογές του Ιουνίου, που οφειλόταν η ευημερία τους, με καταβράθρωση της οικονομίας και με διάβρωση της κοινωνίας.

Αποτέλεσμα της αντιπαραγωγικής αυτής χρήσης των χρηματοδοτικών πόρων της χώρας, ήταν η πτώση των επενδύσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ: οι επενδύσεις παγίου κεφαλαίου αντιπροσώπευαν 22% του ΑΕΠ κατά την περίοδο 1974-1980 και μόνο 17% του ΑΕΠ κατά την περίοδο 1981-1988. Αλλά σε σύγκριση με την ΕΟΚ είναι δυσμενής για την Ελλάδα η διάρθρωση των βιομηχανικών επενδύσεων, όπως δείχνει ο πιο κάτω πίνακας (ως % των συνολικών επενδύσεων):

Βιομ. Κλάδος	ΕΛΛΑΔΑ (Επενδύσεις)			ΕΟΚ (Επενδύσεις)		
	Αντικαταστάσεις	Επέκτασις	Εκσυγχρονισμός	Αντικαταστάσεις	Επέκτασις	Εκσυγχρονισμός
Προϊόντα βασικές	18	31	51	21	41	38
Μεταλλουργία	28	5	67	30	26	50
Κεφ. Αγαθών	19	75	6	23	28	29
Τροφίμων	32	49	26	33	27	40
ΣΥΝΟΛΟ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ	42	36	22	34	32	44

Πηγή: Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

Το σταθεροποιητικό πρόγραμμα της περιόδου 1986-87 ενώ περιορίσε βίαια, μέσω της μείωσης των εργατικών εισοδημάτων, την ιδιωτική ζήτηση, και συνέτεινε στη δραστική μείωση του ελλείμματος του ισοζυγίου πληρωμών (από 3,3 δισ. δολάρια έπεσε στο 1 δισ. δολ.), δεν περιορίσε την επέκταση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων και την αύξηση του εξωτερικού και εσωτερικού δημόσιου χρέους.

Η αύξηση, μάλιστα, του εξωτερικού χρέους φάνηκε ξεκάθαρα ότι δεν οφειλόταν στα ελλείμματα του ισοζυγίου πληρωμών, αλλά στην αύξηση των δημοσίων ελλειμμάτων. Άλλωστε, μετά την εφαρμογή του σταθεροποιητικού προγράμματος ένα σημαντικό ποσοστό του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών καλυπτόταν από αύξηση των άδη-

λων πόρων (που δεν έμεναν πια στο εξωτερικό) και της αυτόνομης εισροής ιδιωτικών κεφαλαίων (για εξαγορά επιχειρήσεων ή αγορά χρηματιστηριακών τίτλων σε παραδοσιακούς κλάδους, χωρίς να δημιουργούνται εκσυγχρονιστικές επενδύσεις) λόγω ανόδου των επιτοκίων.

Ενώ, λοιπόν, ακριβaine το κόστος του χρήματος κι εμποδιζόνταν οι εγχώριες επενδύσεις και η αναπτυξιακή διαδικασία, συσσωρεύονταν συναλλαγματικά αποθέματα, πράγμα που επέτρεψε σε μερικούς ειδήμονες του ΠΑΣΟΚ να θριαμβολογούν⁴, ξεχνώντας ότι μια τέτοια οικονομικά (και άρα πολιτικά) συντηρητική πολιτική είχε εφαρμοστεί και στο παρελθόν από Καραμανλή - Ζολώτα, για χάρη της νομισματικής σταθερότητας και των συναλλαγματικών διαθεσίμων.

Μιλώντας, όμως, για τα αποτελέσματα του σταθεροποιητικού προγράμματος 1985-87 θα πρέπει να αναφέρουμε, ότι οι κύριες δαπάνες που περικόπηκαν ήσαν οι δημόσιες επενδύσεις! Δεδομένης της υποτονικότητας των ιδιωτικών επενδύσεων (για την οποία υπήρχε εξήγηση, αν όχι δικαιολογία, από την προηγούμενη πολιτική του ΠΑΣΟΚ) η μείωση αυτή των δημοσίων επενδύσεων γίνεται ακόμα πιο δραματική, όταν μάλιστα συνέχιζαν να αυξάνουν οι δημόσιες καταναλωτικές δαπάνες (για εξαγορά των ψηφοφόρων, αλλά με αδιαφορία για το μέλλον των παιδιών τους).

Οι δημόσιες επενδύσεις μειώθηκαν (σε σταθερές τιμές) κατά 20% το 1986 και κατά 19% το 1987. Οι δημόσιες επενδύσεις στη μεταποίηση αποτελούσαν το 1,4% του συνόλου των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου στην περίοδο 1964-75, και ήσαν πάλι 1,4% στην περίοδο 1980-87. Όσο για τις επενδύσεις στη γεωργία ήσαν (σε σταθερές τιμές) κατά 37,5% χαμηλότερες από αυτές του 1980 και κατά 48% χαμηλότερες από αυτές του 1970. Κατά τα άλλα υπήρχαν άφθονες διακηρύξεις ότι προετοιμαζόταν το 1992!

Εφ' όσον μιλάμε για δημόσια ελλείμματα και για ανάγκη δημοσιονομικής εξυγίανσης, δεν πρέπει να αφήσουμε έξω τις προβληματικές επιχειρήσεις (44 τον αριθμό, με 30.000 εργαζομένους). Τα χρέη τους ανέρχονταν το 1981 σε 115 δισ. δρχ., το 1986 σε 350 δισ. δρχ. και το 1989 πλησιάζουν τα 600 δισ. δρχ. Υπολογίζεται ότι ο κάθε εργαζόμενος στις προβληματικές στοιχίζει 4 εκατομμύρια (δαιμόνιο 120 δισ. δρχ. που είναι οι τόκοι των 600 δισ. δρχ. με το 30.000), ενώ ο μέσος όρος για όλους τους εργαζόμενους είναι 1,25 εκατ. δρχ. Ανάγκη να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα λειτουργίας προβληματικών επιχειρήσεων, με ενδεχόμενο κλείσιμο και ανακατάταξη με τεκταινυμένη των εργαζομένων, υπήρξαν και στη γαλλική και την ισπανική οικονομία, αλλά οι εκεί σοσιαλιστικές κυβερνήσεις το αντιμετώπισαν τελείως διαφορετικά.

Ο συνδικαλιστής ηγέτης **Ορ. Χατζηβασιλείου** θεωρεί, ότι θα μπορούσε να διευθετηθεί το θέμα, μια και ο αριθμός των 30.000 εργαζομένων δεν είναι τεράστιος. Υπάρχουν όμως, και δημιουργημένα συμφέροντα αυτών που διοικούν αυτές τις επιχειρήσεις, και που η νέα διοίκηση του ΟΑΕ οφείλει να καταγγείλει στην κοινή γνώμη.

Δεν είναι μόνο τα ελλείμματα

Αν θέλουμε να κάνουμε συγκρίσεις με τις άλλες χώρες της ΕΟΚ, τότε θα δούμε ότι, παρά τις σημαντικές διαφορές μεταξύ τους, υπήρξε κατά την περίοδο 1982-88 μια σαφής τάση δημοσιονομικής εξυγίανσης. Κατά την περίοδο αυτή οι δημόσιες δαπάνες ως ποσοστό του ΑΕΠ μειώθηκαν κατά 1,1%, ενώ το σύνολο των εισόδων αυξήθηκε κατά 0,8%, πράγμα που είχε ως συνέπεια τη μείωση του δημόσιου ελλείμματος, ως ποσοστό του ΑΕΠ, κατά 1,9%. Ο δανεισμός του δημόσιου τομέα, ως ποσοστό του ΑΕΠ από 3,6% το 1988, έπεσε στο 2,8% το 1989 (και το ίδιο ποσοστό προβλέπεται για το 1990).

Μόνο στην **Ελλάδα**, την **Ιταλία** και το **Βέλγιο** αυξήθηκε ο λόγος δημόσιο χρέος προς ΑΕΠ, ενώ στις δυο πρώτες η αύξηση αυτή είναι αποτέλεσμα της αύξησης του πρωτογενούς ελλείμματος (το έλλειμμα του Δημοσίου πλην τόκων και χρεωλυσιών) και των επιπλέον πληρωμών για τόκους. Στην Ελλάδα το πρωτογενές έλλειμμα υπολογιζόταν σε 6% του ΑΕΠ για το 1988, και σε 9-10% του ΑΕΠ για το 1989. Σύμφωνα με κοινοτικούς υπολογισμούς, μεταξύ των ετών 1984 και 1988 το έλλειμμα του δημόσιου τομέα, ως ποσοστό του ΑΕΠ, αυξήθηκε κατά 4,2% (η επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας λόγω σταθεροποιητικού προγράμματος συνέβαλε κατά 1,3% και οι λοιποί παράγοντες κατά 2,9%), ενώ στο σύνολο των χωρών της ΕΟΚ τα ελλείμματα μειώθηκαν κατά 1,6% (από την ανάκαμψη της οικονομίας 2,6% και από τους λοιπούς παράγοντες - 1%)⁵.

Θα πρέπει να τονιστεί εδώ ότι η δημοσιονομική εξυγίανση είναι το πρώτο απαραίτητο βήμα, με σταθεροποίηση σε πρώτη φάση του πρωτογενούς χρέους, εφόσον καταδειχτεί, για τη μείωση των δημοσίων ελλειμμάτων, ποιες δαπάνες μπορούν να περικοπούν (εξυγίανση ή και ιδιωτικοποίηση δημοσίων οργανισμών) και ποια έσοδα πρέπει να αυξηθούν (φορολόγηση αγροτών, τόκων, ακίνητης περιουσίας, παροικονομίας). Στα πλαίσια των δημοκρατικών διαδικασιών αυτό απαιτεί ευρύτερες συναινέσεις και κατάδειξη του κοινωνικού κόστους και οφέλους από κάθε λύση.

Υπήρξε αναμφισβήτητη μεταξύ 1981 και 1989 αύξηση των κοινωνικών δαπανών από 12% σε 26-27% του ΑΕΠ, καθώς και τετραπλασιασμός των δαπανών για την υγεία μετά την ίδρυση του ΕΣΥ το 1983. Αλλά είναι αδύνατο να ασκείται

Τό υπόλοιπα σκόνη
σίγουρο πιά κρυβόταν
στis άντοχές τών
βράχων. Τό άβέθαιο.
σπαρταρούσε στο
θυμό τής θάλασσας...
Καί τά χρώματα που
σημάτιζαν τό
ένδιάμεσο στοιχείο,
μοσκοβολούσαν
ναφθαλίνη καί έκείνο
τό άφθονο άρωμα τής
καθαριότητας τών
άσπρόρουχων... 31
χρονών πιά, άνασταίνει
τό πεθαμένο μέ τή
βεβαιότητα πώς οί
νεκροί έμάς τούς
ζωντανούς μάς
βλέπουν από τότε που
σθήσανε, χαμένους...
ένα πανί μιάς θάρκας
πού ξέμεινε ή ένα
κουπί που πρόλαβε νά
σώσει τή θύελλα στους
άρμούς του...

ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ
Κυκλοφορεί σε 3η έκδοση
το μυθιστόρημα
ΕΝ - ΔΥΟ - ΚΑΤΩ

κοινωνική πολιτική με δάνεια και με επιτόκιο δανεισμού 22%. Ας σημειωθεί ότι κατά το 1988 το έλλειμμα των Ασφαλιστικών Οργανισμών και των φορέων των συγκοινωνιών ανήλθε σε 850 δισ. δρχ. (με χρεωλύσια που αντιπροσώπευαν 105 δισ. δρχ.) ενώ το έλλειμμα του Τακτικού Προϋπολογισμού ανήλθε σε 770 δισ. δρχ. Πρέπει, επίσης, να προσεχτεί η άποψη του καθηγητή Σταύρου Θωμαδάκη⁶ ότι ο δημόσιος δανεισμός δημιουργεί προϋποθέσεις ιδιοποίησης δημοσίων πόρων από ορισμένες κοινωνικές τάξεις, που μπορούν να συμμετέχουν στην έκδοση αυτών των δανείων. Πολύ σωστά γράφει ότι:

«Η ανώτατη μορφή αδιαφάνειας είναι εκείνη η πολιτική δαπανών που συσκοτίζει την πρόελευση των πόρων. Όταν, για παράδειγμα, το ΠΑΣΟΚ έκανε "κοινωνικές παροχές" σε λαϊκά στρώματα, καλλιεργούσε την πλάνη του απεριόριστου των πόρων και δεν εξηγούσε ότι ο δανεισμός που θα κάλυπτε τις παροχές αυτές θα εβάρυνε τελικά, και ίσως πολλαπλασία, τα ίδια στρώματα. Αν τα σκάνδαλα υπογραμμίζουν την ανάγκη για την αποκατάσταση διαφάνειας και κοινωνικού ελέγχου, η διάγκωση του δημοσιονομικού ελλείμματος υπογραμμίζει την ίδια ανάγκη με διπλή έμφαση».

Στα πλαίσια της δημοσιονομικής εξυγίανσης που πρέπει να επιχειρηθεί, ας αναφερθεί ότι πέρα από τη φορολόγηση της ακίνητης περιουσίας (που υπάρχει σε όλες τις χώρες της ΕΟΚ), υπολογίστηκε⁷ ότι η φορολόγηση της παραοικονομίας μπορεί να αποδώσει 250 δισ. δρχ., η φορολόγηση των τόκων των τραπεζικών καταθέσεων και ομολογιών 100 δισ. δρχ., η φορολόγηση του αγροτικού εισοδήματος 50-60 δισ. δρχ. και η σύλληψη των εισοδημάτων που καταγράφονται στατιστικά αλλά φοροδιαφεύγουν 20-30 δισ. δρχ.

Το ασθενοφόρο κάνει τη δουλειά του, αλλά δεν φτάνει

Η κυριότερη κριτική που μπορεί να γίνει στις προγραμματικές δηλώσεις της νέας κυβερνήσεως όσον αφορά την οικονομική πολιτική της, είναι ότι δεν έδειξε, για μια φορά ακόμα, το κόστος των διαφορών επιλογών, δεν συνέδεσε τα βραχυχρόνια πυροσβεστικά μέτρα με την άπαρξη κάποιων μεσοπρόθεσμων ή μακροπρόθεσμων διαρθρωτικών αλλαγών, που αφορούν κυρίως τη συσσώρευση του κεφαλαίου, το είδος της ανάπτυξης που εξακολουθεί να επιδιώκεται (π.χ. με έργα όπως η Αλουμίνα, η εκτροπή του Αχελώου, η διατήρηση της Λάρκο), ενώ δεν αντιμετωπίστηκε καν η δυνατότητα χρησιμοποίησης μιας πολιτικής τιμών για τις διάφορες εισροές, επιδοτήσεων, αξιοποίησης των κοινοτικών πόρων για πρόωπη τεχνολογιών και επενδύσεων διαφορετικών από τις παραδοσιακές.

Ο πρωθυπουργός Ξεν. Ζολώτας, που έχει γράψει στο παρελθόν το σημαντικό κι ενδιαφέρον βιβλίο «Οικονομική Μεγέθυνση και Φθίνουσα Κοινωνική Ευμερία», δεν ανέφερε τίποτα για ένα εναλ-

λακτικό πρότυπο ανάπτυξης οικολογικά προσανατολισμένο, ξεπερνώντας στο θέμα της προστασίας του περιβάλλοντος τις γενικολογίες των κομμάτων που στηρίζουν την κυβέρνηση του, δεν ανέφερε καν τον όρο «ήπιες μορφές ενέργειας». Χωρίς τις απαραίτητες επιλογές και το κόστος τους εξαγγέλθηκαν όλα, ως να μπορούν να επιτευχθούν ταυτόχρονα: αύξηση της παραγωγής, αύξηση της απασχόλησης, αύξηση και βελτίωση των κοινωνικών δαπανών, διατήρηση και βελτίωση των κεκτημένων, μείωση των ελλειμμάτων, αύξηση των επενδύσεων, μείωση του πληθωρισμού, προστασία του περιβάλλοντος (γενικά και αφηρημένα).

Τέλος, τίποτα το ουσιαστικό δεν ειπώθηκε για την προώθηση και τη χρηματοδότηση τεχνολογικά σύγχρονων παραγωγικών επενδύσεων - σε μια χώρα, που όπως είναι γνωστό από τις εκθέσεις της ICAP, η αποδοτικότητα των βιομηχανικών επενδύσεων είναι τόσο χαμηλή σε σχέση με αυτή των εμπορικών επενδύσεων, όπου δεν υπάρχει αναπτυγμένη κεφαλαιγορά και όπου το τραπεζικό σύστημα αντιμετωπίζει μεγάλα αδιέξοδα. Ας σημειωθεί ότι κατά την πενταετία 1984-1988 η μέση ετήσια αύξηση της κατανάλωσης ήταν 2,2%, ενώ οι επενδύσεις παγίου κεφαλαίου παρέμεναν στάσιμες (μέση ετήσια αύξηση 0,1%). Για την ίδια χρονική περίοδο, στις χώρες της ΕΟΚ η μέση ετήσια αύξηση των επενδύσεων ήταν 4%, της ιδιωτικής κατανάλωσης 3,1% και της δημόσιας 2%. Οι επενδύσεις ήταν καθοδικές σε όλη την περίοδο 1981-87 (πλην του έτους 1975): ήταν, έτσι, το 1987 στο ίδιο επίπεδο με το 1974!

Θα αποτελέσει αρχή της ανατροπής αυτών των τάσεων και αναλογιών η κυβέρνηση Ζολώτας; Τίποτα το συγκεκριμένο δεν ακούσαμε πάνω σε αυτό. Όσο για τα άμεσα πυροσβεστικά μέτρα, είναι όρος αναγκαστικός αλλά όχι επαρκής — όπως λένε στα μαθηματικά.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Βλ. π.χ. τη συζήτηση που οργάνωσαν τα «Νέα» με θέμα «Η οικονομία μας μετά τις εκλογές» μια συζήτηση στοργυλού τραπεζίου στην ΕΤ2 για την κατάσταση της οικονομίας μας.
2. Βλ. το εξαιρετο άρθρο του Γ. Βάμβουκα «Πώς έφτασαν σε αστρονομικά ύψη τα ελλείμματα του δημόσιου τομέα» στον «Οικονομικό Ταχυδρόμο» της 17/8/89.
3. Τα χρέη των συνεταιρισμών ανέρχονται σε 550 εκατομμύρια δραχμές.
4. Βλ. άρθρο του Γ. Παπαντωνίου με τίτλο «Το ΠΑΣΟΚ και η οικονομία» στην «Ελευθεροτυπία» της 9/9/89 και την απάντησή μου με τίτλο «Η ελληνική οικονομία μετά από την βετία ΠΑΣΟΚ» στην «Ελευθεροτυπία» της 18/9/89.
5. Βλ. το άρθρο «Η δημοσιονομική πολιτική στις χώρες της ΕΟΚ», στις 11/10/89, στην εξαιρετική σειρά «Οικονομική Επικαιρότητα» της «Ναυτεμπορικής».
6. Σ. Θωμαδάκη «Ο εκδημοκρατισμός της οικονομίας και το δημοσιονομικό ζήτημα» στην «Αυγή» της 29/10/89.
7. Βλ. Π. Παυλόπουλου «Το δημοσιονομικό πρόβλημα δεν έχει φορολογική λύση», στην «Καθημερινή» της 22/10/89.

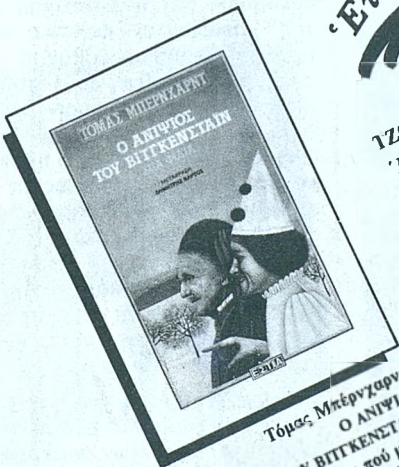
ΣΕΙΡΑ ΞΕΝΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

Μάργκαρετ Άτγουντ,
Η ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΗΣ ΠΟΡΦΥΡΗΣ ΔΟΥΛΗΣ
'Η φρίκη ενός κόσμου που
θά μπορούσε να είναι και
δικός μας. Το βιβλίο που
κατέταξε την Μάργκαρετ
Άτγουντ στους μεγάλους
σύγχρονους πεζογράφους.

Τέοντορ Φοντάνε,
ΕΦΗ ΜΠΡΙΕΤ
« Από μία βιβλιοθήκη με
μυθιστορήματα διαλεγμένα
μετά αυστηρότερα κριτήρια,
δέν θα έπιτρεπόταν να λείπει
ή ΕΦΗ ΜΠΡΙΕΤ. »
Τόμας Μάν, 1912

Ετοιμάζονται:

Τόμας Μπέρνχαρντ,
Ο ΑΝΨΙΟΣ
ΤΟΥ ΒΙΤΚΕΝΣΤΑΪΝ
Ένα μυθιστόρημα που μιλάει
μέ κοινούργιο τρόπο για
πράγματα καλά και γνοστά.
Από τον Αϊστριακό Τόμας
Μπέρνχαρντ, που σημάδεψε
μέ τό έργο του τό τέλος του
αίωνα μας.

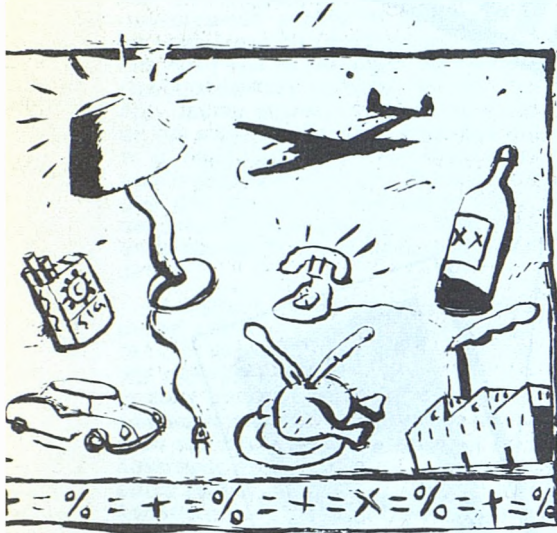
- ΤΖΩΝ ΦΟΥΛΣ
'Η έξοχή του συγγραφέα, εισαγ. έπιμ. μτφ.
Φαίδων Ταμβακάκης • Τ.Ε. ΛΩΡΕΝΣ
- Έπίτά στόλοι της σοφίας, μτφ. Εισαγγελία Κιζήλου
• ΑΛΕΞΑΝΤΡΟ ΜΑΝΤΣΟΝΙ Οι μελλόνυμφοι,
μτφ. Δ. Άργυριου • ΓΚΡΑΧΑΜ ΣΟΥΪ-ΦΤ Φτερωτό
Ξενοδοχείο πολυτελείας, μτφ. Τάνια Βελλιανίτη
- ΤΖΩΝ ΜΠΑΝΒΙΑ Μερίστο, μτφ. Καίτη Άντωνιάδου
- ΜΑΓΔΑ ΖΑΜΠΟ Τό έλαφάκι, μτφ. Γαλάτεια Σαράντη
- ΡΟΜΠΕΡ ΝΤΕΣΝΟΣ Ποήματα, μτφ. Βερονίκη
Δαλακούρα • ΑΛΕΝ ΓΚΙΝΣΜΠΕΡΓΚ 'Ημερολόγια,
μτφ. Σπύρος Μεϊμάρης
- ΝΤΟΝ ΝΤΕΛΑΙΟ Λευκός θόρυβος, μτφ. Πέτρος
Άμπατζόγλου, Καίτη Παπανικολάου

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ
«ΕΣΤΙΑΣ»

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»
Ι.Α. ΚΟΛΛΑΡΟΥ & ΣΙΑ Α.Ε.
ΣΟΛΩΜΟΣ 60 - 106 72 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ.: 361 8077 - 363.7324

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΥΜΝΙΑ Τ

του Κ. Τσαλόγλου

Ούτε *οικουμενική*, ούτε, πολύ λιγότερο, *οικονομική* είναι η σημερινή κυβέρνηση. Δεν είναι «οικουμενική» γιατί ο σχηματισμός αυτής της κυβέρνησης δεν υπαγορεύτηκε από την συμφωνία των πολιτικών παρατάξεων του κοινοβουλίου να παραμερίσουν τις πολιτικο-ιδεολογικές αντιθέσεις τους και να παραιτηθούν —προσωρινά— των κομματικών τους επιδιώξεων προκειμένου να αντιμετωπιστεί το εθνικό πρόβλημα, που θα ήταν αδύνατο να αντιμετωπίσει μόνη της οποιαδήποτε μονοκομματική εξουσία. Με τη συμμετοχή του σε αυτή την κυβέρνηση, το καθένα από τα τρία «συνεργαζόμενα» κόμματα επεδίωξε να «κουκουλώσει» εσωτερικά του προβλήματα και να βελτιώσει —αν μπορούσε— το «κοινωνικό» του «προφίλ» εν όψει των προσεχών εκλογών. Και αυτό ήταν όλο.

Όπου, όμως, δεν λειτουργεί ενιαία πολιτική βούληση και κατεύθυνση δεν είναι δυνατόν να επιχειρηθεί αποτελεσματική λύση του οικονομικού προβλήματος, αφού, όπως συνέχεια επαναλαμβάνουν όλες οι κομματικές ηγεσίες, το οικονομικό πρόβλημα είναι, στην πραγματικότητα, πρόβλημα πολιτικό.

Αποτελούσε ουρανομήκη αφέλεια, συνεπώς, η προσδοκία ότι από τη σημερινή κυβέρνηση ήταν δυνατόν να αποκατασταθούν θετικές ρυθμίσεις στις πηγές της εκτεταμένης οικονομικής ανωμαλίας του τόπου, ώστε, αν μη τι άλλο, να ανακοπεί η συνεχής επιδείνωση της κατάστασης. Τα «οικονομικά μέτρα» —για να χρησι-

μοποιηθεί αντί του πραγματικού ονόματός τους ένας ευφημιστικός όρος— στα οποία συμφώνησαν οι «μεταφορείς» των τριών κομματικών εντολών στην κυβέρνηση, και τα οποία δέχτηκε να καλύψει με τόση φθορά της οικονομολογικής του προσωπικότητας ο καθηγητής κ. Ξ. Ζολώτας, όχι μόνο δεν συνεισφέρουν τίποτε για τη βελτίωση της λειτουργίας του εθνικο-παραγωγικού μηχανισμού, αλλά, αντίθετα, οξύνουν τους παράγοντες αποσύνθεσής του.

Για να εκτιμηθεί με ακρίβεια η ποσότητα της *πολιτικής δειλίας* που περικλείουν τα εν λόγω μέτρα αρκεί να συγκριθούν με εκείνα που εφάρμοσε η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ τον Οκτώβριο του 1985 και έμειναν στην ιστορία ως μέτρα λιτότητας. Τότε με πολύ μικρότερο δημόσιο έλλειμμα και με έλλειμμα του ισοζυγίου εξωτερικών πληρωμών και εισπράξεων μικρότερο επίσης από αυτό που υπολογίζεται να διαμορφωθεί φέτος, έγινε περικοπή του πραγματικού εισοδήματος των μισθωτών, τόσο του δημοσίου όσο και του ιδιωτικού τομέα, υποτιμήθηκε η δραχμή, επιβληθήκαν πρόσθετοι φόροι, ενισχύθηκαν οι επιχειρήσεις για να κάνουν επενδύσεις, με τη μεταφορά σε αυτές εκατοντάδων δισεκατομμυρίων δραχμών από τους καταναλωτές, αυξήθηκαν οι τιμές των προσφερόμενων από το δημόσιο ειδών και υπηρεσιών.

Παρ' όλα αυτά, και παρά το γεγονός ότι στα δυο επόμενα χρόνια η ελληνική οικονομία ευεργετήθηκε με την κατακόρυφη πτώση των τιμών του πετρελαίου και των επιτοκίων των δανείων της σε συνάλλαγμα, ενώ παράλληλα αυξήθηκαν σημαντικότερα οι καθαρές εισπράξεις μας από την ΕΟΚ, πήγαμε από το κακό στο χειρότερο.

Αναπόφευκτο, αφού διατηρήθηκαν ανέπαφες όλες οι αιτίες που εξέτρεψαν την παραγωγή από τις διαδικασίες ανάπτυξης της, και όλες οι κομματικές σκοπιμότητες του κυβερνώντος ΠΑΣΟΚ, οι οποίες γεννούσαν τα τεράστια ελλείμματα του δημόσιου προϋπολογισμού.

Αν εκείνα, λοιπόν, τα μέτρα δε βοήθησαν στη βελτίωση των οικονομικών εξελίξεων είναι αστέιο να υποστηρίζεται ότι θα αποδώσουν τα σημερινά, τα οποία καλούνται να θεραπεύσουν πιο προχωρημένο στάδιο της αρρώστιας του μεγάλου ασθενούς. Ακόμα και αν, αυτά τα μέτρα, ήταν απαλλαγμένα από ποσοτικές και ποιοτικές αναπηρίες που εξουδετερώνουν όσες, ελάχιστες, «ανακουφιστικές» επιδράσεις θα μπορούσαν να 'χουν στον πληθωρισμό και στο συναλλαγματικό έλλειμμα, και πάλι δε θα σήμαιναν τίποτε υπέρ της οικονομίας.

Όταν, όμως, για λόγους καθαρά ψυχοθηρικούς η συμβολή τους στη μείωση του ελλείμματος του δημοσίου και στην ανάσχεση των εισαγωγών αντισταθμίζεται με την αναπροσαρμογή των ονομαστικών αποδοχών κατά το συνολικό ποσοστό του πληθωρισμού, τότε, για το μέτωπο, αυτού του πληθωρισμού, των υπερόγκων καταναλωτικών δαπανών του κράτους, το έλλειμμα που προκαλούν, και για το έλλειμμα του ισοζυγίου εξωτερικών πληρωμών, είτε πάθησαν, είτε δεν παίρνονταν αυτά τα μέτρα, το αποτέλεσμα θα είναι ακριβώς το ίδιο.

Θα 'ταν εντελώς διαφορετικά τα πράγματα αν η μείωση της αγοραστικής ικανότητας του ελεγχόμενου εισοδηματικού πληθυσμού συνοδευόταν από αλλαγές αποφασιστικής σημασίας στο ισχύον νομοθετικό και οργανωτικό κατεστημένο. Σ' αυτό το κατεστημένο που έχει βάλει το κάρο μπροστά από το άλογο στους μείς της παιδείας, της κοινωνικής πολιτικής, της διοίκησης, της λογικής του συνδικαλισμού, των επενδυτικών ευκαιριών και ευχερειών, των εργασιακών σχέσεων, του ρόλου του κράτους σε σχέση με την ιδιωτική πρωτοβουλία.

Για να αναληφθούν, όμως, παρόμοιες πρωτοβουλίες, ικανές να επαναφέρουν την ελληνική κοινωνία στο δρόμο της οικονομικής και πολιτιστικής ανάπτυξης της, χρειαζόταν πολιτική θέληση και προγραμματική κατεύθυνση. Προϋποθέσεις, οι οποίες ήταν αδύνατο να εξασφαλισθούν από το σημερινό κυβερνητικό σχήμα.

Πώς, λοιπόν, να μην προκαλεί στην κοινή γνώμη τις αντίθετες απ' αυτές που επιδιώκει αντιδράσεις η διαβεβαίωση των υπευθύνων ότι τα μέτρα «κινούνται προς την ορθή κατεύθυνση», αφού δεν υπάρχουν *στρατηγικοί* στόχοι, και, φυσικά, δεν χαράσσεται καμιά αποτελεσματική *τακτική* για την προσέγγιση αυτών των στόχων;

«Μην έχετε υπερβολικές αξιώσεις από τη βραχύβια και εξαιρετικά περιορισμένων καθηκόντων σημερινή κυβέρνηση» απαντούν ηγέτες των τριών συνεργαζόμενων κομμάτων στα παραπάνω ερωτήματα. Αλλά, αν η κυβέρνηση δεν έχει άλλο έργο να επιτελέσει πέρα από τη λήψη μέτρων άχρηστων εντελώς στο εθνικό οικονομικό πρόβλημα, γιατί σχηματίστηκε; Σχηματίστηκε, μήπως, για να επαληθευτεί η ρήση ότι «στη δημοκρατία δεν υπάρχουν αδιέξοδα»; Αλλά αν το αδιέξοδο από το οποίο έπρεπε να ξεφύγουμε ήταν αυτό της οικονομικής κρίσης, και σ' αυτό το πεδίο η «οικουμενική» δεν αφήνεται να πάρει καμιά ουσιαστική

ΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ

απόφαση, ανεξάρτητη από τις κομματικές σκοπιμότητες των «συνεργαζομένων» κομμάτων, δεν δημιουργείται στο λαό η πολύ ανησυχητική εντύπωση ότι και στη δημοκρατία υπάρχουν αδιέξοδα;

Εκφράστηκαν από την πρώτη στιγμή αντιρρήσεις, από διάφορες πλευρές, για το σχηματισμό κυβέρνησης συνεργασίας ΝΔ - ΠΑΣΟΚ - Συνασπισμού. Όχι αντιρρήσεις «αυριανικού» τύπου, επειδή, δήθεν, αποτελούσε προδοσία της πασοκικής... σοσιαλιστικής ιδεολογίας η συνεργασία του «κινήματος» με τη «Δεξιά».

Οι επιφυλάξεις που διατυπώθηκαν με την αναγγελία του «ευχάριστου», συμβάντος του σχηματισμού τρικομματικής κυβέρνησης, γεννήθηκαν από μόνο το γεγονός ότι, αυτή η κυβέρνηση, υπαγορεύτηκε από την προσπάθεια και των τριών κομμάτων να προσφερθεί διέξοδος από το αδιέξοδο που προκάλεσε στην ομαλή λειτουργία των κοινοβουλευτικών θεσμών και της κυβερνητικής διαδοχής το εκλογικό σύστημα. Τίποτε άλλο. Τα περί αντιμετώπισης των οικονομικών προβλημάτων είναι μεταγενέστερα... εφευρήματα.

Αλλά γιατί θα 'πρεπε να συγκαλυ-

φθούν οι συνέπειες του εκλογικού συστήματος που αποτέλεσε τη σπονδυλική στήλη των σχεδιασμών και χειρισμών στην πολιτική κονίστρα, του κ. Α. Παπανδρέου και του Συνασπισμού, και που συγκέντρωσε την επιδοκιμασία των εξήντα δύο τοις εκατό των ψηφοφόρων (των εκλογικών ποσοστών του ΠΑΣΟΚ και του Συνασπισμού) σε δύο αλληπάλληλες εκλογικές αναμετρήσεις;

Δε θα 'πρεπε, αυτή η πλειοψηφία του εκλογικού σώματος, η οποία πείστηκε από τις επίμονες θεωρητικολογίες της πολύμορφης αριστεράς ότι η απλούστατη αναλογική είναι το σύστημα που δίνει τις δημοκρατικότερες και αποτελεσματικότερες κυβερνήσεις ακόμα και στη δική μας περίπτωση με ασυμβίβαστες τις αντιθέσεις ανάμεσα στους τρεις δικεδικητές της εξουσίας, να πειστεί από την πράξη για το αντίθετο;

Δε θα 'πρεπε, με συνεχείς προσφυγές σε εκλογές, αν κανένα αποτέλεσμα δεν έδινε «φερέγγυα» και βιώσιμη κυβέρνηση, να αναλάβει ο **κυρίαρχος** λαός την ευθύνη εξόδου από το πολιτικό και κυβερνητικό αδιέξοδο, αντί να στέλνεται συνεχώς στη γωνία, απ' όπου καλείται να

χειροκροτεί τις αποφάσεις της... πεφωτισμένης πολιτικής του ηγεσίας; Αποφάσεις, που ως μόνο αποτέλεσμα έχουν, μέχρι στιγμής, τη μεταφύτευση και στον πολιτικό βίο του τόπου του εμπορικού θεσμού των «εταιρειών περιωρισμένης ευθύνης», προκειμένου να ασκηθεί πολιτική, την οποία κανένα κόμμα σεβόμενο εαυτό δε θα ανεχόταν να τη φορτωθεί;

Αν, την αναζήτηση δημοκρατικής διέξοδου με το σχηματισμό κυβέρνησης πολυκομματικής συνεργασίας, τον είχε, πράγματι, εμπνεύσει η δημοκρατική ευαισθησία των συνεργαζομένων κομμάτων, θα 'πρεπε, αυτή η κυβέρνηση, πριν από οτιδήποτε άλλο, τον εκλογικό νόμο να αλλάξει. Επιμονή στην ισχύ του δεν οδηγεί πουθενά αλλού, παρά μόνο σε καταστάσεις απαγορευτικές για το σταμάτημα του κατήφορου στον οποίο, εδώ και χρόνια έχει δρομολογηθεί η ελληνική οικονομία και η ελληνική κοινωνία...

Ελπίζει ο κ. Μητσοτάκης, ο ηγέτης του μεγαλύτερου κόμματος, ότι αυτή η κυβέρνηση θα βοηθήσει στην άμβλυση των κομματικών παθών, στην εθνική ενότητα, έστω και αν δεν πιστωθεί με καμιά αξιολογη συμβολή της στον οικονομικό τομέα. Ας ευχηθούμε τούτη, τουλάχιστον η ελπίδα του να βγει αληθινή.

IRIS MURDOCH
ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΔΙΧΤΥ
Μετάφραση: Ιωάννης Α. Κατζίτικολης
ΚΑΤΖΗΝΙΚΟΛΗ

GEORGES ΜΟΥΣΤΑΚΙ
ΤΑ ΚΟΡΙΤΣΙΑ ΤΗΣ ΜΝΗΜΗΣ
επίλογος
Πρόλογος του Χάρη Αγιάνη
Κατζίτικολης

Michel **ΔΕΟΝ**
Τα άγρια άλογα
μετάφραση
ANTHEA B. BAXIOTTI
ΚΑΤΖΗΝΙΚΟΛΗ

ΚΑΤΖΗΝΙΚΟΛΗ ΣΟΛΩΝΟΣ 76
ΤΗΛ. 36.29.923

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΜΕΤΑ ΤΗ ΜΑΛΤΑ

Η συνάντηση του Μπους και του Γκορμπατσώφ στη Μάλτα παρά τη θαλασσοταραχή κύλησε ήρεμα και εποικοδομητικά και δικαιολογεί το χαρακτηρισμό **ιστορική** που της αποδόθηκε από την κοινή γνώμη.

Δικαιώθηκαν έτσι αυτοί που υποστήριζαν ότι οι διαδικασίες της μείωσης των εξοπλισμών, η ειρηνική πορεία και η συνεργασία μεταξύ των δύο υπερδυνάμεων αποτελούν πλέον μονόδρομο. Όχι μόνο δεν είναι δυνατόν οι διαδικασίες αυτές να αναστραφούν αλλά αποτελούν και αναγκαία προϋπόθεση για τη σταθεροποίηση των νέων πολιτικών καθεστώτων που διαμορφώνονται στις χώρες του καταρρέοντος «υπαρκτού σοσιαλισμού». Από τη θέληση και γενναϊότητα βοήθεια της Δύσης, από την τεχνολογία της και τα κεφάλαια των επιχειρηματιών της εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό τόσο η επιτυχία του Γκορμπατσώφ όσο και η εξασφάλιση και εδραίωση των αλλαγών στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης.

Δεν πρόκειται όμως για ένα μοίρασμα της Ευρώπης τύπου Γιάλτας. Οι δύο ηγέτες είχαν σπεύσει να διασκεδάσουν τέτοιους φόβους πολύ πριν από τη συνάντησή τους. Έτσι, οι φόβοι μερικών δεν επαληθεύτηκαν ούτε ήταν δυνατόν φυσικά να επαληθευτούν, εφόσον και οι δύο υπερδυνάμεις βρίσκονται σε φθίνουσα πορεία και δεν μπορούν να επιβάλουν τις απόψεις τους, ακόμα κι αν το επεδίωκαν, ερήμην των άλλων, πόσο μάλλον να διαμοιράσουν εκ νέου την Ευρώπη εν αγνοία της. Καθαροί συσχετισμοί δύναμης λοιπόν καθιστούσαν ανέφικτη μια νέα Γιάλτα.

Δεν επρόκειτο ακόμα για τερματισμό του ψυχρού πολέμου, για τον απλούστατο λόγο ότι αυτός είχε προ πολλού ενταφιαστεί στις συναντήσεις κορυφής της Ουάσιγκτον το Δεκέμβριο του 1987, στη διάσκεψη κορυφής της Μόσχας το 1968 και στην αποχαιρετιστήρια συνάντηση Ρέηγκαν - Γκορμπατσώφ στη Νέα Υόρκη τον περασμένο Δεκέμβριο. Ο ενταφιασμός του Ψυχρού Πολέμου υπήρξε πλέον από σαφής και λόγω και έργω. Ο Μπους ήταν κυνικά ειλικρινής ως προς αυτό μιλώντας στις Βρυξέλλες, όπου ενημέρωσε την έκτακτη σύνοδο κορυφής του ΝΑΤΟ, για τα αποτελέσματα της συ-

Πού συμφώνησαν...

Την Κυριακή, 3 Δεκεμβρίου, οι πρόεδροι Μπους και Γκορμπατσώφ δήλωσαν ότι πήραν το μεγάλο δρόμο για την επίτευξη διαρκούς ειρήνης. Ο Σοβιετικός ηγέτης υποσχέθηκε ότι η χώρα του ουδεποτε θα εξαπολύσει «θερμό πόλεμο εναντίον των Ηνωμένων Πολιτειών, ενώ ο Αμερικανός ηγέτης για πρώτη φορά προωθεί την ενεργό ανάμειξη της Σοβιετικής Ένωσης στο παγκόσμιο εμπόριο.

Συμφωνία επετεύχθη στα εξής:

- Η Συνθήκη για τη μείωση των στρατηγικών πυρηνικών όπλων, θα πρέπει να προβλέπει δραστικές περικοπές στο πυρηνικό οπλοστάσιο και να είναι έτοιμη εγκαίρως για τη συνάντηση κορυφής των δύο ηγετών τον προσεχή Ιούνιο.
- Η συμφωνία μεταξύ των 23 χωρών στις συνομιλίες Ανατολής - Δύσης για τη μείωση των συμβατικών όπλων στην Ευρώπη θα υπογραφεί προς τα τέλη του επόμενου έτους.
- Βελτίωση πρόσβασης των σοβιετικών εξαγωγών στην αμερικανική αγορά, με την παροχή της ρήτρας του μάλλον ευνοουμένου κράτους, εάν η Σοβιετική Ένωση ψηφίσει νόμους για τη μετανάστευση των πολιτών της εγκαίρως για την υπογραφή Αμερικανο-σοβιετικής εμπορικής συμφωνίας κατά τη διάσκεψη κορυφής του επόμενου Ιουνίου.

νάντησής του με τον Γκορμπατσώφ: «εάν έδινε το σήμα ότι ο Ψυχρός Πόλεμος τέλειωσε, τότε ο καθένας θα έλεγε: και τότε τι κάνετε με τα στρατεύματά σας στην Ευρώπη;».

Αυτή η αφοπλιστικά ειλικρινής δήλωση τα λέει όλα. Βρισκόμαστε σε μια εποχή που ο Ψυχρός Πόλεμος έχει ριφθεί

• Οι Ηνωμένες Πολιτείες θα υποστηρίξουν το αίτημα της Σ. Ένωσης για αναγνώριση της ιδιότητας του παρατηρητή στην οργάνωση Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT), οργάνωση που ρυθμίζει τους κανόνες του παγκόσμιου εμπορίου.

• Αναγνωρίστηκε αμοιβαίως ο εποικοδομητικός ρόλος που διαδραματίζουν και οι δύο χώρες στις προσπάθειες για εξεύρεση ειρηνικής λύσης στη Μέση Ανατολή.

...και πού διαφώνησαν

• Στην Κεντρική Αμερική, ιδιαίτερα όσον αφορά τους αμερικανικούς ισχυρισμούς για αποστολή όπλων από τη Νικαράγουα στους αντάρτες του Ελ Σαλβαδόρ. Οι Σοβιετικοί αρνήθηκαν ότι δίνουν όπλα.

• Αμερικανική πρόταση για περιορισμό των χημικών όπλων στο 1/5 των αμερικανικών αποθεμάτων σε κάθε χώρα. Η Σοβιετική Ένωση επιδιώκει ολοκληρωτική απαγόρευση.

• Σοβιετικές προτάσεις για μειώσεις των ναυτικών δυνάμεων. Ο Μπους επέμεινε στις αμερικανικές αντιρρήσεις για διαπραγματεύσεις επί των πυραύλων Κρουζ που φέρουν πολεμικά πλοία. Αρνήθηκε επίσης να συμπεριλάβει στα μέτρα περιορισμού των εξοπλισμών τους ναυτικούς στόλους.

στον σκουιπιδοτενεκέ της ιστορίας, ως ελπίσουμε για πάντα. Στις εκθέσεις του αμερικανικού Πενταγώνου πόλεμος με τη Σ. Ένωση δεν αντιμετωπίζεται ούτε σαν στατιστική πλέον πιθανότητα.

Στο μέτωπο της Κεντρικής Ευρώπης η επιτυχία των συνομιλιών για τη δραστική μείωση των συμβατικών όπλων, η μονο-

του Βασιλή Καπετανγιάννη

μερής αποχώρηση σοβιετικών στρατευμάτων και όπλων αφαιρεί κάθε πρόσχημα για επιθετική στάση, πρόθεση αλλά και πραγματική δυνατότητα του Συμφώνου της Βαρσοβίας για αιφνίδια ταχύτητα εισβολή.

Αυτός ο «εφιάλης» των σχεδιαστών της αμυντικής πολιτικής της Δύσης, πάνω στον οποίο οικοδομήθηκε ολόκληρη η αμυντική προσπάθεια του ΝΑΤΟ, ανήκει πλέον στο παρελθόν. Η Σοβιετική Ένωση αναζητεί πλέον έναν ουσιαστικά πολιτικό ρόλο για το Σύμφωνο της Βαρσοβίας, (που περιλαμβάνει και κυβερνήσεις κάθε άλλο παρά κομμουνιστικές), εφόσον ο στρατιωτικός του ρόλος εκλείπει ή δε δύναται πλέον να εκπληρωθεί.

Η αδυναμία των δύο ισχυρότερων ηγετών του κόσμου στη Μάλτα μπροστά στις άγριες καιρικές συνθήκες αποτελεί επαρκές σύμβολο για την αδυναμία τους να ελέγξουν τις παγκόσμιες εξελίξεις. Όλη αυτή η συσσώρευση οπλοστασίων, συμβατικών και πυρηνικών, αυτά τα χρόνια στάθηκε ανίσχυρη να ελέγξει τις ταχύρρυθμες επαναστατικές διαδικασίες στην Ανατολική Ευρώπη, ούτε είναι δυνατόν να εμποδίσει στο μέλλον την επανένωση της Γερμανίας, καθώς φαίνεται.

Όσα μέσα κι αν επιστρατευθούν, όσα «πλαίσια» για τις αρχές που θα πρέπει να διέπουν τις διαδικασίες επανένωσης της Γερμανίας κι αν προσπαθούν να θέτουν το ΝΑΤΟ και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, οι δυνάμεις που λειτουργούν υπέρ της επανένωσης είναι ισχυρές. Ο Κολ ο οποίος έσπευσε να διατυπώσει σχέδιο εκ δέκα σημείων — που απέρριψαν βέβαια ευγενικά η Σ. Ένωση και οι Ηνωμένες Πολιτείες μέσω του Μπαϊγκερ — επισκέπτεται την Ανατολική Γερμανία, διεισδύει οικονομικά με κάθε τρόπο και σε κάθε επίπεδο, παίζει το εθνικιστικό χαρτί για να αντιμετωπίσει την προπαγάνδα των νεοΝαζιστών, αλλά και δε δείχνει να νοιάζεται πολύ για τις ευαισθησίες των Δυτικών και των Ανατολικών. (Στην Α. Γερμανία και το Πολιτικό Φόρουμ ζητά πλέον «αυτοδιάθεση»).

Η Ανατολική Γερμανία δεν έχει κυβέρνηση, η εξουσία και το κύρος του ΚΚ έχουν θρυμματιστεί ενώ η οικονομία της βρίσκεται σε άσχημη κατάσταση. Αλλά το σημαντικότερο είναι ότι χωρίς την *ιδεολογική και καθεστωτική δικαιολογητική βάση*, η διατήρηση ξεχωριστής κρατικής υπόστασης φαίνεται εντελώς «παράλογη» κι ενισχύει τις δυνάμεις της επανένωσης. Τα «υπόλοιπα» είναι θέμα διαπραγμάτευσης.

Σ' αυτό το σημείο τα συμφέροντα του ΝΑΤΟ, της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και

του Γκορμπασώφ συμπίπτουν απόλυτα. Η αναφορά στο ανακοινωθέν της έκτακτης συνόδου κορυφής του ΝΑΤΟ στις Βρυξέλλες (2-3/12) και της διάσκεψης κορυφής της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στο Στρασβούργο (8-9/12) στο δικαίωμα αυτοδιάθεσης του γερμανικού λαού «συνδέεται» με το σεβασμό των διεθνών συνθηκών και συνόρων, με τη βήμα προς βήμα ειρηνική ενσωμάτωση στην Ευρώπη και τη Συμμαχία.

Μ' άλλα λόγια η Δύση θέλει τη Δ. Γερμανία δεμένη γερά στην Κοινότητα και το ΝΑΤΟ και ο Γκορμπασώφ την Αν. Γερμανία στο Σύμφωνο, σαν πολιτική συμμαχία πλέον, πράγμα που θα κρατήσει τα δύο γερμανικά κράτη ξεχωριστά ενόσω θα μετεξελισσονται τα δύο αντίπαλα στρατιωτικά μέλη σε πολιτικές Συμμαχίες.

Θα διατηρηθεί έτσι η ισορροπία δυνάμεων στην Ευρώπη. Για πόσο όμως; Πρόκειται ίσως για μια ύστατη προσπάθεια των υπερδυνάμεων να δαμάσουν τις τυφλές δυνάμεις της ιστορίας που έχουν εξαπολυθεί και πάλι πάνω στην Ευρώπη. Να διατηρήσουν όχι πια «σφαίρες επιρροής» με την έννοια που τις γνωρίσαμε μέχρι τώρα, αλλά μια ισορροπία δυνάμεων που θα διατηρήσει την ειρήνη και θα διασφαλίσει την ειρηνική εξέλιξη των πραγμάτων χωρίς να διαταράξει τις ισορροπίες που διαμορφώθηκαν μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και οι οποίες, σε συνθήκες ψυχρού ή μη πολέμου, διατήρησαν στην Ευρώπη την ειρήνη για το μεγαλύτερο χρονικό διάστημα στην τραγική ιστορία της.

Μια τέτοια επιδίωξη των υπερδυνάμεων, όπως διαφαίνεται απ' όσα συμφωνήθηκαν στη Μάλτα, δε φαίνεται να συγκεντρώνει μεγάλες πιθανότητες επιτυχίας. Η Σ. Ένωση διατρέχει τον κίνδυνο κρατικής αποσύνθεσης, λόγω των εθνικιστικών κινημάτων, κι είναι οικονομικά ασθενής. Οι Αμερικανοί αδυνατούν πλέον να σηκώσουν κι αυτοί το υπέρβαρο των πολεμικών δαπανών στις οποίες αποδύθηκαν στην τρέχουσα δεκαετία. Η σταδιακή αποχώρηση των αμερικανικών στρατευμάτων από την Ευρώπη είναι πλέον θέμα χρόνου. Με λίγα λόγια, η ισχύς των δύο υπερδυνάμεων μειώνεται. Η παρακμή είναι πιο ορατή κι έντονη στην περίπτωση της Σ. Ένωσης.

Στο παρελθόν χρειάστηκαν οι επεμβάσεις και οι ανάλογες συμμαχίες εξωευρωπαϊκών δυνάμεων, της Σ. Ένωσης και των Ην. Πολιτειών για να αντιμετωπιστεί η ηγεμονία μιας χώρας στην Ευρώπη και οι παγκόσμιες συνέπειές της, εφόσον τα ευρωπαϊκά κράτη στάθηκε αδύνατο να συνυπάρξουν ειρηνικά. Με τη σταδιακή απαγκίστρωση των υπερδυνάμεων θα τα καταφέρει αυτή τη φορά μόνη της:

ΕΝΑ ΒΙΒΛΙΟ ΜΟΝΑΔΙΚΟ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΤΩΡΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Russell Stannard

Ο Χρόνος και ο Χώρος του Θεού Αλβέρτου

Ένα βιβλίο για νέους και για λιγότερο νέους που θέλουν να κατανοήσουν το μαγικό περιεχόμενο της Ειδικής Θεωρίας της Σχετικότητας του Αϊνστάιν. Μια ιστορία γεμάτη δράση, χιούμορ, φρεσκάδα και πολύ επιστήμη.

- «Πρέπει να το διαβάσουν όλοι οι νέοι από τα 12 και πάνω».

New Scientist — Απρ. '89

950 δρχ., 125 σελ., έγχρ.

Εκδόσεις ΚΑΤΟΠΤΡΟ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ *τροχαλία* ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

Γριβαίων 5 (πάροδος Σκουφά 64)
106 80 Αθήνα τηλ. 3646426

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΜΕΤΑ ΤΗ ΜΑΛΤΑ

Η συνάντηση του Μπους και του Γκορμπατσώφ στη Μάλτα παρά τη θαλασσοταραχή κύλησε ήρεμα και εποικοδομητικά και δικαιολογεί το χαρακτηρισμό **ιστορική** που της αποδόθηκε από την κοινή γνώμη.

Δικαιώθηκαν έτσι αυτοί που υποστήριζαν ότι οι διαδικασίες της μείωσης των εξοπλισμών, η ειρηνική πορεία και η συνεργασία μεταξύ των δύο υπερδυνάμεων αποτελούν πλέον μονόδρομο. Όχι μόνο δεν είναι δυνατόν οι διαδικασίες αυτές να αναστραφούν αλλά αποτελούν και αναγκαία προϋπόθεση για τη σταθεροποίηση των νέων πολιτικών καθεστώτων που διαμορφώνονται στις χώρες του καταρρέοντος «υπαρκτού σοσιαλισμού». Από τη θέληση και γενναιοδωρή βοήθεια της Δύσης, από την τεχνολογία της και τα κεφάλαια των επιχειρηματιών της εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό τόσο η επιτυχία του Γκορμπατσώφ όσο και η εξασφάλιση και εδραίωση των αλλαγών στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης.

Δεν πρόκειται όμως για ένα μοίρασμα της Ευρώπης τύπου Γιάλτας. Οι δύο ηγέτες είχαν σπεύσει να διασκεδάσουν τέτοιους φόβους πολύ πριν από τη συνάντησή τους. Έτσι, οι φόβοι μερικών δεν επαληθεύτηκαν ούτε ήταν δυνατόν φυσικά να επαληθευτούν, εφόσον και οι δύο υπερδυνάμεις βρίσκονται σε φθίνουσα πορεία και δεν μπορούν να επιβάλουν τις απόψεις τους, ακόμα κι αν το επεδίωκαν, ερήμην των άλλων, πόσο μάλλον να διαμοιράσουν εκ νέου την Ευρώπη εν αγνοία της. Καθαροί συσχετισμοί δύναμης λοιπόν καθιστούσαν ανέφικτη μια νέα Γιάλτα.

Δεν επρόκειτο ακόμα για τερματισμό του ψυχρού πολέμου, για τον απλούστατο λόγο ότι αυτός είχε προ πολλού ενταφιαστεί στις συναντήσεις κορυφής της Ουάσιγκτον το Δεκέμβριο του 1987, στη διάσκεψη κορυφής της Μόσχας το 1968 και στην αποχαιρετιστήρια συνάντηση Ρήγκαν - Γκορμπατσώφ στη Νέα Υόρκη τον περασμένο Δεκέμβριο. Ο ενταφιασμός του Ψυχρού Πολέμου υπήρξε πλέον από σαφής και λόγω και έργω. Ο Μπους ήταν κυνικά ειλικρινής ως προς αυτό μιλώντας στις Βρυξέλλες, όπου ενημέρωσε την έκτακτη σύνοδο κορυφής του ΝΑΤΟ, για τα αποτελέσματα της συ-

Πού συμφώνησαν...

Την Κυριακή, 3 Δεκεμβρίου, οι πρόεδροι Μπους και Γκορμπατσώφ δήλωσαν ότι πήραν το μεγάλο δρόμο για την επίτευξη διαρκούς ειρήνης. Ο Σοβιετικός ηγέτης υποσχέθηκε ότι η χώρα του ουδέποτε θα εξαπολύσει «θερμό πόλεμο εναντίον των Ηνωμένων Πολιτειών, ενώ ο Αμερικανός ηγέτης για πρώτη φορά προωθεί την ενεργό ανάμειξη της Σοβιετικής Ένωσης στο παγκόσμιο εμπόριο.

Συμφωνία επετεύχθη στα εξής:

- Η Συνθήκη για τη μείωση των στρατηγικών πυρηνικών όπλων, θα πρέπει να προβλέπει δραστικές περικοπές στο πυρηνικό οπλοστάσιο και να είναι έτοιμη εγκαίρως για τη συνάντηση κορυφής των δύο ηγετών τον προσεχή Ιούνιο.
- Η συμφωνία μεταξύ των 23 χωρών στις συνομιλίες Ανατολής - Δύσης για τη μείωση των συμβατικών όπλων στην Ευρώπη θα υπογραφεί προς τα τέλη του επόμενου έτους.
- Βελτίωση πρόσβασης των σοβιετικών εξαγωγών στην αμερικανική αγορά, με την παροχή της ρητρας του μάλλον ευνοουμένου κράτους, εάν η Σοβιετική Ένωση ψηφίσει νόμους για τη μετανάστευση των πολιτών της εγκαίρως για την υπογραφή Αμερικανο-σοβιετικής εμπορικής συμφωνίας κατά τη διάσκεψη κορυφής του επόμενου Ιουνίου.

νάντησής του με τον Γκορμπατσώφ: «*εάν έδινα το σήμα ότι ο Ψυχρός Πόλεμος τέλειωσε, τότε ο καθένας θα έλεγε: και τότε τι κάνετε με τα στρατεύματά σας στην Ευρώπη;*».

Αυτή η αφοπλιστικά ειλικρινής δήλωση τα λέει όλα. Βρισκόμαστε σε μια εποχή που ο Ψυχρός Πόλεμος έχει ριφθεί

● Οι Ηνωμένες Πολιτείες θα υποστηρίξουν το αίτημα της Σ. Ένωσης για αναγνώριση της ιδιότητας του παρατηρητή στην οργάνωση Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT), οργάνωση που ρυθμίζει τους κανόνες του παγκόσμιου εμπορίου.

● Αναγνωρίστηκε αμοιβαίως ο εποικοδομητικός ρόλος που διαδραματίζουν και οι δύο χώρες στις προσπάθειες για εξεύρεση ειρηνικής λύσης στη Μέση Ανατολή.

...και πού διαφώνησαν

● Στην Κεντρική Αμερική, ιδιαίτερα όσον αφορά τους αμερικανικούς ισχυρισμούς για αποστολή όπλων από τη Νικαράγουα στους αντάρτες του Ελ Σαλβαδόρ. Οι Σοβιετικοί αρνήθηκαν ότι δίνουν όπλα.

● Αμερικανική πρόταση για περιορισμό των χημικών όπλων στο 1/5 των αμερικανικών αποθεμάτων σε κάθε χώρα. Η Σοβιετική Ένωση επιδιώκει ολοκληρωτική απαγόρευση.

● Σοβιετικές προτάσεις για μειώσεις των ναυτικών δυνάμεων. Ο Μπους επέμνε στις αμερικανικές αντιρρήσεις για διαπραγματεύσεις επί των πυραύλων Κρουζ που φέρουν πολεμικά πλοία. Αρνήθηκε επίσης να συμπεριλάβει στα μέτρα περιορισμού των εξοπλισμών τους ναυτικούς στόλους

στον σκουπιδοτενεκέ της ιστορίας, ας ελπίσουμε για πάντα. Στις εκθέσεις του αμερικανικού Πενταγώνου πόλεμος με τη Σ. Ένωση δεν αντιμετωπίζεται ούτε σαν στατιστική πλέον πιθανότητα.

Στο μέτωπο της Κεντρικής Ευρώπης η επιτυχία των συνομιλιών για τη δραστική μείωση των συμβατικών όπλων, η μονο-

του Βασίλη Καπετανγιάννη

μερής αποχώρηση σοβιετικών στρατευμάτων και όπλων αφαιρεί κάθε πρόσχημα για επιθετική στάση, πρόθεση αλλά και πραγματική δυνατότητα του Συμφώνου της Βαρσοβίας για αιφνίδια ταχύτητα εισβολή.

Αυτός ο «εφιάλης» των σχεδιαστών της αμυντικής πολιτικής της Δύσης, πάνω στον οποίο οικοδομήθηκε ολόκληρη η αμυντική προσπάθεια του ΝΑΤΟ, ανήκει πλέον στο παρελθόν. Η Σοβιετική Ένωση αναζητεί πλέον έναν ουσιαστικά πολιτικό ρόλο για το Σύμφωνο της Βαρσοβίας, (που περιλαμβάνει και κυβερνήσεις κάθε άλλο παρά κομμουνιστικές), εφόσον ο στρατιωτικός του ρόλος εκλείπει ή δε δύναται πλέον να εκπληρωθεί.

Η αδυναμία των δύο ισχυρότερων ηγετών του κόσμου στη Μάλτα μπροστά στις άγριες καιρικές συνθήκες αποτελεί επαρκές σύμβολο για την αδυναμία τους να ελέγξουν τις παγκόσμιες εξελίξεις. Όλη αυτή η συσσώρευση οπλοστασίων, συμβατικών και πυρηνικών, αυτά τα χρόνια στάθηκε ανίσχυρη να ελέγξει τις ταχύρρυθμες επαναστατικές διαδικασίες στην Ανατολική Ευρώπη, ούτε είναι δυνατόν να εμποδίσει στο μέλλον την επανένωση της Γερμανίας, καθώς φαίνεται.

Όσα μέσα κι αν επιστρατευθούν, όσα «πλαίσια» για τις αρχές που θα πρέπει να διέπουν τις διαδικασίες επανένωσης της Γερμανίας κι αν προσπαθούν να θέτουν το ΝΑΤΟ και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, οι δυνάμεις που λειτουργούν υπέρ της επανένωσης είναι ισχυρές. Ο Κολ ο οποίος έσπευσε να διατυπώσει σχέδιο εκ δέκα σημείων —που απέρριψαν βέβαια ευγενικά η Σ. Ένωση και οι Ηνωμένες Πολιτείες μέσω του Μπαϊγκερ— επισκέπτεται την Ανατολική Γερμανία, διεισδύει οικονομικά με κάθε τρόπο και σε κάθε επίπεδο, παίζει το εθνικιστικό χαρτί για να αντιμετωπίσει την προπαγάνδα των νεο-Ναζιστών, αλλά και δε δείχνει να νοιάζεται πολύ για τις ευαισθησίες των Δυτικών και των Ανατολικών. (Στην Α. Γερμανία και το Πολιτικό Φόρουμ ζητά πλέον «αυτοδιάθεση»).

Η Ανατολική Γερμανία δεν έχει κυβέρνηση, η εξουσία και το κύρος του ΚΚ έχουν θρυμματιστεί ενώ η οικονομία της βρίσκεται σε άσχημη κατάσταση. Αλλά το σημαντικότερο είναι ότι χωρίς την ιδεολογική και καθεστωτική δικαιολογητική βάση, η διατήρηση ξεχωριστής κρατικής υπόστασης φαίνεται εντελώς «παράλογη» κι ενισχύει τις δυνάμεις της επανένωσης. Τα «υπόλοιπα» είναι θέμα διαπραγμάτευσης.

Σ' αυτό το σημείο τα συμφέροντα του ΝΑΤΟ, της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και

του Γκορμπασώφ συμπίπτουν απόλυτα. Η αναφορά στο ανακοινωθέν της έκτακτης συνόδου κορυφής του ΝΑΤΟ στις Βρυξέλλες (2-3/12) και της διάσκεψης κορυφής της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στο Στρασβούργο (8-9/12) στο δικαίωμα αυτοδιάθεσης του γερμανικού λαού «συνδέεται» με το σεβασμό των διεθνών συνθηκών και συνόρων, με τη βήμα προς βήμα ειρηνική ενσωμάτωση στην Ευρώπη και τη Συμμαχία.

Μ' άλλα λόγια η Δύση θέλει τη Δ. Γερμανία δεμένη γερά στην Κοινότητα και το ΝΑΤΟ και ο Γκορμπασώφ την Αν. Γερμανία στο Σύμφωνο, σαν πολιτική συμμαχία πλέον, πράγμα που θα κρατήσει τα δύο γερμανικά κράτη ξεχωριστά ενόσω θα μετεξελισσονται τα δύο αντίπαλα στρατιωτικά μέλη σε πολιτικές Συμμαχίες.

Θα διατηρηθεί έτσι η ισορροπία δυνάμεων στην Ευρώπη. Για πόσο όμως; Πρόκειται ίσως για μια ύστατη προσπάθεια των υπερδυνάμεων να δαμάσουν τις τυφλές δυνάμεις της ιστορίας που έχουν εξαπολυθεί και πάλι πάνω στην Ευρώπη. Να διατηρήσουν όχι πια «σφαίρες επιρροής» με την έννοια που τις γνωρίσαμε μέχρι τώρα, αλλά μια ισορροπία δυνάμεων που θα διατηρήσει την ειρήνη και θα διασφαλίσει την ειρηνική εξέλιξη των πραγμάτων χωρίς να διαταράξει τις ισορροπίες που διαμορφώθηκαν μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και οι οποίες, σε συνθήκες ψυχρού ή μη πολέμου, διατήρησαν στην Ευρώπη την ειρήνη για το μεγαλύτερο χρονικό διάστημα στην ταραγμένη ιστορία της.

Μια τέτοια επιδίωξη των υπερδυνάμεων, όπως διαφαίνεται απ' όσα συμφωνήθηκαν στη Μάλτα, δε φαίνεται να συγκεντρώνει μεγάλες πιθανότητες επιτυχίας. Η Σ. Ένωση διατρέχει τον κίνδυνο κρατικής αποσύνθεσης, λόγω των εθνικιστικών κινημάτων, κι είναι οικονομικά ασθενής. Οι Αμερικανοί αδυνατούν πλέον να σηκώσουν κι αυτοί το υπέρβαρο των πολεμικών δαπανών στις οποίες αποδύθηκαν στην τρέχουσα δεκαετία. Η σταδιακή αποχώρηση των αμερικανικών στρατευμάτων από την Ευρώπη είναι πλέον θέμα χρόνου. Με λίγα λόγια, η ισχύς των δύο υπερδυνάμεων μειώνεται. Η παρακμή είναι πιο ορατή κι έντονη στην περίπτωση της Σ. Ένωσης.

Στο παρελθόν χρειάστηκαν οι επεμβάσεις και οι ανάλογες συμμαχίες εξωευρωπαϊκών δυνάμεων, της Σ. Ένωσης και των Ην. Πολιτειών για να αντιμετωπιστεί η ηγεμονία μιας χώρας στην Ευρώπη και οι παγκόσμιες συνέπειές της, εφόσον τα ευρωπαϊκά κράτη στάθηκε αδύνατο να συνυπάρξουν ειρηνικά. Με τη σταδιακή απαγκίστρωση των υπερδυνάμεων θα τα καταφέρει αυτή τη φορά μόνη της:

ΕΝΑ ΒΙΒΛΙΟ ΜΟΝΑΔΙΚΟ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΤΩΡΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Russell Stannard

Ο Χρόνος και ο Χώρος του Θείου Αλβέρτου

Ένα βιβλίο για νέους και για λιγότερο νέους που θέλουν να κατανοήσουν το μαγικό περιεχόμενο της Ειδικής Θεωρίας της Σχετικότητας του Αϊνστάιν. Μια ιστορία γεμάτη δράση, χιούμορ, φρεσκάδα και πολύ επιστήμη.

• «Πρέπει να το διαβάσουν όλοι οι νέοι από τα 12 και πάνω».

New Scientist — Απρ. '89

950 δρχ., 125 σελ., έγχρ.

Εκδόσεις ΚΑΤΟΠΤΡΟ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ τροχαλία ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

Γριβαίων 5 (πάροδος Σκουφά 64)
106 80 Αθήνα τηλ. 3646426

Φωνές από την Ανατολική Ευρώπη

➤ ➤ ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ: ΜΙΛΑΝ ΚΟΥΝΤΕΡΑ Η ζωή είναι αλλού ➤ Το θαλς του αποχαιρετισμού ➤ Γελοίιοι έρωτες ➤ Το διβλίιο του γέλιου και της λήθης ➤ ΠΑΒΕΛ ΚΟΧΟΥΤ Ένας θηλυκός δήμος ➤ ΕΣΣΔ: ΓΙΟΥΡΙ ΤΡΙΦΟΝΟΦ Όλγα ή μία άλλη ζωή ➤ ΟΥΓΓΑΡΙΑ: ΤΙΜΠΟΡ ΝΤΕΡΙ Ξεκαθάρισμα λογαριασμών ➤ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ: ΟΥΡΛΙΧ ΠΛΕΝΤΣΕΝΤΟΡΦ Η σύντομη ζωή του νεαρού Έντγκαρ.

Οδυσσέας

γερμανική λογοτεχνία

➤ T. MAN Οι εξομολογήσεις του απατεώνα Φέλιξ Κρουλ ➤ Μπούντενμπροκ ➤ Γ. ΡΟΤ Το συναξάρι του αγίου πότη ➤ Φυγή χωρίς τέλος ➤ Α. ΣΝΙΤΣΛΕΡ Ο νόστος του Καζανόβα ➤ Ζ. ΛΕΝΤΣ Έκθεση ιδεών ➤ Η απώλεια ➤ Χ. ΜΑΝ Ο νομοταγής πολίτης ➤ Ένας αργοπορημένος έρωτας ➤ Μ. ΒΑΛΖΕΡ Ανεπίδοτα γράμματα ➤ Αφηνιασμένο άλογο ➤ Τ. ΣΤΟΡΜ Ο καθαλάρης με το άσπρο άλογο ➤ Ε. ΚΕΣΤΝΕΡ Φάμπιαν ➤ ΟΥΛ. ΠΛΕΝΤΣΕΝΤΟΡΦ Η σύντομη ζωή του νεαρού Έντγκαρ.

Μαρία Χαράμι

συνταξές
του έρωτα

οδυσσέας

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΚΡΗΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ
Ετήσια επιστημονική έκδοση
Περίοδος τρίτη, τόμοι κς' και κζ'
1986, 1987
(σ.σ. 321-85 πίνακες και 332-23 πιν. ε-
κτός κειμένου)

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟΝ ΝΙΚΟ ΣΒΟΡΩΝΟ
Έκδοση του Πανεπιστημίου Κρήτης
Ρέθυμνο 1986
(2 τόμοι, σσ. κδ' + 374 και σσ. 552)

**ΒΕΝΙΖΕΛΙΣΜΟΣ
ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΟΣ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ**
(σσ. 458)
Εκδοτική Επιμέλεια
Γ. Μαυρογορδάτος και Χ.
Χατζηιωσήφ

EDUCATION IN EUROPE
(ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΟΥ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ)
(1988, σσ. 760)
edited by A. Kazamias and
M. Kassotakis

Ν. Γ. Κοντοσόπουλος
ΓΛΩΣΣΙΚΟΣ ΑΤΛΑΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ
(1988, σσ. 50 + 172 έγχρωμοι
γλωσσικοί χάρτες)

Γ. Μ. Σηφάκης
**ΓΙΑ ΜΙΑ ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΤΟΥ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ
ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΤΡΑΓΟΥΔΙΟΥ**
(1987, σσ. 236)

Ι. Ε. Στεφανής
ΔΙΟΝΥΣΙΑΚΟΙ ΤΕΧΝΙΤΕΣ
Συμβολές στην προσωπογραφία
του θεάτρου και της μουσικής
των αρχαίων Ελλήνων
(1988, σσ. 616 + 15 πιν.)

Ε. Σαββάκη
**ΟΙ ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΙ ΕΑΥΤΟΙ ΜΑΣ
& ΤΟ ΒΟΥΒΟ ΔΕΞΙ ΗΜΙΣΦΑΙΡΙΟ**
(1989 σσ. 134)

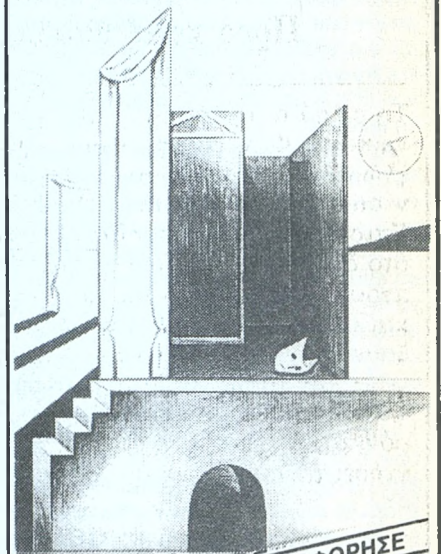
Λ. Οικονόμου
ΣΥΜΒΙΩΣΗ ΧΩΡΙΣ ΜΕΛΛΟΝ
Πυρηνικά όπλα και ανθρώπιнос
πολιτισμός
(1985 σσ. 130)

Β. Ξανθόπουλου
ΠΕΡΙ ΑΣΤΕΡΩΝ ΚΑΙ ΣΥΜΠΑΝΤΩΝ
(1985, σσ. 112)

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ**
ΤΗΛ. 01-3643318,
081-231299, 0831-25810

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΡΑΜΠΑΒΙΛΑ

τρεις μικρες ιστοριες

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Τρεις μικρές ιστορίες, τρία κομμάτια από την «τοιχογραφία» της ζωής, όπου ο άνθρωπος, τα μάτια δεμένα με το μαντήλι του παρεθόντος, παίζει την τυφλόμυγα με το χρόνο, ανάμεσα στο σήμερα και το αύριο.

ΓΡΑΦΤΕΙΟ
ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ
ΣΤΟ ΑΝΤΙ

Books and comics from USA

at very cheap prices

*Fiction
and non-fiction
books*

We have thousand titles of books: Novels, scientific books (computer, economy, psychology, biology, history, geography etc.).

Movie classics, rare art books and magazines for collectors.

Rare Comics (Marvel, DC etc.).

ΣΤΕΛΙΟΣ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ
ΦΙΛΟΛΑΟΥ 151, ΤΗΛ. 7015292
Τέρμα Τρόλεϋ Αγ. ΑΡΤΕΜΙΟΥ Νο 4

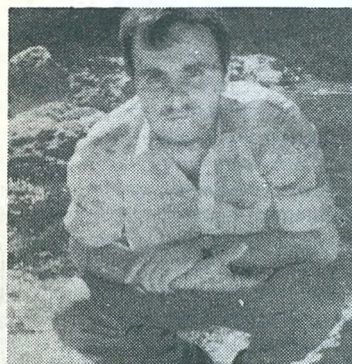
ΠΕΤΡΟΣ ΑΜΠΑΤΖΟΓΛΟΥ

Προσωπική αποκάλυψη

Τη σειρά αυτή την ονόμασα Διηγήματα Συγκινησιακής Φαντασίας (emotional fiction) κατά τη γνωστή σειρά των διβλίων Επιστημονικής Φαντασίας (science fiction). Αν δηλαδή στα έργα Επιστημονικής Φαντασίας οι ήρωες ταξιδεύουν στο διάστημα, σε κόσμους φανταστικούς και σε περιπέτειες σε διαφορετικούς χρόνους ακόμα και σε διαστάσεις, οι δικοί μου πρωταγωνιστές ζουν φοβερές διαχρονικές εσωτερικές περιπέτειες που στηρίζονται στις αναμνήσεις και στη φαντασία. Ξαφνικά το παρελθόν γίνεται παρόν, αλλά και το παρόν γυρίζει πίσω να συναντήσει το παρελθόν του.

εκδόσεις ΚΕΔΡΟΣ

Γ. Γενναδίου 3 – τηλ. 36.02.007

μόλις κυκλοφόρησε

ΣΩΤΗΡΗΣ Φ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Ένα παιδί απ' τη Θεσσαλονίκη

Οι ήρωες των διηγημάτων του Σ. Δημητρίου ακροβατούν στο όριο μεταξύ κρινωνίας και περιθωρίου. Στιγματισμένοι από μια σκοτεινή μοίρα, κυνηγημένοι από την αγωνία που γεννά η αδυναμία αφομοίωσης του κοινωνικού προτύπου, με τραυματισμένο ερωτισμό και οδυνηρά διώματα, μοιάζουν να μην έχουν πολλές επιλογές. Στο επόμενο δήμα τους, παραμονεύει ο θάνατος ή το άσυλο.

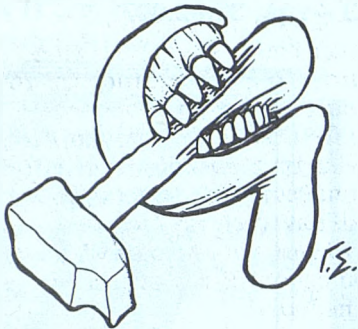
ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΚΑΛΙΟΤΣΟΣ

Στρατιωτικές ασκήσεις

Ο Παντελής Καλιότσος ομολογεί στο οπισθόφυλλο ότι γράφει καλύτερα όταν είναι θυμωμένος και πιστεύει ότι χωρίς θυμό δεν υπάρχει ταλέντο. Αυτά λοιπόν τα τέσσερα διηγήματα είναι γραμμένα υπό το κράτος θυμού. Στις ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ εκφράζεται μέσα στη συγκλονιστική αλήθεια αυτού του ίδιου του θέματος. Στο ΤΣΕΡΝΟΜΠΙΑ με κλαυσίγελο και πικρότατο χιούμορ, όπως και στην αφιέρωση στον «Αγαπημένο του φίλο» Γιώργο Κοσκωτά: ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΦΥΛΑΚΗΣ. Τέλος στην ΩΧΡΑ ΚΗΛΙΔΑ η επανάσταση του οργισμένου λαού εκφράζεται με την κραυγή του Μήτσου: «Θεέ, παραίτησόν, ν' αναλάβω εγώ!»

Η ΩΡΑ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ ΤΟΥ ΙΜΙ

Κατά τη γνώμη σας τι έφταιξε στο σοσιαλισμό; Πού βρίσκεται το λάθος; Στη θεωρία, στην πράξη ή και στα δύο; (Ερώτηση Σοβιετικού δημοσιογράφου).

Επί μακρό διάστημα πίστευα ότι η θεωρία ήταν σωστή και ότι τα προβλήματα οφείλονταν στην κακή εφαρμογή της. Όμως σιγά σιγά κατάλαβα ότι και η θεωρία είναι προβληματική.

Ο Ζωρζ Μαρσαί δήλωσε προ ημερών ότι ο απολογισμός στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης είναι «σφαιρικά θετικός». Εσείς που έχετε την άμεση εμπειρία της Ουγγαρίας πιστεύετε ότι ο απολογισμός είναι θετικός; (Ερώτηση Γάλλου δημοσιογράφου).

Δεν γνωρίζω βάσει ποιων στοιχείων είπε ο Ζωρζ Μαρσαί ότι είπε. Σας απαντώ όμως ευθέως. Στην Ουγγαρία ασφαλώς ο απολογισμός δεν είναι θετικός. Γι' αυτό εξάλλου αλλάζουμε το σύστημα.

Ποια είναι η χειρότερη ανάμνηση των Ούγγρων, ο αυτοκράτωρ Φραγκίσκος Ιωσήφ ή ο Στάλιν; (Ερώτηση Γάλλου δημοσιογράφου).

Ο Στάλιν. Οποσδήποτε ο Στάλιν.

* * *

Τρεις ενδεικτικές ερωτήσεις από τις δεκάδες που έθεσαν οι δημοσιογράφοι, στην εκπομπή της γαλλικής τηλεόρασης «Η ώρα της αλήθειας» (4-12-89), στον Ίμρε Ποζγκάου το δημοφιλή Ούγγρο υπουργό Εσωτερικών, τον υπέρ-Γκορμπατσώφ της Βουδαπέστης, ο οποίος σύμφωνα με όλες τις προβλέψεις θα αναδειχθεί Πρόεδρος της Δημοκρατίας από τη Βουλή που θα προκύψει μετά τις πρώτες ελεύθερες εκλογές που θα διεξαχθούν στην Ουγγαρία το Μάρτιο.

Επί μιάμιση ώρα ο Ίμρε Ποζγκάου απαντούσε σε «δύσκολες» ερωτήσεις χωρίς τον παραμικρό δισταγμό εκπλήσσοντας τους παρευρισκόμενους στο στούντιο και τα εκατομμύρια τηλεθεατών που παρακολουθούσαν την εκπομπή.

Για πρώτη φορά «Η ώρα της αλήθειας», εκτός από τη Γαλλία, μεταδιδόταν μέσω του δορυφορικού καναλιού TV 5 Europe στις περισσότερες χώρες της Ευρώπης, της Ουγγαρίας συμπεριλαμβανομένης. Ως γνωστόν στην Ελλάδα «πιάνουμε» το κανάλι TV 5 Europe. Όσοι τυχόν παρακολούθησαμε την εκπομπή είχαμε την ευκαιρία να δούμε την τηλεόραση, όχι απλώς να λειτουργεί άσπαρα ως μέσο ενημέρωσης, αλλά να αποκτά διαστάσεις δημοσίου βήματος ευρωπαϊκής κλίμακας. Ο Ούγγρος πολιτικός ήξερε ότι δεν απευθύνεται μόνο σε Γάλλους, αλλά σε πανευρωπαϊκό κοινό. Και οι θεατές σε κάθε χώρα γνώριζαν ότι αποτελούσαν μέρος ενός πολυ-εθνικού συνόλου. Αυτή η σχέση πομπού και δέκτη έδινε άλλη βαρύτητα στα λεγόμενα του Ίμρε Ποζγκάου όπως π.χ. όταν τόνιζε ότι το ουγγρικό πρόβλημα είναι ευρωπαϊκό και πως μια αποσταθεροποιημένη Κεντρική Ευρώπη θα υπονομεύσει όλη την Ευρώπη.

Το ενδιαφέρον της εκπομπής δεν εντοπίζεται μόνο στο πρόσωπο του προσκεκλημένου. Σημαντικό ρόλο είχαν οι τρεις δημοσιογράφοι, δύο Γάλλοι και ένας Σοβιετικός, οι οποίοι ήξεραν τα πάντα για τον πολιτικό που είχαν απέναντί τους και, κυρίως, ρωτούσαν τα πάντα. Εντυπωσιακός ήταν ιδίως ο Σοβιετικός Ντιμίτρι Γιακούσκιν ανταποκριτής στο Παρίσι της εβδομαδιαίας εφημερίδας της περεστρόικα «Νέα της Μόσχας». Όπως και να το κάνουμε δεν έχουμε συνηθίσει να ακούμε ένα Σοβιετικό να λέει σε έναν Ούγγρο, μιλώντας μάλιστα γαλλικά και όχι ρωσικά, ότι στην ΕΣΣΔ η νομενκλατούρα κάνει ό,τι μπορεί για να सम्ποτάρει και να φρενάρει τις μεταρρυθμίσεις, εσείς στην Ουγγαρία πώς αντιμετωπίζετε αυτό το πρόβλημα...

Εκτός από τους δημοσιογράφους υπήρχε δυνατότητα να θέσουν ερωτήσεις και οι τηλεθεατές από τη Γαλλία και την... Ουγγαρία. Όπερ και εγένετο. Δοθέντων όλων αυτών ο Ίμρε Ποζγκάου είχε την ευκαιρία να κάνει μια εκ βαθέων εξομολόγηση. Πριν αναφερθούμε ειδικότερα στα θέματα που έθιξε, ιδού ορισμένα στοιχεία της πολιτικής του πορείας.

Ο Ίμρε Ποζγκάου έγινε μέλος του κόμματος, το 1950, σε ηλικία δεκαεπτά ετών. Σπούδασε φιλοσοφία και ιστορία. Υπήρξε διευθυντής του Ινστιτούτου Μαρξισμού - Λενινισμού, αρχισυντάκτης της εφημερίδας του κόμματος, μέλος της Κεντρικής Επιτροπής και του Πολιτικού Γραφείου. Διετέλεσε επίσης υπουργός Πολιτισμού. Συχνά ήρθε σε σύγκρουση

με τον κομματικό μηχανισμό και κατά διαστήματα οι σκληροπυρηνικοί τον παραγκώνισαν. Μαζί με τον πρωθυπουργό Μίκλος Νέμεθ και τον οικονομικό «εγκέφαλο» Ραλ Νιέρς αποτελούν τη νέα ηγεσία της Ουγγαρίας που αλλάζει με ραγδαίους ρυθμούς.

Ας επιστρέψουμε όμως στην «Ώρα της αλήθειας». Αναφερόμενος ο Ίμρε Ποζγκάου στις μεταρρυθμίσεις στην ΕΣΣΔ έπλεξε το εγκώμιο του Μιχαήλ Γκορμπατσώφ και είπε ότι μπορεί να ξεκίνησε ως ειλικρινής κομμουνιστής όμως στην πορεία εξελίχθηκε και σήμερα είναι ειλικρινής δημοκράτης.

Οι ζωντανό άνθρωποι αλλάζουν, είπε ο Ποζγκάου, αυτό δεν σημαίνει ότι χάνουν την πίστη τους. Ο Γκορμπατσώφ κατάλαβε πολύ καλά ότι η ΕΣΣΔ με την παρούσα πολιτική δομή δεν ήταν αποτελεσματική κοινωνία και κινδύνευε να περιθωριοποιηθεί.

Για τις σχέσεις με την ΕΣΣΔ και το Σύμφωνο της Βαρσοβίας τόνισε ότι η επιθυμία του είναι να φύγουν οι σοβιετικές και άλλες στρατιωτικές δυνάμεις και σ' ένα εύλογο χρονικό διάστημα, π.χ. πέντε ετών, να γίνει η Ουγγαρία ουδέτερη. Όμως, συμπλήρωσε, εμείς στο μεταξύ παίρνουμε αποφάσεις ως κυρίαρχη χώρα. Αρχίσαμε διπλωματικές σχέσεις με το Ισραήλ, πρώτοι από όλη την Ανατολική Ευρώπη ξηλώσαμε τα ηλεκτροφόρα συρματοπλέγματα που μας χώριζαν από την Αυστρία και μην ξεχνάτε ότι επιτρέψαμε να φύγουν οι πρόσφυγες της Ανατολικής Γερμανίας.

Φοβάται άραγε ο Ίμρε Ποζγκάου μήπως εξαντληθούν τα περιθώρια ανοχής του Μιχαήλ Γκορμπατσώφ; Στην ερώτηση αυτή απάντησε εντελώς κατηγορηματικά ότι ο Γκορμπατσώφ αποκλείεται να εμποδίσει τον εκδημοκρατισμό της Ουγγαρίας. Οι δημοσιογράφοι επέμεναν και τον ρώτησαν ποιες θα ήταν οι συνέπειες αν, παρά τη θέλησή του, ο Γκορμπατσώφ αναγκαζόταν σύντομα να αφήσει την εξουσία. Στο σημείο αυτό, είναι αλήθεια, ότι συνοφρυώθηκε. Έμοιαζε σαν να σκεφτόταν πώς θα έπρεπε να απαντήσει. Αν συνέβαινε κάτι τέτοιο, είπε τελικά, θα ήταν πολύ μεγάλη η απώλεια γιατί η προσωπικότητα του Γκορμπατσώφ αποτελεί τη μεγαλύτερη εγγύηση για τη συνέχεια της περεστρόικα. Όμως για εμάς κίνδυνος «ομαλοποίησης» δεν υπάρχει. Οι νέοι θεομώ της Ουγγαρίας θα περιφρουρήσουν την ελευθερία που κατακτήσαμε. Εξάλλου όλοι πλέον καταλαβαίνουμε ότι ή θα προχωρήσει ο εκδημοκρατισμός στη χώρα μας ή θα χαθούμε. Δεν υπάρ-

ΠΟΖΓΚΑ Ύ

της Τέτας Παπαδοπούλου

χουν άλλες επιλογές.

Τι μέτρα θα λάβει η Ουγγαρία για να προστατεύσει τα τρία εκατομμύρια Ούγγρων της Τρανσυλβανίας; Βροχή οι ερωτήσεις σχετικά με αυτό το θέμα. Ο *Ίμρε Ποζγκάν* βρήκε ευκαιρία να στηλιτεύσει το καθεστώς του *Νικολάε Τσαουσεσκου*, το οποίο χαρακτήρισε *τυραννικό* και παρομοίωσε τη Ρουμανία με *αδιαπέραστη φυλακή*. Η Ουγγαρία, είπε, κάνει ό,τι μπορεί. Δέχεται τους πρόσφυγες, συμμερίζεται τα αισθήματά τους, αποτείνεται στους διεθνείς οργανισμούς. Το θέμα όμως είναι, συνέχισε, τι μπορεί να κάνει η Ευρώπη για να βοηθήσει όχι μόνο την ουγγρική μειονότητα της Τρανσυλβανίας, αλλά τους Ρουμάνους στο σύνολό τους. *Η Ευρώπη πρέπει να καταλάβει ότι αυτή η υπόθεση δεν είναι μια ουγγρο-ρουμανική διαφορά, αλλά μια δραματική πραγματικότητα παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων των μειονοτήτων σε μια χώρα ευρωπαϊκή.*

Τέλος οι δημοσιογράφοι ρώτησαν τον *Ίμρε Ποζγκάν* τι είδους κοινωνία οραματίζεται, αν έχει κάποιο πρότυπο, μια χώρα της οποίας την κατεύθυνση θα ήθελε να ακολουθήσει η Ουγγαρία. Μεταφέρουμε την απάντησή του χωρίς περικοπές.

Σε γενικές γραμμές προσβλέπουμε στον ενιαίο χώρο της Ευρώπης. Η Ουγγαρία είναι μια μικρή χώρα δεν μπορεί να έχει μοντέλο την Αγγλία ή τη Γαλλία, εξάλλου δεν ζούμε πια στην εποχή των μοντέλων. Αφού όμως ζητάτε συγκεκριμένα παραδείγματα σας αναφέρω την Αυστρία, τη Φινλανδία, τη Σουηδία. Θα ήθελα επίσης να διευκρινίσω κάτι ακόμη. Μπαινούμε στην οικονομία της αγοράς γνωρίζοντας πολύ καλά τα προβλήματα, κοινωνικά και οικονομικά που δημιουργούνται από την αγορά. Φυσικά δεν θεωρούμε τέλειο αυτό το σύστημα, αλλά δεν έχει επινοηθεί μέχρι τώρα άλλο καλύτερο. Εμείς όμως έχουμε ζήσει χειρότερες εμπειρίες, όπου δεν υπήρχε καθόλου αγορά. Θα προσπαθήσουμε λοιπόν να αλλάξουμε την κοινωνικοοικονομική μας κατάσταση έτσι όμως ώστε να αποφύγουμε το νόμο της ζούγκλας.

Η ώρα της αλήθειας έφθασε. Οι Ούγγροι αποφασισμένοι συνεχίζουν τις μεταρρυθμίσεις εν πλήρει γνώση των προβλημάτων. Όσοι, εκτός Ουγγαρίας και Ανατολικής Ευρώπης, «προβληματίζονται» ως πού θα φθάσουν οι αλλαγές σ' αυτές τις χώρες, ας προσπαθήσουν να είναι ψύχραιμοι...

ΜΙΑ ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ ΑΡΧΙΖΕΙ

Το ANTI παρακολουθεί με αδιάπτωτο ενδιαφέρον τα συγκλονιστικά γεγονότα, που συντελούνται στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης.

Πράγα - Βερολίνο - Βουδαπέστη - Σόφια, πρωτεύουσες καταδικασμένες στο πολιτικό ψύχος, γνωρίζουν τώρα μια πρωτοφανή στα δεδομένα του 20ου αιώνα επανάσταση της δημοκρατίας και της ελευθερίας. Και εύχεται κανείς, γιατί μόνο ευχή μπορεί να διατυπώσει κανείς με βάση τις τρέχουσες εξελίξεις, η επαναστατική αυτή διαδικασία να κατασταλάξει ειρηνικά σε ελεύθερα, δημοκρατικά καθεστώτα που θα προωθήσουν την υπόθεση του σοσιαλισμού και της προόδου. Ο ρυθμός των εξελίξεων, η επιτάχυνση που σημειώνεται κάτω από την πίεση των λαών είναι τέτοια που πριν στεγνώσει η μελάνη του άρθρου ή του ρεπορτάζ κινδυνεύει κανείς να έχει κιόλας ξεπεραστεί.

Το ANTI θα παρακολουθήσει, στο μέτρο των δυνατοτήτων του, από κοντά τις εξελίξεις στις χώρες του «υπαρκτού σοσιαλισμού». Μια πρώτη προσπάθειά του είναι η καταγραφή των γεγονότων στην Πράγα, τη Βουδαπέστη και το Ανατολικό Βερολίνο καθώς και η παρουσίαση των απόψεων εκπροσώπων κινήσεων, πολιτικών κομμάτων, κυβερνητικών και μη στελεχών των χωρών της Αν. Ευρώπης για τις αλλαγές που συντελούνται. Ο εκδότης του γι' αυτό το λόγο επισκέφθηκε την Πράγα, τη Βουδαπέστη και το Αν. Βερολίνο. Σε αυτό το τεύχος περιγράφει το κλίμα στην Πράγα με το σχηματισμό της κυβέρνησης. Θα ακολουθήσουν από το επόμενο τεύχος σειρά ρεπορτάζ και συνεντεύξεων για τις εξελίξεις στην Ουγγαρία, Τσεχοσλοβακία και Αν. Γερμανία. Παράλληλα το ANTI θα επιδιώξει να έχει μια σταθερή και μόνιμη ενημέρωση για τις αλλαγές με άρθρα, συνεντεύξεις και ρεπορτάζ από τις χώρες της Αν. Ευρώπης.

ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ:

Στην ΠΡΑΓΑ πανηγυρίζουν

Είκοσι τρεις μέρες έφτασαν για να καταλήξει σε αίσιο τέλος η αναιμακτη επανάσταση της Τσεχοσλοβακίας. Στις 17 Νοεμβρίου είχαμε το ξέσπασμα των φοιτητών. Ήταν η αφορμή που κανείς δεν την περίμενε. Οι εξελίξεις άφησαν εκπληκτους τους πάντες. Στις 10 Δεκεμβρίου όλα είχαν τελειώσει. Ο λαός της Πράγας, συγκεντρώθηκε στις 2 το μεσημέρι στην ιστορική πλατεία Βέντζεσλας, όχι πλέον για να αντιμετωπίσει τα τακνς του Συμφώνου της Βαρσοβίας, όπως πριν 21 χρόνια, ούτε καν για να απαιτήσει, αλλά για να πανηγυρίσει και να επισφραγίσει τη νίκη του. Και την επομένη, Δευτέρα 11 του μηνός, στις 12 ακριβώς το μεσημέρι χτύπησαν όλες οι καμπάνες και οι σειρήνες για να πανηγυρίσουν την αίσια κατάληξη των γεγονότων.

Στην Τσεχοσλοβακία έχουν ανατραπεί πολλά πράγματα —μέχρι στιγμής— και έχει ξεκινήσει μια πορεία που πολύ σύντομα θα μεταβάλει δραστικά την εικόνα της χώρας. Οι εξελίξεις είχαν ταχύτατο ρυθμό. Ενώ όλοι περίμεναν ότι ο **Άνταμετς** θα ανασχημάτιζε την κυβέρνηση του, αυτός παραιτήθηκε την Πέμπτη. Τη

θέση του κατέλαβε ο **Μάριαν Τσάλφα**, κομμουνιστής. Η Παρασκευή πέρασε με διαβουλεύσεις σε έντονο ρυθμό. Ο Τσάλφα δήλωνε ότι την Τρίτη, 12/12 θα δώσει κατάλογο νέων υπουργών. Για τη Δευτέρα 11/12 όλοι ετοιμάζονται για τη γενική απεργία και τη διαδήλωση στην πλατεία Βέντζεσλας. Αλλά ξαφνικά όλα επιταχύνθηκαν. Το Σάββατο το πρωί έγκυρη πληροφορία έφερε ως παραιτούμενο τον πρόεδρο **Χούζακ**, ο οποίος πράγματι παραιτήθηκε την Κυριακή. Προηγούμενα είχε ορκίσει τη νέα κυβέρνηση στην οποία το 55% των υπουργών είναι μη κομμουνιστές.

Όλα ουσιαστικά τα αιτήματα της Αντιπολίτευσης που εκφράζεται από το «Φόρουμ των Πολιτών» έγιναν αποδεκτά. (Αποτελεί ειρωνεία —ευτυχώς ευχάριστη— το γεγονός ότι ο Χούζακ ορκίσει υπουργούς άτομα που ο ίδιος καταδίδε και φυλάκιζε για τους αγώνες τους υπέρ των ανθρωπίνων και πολιτικών δικαιωμάτων μετά την εισβολή του 1968, όπως τον υπουργό Εξωτερικών Γίρι Ντίντσμπιερ και τον αντιπρόεδρο της κυβέρνησης Γιαν Γκαρνογκούρσκι).

Η μεγάλη συγκέντρωση στην πλατεία Βέντζεσλας έγινε την Κυριακή, αντί της Δευτέρας. Τη Δευτέρα το πλήθος σχημάτισε αλυσίδα γύρω από το Κοινοβούλιο και με πανώ απαντούσε: «Ο Χάβελ πρόε-

δρος». Από το Κοινοβούλιο, όπου οι κομμουνιστές έχουν την πλειοψηφία, πρόκειται να εκλεγεί ο νέος πρόεδρος της χώρας. Όμως, ούτε ο Άνταμετς, ούτε ο Τσίσαρ (υπουργός Παιδείας του Ντούμπτσεκ) ούτε ο ίδιος ο Ντούμπτσεκ έχουν πιθανότητες εκλογής. Εκλεκτός του «Φόρουμ» είναι ο διάσημος θεατρικός συγγραφέας Χάβελ. Το πρόσωπό του συγκεντρώνει την υποστήριξη ακόμα και της «Ομπροντά» — των ανανεωτών κομμουνιστών. Η Βουλή ουσιαστικά θα ακούσει τη φωνή του έθνους και θα ψηφίσει τον Χάβελ.

Τα προβλήματα της μεταβατικής φάσης —μέχρι τον Ιούνιο οπότε θα γίνουν εκλογές— είναι πολλά. Το κύριο χαρακτηριστικό πάντως είναι ο εκδημοκρατισμός της χώρας. Νέα κόμματα εμφανίζονται, παλαιά ανασυσταίνονται, όπως το Αγροτικό και το Σοσιαλδημοκρατικό. Εμφανίστηκαν επίσης Χριστιανοδημοκράτες ενώ στο ΚΚ επικρατεί χάος. Εκεί όλα έχουν παραλύσει. Τα μέλη αποχωρούν ομαδικά. Μια φράξια, το «Δημοκρατικό Φόρουμ» επιχειρεί να ανανεώσει δραστηρίως και ριζικά το κόμμα. Το Συνέδριο επρόκειτο να γίνει στις 26/1/90. Όμως αίφνης συνέρχεται έκτακτο για τις 24-25/12. Σε όλη τη χώρα εκλέγονται νέα όργανα στη βάση και νέοι αντιπρόσωποι.

Δεν είναι βέβαιο ότι αυτό το ερώτημα απασχολεί τους Τσεχοσλοβάκους. Η χώρα έχει πάρει άλλη πορεία. Ο Χάβελ συμβολίζει το νέο και την ελπίδα. Ανεξάρτητα από το πού θα κατασταλλάξουν όλα αυτά η Πράγα και η Τσεχοσλοβακία ζητή τη δική της επανάσταση, ειρηνική, αναιμακτη και με ταχύτατες διαδικασίες. Όσο για τα σαράντα χρόνια που πέρασαν, πολλοί το αναφέρουν ως το «ancient regime».

Χ. Γ. Π

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ:

Στη Σόφια διαδηλώνουν...

Διαδηλώσεις, πολυπληθείς —για τα δεδομένα της Βουλγαρίας— συνοδεύουν τις συνεδριάσεις της ΚΕ του ΒΚΚ και του Κοινοβουλίου, στις οποίες οι διαδηλωτές κρατούν αναμένα κεριά. Ωστόσο, σε δημοσκόπηση που δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα του κόμματος «Ραμπότιτσεσκο ντέλο» το 20% των ερωτηθέντων δηλώνει την εμπιστοσύνη του στο κόμμα, ενώ το 60% φέρεται να μην εμπιστεύεται κανέναν από τους υπάρχοντες πολιτικούς σχηματισμούς.

Αδιάφορος, λοιπόν, ο Βούλγαρος πολίτης, αδύναμη η αντιπολίτευση η ευέλκτο το κόμμα;

Μέχρι στιγμής η νέα ηγεσία της χώρας, φαίνεται να έχει την πρωτοβουλία των κινήσεων. Μόνη της προχώρησε στην πλήρη αποκαθάρωση των «Ζίβκωφικών», μόνη της εξήγγειλε την αναθεώρηση του Συντάγματος συμπεριλαμβανομένου και του άρθρου που ορίζει τον ηγεμονικό ρόλο του κόμματος στην κοινωνία.

Επιδιώξη της είναι να προλάβει τις εξελίξεις «αφοπλίζοντας» την αντιπολίτευση και ταυτόχρονα με τις πρωτοβου-

ΑΝ. ΓΕΡΜΑΝΙΑ:

«Από την αρχή» στο Βερολίνο

Ο Γκρέγκορ Γκίζι, δικηγόρος ετών 42, είναι ο νέος πρόεδρος του Ενιαίου Σοσιαλιστικού Κόμματος (του ΚΚ Ανατολικής Γερμανίας). Τρόπος του λέγειν, γιατί το κόμμα αποφασίζοντας να κόψει τους δεσμούς του με το παρελθόν παραμένει μέχρι αυτό το Σαββατοκύριακο στην ουσία χωρίς όνομα. Γιατί κι αυτό θα αλλάξει κατά τη δεύτερη αυτή φάση του Συνεδρίου.

Η πρώτη φάση του έκτακτου Συνεδρίου έληξε το περασμένο Σαββατοκύριακο. Οι 3.500 αντιπρόσωποι, συγκεντρώθηκαν σε απομονωμένο γυμναστήριο, στις παρυφές του Ανατολικού Βερολίνου, μακριά από το πολιτικά φορτισμένο κέντρο της πόλης και προχώρησαν στην καταδίκη του σταλινικού παρελθόντος. «Μπορούμε να ξεκινήσουμε από την αρχή», δήλωσε ο Γκίζι. «Να ξανακερδίσουμε τη χαμένη εμπιστοσύνη του πληθυσμού, ν' αρχίσουμε τη δικιά μας περestroϊκά. Για να το πετύχουμε αυτό

χρειαζόμαστε δημοκρατία και γλασνόστ. Χρειαζόμαστε ρήξη με τους τρόπους σκέψης και τις δομές που μας οδήγησαν στο σταλινισμό...», είπε. Σε λίγες ώρες η σταλινική παράδοση κατεδαφίστηκε τυπικά μολονότι είναι κάπως αργά για να κερδηθεί το χαμένο έδαφος. Ο ίδιος ο Γκίζι, σύμφωνα με το ρεπορτάζ της «Πρώτης» την περασμένη Δευτέρα, δήλωσε ότι «ένα ποσοστό 20% στις επόμενες εκλογές θα ήταν αρκετά ικανοποιητικό για το κόμμα του». Σημεία των καιρών.

Ο Γκίζι, είναι ο ίδιος επικεφαλής της Επιτροπής που έχει αναλάβει την έρευνα για τα σκάνδαλα με τα οποία βαρύνεται ο Χόνεκερ και οι συνεργάτες του. Είναι χαρακτηριστικό ότι στην εισήγηση προς το Συνέδριο ζητήθηκε η συγνώμη του γερμανικού λαού για τα λάθη της προηγούμενης ηγεσίας του κόμματος που οδήγησε τη χώρα στη σημερινή κρίση και απειλεί την ίδια την ύπαρξή της. «Θέλουμε να επανορθώσουμε», τονίστηκε σχετικά. Μήπως όμως είναι πολύ αργά; Τι μπορεί να περισωφθεί μέχρι τις εκλογές της 6ης Μαΐου;

Β. Κ.

Οι κατηγορούμενοι για τα σκάνδαλα

Σε κατ' οίκον περιορισμό έχει τεθεί ο πρώην ηγέτης της χώρας και του κόμματος Χόνεκερ. Μαζί του κατηγορείται ο πρώην πρωθυπουργός Βίλι Στοφ, ο αντιπρόεδρος Γκύντερ Κλάιμπερ, το πρώην μέλος του Π.Γ. και υπεύθυνος για τη γεωργία Βέρνερ Κρολκόβσκι, ο πρώην υπουργός Ασφαλείας στρατηγός Έριχ Μίλκε. Όλοι τους συνελήφθησαν την περασμένη Παρασκευή. Άλλα πέντε μέλη του παλαιού Π.Γ. συνελήφθησαν επίσης πριν δύο εβδομάδες για κατάχρηση εξουσίας, ενώ έχει διαφύγει στο εξωτερικό και καταζητείται ο Χέρμαν Άξεν, αξιωματούχος του ΚΚ για σοβαρά οικονομικά σκάνδαλα. Ο μονοκομματισμός παράγει παντού σκάνδαλα.

λίες της προσπαθεί να εκσυγχρονίσει το πολιτικό σκηνικό και να επιβάλει τους δικούς της «κανόνες παιχνιδιού».

Οι κινήσεις του Πέτερ Μλαντένωφ απευθύνονται κυρίως σε δύο «παραλήπτες»: στη διανομή και στο λαό.

Όσον αφορά τη διανομή, ο Μλαντένωφ έχει ως πρώτο στόχο την αποκατάσταση των σχέσεων και απώτερο σκοπό τον προσηταιρισμό τους.

Είναι αξιοσημείωτο ότι όσοι διανοούμενοι έχουν τεθεί επικεφαλής ή συμμετέχουν στις διάφορες αντιπολιτευτικές οργανώσεις είναι μαρξιστές, με σημαντικό θεωρητικό έργο, κυρίως με τη μορφή διαλέξεων σε κλειστούς κύκλους. Οι διανοούμενοι αυτοί λόγω ιδεών και ιδιοσυγκρασίας δεν είχαν πλαισιώσει τις διάφορες επιτροπές (κομματικές, κυβερνητικές κ.ά.). Για το λόγο αυτό είχαν υποβληθεί σε πληθώρα διακρίσεων σε αντίθεση με άλλους «συναδέλφους» τους που είχαν διακριθεί στη συγγραφή των επίσημων λόγων των πρώην καθοδηγητών. Δεν είναι τυχαίο λοιπόν ότι μία από τις πρώτες ενέργειες του Μλαντένωφ ήταν να αλλάξει τον πρόταξη του Πανεπιστημίου της Σόφιας.

Σε ό,τι αφορά τα μέτρα που έχουν ως «παραλήπτη» το λαό επικεντρώνονται στην καλλιέργεια ενός νέου «προφίλ»

διαμετρικά αντίθετου με την εικόνα που είχε ο κόσμος για την προηγούμενη ηγεσία.

Μέτρα όπως απόδοση των πολυτελών κομματικών θερέτρων σε ορφανοτροφεία και παιδικούς σταθμούς, αποκαθάρωση των πορτρέτων κομματικών ηγετών εν ζωή, προσπάθειες για το διαχωρισμό των δραστηριοτήτων του κόμματος από τις λειτουργίες του κράτους, αναγνώριση των αντιπολιτευτικών οργανώσεων, βρίσκονται στην υπηρεσία αυτού του νέου «προφίλ».

Και η αντιπολίτευση; Η διαφορά από τις άλλες χώρες, απ' ό,τι φαίνεται μέχρι τώρα, συνίσταται στο ότι δεν υπάρχει αυτή τη στιγμή ένα αντιπολιτευτικό πολιτικό ρεύμα, το οποίο να ενσωματώνει και να προβάλλει και κοινωνικά αίτηματα. Οι οργανώσεις ξεπροβάλλουν σε επιμέρους χώρους με βάση συγκεκριμένα προβλήματα. Η πρώτη προσπάθεια για τη συνάντηση αυτής της «πανσπερμίας» από οργανώσεις έγινε την προηγούμενη Πέμπτη με τη συγκρότηση της Δημοκρατικής Ένωσης.

Ο Π. Μλαντένωφ πάντως πριν λίγες μέρες επισέπυσε τη σύγκληση του Συνεδρίου του κόμματος και προανήγγειλε τις πρώτες ελεύθερες εκλογές για τον Μάρτιο.

Ν. Χ.

ΙΣΤΟΡΙΑ — ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

ΛΑΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΙ

C.H.B and M. QUENNEL
Η καθημερινή ζωή
στους προϊστορικούς χρόνους
(Μετάφραση: Άννα Γιαννοπούλου)

PIERRE MONTET
Η καθημερινή ζωή
στην Αρχαία Αίγυπτο
(Μετάφραση: Έλλη Αγγέλου)

PAUL FAURE
Η καθημερινή ζωή
στις Ελληνικές αποικίες
(Μετάφραση: Έλλη Αγγέλου)

PAUL FAURE
Η καθημερινή ζωή
στη Μυκηναϊκή εποχή
(Μετάφραση: Έλλη Αγγέλου)

EMILE MIREAUX
Η καθημερινή ζωή
στην εποχή του Ομήρου
(Μετάφραση: Κ. Παναγιώτου)

PAUL FAURE
Η καθημερινή ζωή
στην Κρήτη τη Μινωϊκή εποχή
(Μετάφραση: Έλλη Αγγέλου)

K.M. KOLOBOVA - E. OZERETSKAYA
Η καθημερινή ζωή
στην Αρχαία Ελλάδα
(Μετάφραση: Γ. Ζωΐδη)

JEROME CARCOPINO
Η καθημερινή ζωή
στη Ρώμη στο απόγειο της αυτοκρατορίας
(Μετάφραση: Κ. Παναγιώτου)

GÉRARD WALTER
Η καθημερινή ζωή στο Βυζάντιο
(Μετάφραση: Κ. Παναγιώτου)

MAJORIE ROWLING
Η καθημερινή ζωή στο Μεσαίωνα
(Μετάφραση: Έλλη Αγγέλου)

E.R. CHAMBERLAIN
Η καθημερινή ζωή στην Αναγέννηση
(Μετάφραση: Α. Πέτρου)

GEORGES CONTENEAU
Η καθημερινή ζωή
στη Βαβυλώνα και στην Ασσυρία
(Μετάφραση: Έλλη Αγγέλου)

JEANNINE AUBOYER
Η καθημερινή ζωή στην αρχαία Ινδία
(Μετάφραση: Έλλη Αγγέλου)

DANIEL - ROPS
Η καθημερινή ζωή
στην Παλαιστίνη στους χρόνους του Ιησού
(Μετάφραση: Έλλη Αγγέλου)

JEAN-PAUL BERTAUD
Η καθημερινή ζωή στη Γαλλία
τον καιρό της Επανάστασης
(Μετ.: Στ. Αλεξανδράτου - Δεσπ. Αγγελοπούλου)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΗΜ. ΠΑΠΑΔΗΜΑ
ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 8 - ΑΘΗΝΑ 106 79 - ΤΗΛ. 362.73.18 - 364.26.92

ΣΥΝ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝ ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ!...

Η «συναίνεση» που ανακαλύφθηκε πρόσφατα στην πολιτική, λειτουργεί εδώ και χρόνια μεταξύ των καθηγητών των ελληνικών ΑΕΙ με μία και μοναδική προϋπόθεση: την αναπαραγωγή της εξουσίας. Σ' αυτό το πλαίσιο, οι συζητήσεις περί δημοσιεύσεων, εκπαιδευτικού και ερευνητικού έργου, συμβολής εις την επιστήμη και ακαδημαϊκού ήθους, ηχούν ως αστεία και μένουν χωρίς αντίκρισμα επειδή τα κυρίαρχα ερωτήματα αυτών που κρατούν τα κλειδιά (ευτυχώς όχι όλων) είναι πιο απλά και άμεσα: «τον/την θέλουμε;» «είναι δικός μας;».

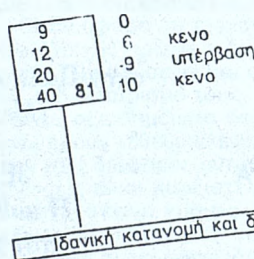
Οι παραπάνω παρατηρήσεις χωριούν ωστόσο μπροστά στην πραγματικότητα, όταν αυτή αποτυπώνεται γραπτά, μεθοδικά με ηλεκτρονικό υπολογιστή και με μια προοπτική μέχρι το... 1996! Ο λόγος για τις σχεδόν προ-αποφασισμένες κρίσεις προσωπικού στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων του ΑΠΘ, βάσει μιας ιδανικής κατανομής πυραμίδας, όπου σε τακτά χρονικά διαστήματα προωθούνται οι ημέτεροι, κόβονται οι ανεπιθύμητοι, ενώ εξελίσσονται και ορισμένοι «που δεν είναι δικοί μας» για να νομιμοποιήσουμε τη γενικότερη καταστολή. Μεταξύ 7-8 Δεκεμβρίου, τα μέλη ΔΕΠ του τμήματος έλαβαν με το ταχυδρομείο μια σειρά σχολιασμένους πίνακες Η/Υ και χειρόγραφους, όπου με έκπληξη είδαν να περιγράφονται με κάθε λεπτομέρεια οι πιθανές εξελίξεις προσωπικού (κυρίως των βαθμίδων Αναπληρωτή και καθηγητή), ο καθορισμός των εκλεκτορικών σωμάτων και οι ειλημμένες αποφάσεις (τύπου ΝΑΙ - ΟΧΙ) για όσους και όσες έχουν κάνει αίτηση για κρίση στην επόμενη βαθμίδα και σύντομα πρόκειται να κριθούν. Για ορισμένους απ' αυτούς υπάρχει μάλιστα και πρόβλεψη αν θα περάσουν με την πρώτη ή τη δεύτερη κρίση.

Κατά τον ή τους συντάκτες των πινάκων αυτών (που δείγμα αναδημοσιεύουμε στις διπλανές στήλες), ο ιδανικός αριθμός καθηγητών Α' βαθμίδας είναι το 9, όσοι και οι σημερινοί καθηγητές. Κι αυτό για να ελέγχεται το εκλεκτορικό σώμα των 11 κατ' ελάχιστο καθηγητών που προβλέπει ο νόμος, μιας και μόνο 2 θα χρειάζονται εκτός τμήματος. Με τις σημερινές συνθήκες και λαμβάνοντας υπόψη ότι συνταξιοδοτούνται 3 καθηγητές μέχρι το 1996 (Αργυρόπουλος, Μουτσόπουλος, Φατούρος), «ανοίγονται» σταδιακά τρεις θέσεις, που δημιουργούν αντίστοιχα κενά στους αναπληρωτές καθηγητές, που μπορούν να καλυφθούν από τους επίκουρους κ.ο.κ. Το κάθε ένα μέλος ΔΕΠ (κυρίως των δύο πρώτων βαθμίδων) είναι **χαρακτηρισμένο** (ή με ένα + προφανώς σημαίνει «δικός μας»), ή με έ-

Τα «μαγειρέματα» στις κρίσεις προσωπικού των ΑΕΙ είναι γνωστά σε όλους και σ' όλες που ασχολούνται με το ελληνικό πανεπιστήμιο και έχουν απασχολήσει επανειλημμένα και τις στήλες του περιοδικού. Οι αξιοκρατικές κρίσεις είναι —δυστυχώς— οι εξαιρέσεις σ' έναν κανόνα, όπου οι σχέσεις κρινόντων - κρινομένων καθορίζονται και αναπαράγουν το ευρύτερο κλίμα συνδιαλλαγής που χαρακτηρίζει την ελληνική κοινωνία.

του Ρεπόρτερ

να = (δεν ελέγχουμε πλήρως τις αντιδράσεις του), ή με ένα - (δεν είναι δικός μας). Το έμμεσο αυτό πανεπιστημιακό φακέλωμα (προς δόξαν όσων έσπευσαν να χειροκροτήσουν το κάψιμο των πολιτικών φακέλων) παρακολουθεί τους διδάσκοντες μέχρι το... 1996 και αθροίζεται προεκτικά σε κάθε ένα από τα τρία πιθανά σενάρια που προβλέπουν οι πίνακες. Το ζητούμενο είναι —πάντα κατά τους συντάκτες— τα εκλεκτορικά σώματα να μπορούν να αναπαράγουν την επιθυμητή ιεραρχία ως προς τον αριθμό και τα συγκεκριμένα άτομα.

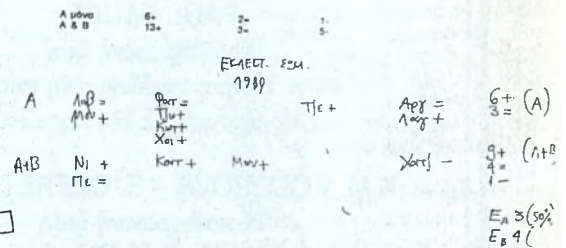

Η έκπληξη των διδασκόντων έδωσε γρήγορα τη θέση της στην αγανάκτηση και την οργή, όταν διαπιστώθηκε από όλους εκείνους που ήταν σε θέση να γνωρίζουν, ότι οι χειρόγραφες σημειώσεις και οι χαρακτηρισμοί των μελών ΔΕΠ προέρχονται από το γνωστό καθηγητή του Τμήματος. Αυτό βέβαια δεν έχει ακόμη αποδειχθεί, όπως δεν έχει γίνει ακόμη γνωστό, αν η εξεργασία των πινάκων έχει γίνει από έναν μόνο καθηγητή ή έχουν συμμετάσχει και άλλοι «άμεσα εν-

διαφερόμενοι». Πάντως τα + για την βαθμίδα του καθηγητή τα έχουν οι Κωτσιόπουλος που είναι και πρόεδρος του Τμήματος, Τζώνος, Μουτσόπουλος, Χούπελ, Τζεκάκης και Λαγόπουλος που έχουν δείξει και στο παρελθόν ότι συναινούν και συνεργάζονται σε οικογενετική βάση παρά τις πολιτικές και ακαδημαϊκές διαφορές τους. Αν και ορισμένοι καθηγητές έχουν ήδη αρνηθεί τη γνησιότητα των πινάκων και ομιλούν περί φωτομοντάζ, όλοι οφείλουν μαζί με το Τμήμα και την υπόλοιπη πανεπιστημιακή κοινότητα να τοποθετηθούν πάνω στο θέμα.

Οι πίνακες αυτοί έχουν διαστάσεις σκανδάλου και έχουν αναστατώσει τους πανεπιστημιακούς της Θεσσαλονίκης, όπως επισημάνθηκε και από τη *Μακεδονία* στο φύλλο της προηγούμενης Κυριακής. Κάτω από τον τίτλο: «Σκάνδαλο στο ΑΠΘ», αναφέρει ότι: «... έχουν καταρτιστεί πίνακες κατανομής των διδασκόντων σε βαθμίδες με βάση προσυμφωνημένο αυθαίρετο ιδανικό σχήμα». Είναι λοιπόν εύλογες οι έντονες αντιδράσεις των διδασκόντων του τμήματος που σαν μία πρώτη δυναμική ενέργεια ζήτησαν και πέτυχαν σύγκληση έκτακτης Γενικής Συνέλευσης, ενώ παράλληλα υπέβαλαν έγγραφες διαμαρτυρίες στην Κοσμητεία και στην Πρυτανεία. Είναι πάντως προφανές ότι έχουν χιχτεί ανεπανόρθωτα οι διαδικασίες κρίσεων στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων και το ακαδημαϊκό ήθος όλων εκείνων που ενέχονται έμμεσα ή άμεσα στη σύνταξη των επιμαχων πινάκων.

Η περίπτωση του Τμήματος Αρχιτεκτόνων του ΑΠΘ που «έτυχε» να βγει στον αέρα αποτελεί εξαίρεση στο ελληνικό πανεπιστήμιο μόνο ως προς την προνοητι-

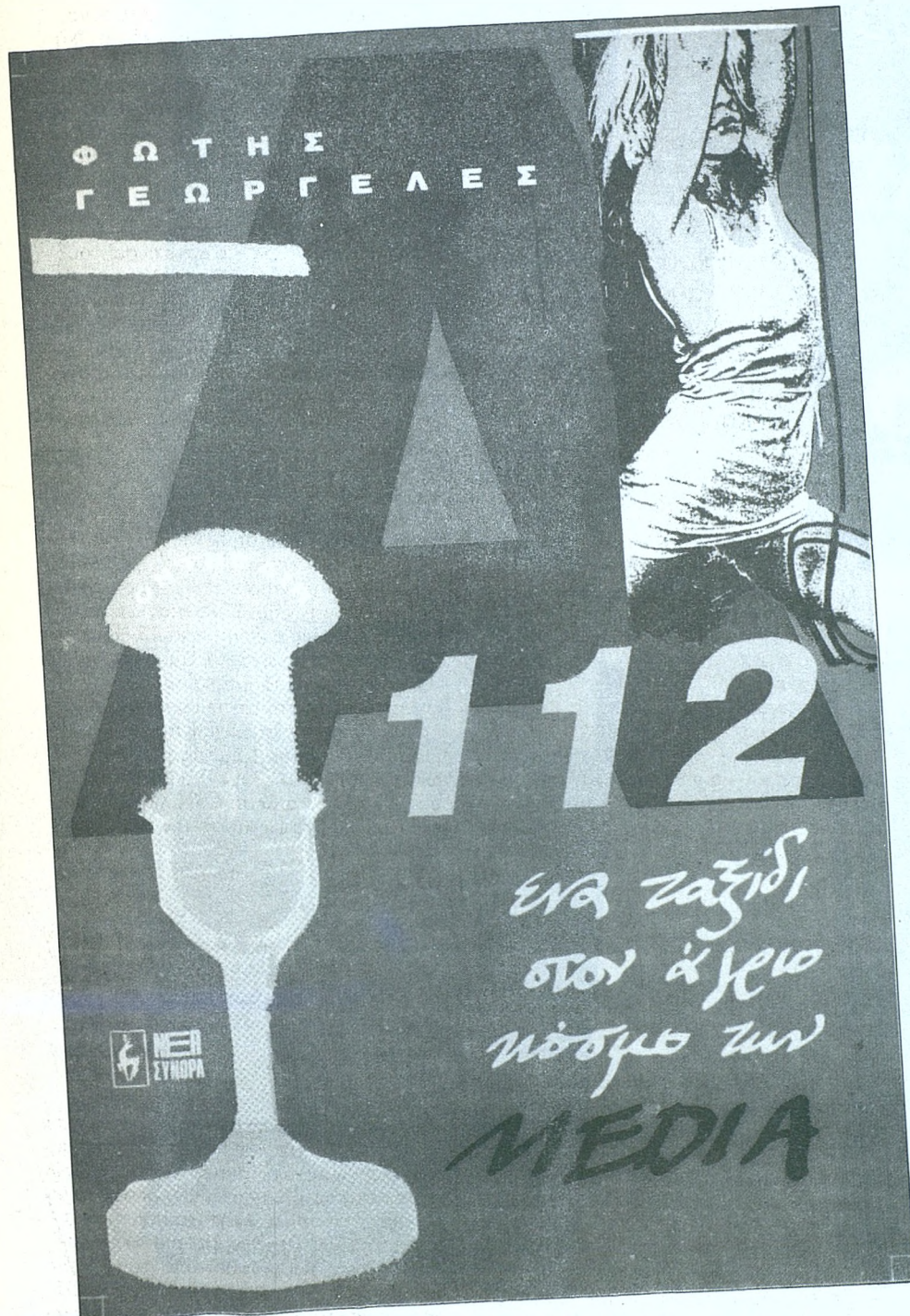
κότητα και μεθοδικότητά της. Είναι αναπόσπαστο τμήμα και συγχρόνως μέρος της ερμηνείας της κρίσης του ελληνικού Πανεπιστημίου. Είναι ίσως ακόμα ένα δείγμα ότι η συλλογικότητα που έχει χαθεί από τους σχεδόν μόνιμα «κρινόμενους», έχει αξιοποιηθεί από τους «κρινόντες» που, ξεπερνώντας παλιές διαφορές, συναλλάσσονται, και συνεγελάζονται έχοντας κατοχυρώσει εκ του ασφαλούς το ανεξέλεγκτο των πράξεών τους.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΚΑΛΥΤΕΡΟ ΔΩΡΟ

ΑΠΟ 15 ΔΕΚ - ΕΩΣ 3 ΙΑΝ. ΟΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΑΣ ΠΡΟΣΦΕΡΟΥΝ ΓΙΑ ΚΑΘΕ ΑΓΟΡΑ ΣΑΣ,
ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΜΑΣ, ΣΟΛΩΝΟΣ 94, ΕΝΑ ΒΙΒΛΙΟ ΔΩΡΟ

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

A112, ΕΝΑ ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΟΝ ΑΓΡΙΟ ΚΟΣΜΟ ΤΩΝ MEDIA

ΦΩΤΗΣ ΓΕΩΡΓΕΛΑΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΡΟΚ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ΣΤΟΝ A112

Το «ταξίδι στον άγριο κόσμο των MEDIA» ήταν μια στήλη που εμφανίστηκε στο περιοδικό «Ταχυδρόμος», το 1985. Ο A112, ο «έντυπος ραδιοσταθμός», κάθε βδομάδα έκανε ένα ταξίδι σε όλα αυτά που καθόρισαν τη δεκαετία που τελειώνει αυτές τις μέρες. Τη ζούγκλα των ερτζιανών, τα τηλεοπτικά κανάλια, τη δορυφορική, τη μουσική, το σόουμπίζνες, τη διαφήμιση, τα βιντεοκλίπ, τα κλαμπ, το σινεμά, το κόμικ, τον τρόπο ζωής μιας νέας εποχής. Ο A112, ήταν η «μουσική υπόκρουση της ζωής», αυτών που ζούσαν σ' αυτή την πόλη, αυτών που ήθελαν να ζήσουν την εποχή τους. Όταν η μουσική έγινε μόνο «υπόκρουση», το σάουντρακ παρέμεινε, όμως οι εισαγωγές των εκπομπών κάθε βδομάδα, ήταν πια όπως και η ίδια η ζωή. Χαρούμενες ή θλιμμένες, γκρινιάρικες, αισιόδοξες, απαισιόδοξες, ένα εβδομαδιαίο ημερολόγιο της ζωής μας. Τώρα που, τέλος του '89, τέλος της δεκαετίας, τελειώνει και η στήλη του Ταχυδρόμου, οι «εισαγωγές» αυτές που εκδίδουν τα «Νέα Σύνορα» είναι το ημερολόγιο των 80ς, ένα ταξίδι στα πέντε χρόνια που πέρασαν, η εικόνα της διαδρομής, όπως την είδε ο εκφωνητής του σταθμού και πολλοί από τους αναγνώστες του.

Ο A112, που κράτησε την ανωνυμία του μέχρι την τελευταία εκπομπή, είναι το ίδιο πρόσωπο με το συγγραφέα Άρη Σάρτα που το 1984 είχε εμφανιστεί με το βιβλίο «Ροκ Μυθιστόρημα». Είναι ο δημοσιογράφος Φώτης Γεωργελάς.

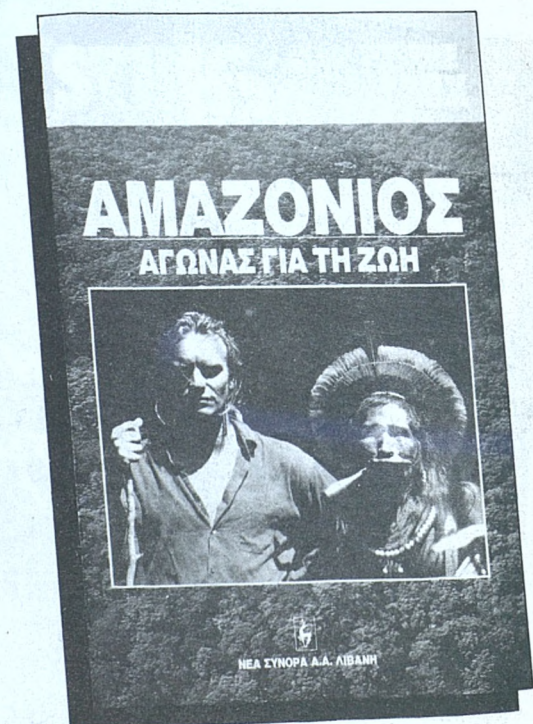
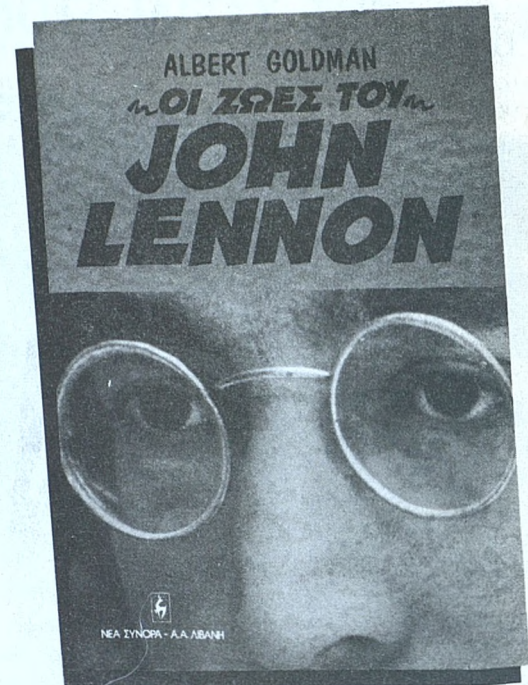
από τις εκδόσεις **NEA ΣΥΝΟΡΑ**

Σόλωνος 94, 106 80 Αθήνα, Τηλ.: 3600398-3610589-3644409 FAX 3617791

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΚΑΛΥΤΕΡΟ ΔΩΡΟ

ΑΠΟ 15 ΔΕΚ - ΕΩΣ 3 ΙΑΝ. ΟΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΑΣ ΠΡΟΣΦΕΡΟΥΝ ΓΙΑ ΚΑΘΕ ΑΓΟΡΑ ΣΑΣ,
ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΜΑΣ, ΣΟΛΩΝΟΣ 94, ΕΝΑ ΒΙΒΛΙΟ ΔΩΡΟ

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

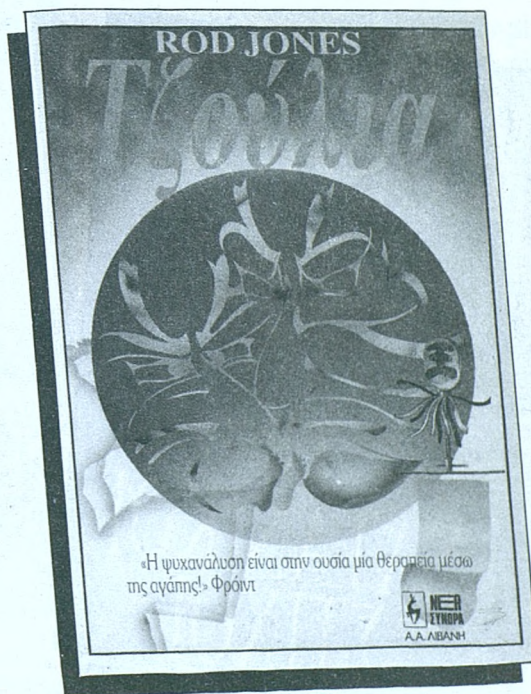
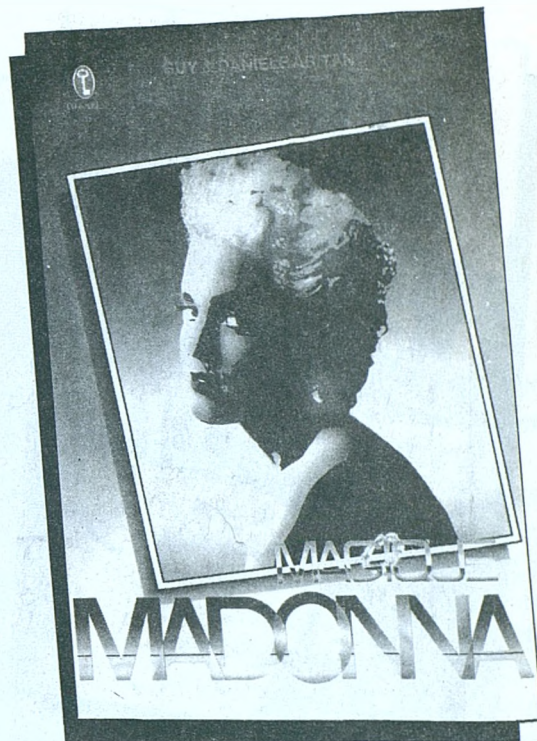
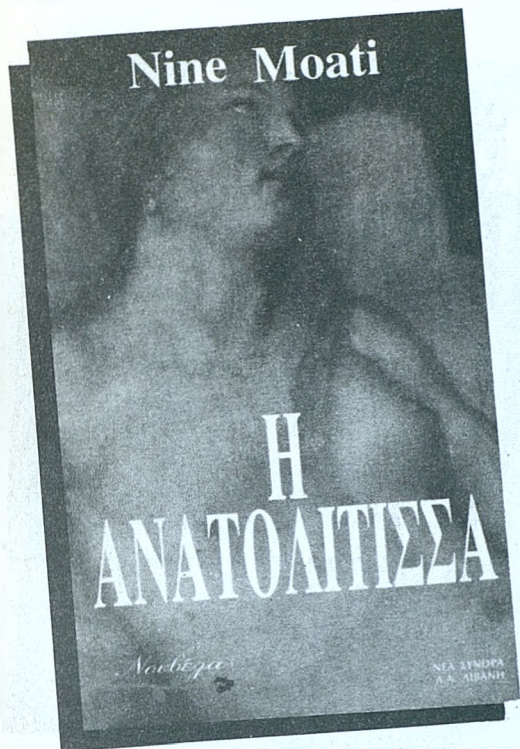
από τις εκδόσεις **ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ**

Σόλωνος 94, 106 80 Αθήνα, Τηλ.: 3600398-3610589-3644409 FAX 3617791

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΚΑΛΥΤΕΡΟ ΔΩΡΟ

ΑΠΟ 15 ΔΕΚ - ΕΩΣ 3 ΙΑΝ. ΟΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΑΣ ΠΡΟΣΦΕΡΟΥΝ ΓΙΑ ΚΑΘΕ ΑΓΟΡΑ ΣΑΣ,
ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΜΑΣ, ΣΟΛΩΝΟΣ 94, ΕΝΑ ΒΙΒΛΙΟ ΔΩΡΟ

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

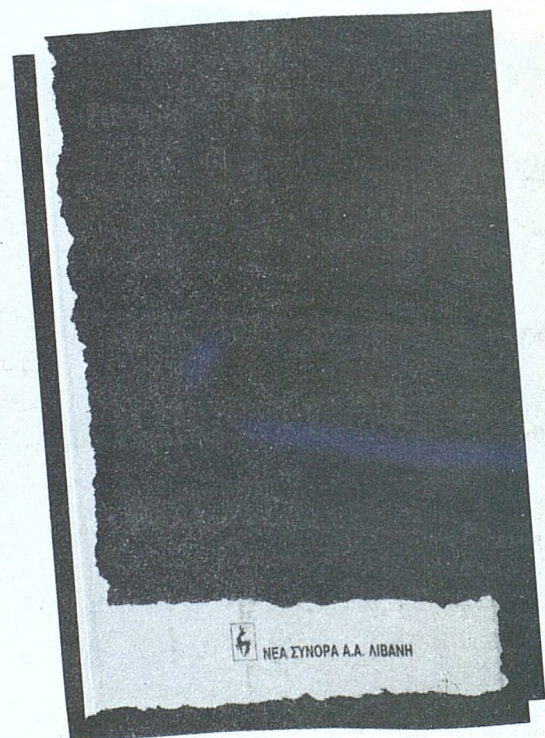
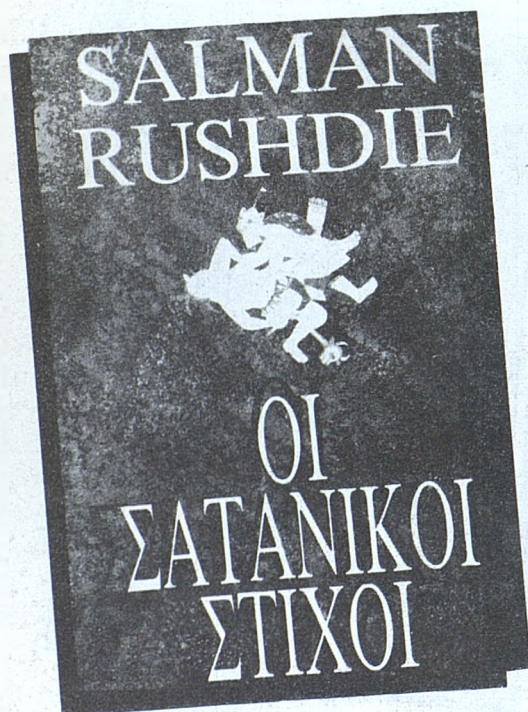
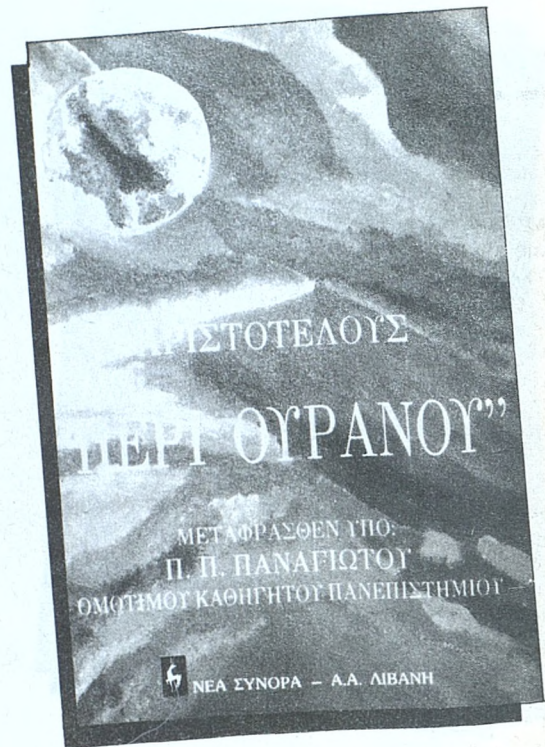
από τις εκδόσεις **ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ**

Σόλωνος 94, 106 80 Αθήνα, Τηλ.: 3600398-3610589-3644409 FAX 3617791

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΚΑΛΥΤΕΡΟ ΔΩΡΟ

ΑΠΟ 15 ΔΕΚ - ΕΩΣ 3 ΙΑΝ. ΟΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΑΣ ΠΡΟΣΦΕΡΟΥΝ ΓΙΑ ΚΑΘΕ ΑΓΟΡΑ ΣΑΣ,
ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΜΑΣ, ΣΟΛΩΝΟΣ 94, ΕΝΑ ΒΙΒΛΙΟ ΔΩΡΟ

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

από τις εκδόσεις **ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ**

Σόλωνος 94, 106 80 Αθήνα, Τηλ.: 3600398-3610589-3644409 FAX 3617791

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΚΑΛΥΤΕΡΟ ΔΩΡΟ

ΑΠΟ 15 ΔΕΚ - ΕΩΣ 3 ΙΑΝ. ΟΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΑΣ ΠΡΟΣΦΕΡΟΥΝ ΓΙΑ ΚΑΘΕ ΑΓΟΡΑ ΣΑΣ,
ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΜΑΣ, ΣΟΛΩΝΟΣ 94, ΕΝΑ ΒΙΒΛΙΟ ΔΩΡΟ

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΣΤΕΛΙΟΣ ΚΟΥΛΟΓΛΟΥ

ΑΠΩ ΑΝΑΤΟΛΗ

Το βιβλίο «ΑΠΩ ΑΝΑΤΟΛΗ» είναι μία παρουσίαση των κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών των χωρών της Άπω Ανατολής.

Παρουσιάζονται από ένα ελληνικό μάτι για πρώτη φορά οι οικονομικές, κοινωνικές, πολιτικές συνθήκες, της Ιαπωνίας, της Κίνας, της Καμπότζης, της Ινδίας, της Σρι Λάνκα και του Βιετνάμ. Διάχυτο είναι το περιγραφικό στοιχείο των εθίμων των χωρών αυτών που συνθέτουν μια πλήρη εικόνα της πολιτιστικής τους παράδοσης. Ιαπωνία μία ανατέλλουσα αυτοκρατορία, όπου οι δρόμοι δεν έχουν όνομα αλλά έχουν έντονη ταυτότητα.

Κίνα, η αυτοκρατορία που αιώνες μέσα από τις ρίζες της ανηζητεί τη υπόστασή της στο σύγχρονο κόσμο. Η εξέγερση της Τιεν Αν Μεν, από την οπτική γωνία ενός αντικειμενικού παρατηρητή, που καταγράφει το Σοσιαλισμό σαν το αρχικό στάδιο του Καπιταλισμού. Καμπότζη, ένας πόλεμος χωρίς τέλος.

Βιετνάμ, 13 χρόνια μετά. Τα παιδιά της Σαϊγκόν τρώνε ακόμα σκουπίδια.

Ινδία. Η χώρα των Θαυμάτων, το σκλαβοπάζαρο του γάμου στον αστερισμό των αντιθέσεων. Σρι Λάνκα. Ο εμφύλιος πόλεμος. Ψήφοι και αίμα στο νησί του παραδείσου.

από τις εκδόσεις

ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ

Σόλωνος 94, 106 80 Αθήνα, Τηλ.: 3600398-3610589-3644409 FAX 3617791

ΑΜΟΙΒΕΣ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟ

Τα συμφέροντα και ο σπασμένος καθρέφτης της ποιότητας...

Ακριβώς το ίδιο βασανιστικό ερώτημα έρχεται και επανέρχεται στα χείλη κάθε τυπικού εργολάβου — κατασκευαστή αδειών, που ενώ τις περισσότερες φορές προέρχεται από τον κλάδο των μηχανικών, εμπορευόμενος τη γη και την κατοικία συμμετέχει με άλλον τρόπο στην παραγωγή: όσο λιγότερο ελέγχεται, τόσο ευκολότερα πλουτίζει. Σπάνια, αλλά ευτυχώς όσο πάει συχνότερα, ακούγεται η φράση «πόσο χρόνο χρειάζεσαι για να μελετήσεις το σπίτι μου ή τη μελλοντική κατασκευή μου και τι χρήματα θέλεις γι' αυτό».

Ωστόσο, τίποτε δεν εμποδίζει τους ίδιους ερωτώντες να διαμαρτύρονται για το οικιστικό περιβάλλον, που μας πνίγει, για την τσιμεντοποίηση του αστικού χώρου, για την καταστροφή της φύσης. Όπως δεν εμποδίζονται ομοίως να πληρώνουν τα αυθαίρετά τους, σε κόστος πολλαπλάσιο του «νόμιμου», να αγοράζουν διαμερίσματα σε τιμές υπερπολλαπλάσιες του κόστους, να εφοδιάζουν τα σπίτια τους με κακόγουστα πανάκριβα ιταλικά πλακάκια και είδη υγιεινής, ή να καταβάλλουν αδιαμαρτύρητα το τίμημα για τις αλόγιστες αυξήσεις των βασικών οικοδομικών υλικών, όπως τα σίδερα και το τσιμέντο.

Όλα αυτά θεωρούνται φυσικό φαινόμενο και όχι εξυπηρέτηση των κυκλωμάτων των εμπόρων γης και κατοικίας και των κάθε λογής μεσαζόντων. Έφτασε να θεωρείται φυσιολογική η κατά 25% το χρόνο αύξηση των τιμών της οικοδομής, με κόστος κατασκευής μιας μέσου επιπέδου κατοικίας 80.000 δρχ. το τ.μ. και τιμή πώλησης 180.000 δρχ.! Η ακριβότερη της Ευρώπης... και για ποια ποιότητα.

Από την άλλη πλευρά, σημαντικό τμήμα από το σώμα των μηχανικών, γέννημα και θρέμμα της ίδιας κοινωνίας και της αντιλήψης της, λειτούργει πανομοιότυπα, από χρόνια αδράνεια, και μετέχει στην αναπαραγωγή των μηχανισμών της. Συνήθισαν, βολεύτηκαν μ' αυτόν τον τρόπο: βγάδουν άδειες, δεν κάνουν μελέτες. Είναι οι άνθρωποι, που, σαν από παράξενη συγκυρία κατάφεραν να επιβληθούν και κέρδισαν το δικαίωμα να χρησιμοποιούνται υποχρεωτικά για να διεκπεραιώνουν και να κολλάν χαρτόσημα. Σωροί οι άδειες συνωστίζονται στα χέρια μερικών. Ποιος ενδιαφέρεται για την επίβλεψη, για την ποιότητα των υλικών και το συναρτημένο με αυτές κόστος της κατασκευής; Τα λιγοστά, είναι αλήθεια, παρα-

«Πόσο κάνει να μου βγάλεις την άδεια;» είναι το ερώτημα που έρχεται αυθόρμητα στα χείλη κάθε νεοέλληνα, όταν απευθύνεται στον μηχανικό «του», προκειμένου να επιλέξει εάν θα χτίσει νόμιμο ή αυθαίρετο.

δείγματα μιας άλλης αντίληψης για την αρχιτεκτονική, δεν πρόλαβαν ακόμη να δώσουν πειστικές απαντήσεις.

Ζούμε όντως σε αξιοπερίεργη χώρα. Με τη χρόνια πρακτική και την οικοδομή να κατέχει ρυθμιστικό ρόλο στην οικονομική ζωή του τόπου, καθιερώθηκαν αξιωματικές έννοιες, όπως αυτή των «συμβατικών» αμοιβών! Όπου δηλαδή τα επίσημα χαρτιά της άδειας, αυτής που κατατίθεται στο... Πολεοδομικό — αυτή κι αν είναι ασύμβατη έννοια —, αναγράφεται ως κόστος κατασκευής μιας μέσου επιπέδου κατοικίας η τιμή των... 7.000 δρχ. το τ.μ. Δέκα φορές κάτω της πραγματικής. Η φοροδιαφυγή έχει αναθεί σε επίσημη θέση του κράτους.

Είναι αυτονόητο ότι κανένας μηχανικός, ούτε ο χυδαιότερος «αδειατζής», δεν αμείβεται με τις «συμβατικές» τιμές,

που δεν φτάνουν ούτε για φωτοτυπίες. Φορολογείται όμως επ' αυτών όπως επίσης και οι ιδιοκτήτες γης και οι επιχειρηματίες, που πληρώνουν φόρους και κρατήσεις επί των ιδίων συμβατικών τιμών. Ίδου λοιπόν δυο σαφώς αναχρονιστικές όψεις του σημερινού καθεστώτος: η φοροδιαφυγή, διότι άλλα χρήματα κερδίζονται ή καταβάλλονται και άλλα δηλώνονται στην εφορία και η άμεση ζημία του δημοσίου, το οποίο δεν εισπράττει από τους ιδιοκτήτες γης και τους επιχειρηματίες τα χρήματα που πραγματικά οφείλουν, ώστε να παρέμβει αποτελεσματικά στην ανάπλαση ή την εξυγίανση των πόλεων και των χωριών μας!!! Γιατί το περίφημο ΚΗ΄ ψήφισμα, φόρος που καταβάλλεται για την έκδοση της άδειας, αποτελεί το μοναδικό πόρο του φτωχού ειδικού ταμείου, από το οποίο ώφειλαν να χρηματοδοτούνται οι ανύπαρκτες σήμερα ρυθμιστικές και εξωραϊστικές παρεμβάσεις στον κτισμένο χώρο. Κι ύστερα μιλάμε για εκσυγχρονισμό...

Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία. Έχουμε την αρχιτεκτονική και την πολεοδομία που αρμόζει στην παιδεία μας. Ποιος μπορεί να αμφιβάλλει ότι μια επαρκής μελέτη έχει ευεργετική επίπτωση στην παρεχόμενη ποιότητα της αισθητικής και της κατασκευής, αλλά και στο κόστος της οικοδομής; Πάντως όχι η πολιτεία, που, στα πλαίσια της προσπάθειας για εκσυγχρονισμό της ελληνικής κοινωνίας, έχει θεσπίσει, από την αρχή της μεταπολίτευσης, προδιαγραφές ασυτηρές ή καλές αμοιβές για τα κτίρια του δημόσιου τομέα. Δύο λοιπόν αρχιτεκτονικές: η «καλή» για τα κτίρια του δημοσίου, που αποτελούν το πολύ το 5% του νέου κτιριακού αποθέματος, και η «κακή», για τα κτίρια του ιδιωτικού τομέα, δηλαδή για το υπόλοιπο 95%! Τώρα, με την τελευταία «διορθωμένη» υπουργική απόφαση, στην απαίτηση για «καλή» αρχιτεκτονική προστέθηκαν τα τουριστικά συγκροτήματα και οι βιομηχανίες...

Τι ήταν λοιπόν αυτή η υπουργική απόφαση και γιατί ξεσήκωσε τόσο μεγάλο σάλο; Ποιους ωφέλωσε και ποιους έβλαπτε μια νομοθετική ρύθμιση που στόχευε: στο να επιβληθούν ασυτηρές προδιαγραφές για τις μελέτες των κτιρίων του ιδιωτικού τομέα, στο να αμείβονται επαρκώς και με διαφάνεια οι μελετητές, ώστε να δύναται η κοινωνία να τους ζητήσει λόγο δια τα πραττόμενα, στο να επιβληθεί η υποχρεωτική επίβλεψη στην

Σ ΤΟΜΕΑΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ

της Ράνιας Κλουτσινιώτη

οικοδομή και άρα να ελέγχεται το κόστος της και η ποιότητα των κατασκευών, στο να αρχίσει να κλείνει η ψαλίδα ανάμεσα στα δηλούμενα και τα πραγματικά οφειλόμενα ή εισπραττόμενα; «Δέκα φορές πάνω οι αμοιβές των μηχανικών», «Σεισμός στην οικοδομή», «Φωτιά οι αυξήσεις», «Όνειρο το σπίτι», ιδού μερικοί επιλεγμένοι πρωτοσέλιδοι τίτλοι εφημεριδών.

Δέκα φορές πάνω από τι; Από τις πλασματικές συμβατικές αμοιβές, που κανένας ποτέ δεν εισέπραξε; Αν όμως όλα αυτά τα μηνύματα δεν πέρασαν στην ελληνική κοινωνία, αν λίγοι έστησαν ευήκοον ους, είναι απολύτως γνωστά στα επίλεκτα μέλη της, πρώην υπουργούς Π.Ε.Χ.Δ.Ε. —όπως ο κ. Κουλουμπής και Κεδικόγλου— και άλλους ομοίους τους, νυν υπουργούς και βουλευτές κομμάτων, που είναι τεχνικοί. Σ' όλους αυτούς είναι γνωστές η αδιαφάνεια και οι κομπίνες, που ανθίζουν στο παρακύκλωμα της οικοδομής. Τους είναι γνωστές και από τις προσπάθειες που έγιναν επί των ημερών τους, με πίεση των συλλόγων των μηχανικών και του τεχνικού επιμελητηρίου.

να καθιερωθούν αυτά που τώρα προωθήθηκαν και που αυτοί δεν μπόρεσαν.

Αν οι όψιμες αντιδράσεις όλων αυτών που άφησαν το κόστος της οικοδομής και της κατοικίας να φτάσει στα ύψη, που ανέχθηκαν να καταστρέφεται μέρα με τη μέρα το ύφος και η φυσιογνωμία των πόλεων, των χωριών και της υπαίθρου, να ισοπεδώνεται η αισθητική αντίληψη των πολιτών, αν λοιπόν οι αντιδράσεις τους δεν συνθέτουν την ακραία εικόνα του *λαϊκισμού*, τότε τι άλλο κρύβεται πίσω απ' όλα αυτά;

Ποια άνομα συμφέροντα, ποιων εργαλάβων πολυκατοικιών και ιδιοκτητών υπηρετούν; Οι οποίοι αναπόφευκτα, υπερασπιζόμενοι τα *ταξικά τους συμφέροντα*, δεν επιθυμούν έλεγχο στην ποιότητα και μείωση του κέρδους στο κύκλωμα της οικοδομής.

Κινήθηκαν και πήραν με το μέρος τους ορισμένες επαγγελματικές ενώσεις οικοδόμων, οι οποίοι επιμελώς, από μακροχρόνια πρακτική, έχουν πεισθεί πως η συναρτημένη με το δικαίωμα στην εργασία τους οικοδομική δραστηριότητα συνεπάγεται μονοσήμαντα να χτίζεις και

νούργια σπίτια και πώς αυτή θα αναστέλλονταν με την 1-3% επίπτωση επί του κόστους, που θα προέκυπτε από την εφαρμογή των νέων ρυθμίσεων!!! Ποιους κοροϊδεύουν;

Ο εξαθλιωμένος δημόσιος χώρος, μοναδικό φαινόμενο στις χώρες της Κοινότητας, οι ανύπαρκτες πλατείες και πεζοδρόμοι, οι δολοφονικοί δρόμοι και τα πεζοδρόμια, η βελτίωση του υπάρχοντος οικιστικού αποθέματος, τίποτε απ' όλα αυτά δεν αποτελεί στοιχείο διεκδίκησης για ωφέλιμες πραγματικά οικοδομικές εργασίες.

Τα κατάφεραν λοιπόν, έχοντας στο πλευρό τους τη συνένοχη σιωπή των ιδιοτελών μικροσυμφερόντων του κοινωνικού σώματος, και περιορίσαν τις ευεργετικές ρυθμίσεις... Γιατί φαίνεται πως δεν είχε έρθει ακόμη η κατάλληλη στιγμή, τώρα που η παρούσα κυβέρνηση στηρίζεται στην πλειοψηφία του 97% του εκλογικού σώματος. Δυσάρεστο, είναι αλήθεια, δείγμα γραφής της οικονομικής κυβέρνησης και ιδιαίτερα των *εκουγχρονιστών* πρωθυπουργού και υπουργών επί των οικονομικών της...

ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΕΧΝΗΣ
ΠΟΛΥΗΛΛΑΝΟ
ΛΥΚΑΒΗΤΤΟΥ 16
ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ ΟΔΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ
ΜΕΤΑΞΥ ΣΟΛΩΝΟΣ ΚΑΙ ΣΚΟΥΦΑ

15 ΧΡΟΝΙΑ

• ΧΑΡΙΣΤΕ

• ΔΩΡΑ ΦΤΙΑΓΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΧΕΡΙΑ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ

• Η ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΕΧΝΗΣ ΑΠΟ ΣΠΑΝΙΑ ΕΡΓΑ

• ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΜΙΚΡΟΓΛΥΠΤΑ

• ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ

• ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΕΠΙ
σημαί
νουμε

Όταν οι προσωπικές φιλοδοξίες αναβαπτίζονται εθνικές...

Δεν είναι η πρώτη φορά που επιχειρείται από την κ. Μελίνα Μερκούρη ο «εξαγνισμός» των έργων και ημερών της μέσω «μεγαλόπνοων» εξαγγελιών για τη διεκδίκηση υπερφιαλών αξιώσεων. Η «επιστροφή των Ελγινείων» και η «διεξαγωγή της Ολυμπιάδας του '96 στην Αθήνα» αποτέλεσαν καθ' όλην την διάρκειαν της οκταετούς θητείας της στο ΥΠ.ΠΟ. τα «εθνικά μέσα» με τα οποία καλύπτετο η ανυπαρξία της πολιτικής στα τεράστια πολιτιστικά προβλήματα του τόπου. Την ίδια στιγμή που η διαμάχη γύρω από το «οικονομικό ζήτημα» του Ευρωπαϊκού Κέντρου Δελφών «κοχλάζει», το θέμα των αρμοδιοτήτων του κ. Σπύρου Μερκούρη παραμένει αδιευκρίνιστο, η ΚΣΟΤ και το ΕΚΚ χαροπαλεύουν ανάμεσα στα συντρίμια της πασοκικής ασυδοσίας, το πρόβλημα για τη «διεύθυνση» της Εθνικής Πινακοθήκης είναι ακόμα νωπό..., όταν με άλλα λόγια σύσσωμος ο τομέας του Πολιτισμού συγκλονίζεται από μια πρωτοφανή κρίση και αναδεικνύει έκδηλα πλέον τα σημάδια της βέβηλης σπίλωσής του επί κυβερνήσεως ΠΑΣΟΚ, η πρώην υπεύθυνος επί των πολιτιστικών «νίπτει τας χείρας» εκ Παρισίων, παριστάνοντας την προασπίστρια των εθνικών μας συμφερόντων.

Τέλεια πλέον γνώστης της πασοκικής διγλωσσίας η κ. Μερκούρη παραμερίζει έντεχνα τα εσωτερικά προβλήματα "διεκδικώντας" διεθνώς, αμφιλεγόμενα στο εσωτερικό της χώρας ζητήματα όπως το Μουσείο της Ακρόπολης ή την Ολυμπιάδα που μοναδικό στόχο έχουν την προσωπική προβολή της. Διακηρύσσοντας ότι «ποτέ δεν έκλεψε» ενώ όλοι γνωρίζουν ότι το ζήτημα εστιάζεται στο εάν και κατά πόσον επέτρεψε σε άλλους να κλέβουν, με απόλυτο στόχο τον προσωπικό «εξαγνισμό» της. Ξεχνώντας ότι οι μάσκες έχουν αρχίσει να πέφτουν και ότι κάποτε οτιδήποτε τείνει να γίνει καθημερινό, κουράζει τον κόσμο και χάνει την «παραπλανητική» λάμψη του, ακόμα και όταν πρόκειται για μασκάρατες.

Περί αμοιβών

Θα θέλαμε και μεις να συμβάλουμε στα υψηλού επιπέδου παζάρια που γίνονται αυτό τον καιρό γύρω από τις αμοιβές των μηχανικών, μια και ελάχιστες φορές έχουμε την τύχη να ζούμε τέτοιες έντονες συγκινήσεις, με συναδέλφους να ξενυχτούν για να προλάβουν τη βροχή αναθέσεων και τα πολεοδομικά γραφεία φίσκα σε φακέλους αδειών που υποβάλλονται με τον τόνο.

Η πρότασή μας είναι απλή μεν αλλά λύνει μια και καλή το πρόβλημα, ώστε να πάψει να μας απασχολεί μελλοντικά. Αντί να πληρώνουν οι πελάτες (εργοδότες) στους μηχανικούς την «εκ του νόμου αμοιβή», να γίνει το αντίστροφο: οι μηχανικοί να πληρώνουν τους πελάτες, επιβραβεύοντας έτσι την καλή τους κρίση και επιλογή. Αυτό που θα πληρώνουν θα λέγεται «επίδομα μηχανικού», και θα υπολογίζεται βάσει σταθερού συντελεστού επί του προϋπολογισμού της οικοδομής.

Ο προϋπολογισμός, τώρα, θα υπολογίζεται με τη σειρά του βάσει των σταθερών τιμών της περιόδου 1955-60, χωρίς καμιά αναπροσαρμογή, και με ένα κατ' εκτίμηση κυβισμό μόνο των υπόγειων χώρων του κτίσματος. Φυσικά ένα γκαράζ δεν θα προσμετράται στον κυβισμό, όπως και κλιμακοστάσια, ασανσέρ, αποθήκες και λεβητοστάσια.

Και ποια θα είναι η προέλευση των «επιδομάτων», που

θα πρέπει να καταβάλουν οι μηχανικοί, ως προνόμιο χρήσεώς τους από τους πελάτες; Μα και αυτό είναι απλό: χτίζοντας τα αυθαίρετα. Ως γνωστόν, εκεί οι αμοιβές καθορίζονται «ελεύθερα» από τη ζήτηση και δεν ανακατεύεται πουθενά το δημόσιο. Άρα είναι «καθαρά» λεφτά, οπότε η κοινωνική δικαιοσύνη απαιτεί κάποιες μορφές επιβάρυνση των μηχανικών (δεν μπορεί να τα θέλουν όλα δικά τους).

Νομίζω πως ένα τέτοιο σχήμα πετυχαίνει πολλά ταυτόχρονα: ανάπτυξη του μόνου υγιούς κλάδου της εθνικής μας παραγωγής, δηλαδή των αυθαιρέτων, μείωση των επιβαρύνσεων της οικοδομής («σπίτια για το λαό»), εξωραϊσμό της εικόνας του μηχανικού που τώρα θα μπει στην κατηγορία των «ευεργετών του έθνους». Δηλαδή μιλάμε για πραγματική τομή στις κοινωνικές δομές μας, και όχι για φούμαρα. Τι θα είχε να πει ο κ. υπουργός ΥΠΕΧΩΔΕ, ο οποίος δεινώς πολιορκείται να ενδώσει στα λαϊκά αιτήματα, απαρνούμενος τις συντηχιακές του (όπως γράφτηκε) ορέξεις;

Δημήτρης Φιλλιπιδής

Σκοτάδι και χρώμα στους ήχους του χειμώνα

Οφείλουμε να παραδεχτούμε, πως η χειμερινή πολιτιστική περίοδος ποτέ δεν μπόρε-

σε να κρύψει τη φτώχεια της. Κι αυτό είναι ένα συμπέρασμα οφθαλμοφανές — τα τελευταία κυρίως χρόνια— που ακόμα και ο πιο απρόσεκτος παρατηρητής μπορεί να το εξαγάγει με ευκολία.

Μετά το τέλος των καλοκαιρινών φεστιβάλ με τις μετακαλούμενες ορχήστρες από τις «προοδευμένες μουσικά χώρες» και την «πλουσία» —έστω και για τα δικά μας δεδομένα— μουσική κίνηση, η χειμερία νάρκη που μας κυριεύει κάθε τέτοια εποχή καταντά αποπνιχτική.

Και την ανάγκη μιας κάποιας πολιτιστικής - μουσικής πραγματικότητας, έρχονται να υπερπητήσουν, δίνοντας το παρόν τους οι τρεις υπάρχουσες ορχήστρες, φορτωμένες τα μόνιμα πλέον —και κυρίως οικονομικά— προβλήματα τους. Μα έχει φανεί, πως τόσο οι συναυλίες της *Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών*, ή οι ελάχιστες της *ΕΡΑ*, όσο και οι παραστάσεις της *Εθνικής Λυρικής Σκηνής*, όλο και λιγότερο συγκινούν το ακροατήριο. Ή μάλλον απλώς συντηρούν το ακροατήριό τους χωρίς να κατορθώνουν να προσελκύσουν ένα καινούριο.

Φυσικό επακόλουθο της μη αρτιότητας των παραστάσεων, της εμμονής σε ένα ρεπερτόριο που διακρως επαναλαμβάνεται, καθώς και της αισθηθής που καθνάνται, ότι τα πάντα γίνονται σε ένα κλίμα ρουτίνας και αδυναμίας να γίνει το πολυπόθητο άλμα προς τα εμπρός.

Βέβαια, έχουν υπάρξει και αναπάντεχες εκπλήξεις που αντικρούουν αυτή την «εκ-

να». Ας μην ξεχνάμε τις πετυχημένες συνήθως εμφανίσεις που πραγματοποιούν οι κρατικές μας ορχήστρες στα πλαίσια των εκδηλώσεων του «Φεστιβάλ Αθηνών». Ή το περαινό «Πρώτο φεστιβάλ μουσικής βαλκανικών χωρών». Οι «εκπλήξεις» αυτές όμως —που κατ' επανάληψη τις έχουμε επισημάνει— φαινόνται περισσότερο σαν οι εξαιρέσεις στον κανόνα.

Γνωρίζοντας, ωστόσο πως το κλίμα αδιαφορίας που έχει δημιουργηθεί, δεν είναι απόρροια της έλλειψης καλλιτεχνικού δυναμικού, αλλά άμεσο επακόλουθο των «πλαισίων» μέσα στα οποία λειτουργούν τα μουσικά αυτά σχήματα, κάθε θετική προσπάθεια που γίνεται πιστεύουμε ότι πρέπει να την προβάλλουμε.

Έτσι, θέλουμε να πιστεύουμε πως θα μπορέσουν να αξιοποιηθούν τα κάποια βήματα που έκανε η ΚΟΑ όπως είναι ο προγραμματισμός - ανανέωση του ρεπερτορίου της, και η σύμπραξη καταξιωμένων καλλιτεχνών σαν σολίστ στις συναυλίες της.

Μέσα σε αυτές τις συνθήκες, γεννήθηκε και μας παρουσιάστηκε μια νέα ορχήστρα. Η «ορχήστρα των χρωμάτων» που με διευθυντή τον Μάνο Χατζιδάκι έδωσε την πρώτη συναυλία της στις 20 Νοεμβρίου στο «Παλλάς».

Με πρόθεση στις εκτελέσεις της να αγγίζει την ποιότητα των ηχογραφήσεων των δίσκων, για να προσελκύσει πάλι στις αίθουσες συναυλιών το ευρύτερο κοινό που υπάρχει αλλά έχει απομακρυνθεί, μας έδωσε τα πρώτα δείγματα της τεχνικής αρτιότητάς της και των δυνατοτήτων που έχει. Υπενθυμίζουμε ότι ο κύριος πυρήνας της αποτελείται από μουσικούς γνωστούς στο κοινό τόσο από τη συμμετοχή τους στις κρατικές ορχήστρες όσο και από τις εμφανίσεις τους ως σολίστ.

Στον προγραμματισμό του ρεπερτορίου της ορχήστρας περιλαμβάνονται έργα που σπάνια ακουγονται (ή και ποτέ) στις εδω συναυλίες, έργα από την προκλασική εποχή έως και συνθέσεις που απηχούν τις νεώτερες μουσικές τάσεις του αιώνα μας.

Ο πρώτος αυτός κύκλος συναυλιών που περιλαμβάνει πέντε προγράμματα θα ολοκληρωθεί τον Απρίλιο.

Στην πρώτη της εμφάνιση που όπως είπαμε δόθηκε στα τέλη Νοεμβρίου παρουσίασε τα ακόλουθα έργα.

● «Κοντσέρτο στο ντο μείζονα για έγχορδα» του Αντόνιο

Βιβάλντι, τυπικό δείγμα γραφής του συνθέτη που αποδόθηκε πιστά και με εκφραστικότητα.

● «Συμφωνία έργο 9» του Ιωάννη Χριστιανού Μπαχ (του νεώτερου γιου του Ιωάννη Σεβαστιανού) που η εκτέλεσή της μπορεί να θεωρηθεί υποδειγματική.

● Το τελευταίο «Κοντσέρτο για πιάνο και ορχήστρα αρ. 27» σε si bem που έγραψε ο Β. Α. Μότσαρτ με σολίστ στο πιάνο την Ντόρα Μπακοπούλου. Εντυπωσιακή ήταν η ηχητική ισορροπία που επιτεύχθηκε ανάμεσα στην ορχήστρα και το πιάνο, καθώς και κάποιες ερμηνευτικές στιγμές των πνευστών που πιστοποιούσαν τη σοβαρότητα με την οποία προετοιμάστηκαν τα έργα.

Και τέλος η «Σερενάτα Νο 2 σε Λα μείζονα έργο 16» του Γιοχ. Μπραμς. Έργο για μικρή ορχήστρα πνευστών και έγχορδων χωρίς βιολιά (παρόμοιο «πείραμα» έκανε ο Μπραμς και στο πρώτο μέρος του Γερμανικού Ρεκβιέμ) που αποτυπώνει κάποια από τα κύρια στοιχεία της ωριμότητας του συνθέτη.

Ιδιαίτερα στο τελευταίο αυτό έργο η ορχήστρα έδωσε το καλύτερό της «χρώμα» από πλευράς συντονισμού και εκφραστικότητας.

Ο Μάνος Χατζιδάκις είναι ο εμπνευστής και δημιουργός και διευθυντής αυτής της ορχήστρας. Ο ίδιος έχει δηλώσει πως δεν είναι φιλοδοξία του να γίνει μαέστρος, μα στην προσπάθεια αυτή «έθεσε τον εαυτό του μπροστά, ωσπου να βρεθούν οι μόνιμοι χορηγοί».

Έτσι, χωρίς να κρίνουμε την εμφάνισή του στο πόντιο της ορχήστρας, θεωρούμε απλά υποχρέωσή μας, να μιλήσουμε για το σεβασμό και τη φροντίδα με τα οποία περιέβαλε το αντικείμενό του.

Έχοντας στη διάθεση του επίλεκτους συνεργάτες μουσικούς κατάφερε να δώσει ένα αποτέλεσμα αντάξιο προσεγμένης προσπάθειας και επιπλέον εργασίας.

Οι δώδεκα δοκιμές που έχει θεσπίσει (παράδειγμα προς μίμηση για κάθε ορχήστρα που θέλει να δείχνει υπευθυνότητα) έδωσαν το προσδοκώμενο αποτέλεσμα.

Στο μόνο ίσως σημείο που δεν κατόρθωσε το ζητούμενο ήταν η προσέλευση του κοινού που μάλλον θα έπρεπε να είναι μεγαλύτερη σε μια τέτοια πρεμιέρα. Αλλά ας μην ξεχνάμε το υπάρχον κλίμα α-

διαφορίας που στέκει αναμενόμενο εμπόδιο καλά ριζωμένο και αναπτυγμένο χρόνια τώρα.

Το επόμενο βήμα της ορχήστρας θα γίνει στις 20 Δεκεμβρίου. Ελπίζουμε να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του δύσκολου ρόλου που ανέλαβε, και στις δικές μας ελπίδες, ότι κάτι επιτέλους πρέπει να υπάρξει για να χρωματιστεί λίγο η μουσική «αδιαφορία» που μας κουράζει κάθε χειμώνα.

Νεκτάρης Μητρόπουλος

«Βιντεοζωγραφική» του Τσόκλη στην Τρουά της Γαλλίας

Από τις 24 Σεπτεμβρίου και μέχρι το Δεκέμβριο στην παλιά γραφική πόλη της Γαλλίας Τρουά, (Τροία) διεξάγεται μια περίεργη και πρωτότυπη έκθεση του Έλληνα καλλιτέχνη Κώστα Τσόκλη. Για άλλη μια φορά η Τροία κατακτήθηκε από ένα Δαναό του οποίου ο εικαστικός δόλος εξάπτει υπέρ το δέον το ενδιαφέρον των κατοίκων της περιοχής αλλά και μέχρι το Παρίσι. Και πρέπει να μιλήσουμε για δόλο, γιατί εκείνοι που περιμένουν να δουν μια συνηθισμένη έκθεση βρίσκονται αντιμέτωποι με μια τελείως απροσδόκητη κατάσταση που ο καλλιτέχνης ονομάζει «βιντεοζωγραφική». Πρόκειται σίγουρα για ένα από τα πιο ενδιαφέροντα καλλιτεχνικά γεγονότα που έγιναν στη Γαλλία την αρχή της φετινής σεζόν σε ένα χώρο που φιλοδοξεί να παίξει πρωτοποριακό ρόλο στη διάδοση της σύγχρονης τέχνης.

Η Τρουά, σχετικά μικρή πόλη αλλά πνευματικό κέντρο με μουσεία παλαιάς και μοντέρνας τέχνης, γκαλερί και πολιτιστική δράση έθεσε στη διάθεση του Τσόκλη το «Καδράν Σολέρ», παλιά εκκλησία που διατίθεται για αναλογες εκδηλώσεις. Εκεί ο καλλιτέχνης πραγματοποίησε την «Μήδεια», έργο για το οποίο εργάστηκε πνευματικά τα τελευταία χρόνια και το πραγ-

ματοποίησε το φετινό καλοκαίρι.

Είναι ενδιαφέρον να μελετηθεί το πώς ο Τσόκλης από ζωγράφος που σιγά σιγά έφθασε στο ανάγλυφο και στο περιβάλλον, διάλεξε τελικά για ιστατη έκφρασή του το βίντεο.

Ο ερχομός του βίντεο στην τέχνη του Τσόκλη μας φαίνεται απόλυτα κατανοητός και μέσα στη λογική της εξέλιξής του. Από την αρχή το έργο του παρουσιάζει τρία κυρίαρχα χαρακτηριστικά: την τελειότητα των μορφών, την διαφάνεια, που εντείνει η οικονομία και η φτωχικότητα των χρωμάτων, και την αναζήτηση του άυλου. Μην ξεχνάμε πως ο Μαν Ρέου αφοσιώθηκε στη φωτογραφία γιατί του έδινε μεταξύ άλλων τη δυνατότητα να πραγματοποιεί μια ζωγραφική άσαρκη και χωρίς τα ίχνη και την αδεξιότητα του χεριού...

Ο Τσόκλης καθ' όλη τη διάρκεια της καριέρας του εκπλήσσει με την αισθητικότητα των έργων του πράγμα που εισάγει αποστασιοποίηση και ψυχρότητα και επιτρέπει κατ' αυτόν τον τρόπο να ειπωθούν πράγματα βαθεία συγκινητικά και με μια αξιοπρέπεια κλασική δίχως υπερβολές και συναισθηματισμούς. Για τον ίδιο λόγο περιορίζει τη χρωματική του γκάμα αποφεύγοντας κάθε φλυαρία εκκωφαντική και χυδαία, εκφραζόμενος με τόνους γαλαζιούς, ώχρες και όλες τις αποχρώσεις του γκριζου.

Τέλος, το άυλο, αξία πρωταρχική του καλλιτέχνη, υπογραμμίζει την πνευματική φόρτιση του έργου. Αυτό δεν σημαίνει πως τα υλικά αφήνουν αδιάφορο τον ζωγράφο. Απεναντίας το ξύλο, το χαρτί, το μέταλλο, η πέτρα κλήθηκαν πάντοτε για να μας μιλήσουν την ιδιαίτερη γλώσσα τους στην καρδιά της εικόνας. Η ουσιαστική όμως φροντίδα του Τσόκλη δεν είναι να παραφορτώσει το έργο του αλλά το αντίθετο, να το ελαφρώσει και να το εξαυλώσει ώστε να επιτρέπει περισσότερη ελευθερία και ονειροπόληση. Παραμένει ζωγράφος, δεν εμμένει σαν γλύπτης στις πλαστικές και εξισοροπητικές ικανότητες του υλικού. Έτσι οι επιφάνειες λάμπουν, αντανακλούν, πετούν ή γίνονται καπνός.

Σε κάποιον που κατέχεται από τέτοιες τάσεις το βίντεο προσφέρει εξαιρετικές δυνατότητες, πόσο μάλλον όταν επιθυμεί να εμπλουτίσει το έρ-

γο του με τα πλεονεκτήματα της κίνησης. Την κίνηση αυτή ο Τσόκλης θα την μεταχειρισθεί φειδωλά. Ο σκοπός του δεν είναι να δώσει στις εικόνες του ένα γοργό ρυθμό μια ανώφελη φρενιτιδα.

Η κίνηση θα είναι εξαρχής απρόσμενη, σχηματική, στυλιζαρισμένη. Το ψάρι που σπάρταρει κάτω από το καμάκι είναι το πρώτο έργο μιας σειράς αυτόνομων δημιουργιών, έργων στα οποία η φιλική εικόνα υπερτίθεται ή και παραθέτεται στη ζωγραφισμένη επιφάνεια. Το πιο σύνθετο έργο αυτής της τεχνικής είναι ο «Οδοιπόρος» αλλά τα δείγματα τα πιο συγκινητικά και τα πιο εκπληκτικά παράξενα, παρ' όλη την απλότητά τους είναι τα πορτραίτα: πέντε φαντασματικές μορφές μισο-ζωγραφισμένες, μισοπροβλημένες, οράματα εύθραυστα, μνημειακά αποτυπώματα, επιβλητικά παρ' όλο που ανά πάσα στιγμή απειλούνται να εκλείψουν στέκονται μπροστά μας σαν οράματα. Η κίνησή τους είναι ελάχιστη. Μόλις μερικές χειρονομίες περιέργως καμωμένες σε στιγμές τόσο απρόβλεπτες που αναρωτιέσαι αν πράγματι τις είδες καλά. Κινήσεις τόσο φευγαλέες που σου φέρνουν ένα παράξενο ριγος μια μεταφυσική ανησυχία.

Το Παλάτι της Ρόδου θα δώσει στον Τσόκλη την ιδέα να διευρύνει αυτήν την κίνηση και να την οργανώσει γύρω από ένα σεναριο περιορισμένης γραμμικής εξέλιξης. Ένας άντρας και μια γυναίκα προχωρούν σιγά, ο ένας προς τον άλλον χωρίς ποτέ να συναντηθούν. Πριν σμίξουν τα δάχτυλά τους, εξαφανίζονται σε μια μαύρη άβυσσο. Αυτό το ελάχιστο δράμα το τόσο απλό αλλά συναρπαστικό, είναι διαμορφωμένο σαν μια μικρή τραγωδία. Συμπεριλαμβάνει ένα είδος χορού: ένα σύνολο γυναικών που εκφράζουν τα αισθήματά τους με χορευτικές χειρονομίες. Βρίσκουμε λοιπόν εδώ όλα τα εξωτερικά γνωρίσματα της «Μήδειας». Αργό ρυθμό, περιορισμένη πλοκή, σχηματοποίηση των κινήσεων και της δράσης, διεύρυνση του χώρου όπου διαμείβονται τα γεγονότα. Ο πίνακας δεν φτάνει πια. Ένας χώρος πολλών μέτρων είναι απαραίτητος ώστε τα πρόσωπα σε μεγαλύτερο από το φυσικό μέγεθος να μπορούν να επεκτείνουν τη δράση τους.

Η Μήδεια

Πάνω σε τρεις ενωμένες οθόνες προετοιμασμένες ώστε

να αποτελούν ένα ενιαίο πίνακα, μια και μοναδική εικόνα κυλάει αργά και επιβλητικά έτσι ώστε να βάζει σε δοκιμασία την υπομονή μας. Έντεκα εικόνες-σκηνές της Μήδειας του Ευριπίδη διαδέχονται η μια την άλλη. Θα μπορούσαμε να τις πάρουμε για ταμπλώ βιβάν αν ήτανε πιο φυσικές. Αλλά βρισκόμαστε στο χώρο της φαντασίωσης, στον γκριζό κόσμο του οραματισμού. Η ακινησία του πίνακα αντικαταστάθηκε από μια κινητικότητα που ωστόσο δεν μοιάζει με του κινηματογράφου. Τα πάντα έχουν περιοριστεί στο απόλυτα αναγκαίο. Οι κινήσεις είναι γραφισμός, οι φόρμες ελάχιστα περιγραφικές περιφέρονται αργά πάνω στην οθόνη σαν να τις έχει σχεδιάσει διαδοχικά το χέρι του ζωγράφου, τα χρώματα αντιρεαλιστικά και περιορισμένα στην ιδιότυπη γκάμα που προτιμά. Βρισκόμαστε στο χώρο της ζωγραφικής.

Στην αρχή μια λευκή κηλίδα εμφανίζεται κάτω από έναν καταρράχτη άσπρου: είναι η τροφός που ενσαρκώνει την δόξα του παρελθόντος. Μια δεύτερη κηλίδα, μαύρη αυτή τη φορά, δεν θα αργήσει να γλιτωρήσει δίπλα στην πρώτη. Πρόκειται για τον παιδαγωγό γνώστη και προάγγελο του μέλλοντος που σκοτεινός και απειλητικός περικυκλώνει την τροφό. Ακολουθεί ένα είδος περιέρου μπαλέτου: ντουέτο κηλίδων, ντουέτο του πετρωμένου. Με την εμφάνιση του χορού —μάζα μετωπία σπονδυλωτή η οποία σχηματίζει φρίζα και παραμένει απόλυτα στατική πλην της συμβολικής και ιδεογραφικής κίνησης των χεριών— το πεδίο δράσης ευρύνεται. Η Μήδεια παρουσιάζεται ξαφνικά στο αριστερό μέρος του πίνακα. Η τραγική ηρωίδα με το τρισδιάστατο κοσμημα του κεφαλιού της μας φαίνεται τεράστια γκριζα και αστραφτερή, εντυπωσιακή και καταχθόνια. Με τον ερχομό του Κρέοντα —τα πρόσωπα φθάνουν αιφνιδιαστικά στον πίνακα όπως και στο θέατρο σκίων— έχουμε επί σκηνής τους δυο πρωταγωνιστές. Από τη μια μεριά ο Κρέοντας, ψηλός και άκαμπος ορθώνεται αμειλικτος μπροστά στην Μήδεια που τον αντιμετωπίζει στην αρχή σαν ισότιμή του για να πέσει στη συνέχεια στα πόδια του και να σερβίρει ικετευτική. Ο Κρέοντας περιφρονητικός, της γυρίζει την πλάτη και φεύγει ενώ η Μήδεια αποκρυσταλλώνεται σε μια κίνηση κατάρας

Η πιο εκπληκτική σκηνή είναι όταν η Μήδεια κάνει τους καταχθόνιους υπολογισμούς της. Το κορμί της άλλοτε μεγαλύτερο μέσα στις πλούσιες πτυχώσεις, διπλώνεται, συρρικνώνεται, μετατρέπεται σε μια δαιμονική φρενιτική μηχανή. Η οθόνη γίνεται μαυροπίνακας όπου καταγράφονται γραμμές και γράμματα, λέξεις που εκφράζουν τις διαβολικές σκέψεις της φόνισσας.

Στις σκηνές που θα ακολουθήσουν βρίσκεται η πραγματοποίηση αυτών των υπολογισμών: φωτιά και αίμα και η ανάληψη της Μήδειας από τον ήλιο.

Η φωτιά, σε μικρές κίτρινες φλόγες ξεπηδά από αριστερά προς τα δεξιά και απλώνεται πάνω σε ένα μεγάλο μέρος της επιφάνειας. Κινητική ασκεί τον μαγνητισμό της στον θεατή. Αναζωπυρώνεται και καιεί για ένα αρκετό διάστημα χωρίς να κουράσει όμως το βλέμμα. Είναι το πρώτο μέρος της καθαρτήριας διαδικασίας απαλλαγμένης από κάθε είδους πράξη και ανθρώπινη επέμβαση. Ο καλλιτέχνης θέλει να μας βάλει μπροστά στην «φυσική» παρουσία των δυο εξιλαστήριων στοιχείων.

Μετά τη φωτιά έρχεται η σειρά του αίματος που αρχίζει να τρέχει και να συσσωρεύεται στο κάτω μέρος του πίνακα. Σιγά σιγά ένας κόκκινος σκούρος λεκές σχηματίζεται που μεγαλώνει απειλητικά ενώ σταγονές τρέχουν από ψηλά διασχίζοντας κατά μήκος το έργο... Ο ήχος μιας σταγόνας που πέφτει φτάνει στα αυτιά μας. Τότε και μόνο τότε αντιλαμβανόμαστε για πρώτη φορά, πως όλες αυτές οι εικόνες-σκηνές διαμειφθηκαν μέσα σε μια απόλυτη σιωπή.

Η Μήδεια, όραμα ελλειπτικό που έχει συλληφθεί για να λειτουργεί σαν ένα καθαρά εικαστικό γεγονός μας αφήνει μια αίσθηση αμείλικτης γοητείας. Τελειώνοντας αισθανόμαστε αμέσως την ανάγκη να το ξαναδιατρέξουμε σαν ένα ποίημα που δεν προφθάσαμε να το χαρούμε σαν ένα πίνακα που δεν μας χόρτασε και θέλουμε να ξαναβυθιστούμε στο μοναδικό κλίμα του.

Γλώσσα περιληπτική, στυλιζαρισμένη μέχρι που να κρατηθεί μόνο η ουσία. Ο καλλιτέχνης παίρνει ένα μεγαλύτερο έργο βγαλμένο από την πανανθρώπινη πνευματική κληρονομιά, το οικειοποιείται, μας δίνει την εκδοχή

του. Την παρουσιάζει με τα δικά του μέσα. Θέλει να είναι έργο ζωγράφου.

Πάνω στον πίνακά του καλεί μια αρχαία τραγωδία ή καλύτερα αυτό που έμεινε υπό μορφήν εικόνας στη μνήμη του. Όλα όσα στο θέατρο είναι πράξη και κίνηση τα μετατρέπει σε σχηματική στατικότητα, σε εμφιατική εικονική ένταση. Έχει κι όλες τη συνήθεια αυτής της σιωπηλής θεατρικότητας. Στα περιβάλλοντα αλλά και στους πίνακές του η μεγάλη απλοποίηση και συμπύκνωση των μέσων τα προβάλλει νοηματικά με μεγαλύτερη επίφαση και βάθος. Από το πραγματικό θέατρο αφαιρεί το διάλογο, τα λόγια, τις λεπτομέρειες της υπόθεσης, την ψυχολογική ανάλυση μέσα από το λόγο, την πολλαπλότητα των καταστάσεων.

Τι μένει λοιπόν; Μερικές χειρονομίες και στάσεις σχηματικές, μερικές εικόνες διαλεγμένες αυθαίρετα σύμφωνα με το συναισθηματικό καταστάλαγμα. Όλα αυτά σχηματίζουν μια διήγηση που αποβλέπει στη ζωγραφική εντύπωση: μια ζωγραφική ερμηνεία, αλληλική και εκπληκτική χάρη στη σύγχρονη τεχνολογία. Το αποτέλεσμα όπως συνήθως με τον Τσόκλη είναι κλασικό. Συμπύκνωση, αυστηρότητα, αντιθέσεις απλές και συγκλονιστικές: ένα σύνολο οργανωμένο, κυριαρχημένο, άμεσο, βρίσκεται εδώ για να μας ξαφνιάσει να μας δονήσει. Όσο για το φωτογραφικό μέρος κι εδώ επίσης ο καλλιτέχνης προδίνει για να υπηρετήσει καλύτερα τη ζωγραφική. Η φωτογραφική εικόνα χάνει την καθαρότητά της, τη σχέση της με το πραγματικό. Τα πρόσωπα λούζονται μέσα στο φλου του μύθου.

Η φόρμα είναι θαμπή και παραλλαγμένη, «ερμηνευμένη». Ο ρυθμός αργός και ασυνεχής αναγκάζει το θεατή να μπει σε μια ατμόσφαιρα ιδιαίτερη που δεν μπορεί να απολαύσει αν κι εκείνος δεν υποθετήσει το ρυθμό του έργου. Ο λόγος δίνεται ολοκληρωτικά στην εικόνα. Η σιωπή της ζωγραφικής επιβάλλεται καθ' όλη τη διάρκεια του έργου, σιωπή κατά την οποία τα πλαστικά μέσα μας κατακλύζουν με τους δικούς τους ήχους. Γραμμές και χρώματα «ακούγονται» με οικονομία, αυστηρότητα, ευστοχία και ένταση.

Η οθόνη όσο είναι μέρα λειτουργεί σαν ένας μεγάλος πίνακας τρισδιάστατος χρωματισμένος με τόνους γκριζούς.

Διαφαινόνται ίχνη από ανθρώπινες σιλουέτες και βρίσκονται διάσπαρτες άλλότε ζωγραφισμένες, άλλοτε κολημένες ή και σε τρεις διαστάσεις μπροστά στο έργο, οι πέτρες, που συναντήσαμε κι όλες στις θαλασσογραφίες του καλλιτέχνη. Η όψη των τεράστιων αυτών βράχων μας μεταφέρει σε τόπους ακρωτηρίων και ταξιδιών, περιπλανήσεων και νόστων. Όταν έρθει η νύχτα, όπως κάποτε στο παλάτι της Ρόδου, καταφθάνουν τα φαντάσματα. Η παλιά ιστορία στοιχειώνει τον πίνακα και τον μεταμορφώνει σε τόπο δράματος και δυνατών αισθήσεων.

Όλη η ποιητική του Κώστα Τσόκλη βρίσκεται την απόλυτη έκφρασή της στο έργο αυτό. Ο καλλιτέχνης συνταριάζει τα αδύνατα. Το θαυμασμό του και την αγάπη που τρέφει από την παιδική του ηλικία γι' αυτή την τραγωδία, την προτίμησή του για την αγνότητα και το μέτρο και τέλος την ανάγκη του να μεταδώσει σε ένα ενιαίο έργο το σύνθετο και τη συγκινησιακή δύναμη μιας δραματικής δημιουργίας. Στη «Μήδεια» αναγνωρίζει κανείς όλα τα στυλιστικά χαρακτηριστικά του. Το βίντεο του επιτρέπει να εκφραστεί με μια εικόνα γιγάντια που αγκαλιάζει το θεατή. Η φιλική εικόνα, όπως στο πορτραίτο, λεπτή και διαφανής δίχως σάρκα ούτε ύλη, είναι πνευματική και φαντασμαγορική.

Ο Τσόκλης αφού διήσχισε τον κόσμο του συγκεκριμένου, την πόλη με τις παγίδες της, την φύση με τις εφήμερες και αιώνιες γοητείες της, αντιμετωπίζει τώρα τον μύθο. Αλλά όπως πριν στα πορτραίτα υπογράμμισε το ευτελές της ανθρώπινης ύπαρξης, έτσι και στην εκδοχή του της «Μήδειας» υπαινίσσεται το εύθραυστο των αρχετύπων. Μέσα στην προσωπική άγνωση που κάνει της γνωστής τραγωδίας, αδειάζοντας και απογυμνώνοντας στο έπακρο, φθάνει σε μια ζωγραφική αναπόληση της ουσίας, η οποία αντί να είναι διδαχτική και ανάγκη κάθαρσης μας γίνεται γαλαξίας από σύμβολα, αφαίρεση και όνειρο.

Ευρυδίκη Trichon Μιλανό

● Έκθεση έργων του σοβιετικού ζωγράφου Αλεξέι Κυρίλλωφ παρουσιάζει η Γκαλερί Ιόνη (Δισμ. Κυριακού 15, Κηφισιά, τηλ. 80. .8.581) από τις 11 Δεκεμβρίου μέχρι και τις 10 Ιανουαρίου. Ο Κυρίλλωφ γεννήθηκε στις 4 Μαρτίου του '63 στο Λένινγκραντ και πήρε μεταξύ άλλων μέρος στην παράνομη περιοδεύουσα έκθεση της ομάδας «Μονοτύπ» στην Κριμαία. Στα έργα του ο χώρος παίζει κυριαρχικό ρόλο, γεγονός που «προδίδει» την «αρχιτεκτονική» του προέλευση. «Για μένα η ζωγραφική είναι σαν ακροβασία. Είναι κάτι που χρειάζεται μεγάλη προσοχή. Δεν πρέπει να κάνεις πολλά έργα και μερικά από αυτά να σε εκφράζουν και άλλα όχι. Κάθε έργο είναι ένα βήμα και δεν πρέπει να παραπατήσεις. Οι άλλοι άνθρωποι δεν μπορούν να καταλάβουν το λάθος μπορεί μάλιστα και να τους αρέσει. Αλλά εσύ το ξέρεις. Ξέρεις το λάθος. Μπορεί να παραπατήσεις και να μην ξανασηκωθείς καθόλου. Τα έργα που παρουσιάζονται σ' αυτή την έκθεση είναι κάτι τέτοια βήματα για μένα».

● Σεμινάριο Αρχαιολογίας διοργανώνεται στο σπίτι της Κύπρου (Ηρακλείτου 10, Κολωνάκι, τηλ. 36.42.217) από τις 15 μέχρι τις 17 Δεκεμβρίου και από τις 6-9 μ.μ. Θέμα του Σεμιναρίου, «Οι σπουδές και πρώτες ανασκαφικές εμπειρίες στην Κύπρο».

● Η αίθουσα τέχνης ΑΠΩΗ (Δεινοκράτους 35, τηλ. 72.19.720) παρουσιάζει από τις 11 Δεκεμβρίου έκθεση έργων του Γιάννη Τσαρούχη από τη Συλλογή Δ. Τσιτούρα καθώς και το βιβλίο «Λεύκωμα «Τσαρούχης, πολλαπλά 1936-1989». Η έκθεση αυτή που διοργανώθηκε για πρώτη φορά στα Φηρά της Σαντορίνης, στο αρχοντικό Γκύζη, όπου από το '80 στεγάζεται το Αρχείο Θηραϊκών Μελετών — Συλλογή Δ. Τσιτούρα — με πρωτοβουλία του Δ. Τσιτούρα αποτέλεσε τότε την πρώτη, μετά θάνατον έκθεση Τσαρούχη. Διάρκεια έκθεσης: 27 Ιανουαρίου 1990.

● Η έκθεση «Το παιχνίδι μου, η δημιουργικότητα των παιδιών της Αφρικής» που παρουσιάστηκε το Μάρτιο στη Δημοτική Πινακοθήκη του Πειραιά υπό την εποπτεία της Οργάνωσης «Σώστε τα παιδιά» κι' εξέπληξε τους επισκέπτες με τη φρεσκάδα και την εφευρετικότητα των εκθεμάτων της. Τα παιχνίδια των παιδιών της Αφρικής γνήσια απόρροια του παιδικού αυθορμητισμού και

ενστίκτου, μετέδωσαν καλύτερα από κάθε άλλο κομιστή, την ανάγκη προσέγγισης μεταξύ των λαών.

Για όσους δεν πρόλαβαν να επισκεφθούν την έκθεση επιστημαίνουμε ότι από σήμερα, 15 Δεκεμβρίου στεγάζεται στην Αίθουσα Α. Τάσσοσ του Δημαρχείου Κερατσινίου. Η έκθεση είναι ανοικτή από τις 9 π.μ. - 1 μ.μ. και 5 μ.μ. - 8 μ.μ. (Δευτέρα - Παρασκευή) και θα διαρκέσει μέχρι τις 12 Ιανουαρίου.

● Το βιβλιοπωλείο της Εστίας συμπληρώνει στη Σειρά Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, 300 τίτλους με το ανέκδοτο μυθιστόρημα του Άγγελου Τερζάκη Το Λυκόφως των ανθρώπων.

Εκδόσεις ΔΩΡΙΚΟΣ
Μαυρομιχάλη 64, τηλ. 3629675

Νίκου Παπαδάκη
ΦΤΕΡΟΥΓΙΣΜΑΤΑ ΣΤΟΝ
ΑΡΧΑΙΟΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΚΟΣΜΟ

Παναϊτ Ιστράτι
ΚΥΡΑ ΚΥΡΑΛΙΝΑ

Ραντγιάρντ Κίπλινγκ
ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΟΠΩΣ
ΤΙΣ ΕΙΠΑ

Τζιάνι Ροντάρι
Ο ΤΖΙΠ ΜΕΣΑ
ΣΤΗΝ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

Τέα Μπέκμαν
ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΑ
ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

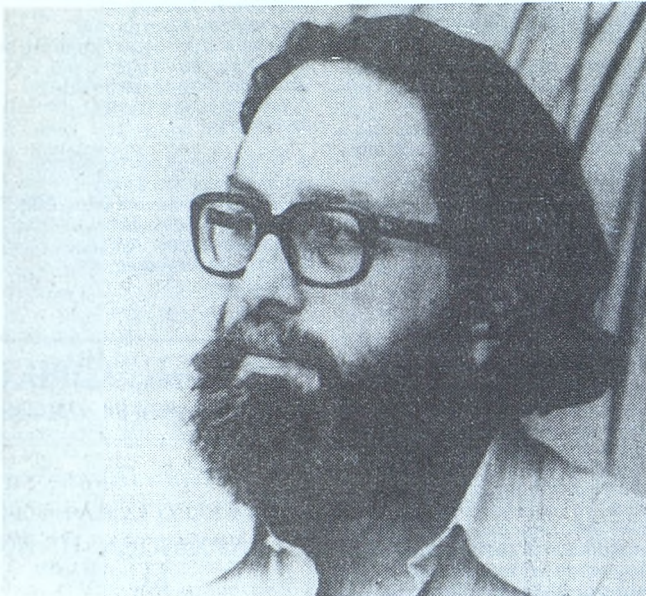
Δέσποινα Φωτεινού
ΤΟ ΖΕΪΜΠΕΚΙΚΟ
ΤΗΣ ΑΝΟΙΞΗΣ

Αννέτ Λεβι-Βιλάρ
ΕΓΩ, ΤΖΕΪ'Ν,
ΖΗΤΩ ΤΑΡΖΑΝ

Πέτερ Χάντκε
Η ΑΠΟΥΣΙΑ

Ηλία Λεφούση
ΑΣΗΜΙΝΑ ΛΑΪΟΥ

ΠΑΥΛΟΣ ΖΑΝΝΑΣ: 1929-1989

Ο Πάυλος Ζάννας έφυγε πρόωρα και απροσδόκητα. Άνδρας με πλούσια δράση, στοχαστής και μαχητής με σπουδαία προσφορά, μεγάλες αρετές που αποτυπώθηκαν σε όλες τις κοινωνικές και πολιτιστικές του δραστηριότητες και ανεκτίμητες συνεισφορές στον πολιτισμό και τη δημοκρατία. Ως ελάχιστο φόρο τιμής στη μνήμη του το ΑΝΤΙ δημοσιεύει στη συνέχεια την αυτοβιογραφία του Π. Ζάννα. Την έγραψε και τη συμπλήρωσε, λίγους μήνες πριν τον ξαφνικό χαμό του, και με το έργο του. Ο Πάυλος ετοιμάζε μάλιστα μια έκδοση όλων των δοκιμών του την οποία δεν πρόλαβε να ολοκληρώσει.

Χάθηκε νωρίς, αφήνοντάς μας μεγάλη κληρονομιά ένα λαμπρό έργο με όσα έπραξε και έγραψε.

Γεννήθηκε το 1929 στη Θεσσαλονίκη, γιός του Αλέξανδρου και της Βιργινίας (κόρης της Πηνελόπης Δέλτα). Οικογενειακή παράδοση βενιζελική και δημοκρατική: ο Αλέξανδρος Ζάννας (1892-1963), στενός συνεργάτης και υπουργός του Βενιζέλου, φίλος του Νικολάου Πλαστήρα, έπαιξε σημαντικό ρόλο στην ελληνική πολιτική ζωή από την εποχή του Μακεδονικού Αγώνα ως τα χρόνια που ακολούθησαν το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο (βλ. σχ. Αλέξανδρου Δ. Ζάννα: *Ο Μακεδονικός Αγών* (Αναμνήσεις), Θεσσαλονίκη 1960, και του ίδιου *Η Κατοχή* (Αναμνήσεις - Επιστολές) Αθήνα 1964, καθώς και σειρά άρθρων στην εφημερίδα *Το Βήμα* το 1959 για τον «Πρώτο Διχασμό», το «Κίνημα του 1935», τον Ν. Πλαστήρα και το πρώτο ελληνικό υπουργείο της Αεροπορίας), ενώ η Βιργινία Ζάννα (1897-1980) εργάστηκε κοινωνικά στον Ερυθρό Σταυρό, στον Οδηγισμό, τη ΧΕΝ και στο κίνημα για τα δικαιώματα της γυναίκας (βλ. σχ. Βιργινία Αλ. Ζάννα: *Ημερολόγιο Πολέμου '40-'41*, Αθήνα 1979).

Γυμνασιακές σπουδές στη Θεσσαλονίκη και στην Αθήνα: αφοίτησε από το Κολλέγιο Αθηνών το 1947.

Πτυχιούχος και διδάκτορας Πολιτικών Επιστημών του Πανεπιστημίου της Γενεύης (Institut de Hautes Etudes Internationales) όπου σπούδασε από το 1947 ως το 1952.

Υπηρέτησε στο στρατό ως έφεδρος ανθυπολοχαγός διαβιβάσεων (1953-1954).

Στο τέλος του 1954 εγκαταστάθηκε στη Θεσσαλονίκη και ασχολήθηκε με εμπορικές και βιομηχανικές οικογενειακές επιχειρήσεις.

Από το 1955 ως το 1967 υπήρξε αρχικά μέλος, αργότερα γενικός γραμματέας και αντιπρόεδρος της Μακεδονικής Καλλιτεχνικής Εταιρείας «Τέχνη», με πρόεδρο τον Λίνο Πολίτη.

Στο ίδιο αυτό χρονικό διάστημα ίδρυσε και διηύθυνε την Κινηματογραφική Λέσχη της «Τέχνης», όπου παρουσίασε πάνω από 300 ταινίες. Σε πρωτοβουλία του, που υιοθέτησε το Δ.Σ. της «Τέχνης» και η Διεθνής Έκθεση Θεσσαλονίκης, οφείλεται η δημιουργία του Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης το 1960. Πρωτοστάτησε, με άλλους κριτικούς και κινηματογραφιστές, στη δημιουργία της πρώτης Ομοσπονδίας Κινηματογρα-

ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ

1. Σε τόμους

— *La responsabilité internationale des Etats pour les actes de négligence*, Montreux, 1952.

— «Μποτίλια στο πέλαγο», στον τόμο *Νέα Κείμενα*, Κέδρος, 1971. (Το κείμενο αυτό μεταφράστηκε αγγλικά, γαλλικά και γερμανικά).

— *Ιστορία και Τέχνη στον «βλάν τον Τρομερό» του Άιζεστάιν*, Κέδρος, 1977. (Πρώτη δημοσίευση στο περιοδικό *Εποχές* τεύχη 12 και 13, Απρίλιος και Μάιος 1964).

— «Τα πεζογραφήματα του Μάριου Χάκκα. Πορεία: Χρονικό», στον τόμο *Μάριος Χάκκας - Κριτική θεώρηση του έργου του*, Κέδρος, 1979.

— Ένα ελληνικό μυθιστόρημα: «Αντιποίησης αρχής» του Αλέξανδρου Κοτζιά, Ανάτυπο «Ο Πολίτης», 1980. (Πρώτη δημοσίευση στο περιοδικό *Ο Πολίτης*, τεύχη 34 και 35 Μάιος και Ιούλιος 1980).

— «Για την Αγνή Ρουσοπούλου», στον τόμο *Αγνή Ρουσοπούλου 1901-1977, Αφιέρωμα στη μνήμη της*, Αθήνα 1980.

— «Οι μεταμορφώσεις του αφηγητή», (Εισηγήτης: Παναγιώτης Μουλλάς, Συνεισηγητής: Π.Ζ.) στο τόμο *Τετράδια Εργασίας, 7 Σεμιναριακά Μαθήματα*, του Κέντρου Νεοελληνικών

Ερευνών Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών, Αθήνα 1984.

— «Αλέξανδρος Κοτζιάς. Παρουσίαση - Ανθολόγηση», στην έκδοση *Η Μεταπολεμική Πεζογραφία. Από τον πόλεμο του '40 ως τη δικτατορία του '67*, τόμος Δ', Εκδόσεις Σοκόλη, 1988.

2. Σε περιοδικά (επιλογή)

— «Jean - Stanislaw Dutkowski, *Une experience d'administration internationale d'un territoire, l'occupation de la Crete (1897-1909)*», Notice bibliographique, *Revue Hellénique de Droit International*, Année 7, No 1, Janvier - Mars 1954.

— «Χιροσίμα αγάπη μου», *Η Τέχνη στη Θεσσαλονίκη*, αρ. 33, Μάιος-Ιούλιος 1960 (ανυπόγραφο).

— «Η Ζαζί, η λογοτεχνία και ο κινηματογράφος», *Η Τέχνη στη Θεσσαλονίκη*, Περίοδος Β, τεύχος 2, Καλοκαίρι 1961.

— «Ο Αντονιόνι και η "Κόκκινη Έρημος"», *Εποχές*, αρ. 19, Νοέμβριος 1964.

— «Το μάτι και το δίκανο», *Η Συνέχεια*, αρ. 1, Μάρτιος 1973.

— «Το "Κιέριον" του Δ. Θεού», *Η Συνέχεια*, αρ. 3, Μάιος 1973.

— «Η θέση μιας άρνησης (ένα άγνωστο γράμμα του Σεφέρη)», *Αντί*, Περίοδος Β, αρ. 64, 5 Φλεβάρη 1977.

— «Προβλήματα της μετάφρασης», *Ο Πολίτης*, αρ. 19 Μάιος 1978.

— «Σχετικά με τη μετάφραση του "Αναζητώντας τον χαμένο χρόνο" του Μαρσέλ Προυστ», *Πρίσμα*, αρ. 1, Φθινόπωρο 1980.

— «Ανεκδοτή αλληλογραφία του Πέτρου Βλαστόυ και της Π.Σ. Δέλτα (1925-1926)», *Ελληνικά*, τόμος 32, τεύχος 1, 1980.

— «Για τον Στρατή Τσίρκα», *Ο Πολίτης*, αρ. 32, Φεβρουάριος 1980.

— «Οι ιστορίες του Νίκολη», *Ζυγός*, αρ. 44, Νοέμβριος - Δεκέμβριος 1980.

— «Ο Μαρσέλ Προυστ, η "Αναζήτηση" και η κριτική», *Διαβάζω*, αρ. 52, Απρίλιος 1982.

— «Γλωσσική πολυμορφία και πολιτιστικές βιομηχανίες», *Η Λέξη*, αρ. 57, Αύγουστος 1986.

— «Proust en Grec», *Quinzaine Littéraire*, αρ. 499, 16-31 Dec. 1987.

— «Ένα μυθιστόρημα - Μια μηχανή», *Το Δέντρο*, αρ. 37-38, Μάρτιος - Απρίλιος 1988.

— «...Καθώς μαυρίζει το φωτογραφικό χαρτί στον ήλιο», στο αφιέρωμα «Ο "Τελευταίος σταθμός" της ελληνικής κυβέρνησης», *Το Τέ-*

φικών Λεσχών Ελλάδος, της Ελληνικής Ταινιοθήκης και αργότερα της Ένωσης Κινηματογραφικών Κριτικών Ελλάδος. Μέλος της συντακτικής ομάδας του περιοδικού *Ελληνικός Κινηματογράφος* (1966-1967). Όλες αυτές οι δραστηριότητες σταμάτησαν την 21η Απριλίου 1967.

Ήταν μέλος της συντακτικής επιτροπής του περιοδικού *Η Τέχνη στη Θεσσαλονίκη* (1956-1961) όπου κρατούσε, κυρίως, τη στήλη της ανυπόγραφης (σύμφωνα με τις αρχές του περιοδικού) κινηματογραφικής κριτικής. Μέλος της συντακτικής επιτροπής του ίδιου περιοδικού και στη δεύτερη περίοδο της έκδοσής του (1961-1963).

Από το 1961 ως το 1964 κάλυπτε, από τη Θεσσαλονίκη, τη στήλη της θεατρικής κριτικής στην εφημερίδα *Το Βήμα* (για τις παραστάσεις, κυρίως, του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος).

Ήταν μέλος του Δ.Σ. και της Καλλιτεχνικής Επιτροπής του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος από το 1965 ως το 1967.

Το 1965 διορίστηκε, από την κυβέρνηση Γ. Παπανδρέου, Γενικός Διευθυντής της Διεθνούς Εκθέσεως Θεσσαλονίκης και από τη θέση αυτή οργάνωσε το 1966 το πρώτο Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου στη Θεσσαλονίκη, που δεν επέζησε στα χρόνια της δικτατορίας. Η δικτατορία, άλλωστε, της 21ης Απριλίου 1967 τον απέλυσε από τη θέση του στη Δ.Ε.Θ., αλλά και πρότεινε τον επαναδιορισμό του τον οποίον εκείνος αρνήθηκε.

Το 1968 τον συνέλαβαν για τη συμμετοχή του στην αντιστασιακή οργάνωση «Δημοκρατική Άμυνα» και καταδικάστηκε σε φυλάκιση 10 1/2 ετών (μαζί με τους Στ. Νέστωρα, Γ. Σιπητάνο, Σ. Δέδε, Α. Μαλτσιδί και Κ. Πύρζα). Αφέθηκε ελεύθερος στις αρχές του 1972, «λόγω ανηκέστου βλάβης» της υγείας του, και από τότε εγκαταστάθηκε στην Αθήνα. Στη διάρκεια της φυλάκισής του είχε αρχίσει να μεταφράζει το πολύτομο μυθιστόρημα του Μαρσέλ Προυστ *Αναζητώντας τον χαμένο χρόνο*, εργασία που συνεχίζει από τότε. Η μεταφραστική του αυτή εργασία βραβεύτηκε το 1974 με το ετήσιο βραβείο του Ιδρύματος Hautvillers, στο Παρίσι, για την πιο αξιόλογη μετάφραση γαλλικού λογοτεχνικού έργου.

Μέλος της συντακτικής επιτροπής του περιοδικού *Η Συνέχεια* το 1973 (χωρίς να αναφέρεται το όνομά του, γιατί η ιδιότητα αυτή ήταν ασυμβίβαστη με την καταδίκη του, σύμφωνα με νόμο της δικτατορίας) και τακτικός του συνεργάτης.

Στη μεταπολίτευση ανέλαβε τη Διεύθυνση Ραδιοφωνίας του

ΕΙΡΤ (με γενικό διευθυντή τον Τάκη Χορν), θέση από την οποία παραιτήθηκε ύστερα από τις εκλογές του 1974.

Ιδρυτικό μέλος και πρώτος πρόεδρος της Πανελληνίας Ένωσης Κριτικών Κινηματογράφου (1976).

Ιδρυτικό μέλος, γενικός γραμματέας και αργότερα πρόεδρος του ελληνικού τμήματος της Διεθνούς Αμνηστίας (1976-1984).

Ιδρυτικό μέλος της Ελληνικής Σημειωτικής Εταιρείας (1978) και της Εταιρείας Συγγραφέων (1982), μέλος του Δ.Σ. της Εταιρείας Συγγραφέων (1982-1984) και πρόεδρος από τον Ιούνιο 1986.

Μέλος του Δ.Σ. του Ελληνικού Λογοτεχνικού και Ιστορικού Αρχείου (1987).

Από το Νοέμβριο 1981 ως το Μάρτιο 1986 (όταν παραιτήθηκε για να ασχοληθεί πιο συστηματικά με το συγγραφικό του έργο) ήταν πρόεδρος και διευθύνων σύμβουλος του Ελληνικού Κέντρου Κινηματογράφου, και εκπροσώπησε την Ελλάδα στην επιτροπή εμπειρογνομώνων για θέματα κινηματογράφου του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Είναι ιδρυτικό μέλος του Κέντρου Λογοτεχνικής Μετάφρασης του Γαλλικού Ινστιτούτου της Αθήνας (1986).

Από το 1978 επιμελείται την έκδοση του «Αρχείου της Π.Σ. Δέλτα».

Άρθρα του κινηματογραφικής, θεατρικής και κυρίως λογοτεχνικής κριτικής και δοκίμια έχουν δημοσιευτεί στις εφημερίδες *Το Βήμα*, *Η Αυγή*, *Φιλολογική Καθημερινή*, στους συλλογικούς τόμους «Νέα Κείμενα» (1971), «Μάριος Χάκκας - Κριτική θεώρηση του έργου του» (1979) και «Η Μεταπολεμική Πεζογραφία» (1988) και στα περιοδικά *Η Τέχνη στη Θεσσαλονίκη*, *Εποχές*, *Η Συνέχεια*, *Ο Πολίτης*, *Αντί*, *Πρίσμα*, *Ελληνικά*, *Χρονικό*, *Διαβάζω*, *Η Λέξη*, *Το Δέντρο*, *Πόρφυρας* κ.ά.

Έχει λάβει μέρος σε πολλά συνέδρια, στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, και έχει δώσει πολλές διαλέξεις και δημόσια μαθήματα.

Από το 1986 είναι διοικητικός διευθυντής του προγράμματος σπουδών της Εταιρείας Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας. Εξελέγει το 1989 μέλος του Δ.Σ. της Εταιρείας (1989).

Παντρεμένος από το 1953 με την πιανίστα Μίνα Ζάννα (κόρη του Ανδρέα και της Χριστίνας Πράτσικα), έχει δύο γιους και μία εγγονή.

ταρτο, αρ. 43, Νοέμβριος 1988.

— «Αυτοβιογραφικά κείμενα της Π.Σ. Δέλτα (1874-1941)», *Το Δέντρο* αρ. 41, Νοέμβριος 1988.

— «Προβληματισμοί του μεταφραστή», *Το Δέντρο*, αρ. 42-43, Ιανουάριος - Φεβρουάριος 1989.

— «Η "εθνοκεντρική" μετάφραση και τα προβλήματα του μεταφραστή», *Πόρφυρας*, αρ. 48, Γενάρης - Μάρτης 1989.

3. Παρουσίαση κειμένων και επιμέλεια εκδόσεων

Αρχείο της Π.Σ. Δέλτα

Α'. Π.Σ. Δέλτα, *Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος*, Ημερολόγιο - Αναμνήσεις - Μαρτυρίες - Αλληλογραφία. Επιμέλεια Π.Α. Ζάννας. Ερμής, Αθήνα, 1978.

Β'. Νικόλαος Πλαστήρας, *Εκστρατεία Ουκρανίας 1919, Κίνημα 6 Μαρτίου 1933*, Αλληλογραφία. Επιμέλεια Π.Α. Ζάννας. Ερμής, Αθήνα, 1979.

Γ'. Π.Σ. Δέλτα, *Πρώτες Ενθυμήσεις*. Επιμέλεια Π.Α. Ζάννας. Ερμής, Αθήνα, 1980.

Δ'. Ιάνκος Δραγοβλής, Κωνσταντίνος Μανέτας, Κωνσταντίνος Βλάχος, Νεόκοσμος Γρηγο-

ριάδης, *Εκστρατεία στη Μεσημβρινή Ρωσία, 1919*. Επιμέλεια Π.Α. Ζάννας. Ερμής, Αθήνα, 1982.

Ε'. Π.Σ. Δέλτα, *Το Γκρέμισμα*. Επιμέλεια Μαρρίαννα Σπανάκη. Εισαγωγή Π.Α. Ζάννας. Ερμής, Αθήνα, 1983.

Στρατής Τσίρκας, *Τα Ποιήματα*. Επιμέλεια Π.Α. Ζάννας. Κέδρος, Αθήνα, 1981.

Γιώργος Σεφέρης, *Χειρόγραφο Οκτ. '68*. Εισαγωγή - Σημειώσεις Π.Α. Ζάννας. Διάττων, Αθήνα 1986. (Πρώτη δημοσίευση στο περιοδικό *Διαβάζω*, αρ. 142, 1986).

4. Μεταφράσεις.

Μαρσέλ Προυστ, *Αναζητώντας τον Χαμένο Χρόνο*.

— Από τη μεριά του Σουάν, 3 τόμοι (1969-1970)

— Στον ισκίο των ανθισμένων κοριτσιών, 3 τόμοι (1971-1974)

— Η μεριά του Γκερμάντ, 3 τόμοι (1976-1979)

— Σόδομα και Γόμορρα, 2 τόμοι (1981-1985)

— Η Φυλακισμένη, πρώτος τόμος (1988)

Εκδόσεις Ηριδανός, Αθήνα.

Γουσταύος Φλωμπέρ, *Το ταξίδι στην Ελλάδα*.

Πρόλογος Κ.Θ. Δημαράς. Σημειώσεις Ναταλία Αγαπίου.

Ολκός, Αθήνα 1989.

Jorge Semprun, «Ο πόλεμος τελειωσε», (απόσπασμα από το σενάριο), *Η Συνέχεια* αρ. 6, Αυγούστος 1973.

Roman Jakobson, «Παρακμή του κινηματογράφου», *Η Συνέχεια*, αρ. 7, Σεπτέμβριος 1973.

Michel Butor, «Ένας πίνακας στις λεπτομέρειές του», (μαζί με «Μια συμπληρωματική ανάλυση» του John Berger), *Ηριδανός*, αρ. 5-6, Απρίλης - Ιουλίου 1976.

Μεταφράσεις του από άλλα, αγγλικά και γαλλικά, κείμενα δημοσιεύτηκαν σε τεύχη του περιοδικού *Η Συνέχεια*.

Επιμελήθηκε τη θεώρηση της ελληνικής μετάφρασης του βιβλίου του Gilles Deleuze *Ο Προυστ και τα σημεία*, Εκδόσεις Ράππα, 1982.

5. Συνεντεύξεις (οι πιο σημαντικές)

— Στην *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία*, 27 Νοεμβρίου 1983.

— Στο περιοδικό *Περιοδικό*, αρ. 24, Μάιος 1986.

— Στο περιοδικό *Πολιορκία - Γραφή και Ανάγνωση*, αρ. 8, 1988.

ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΡΙΖΕΣ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΣΤΗ ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ

του Ντινου Σιώτη

LIVES ON THE LINE

Ανθολογία κειμένων από τη Λατινική Αμερική, επιμέλεια και εισαγωγή της Doris Meyer.

Νέα Υόρκη. Η ανθολογία «Ζωές στη Γραμμή» της Ντόρις Μέγιερ συγκεντρώνει μία ποικιλία από μαρτυρίες συγχρόνων συγγραφέων της Λατινικής Αμερικής, οι οποίοι, κατά κάποιο τρόπο έχουν (ή δεν έχουν) συσχετίσει το έργο τους με πολιτικά και κοινωνικά θέματα που μαστιάζουν τον τόπο τους. Ο χρόνος που εκδίδεται τούτη η ανθολογία ίσως είναι ο πλέον ενδεδειγμένος, διότι, τα τελευταία πέντε με έξη χρόνια οι Λατινοαμερικάνοι συγγραφείς έχουν στην κυριολεξία «κατακλύσει» τα βιβλιοπωλεία της Βόρειας Αμερικής.

Ξεκινώντας από την πιο καταξιωμένη γυναίκα των γραμμάτων της Αργεντινής και πρωτοπόρο σε φεμινιστικά ζητήματα, την Βικτόρια Οκάμπο (1890-1979) και καταλήγοντας στον Περουβιανό ποιητή Γκόλντεμπεργκ, γεννημένο το 1945, ο τόμος είναι μία αντιπροσωπευτική ανθολόγηση τριάντα συγγραφέων —20 άνδρες και 10 γυναίκες.

Ωστόσο, μία «ένταση» υποβόσκει μεταξύ των εφήμερων και των μη-εφήμερων κειμένων. Διάσημοι συγγραφείς συγκαταίκουν με όχι-και-τόσο-διάσημους σε τούτον τον τόμο των 314 σελίδων με τον υπότιτλο «Η Μαρτυρία των Συγχρόνων Λατινοαμερικάνων Συγγραφέων». Συνυπάρχουν εδώ ο συγγραφέας των συγγραφέων Χόρχε Λούις Μπόρχες και ο κομμουνιστής Πάμπλο Νερούδα, ο Νικόλας Γκιγιέν και ο Οκτάβιο Παζ, ο Ερνέστο Καρντενιάλ και ο Κάρλος Φουέντες, ο Χούλιο Κορτάσαρ και ο Βάργκας Λιόσα, ο Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες και η Ιζαμπέλ Αλλιέντε με τους Αντόνιο Σκαρμέτα, Ροσάριο Καστελάνος, Μανουέλ Σκόρζα και Νελίδα Πινιόν, συνθέτοντας, όλοι και όλες μαζί, ένα άρτιο μωσαϊκό όπου είναι ανάγλυφα οι πόθοι, τα πάθη, τα όνειρα, οι καημοί και οι αγωνίες της Λατινικής Αμερικής.

Η επιλογή είναι αρκετά μεγάλη και ετερογενής και δεν κρατάει πάντοτε την αρμόζουσα ισορροπία. Πιθανόν όμως και τούτο να είναι το πλεονέκτημα του τόμου, όπου μαρτυρίες για το ρόλο του συγγραφέα και το τάξιμό του στην πολιτική στέκονται δίπλα σε αποσπάσματα αυτοβιογραφικής ύλης (Μπόρχες και Νερούδα) όχι αναγκαστικά διορατικά για τον μη ειδήμονα αναγνώστη που θα πρέπει να είναι ο κυρίως αποδέκτης των κει-

μένων. Ο μέσος αναγνώστης εξυπηρετείται καλύτερα από κείμενα όπως τα σχόλια του Κάρλος Φουέντες περί απροσάρμοστων και απόκληρων συγγραφέων σε Δύση και Ανατολή, τις σκέψεις του Χούλιο Κορτάσαρ σχετικά με το πώς ένας Λατινοαμερικάνος συγγραφέας θα μπορούσε να διεθνοποιηθεί την τοπική του εμπειρία έτσι ώστε να γίνει ο ίδιος «μάρτυρας της εποχής του» και τα ενδιαφέροντα του Χοσέ Ντονόσο που καταπιάνεται με προβλήματα γλώσσας και λογοτεχνίας.

Μερικά κείμενα υπογραμμίζουν τη σχέση Λατινοαμερικάνικης πραγματικό-

τητας και μυθου —ενα θεμα που ταξιδεύει με άνεση μεταξύ Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες («Η πραγματικότητα της Καρβίβικης μοιάζει με την πιο ξέφρενη φαντασία») και του Χιλιανού Αντόνιο Σκαρμέτα του οποίου τα διηγήματα απογειώνονται, πετούν και προσγειώνονται στη σκληρή πραγματικότητα της χώρας του. Το σύμπλεγμα των ερωτημάτων μαχητικότητας και στρατευμένης λογοτεχνίας αντιπροσωπεύεται από τους Ερνέστο Καρντενιάλ, Νικόλας Γκιγιέν και Κλαριμπέλ Αλεγκρία. Οι γνώμες τους αντιπαρατίθενται σ' αυτές των Χεμπέρτο Παντίλλια, Γκουιγέρμο Καμπρέρα Ινφάντε (και οι δύο αντικαστρικοί διανοούμενοι) και του Νικαραγουανού ποιητή Πάμπλο Αντόνιο Κουάντρα, ο οποίος, στην τετρασέλιδη

αντισαντινιστική διατριβή του δεν αναφέρει πουθενά τον πόλεμο, τους Κόντρας και την αμερικανική παρουσία στην κεντρική Αμερική.

Η εισαγωγή της επιμελήτριας Ντόρις Μέγιερ παραείναι συνθετική για τον μέσο αναγνώστη και πολύ πασιφανής για τον ειδήμονα. Αλλά έτσι δεν είναι, συνήθως, με ανάλογες ανθολογίες; Για παράδειγμα, η επιμελήτρια, στην εισαγωγή της, δεν ασχολείται διόλου με τη σπουδαία πολιτιστική αλλαγή της Κούβας τη δεκαετία του '80, και δεν μας εξηγεί πώς οι Οκτάβιο Παζ και Μάριο Βάργκας Λιόσα έχουν γίνει «απογοητευμένοι αριστεροί». Όμως μία από τις πιο αξιόλογες ιδέες της Μέγιερ ήταν να συμπεριλάβει έναν σεβαστό αριθμό γυναικών συγγραφέων. Όλες μαζί οι Λατινοαμερικανίδες συμπληρώνουν και μας βοηθούν να καταλάβουμε το έργο των ανδρών, οι οποίοι, μόλις μέχρι πριν λίγα χρόνια, ήταν οι μοναδικοί εκπρόσωποι των λατινοαμερικάνικων γραμμάτων —με μοναδική εξαίρεση την Γκαμπριέλα Μιστράλ που τιμήθηκε με το Νόμπελ λογοτεχνίας το 1945.

Στην ανθολογία «Ζωές στη Γραμμή» ο αναγνώστης μαθαίνει πολλά για το πώς οι γυναίκες συγγραφείς αγωνίζονται (και κερδίζουν) όταν έρχονται αντιμέτωποι με ψυχολογικά και κοινωνικά προβλήματα. Η Έλενα Πονιατόφσκα κάνει μία από τις ηρωίδες της να μας πει τι σημαίνει να είσαι φτωχιά, επαναστατημένη και ανεξάρτητη στις φτωχογειτονιές του Μεξικού. Η Ροσάριο Φερρέ μας πείθει με επιχειρήματα για την ανατρεπτική φύση θεμάτων που σχετίζονται με τη «βιολογική μοίρα» της γυναίκας. Συνοψίζοντας γράφει: «Το μυστικό της γραφής, όπως και το μυστικό της καλής μαγειρικής, δεν έχει τίποτε να κάνει με το γένος. Έχει να κάνει μόνο με τη δεξιοτεχνία του να ανακατεύεις τα υλικά πάνω απ' τη φωτιά».

Η ανθολογία της Ντόρις Μέγιερ είναι ένα δεξιοτεχνικά συναρμολογημένο έργο. Οι συγγραφείς, ειρωνικοί, χιουμοριστικοί, πολεμικοί, αυτοβιογραφικοί, γεμάτοι πάθος και ανυπόμονοι μας γνωρίζουν και μας καθιστούν κοινωνούς της προσωπικής και συλλογικής τους μαρτυρίας, καταθέτοντας την ιστορία τους και την πραγματικότητα της καθημερινής τους ζωής σε μια περιοχή του κόσμου βάνουσα αδικημένη.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΓΙΑ ΝΕΟΥΣ

1. Ο Άνθρωπος που αγαπούσε τα Νησιά

D.H. LAWRENCE
Απόδοση Σπύρος Ηλιόπουλος

2. Η Γρεναδιέρα (Το Σπίτι με τις Ροδιές)

HONORÉ DE BALZAC
Μετάφραση Έφη Κορομηλά

3. Οι Τέσσεροι Διαβόλοι

HERMAN BANG
Μετάφραση Κώστας Χατζόπουλος

4. Η Πανσιόν και Άλλα Διηγήματα

JAMES JOYCE
Μετάφραση Κοσμάς Πολίτης

ΕΟΡΤΑΣΤΙΚΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ

1. Χριστουγεννιάτικα Διηγήματα ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ (Α'-Β')

5. Διηγήματα ΞΕΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ
για τα Χριστούγεννα και την Πρωτοχρονιά

8. Χριστουγεννιάτικες Ιστορίες
του ΦΙΟΝΤΟΡ ΜΙΧΑΪΛΟΒΙΤΣ ΝΤΟΣΤΟΓΙΕΦΣΚΙ

ΑΠ' ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

G U T E N B E R G

Η σειρά «Λογοτεχνία για Νέους» απευθύνεται κυρίως σε ηλικίες από την εφηβική και πάνω, στοχεύοντας σε μια ουσιαστικότερη εισαγωγή του νέου αναγνώστη στο σοβαρότερο διάβασμα, στο είδος του βιβλίου δηλαδή που θα τον συνοδεύει σ' όλη του τη ζωή.

ΔΑΙΔΑΛΟΣ - Ι. ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ - ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

ΣΥΓΧΡΟΝΗ
ΑΡΧΑΙΟΓΝΩΣΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

J.-P. VERNANT

ΜΥΘΟΣ ΚΑΙ ΣΚΕΨΗ
ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ

Μετάφραση
ΣΤΕΛΛΑ ΓΕΩΡΓΟΥΔΗ

(β' έκδοση)

Η β' έκδοση, σε αναθεωρημένη μορφή, περιλαμβάνει τα τρία νέα κεφάλαια:

- Δομική ανάλυση καί μύθος τῶν γενῶν.
- Ἀπό τόν παρουσιασμό τοῦ ἀοράτου στή μίμηση τοῦ φαινομένου.
- Ἡ καταγωγή τῆς φιλοσοφίας.
- Βιβλιογραφία - Πίνακες.

J.-P. VERNANT - P. VIDAL-NAQUET

ΜΥΘΟΣ ΚΑΙ ΤΡΑΓΩΔΙΑ
ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ

Μετάφραση
ΣΤΕΛΛΑ ΓΕΩΡΓΟΥΔΗ

M.L. WEST

ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ
ΚΑΙ
ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

Μετάφραση
Γ. ΠΑΡΑΣΟΓΛΟΥ

ΣΙΝΑ 7, 106 80 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ. 3604829
ΑΡΣΑΚΗ 6, 105 64 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ. 3233271

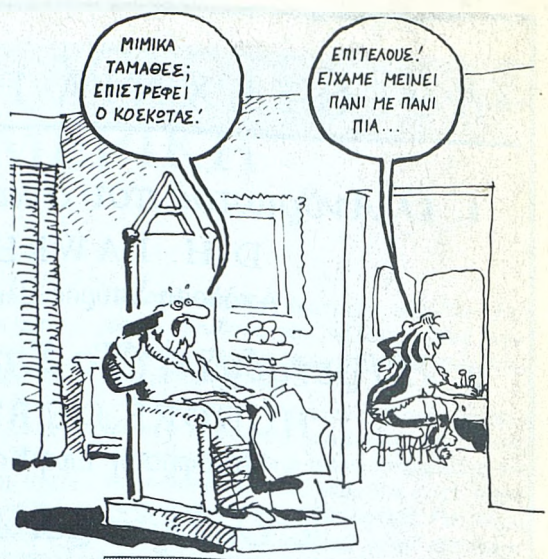

Μια χρονιά - «παραδείσος» για τους γελοιογράφους μας. Τα άλμπουμ τριών παρουσιάζει σε αυτό το τεύχος του το ANTI. Όλα γεμάτα με άφθονο υλικό για τα μικρά και μεγάλα γεγονότα του '89. Πρόσωπα και καταστάσεις, σκάνδαλα και εκλογές, πρωταγωνιστές και κομπάρσοι παρελαύνουν μέσα από τα σκίτσα δίνοντας έναν διαφορετικό απολογισμό της χρονιάς που πέρασε.

Μικρό δείγμα ακολουθεί από τα άλμπουμ των Γ. Ιωάννου, Στάθης και Α. Πετρούλακη.

Ο Στάθης, στους «Εντιμότατους», που είναι το ένα από τα δύο του άλμπουμ, με σκίτσα που δημοσιεύθηκαν στο «ΡΙζοσπάστη», μας ξεναγεί στον κόσμο των ανασχηματισμών, των σκανδάλων, των εκλογών και των εντολών με το δικό του τρόπο, ενώ με «Τα χρωματιστά» — το δεύτερο άλμπουμ— δίνει ένα άλλο «χρώμα» σε πρόσωπα και καταστάσεις.

«Τέλος Εποχής» είναι ο τίτλος του ενός από τα δύο άλμπουμ του Γ. Ιωάννου με γελοιογραφίες που έχουν δημοσιευθεί στον «Ταχυδρόμο» στην «Πρώτη» και το «ANTI». Στο δεύτερο άλμπουμ με τίτλο «Τρίτος δρόμος ήταν και πέρασε» ο αναγνώστης θα απολαύσει όλες τις εκδοχές του «Τρίτου δρόμου».

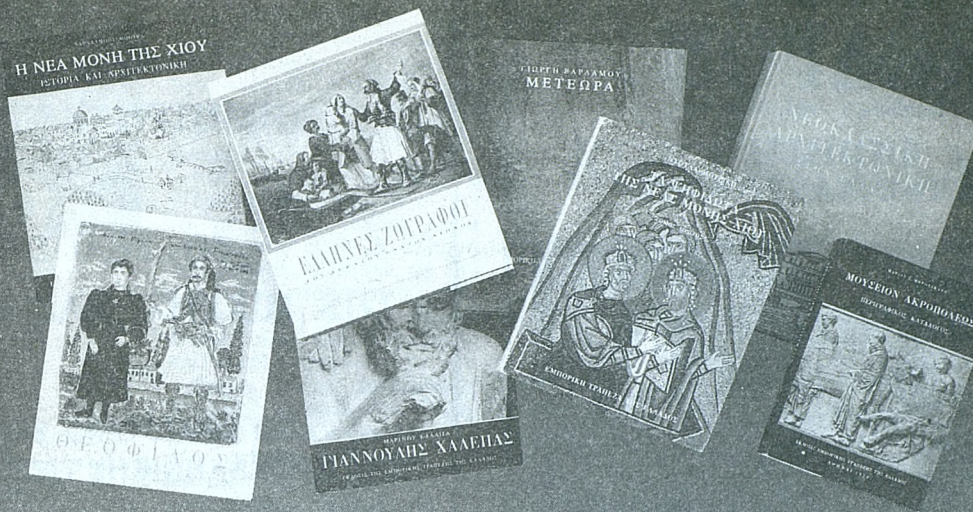
«Χώρα θαυμάτων» είναι ο τίτλος του άλμπουμ του Α. Πετρούλακη, ένα διαφορετικό «ταξίδι» στα γεγονότα που πέρασαν μέσα από τα σκίτσα του Α. Πετρούλακη που δημοσιεύθηκαν στην «Αυγή» από τον Σεπτέμβριο του '88 μέχρι το Σεπτέμβριο του '89.

Στις 10-10-89 το Πρωτοβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο της ΕΣΗΕΑ ασχολήθηκε με τη διπλανή γελοιογραφία του Γ. Ιωάννου. Δημοσιεύθηκε στην «Πρώτη» (4-10-89)

Με επιστολή της η ΕΣΗΕΑ στον Γ. Ιωάννου (δημοσιεύθηκε στην «Πρώτη») έκανε γραπτή σύσταση στον γελοιογράφο με αναφορά στο περιεχόμενο του σκίτσου «δημιουργεί ερωτηματικά σε ό,τι αφορά τη δεοντολογία άσκησης του δημοσιογραφικού λειτουργήματος».

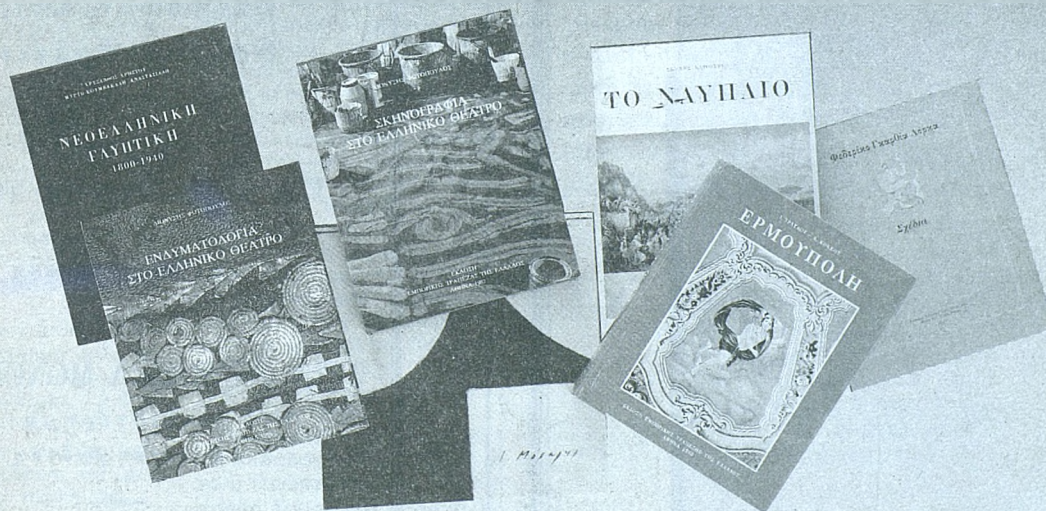
Φυσικά στην επιστολή διευκρινίζεται ότι οι συστάσεις «σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να συνδεθούν με απόψεις που αντιστρατεύονται την ελευθεροτυπία». Όμως το διάστημα μέχρι τον περιορισμό της ελευθεροτυπίας και της αντιδεοντολογικής στάσης απέναντι στους γελοιογράφους δεν απέχει παρά μόνον ένα μικρό βηματάκι. Είναι μετά να μην ανησυχούμε από τέτοιες «συστάσεις»;

Εκδόσεις Εμπορικής Τράπεζας. Επικοινωνία με τις πολιτιστικές μας αξίες.

Η Εμπορική Τράπεζα,
πρώτη απ' όλες τις ελληνικές Τράπεζες, από το 1957,
έχοντας συνειδητοποιήσει το πολιτιστικό της χρέος προς τον λαό μας,
προσφέρει εξαιρετικής αξίας καλλιτεχνικές εκδόσεις,
όπου ταμιεύει και προβάλλει την πολιτιστική μας κληρονομιά.

Είκοσι ογκώδεις τόμοι
και τριάντα περίπου καλλιτεχνικά ημερολόγια
αποτελούν την ως σήμερα συγκομιδή και προσφορά της,
ενώ συγχρόνως ετοιμάζει νέα έργα-κορυφώσεις
ενός εκδοτικού οραματισμού μεγάλης εθνικής σημασίας.

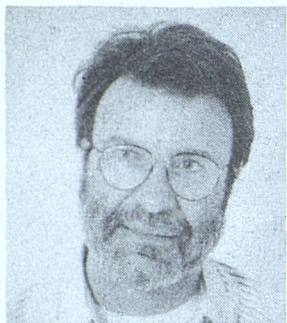

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

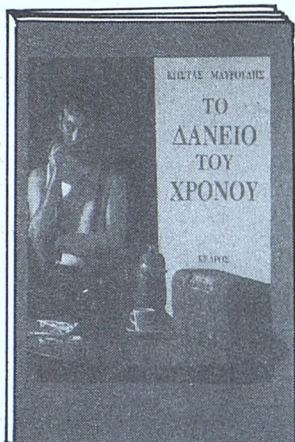
εκδόσεις ΚΕΔΡΟΣ

Γ. Γενναδίου 3 - τηλ. 36.02.007

ΠΟΙΗΣΗ
ΚΩΣΤΑΣ ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ

σκηνοθέτης Στιγμή

Τό δάνειο του χρόνου

ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΑΤΖΗ

ΤΟ ΤΕΛΟΣ
ΤΗΣ ΜΙΚΡΗΣ ΜΑΣ ΠΟΛΗΣ

ΤΟ ΩΡΑΙΟΤΕΡΟ ΕΡΓΟ
ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑΣ

Έκδόσεις ΖΩΔΙΟ
Θηραμένους 9 Κουκάκι
ΑΘΗΝΑ
Τηλ. 92 25 813

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΘΕΜΕΛΙΟ

Σόλωνος 84, τηλ. 36.08.180
Μόλις κυκλοφόρησε

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΘΕΜΕΛΙΟ - ΛΕΣΧΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ
Σόλωνος 84, τηλ. 36.02.646, 36.08.180

Έκδόσεις Στιγμή

ΖΩΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ 91-93, ΑΘΗΝΑ 114 73
τηλ. 36.44.064

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ
Θανάση Βαλτινοῦ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ
ΓΙΑ ΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ '60

μυθιστόρημα
Δεύτερη έκδοση

ΤΡΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΜΟΝΟΠΡΑΚΤΑ

μυθιστόρημα
Δεύτερη έκδοση

ΜΠΛΕ ΒΑΘΥ ΣΧΕΔΟΝ ΜΑΥΡΟ

νουβέλα
Τρίτη έκδοση

ΒΙΒΛΙΟ

Ο καθρέφτης της μνήμης

Ο Ηλίας Χ. Παπαδημητρακόπουλος γράφει για το βιβλίο της Τατιάνας Γκρίτση - Μιλλιέξ «Από την άλλη όχθη του Χρόνου», εκδ. Καστανιώτης, Αθίνα 1988. σελ. 363

Μνήμη, το όνομα που δίνουμε στις ρωγμές της επίμονης λήθης

Ξαναδιαβάζοντας τό βιβλίο τής Τατιάνας Γκρίτση - Μιλλιέξ: πόσους μαστόρους διαθέτει τό ελληνικό μυθιστόρημα: 'Ο Χρόνος (μέ κεφαλαίο τό άρκτηκό στόν τίτλο) καί ή άλλη όχθη: τά επέκεινα. Άναφορά πολλαπλή, σαφής καί φιλόδοξη. 'Ο θάνατος, στοιχειώνει τό βιβλίο. Βιβλίο κάπως έρμητικό εκ πρώτης όψως: ή Μιλλιέξ όνειρεύεται έναν άναγνώστη μέ ευρύτερη παιδεία, μέ κάποια θητεία ίσως στούς σύγχρονους τρόπους άφήγησης. Βιβλίο άπλό, γελικό.

Χαλί άνατολίτικο μέ χιλιάδες κόμπους, ή μνήμη γλιστράει στά πρωθύστερα, ή γλώσσα πλούσια, ό λόγος καίριος, ή πλοκή συναρπαστική, τά εργαλεία καθημερινά. Παλίνδρομες μνημονικές κινήσεις καί άλληπάλληλοι συνειρμοί προωθούν τήν άφήγηση.

'Ελεγεία τών χαμένων σπιτιών, τών ανθρώπων πού τά κατοίκησαν, τού τόπου. Τά σπία. Τά παράθυρα. Τά έπιπλα. Οι καθρέπτες.

'Από παιδί φοβόμουνα πώς ό καθρέφτης θά μου 'δειχνε άλλο πρόσωπο...

Τά όνειρα. 'Η μουσική καί, πάνω από όλα, οι φωτογραφίες — ως ό καθρέφτης τής μνήμης. Μέσα από τίς φωτογραφίες θά γνωρίσουμε τά πρόσωπα τής μυθιστορίας, άπόμακρα πιά, τά πιά πολλά νά έχουν ήδη διαβεί τήν από δώ

όχθη: πίσω τους εύωδιάζει τό άρωμα τού μύθου.

Τά πρόσωπα, στά σπία, στόν συγκεκριμένο τόπο, στήν συγκεκριμένη (ιστορική) ώρα: μέ έπιμονή καί φυσικότητα πλέκεται, ό καμβάς, άνάμεσα στίς προσωπικές ιστορίες καί τίς άλλες, τού 'Εθνους.

Καί, φυσικά, ό Χρόνος — ένα κουβάρι, πού ξετυλίγεται μέ μεγάλη άνεση. Είναι γοητευτική αύτή ή άλλαγή τού χρόνου, συνήθως μέ τήν άλλαγή τού προσώπου τού άφηγητή, πού από τό πρώτο, διολισθαίνει στό δεύτερο, ή καί τό τρίτο πρόσωπο.

Βιβλίο άγρια αισθησιακό, στό όποίο τό πορτραίτο τής ήρωίδας βάνει παράλληλα μέ τό πορτραίτο τής εποχής τής. Τά (μουσικά) κλειδιά τού μυθιστορηματος κρατιούνται μέ σιγουριά. Οι μυθιστορηματικοί κύκλοι άναπτύσσονται μέ έγκράτεια, σχεδόν μέ φειδώ, στό τέλος κλείνουν πάντα, όπως τό απαιτούν οι κανόνες τού είδους. 'Ετσι, ό άξιωματικός πού άνεβαίνει νά κάνει έρευνα στό δωμάτιο καί θά θαμπωθεί από τήν όμορφιά τής δέσποινας τού σπιτιού, καί θά άποχωρήσει, δέν είναι τυχαίος, ούτε άνώνημος: πρόκειται γιά τόν Πλαστήρα... 'Η κανάτα τού πατρικού σπιτιού μέ τά μεγάλα μπλέ λουλούδια, θά ξαναβρεθεί μετά από χρόνια σέ ένα παλαιοπωλείο τής Κέρκυρας... Τό παληό στέκι τού ψαρά στό προπολεμικό Φάληρο, άφού χρησιμεύσει γιά τήν περιγραφή ενός άκόμη σπιτιού καί τών ανθρώπων του, θά επανέλθει ως ένα από μηχανής στέκι τών καταζητούμενων στήν Κατοχή... 'Ο μουγγός τής Αίγινας, άφού λάβει μέρος στήν περιγραφή τού νησιού, τών πανηγυριών καί τού καλοκαιριού, θά έμφανισθεί ξαφνικά, δεκαπέντε έτη μετά, στό στέκι τών παρόμων στό παληό σπία τού Φαλήρου, κ.ο.κ.

'Υμνος στό ελληνικό καλοκαίρι, τά νησιά, τίς γιορτές, τίς προπολεμικές λουτροπόλεις. Τό άστικό τοπίο παραδοκεί: τήν άπόλαυση τής περιγραφής διαδέχεται ή φρίκη τών έγκλειστών (τρελών...) τής Άγίας Έλεούσας.

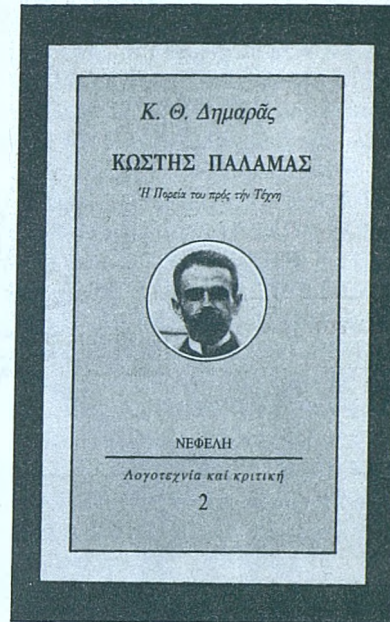
Πολλαπλές οι άναφορές καί εκδηλος ό σεβασμός γιά τούς Πρόσφυγες τής Μικράς Ασίας: ένα άκόμη μνημείο αύτογνωσίας.

Μνημείο: μνήμα, μνήμη. Οι άνθρωποι, ή χώρα, ό χώρος, τό χρονικό. 'Ο χρόνος. 'Η μαγεία τής άφήγησης, ή απάλοτητα τής γλώσσας, ή όρμη τών αισθημάτων, ό χορός τών ήρώων. 'Η ζωή.

Κ. Θ. Δημαράς

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

'Η Πορεία τού πός τήν Τέχνη

Στό βιβλίο αύτό συνδυάζεται, γιά πρώτη φορά στή γλώσσα μας, ή φιλολογική έρευνα μέ τήν κριτική ευχισθησία καί ή ψυχογραφική όξύνοια μέ τή φιλοσοφική πειθαρχία. 'Η έργασία αύτή άποτελεί άξεπέραστο ίσχυε τώρα μεθοδολογικό πρότυπο γιά τήν πρισματική προσέγγιση καί έρμηνεία μιάς κεντρικής μορφής τής νεοελληνικής ποίησης καί κριτικής.

ΣΤΗΝ ΙΔΙΑ ΣΕΙΡΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ
Γ. Π. ΣΑΒΒΙΔΗΣ: ΣΤΑ ΧΝΑΡΙΑ ΤΟΥ ΚΑΡΥΩΤΑΚΗ
ΣΕ ΛΙΓΕΣ ΜΕΡΕΣ ΘΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕΙ
Κ. Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ: ΤΑ ΠΕΖΑ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Γ. Π. ΣΑΒΒΙΔΗΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
Μυρομεγάλι 9, 'Αθήνα 106 79
Τηλ. 360.77.44 — 363.99.62

Ἡ πεζογραφική μας παράδοση

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

- Κ. ΧΡΗΣΤΟΜΑΝΟΣ *Τό βιβλίο τῆς αὐτοκρατείας*
Ἐλισάβετ, Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ Φθινόπωρο,
Π. ΚΑΛΛΙΓΑΣ *Θάναος Βλέκας, Α. ΜΩΡΑΪΤΙΔΗΣ Τό*
Τάξιμον, ΨΥΧΑΡΗΣ Τό Ταξίδι μου,
Ι. ΚΟΝΔΥΛΑΚΗΣ *Πρώτη ἀγάπη, Ὅταν ἦμιον δάσκαλος,*
Π. ΡΟΔΟΚΑΝΑΚΗΣ *Τό βυσινί τριαντάφυλλο,*
Γ. ΒΙΖΥΗΝΟΣ *Διηγήματα Α', Διηγήματα Β',*
Μ. ΜΗΤΣΑΚΗΣ *Ἀφηγήματα, Π. ΝΙΡΒΑΝΑΣ*
Τό πέρασμα τοῦ Θεοῦ, ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ
Οἱ νεκροί τῆς ζωῆς, ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΡΟΪΔΗΣ
Ἡ Πάπισσα Ἰωάννα, Ἀφηγήματα,
Κ. ΡΑΔΟΣ *Ὁ πειρατής τῆς Γραμβούσης,*
ΙΑΚΩΒΟΣ ΠΟΥΛΑΣ *Διηγήματα, ΑΝΔΡΕΑΣ*
ΜΕΤΑΞΕΣ ΒΟΣΠΟΡΙΤΗΣ Σκηναί τῆς ἐρήμου,
ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ *Ἡ φόνισσα,*
Κ. ΧΡΗΣΤΟΜΑΝΟΣ *Ἡ κερένια κούκλα,*
ΧΡΗΣΤΟΣ ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ *Διηγήματα τῆς στάνης,*
ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ *Ὁ ζητιάνος,*
Ι. ΚΟΝΔΥΛΑΚΗΣ *Ὁ Πατούχας,*
ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ *Ἡ νοσταλγός*
καί ἄλλα διηγήματα, ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ
Νησιώτικες ἱστορίες, ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ
Ὁ πολυπαθής, Ὁ ζωγράφος,
ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ *Ρεμβασμός*
τοῦ Δεκαπενταγούστου, ΚΩΣΤΑΣ
ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ Πεζογραφήματα,
ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΜΠΥΣΗΣ *Διηγήματα, ΝΙΚΟΛΑΟΣ*
ΕΠΙΣΚΟΠΟΥΛΟΣ Τρελά διηγήματα,
ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ *Ναυαγίων Ναυάγια*
- Σύμβουλος ἔκδοσης: Μανόλης Ἀναγνωστάκης
Ἡ σειρά συνεχίζεται

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Αλέξανδρου Σχινά ΑΝΑΦΟΡΑ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ

Επικύρωση ή αναίρεση
των στρατευμένων εκπομπών του
από την Ντόιτσε Βέλε ;

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»
ΣΩΛΩΝΟΣ 60 - ΤΗΛ.: 36 15 077

Καί ὁ φόβος — τοῦ καθρέ-
πτῆ;

Τώρα φοβάμαι ὅτι ὁ κα-
θρέφτης περικλείει τό ἀ-
ληθινό πρόσωπο τῆς ψυ-
χῆς μου, χτυπημένο ἀπό ἱ-
σκιους καί λάθη'...

* Οἱ μεταφράσεις τῶν ποιημάτων τοῦ
Μπόρχες, στον οποίο ἀνήκουν ὅλα τὰ
παραθέματα, ἔγιναν ἀπό τὸν Δημήτρη
Καλοκύρη.

ΠΟΙΗΣΗ

ΧΡΗΣΤΟΣ Ε. ΚΑΤΣΙΓΙΑΝΝΗΣ
Τα ἄνθη τῆς σιωπῆς
Ἀθήνα 1989

«Λόγος για το φεγγάρι: Ὁ-
στε λοιπόν δεν το ἔκαμαν/κα-
θώς εμεῖς νομιζαμε/ἀπό ἀ-
πλή παραξενιά τους./Ὅλα τὰ
χρόνια αὐτὰ/σε γαύγιζαν τὰ
δύστυχα σκυλιά/για να σε κἀ-
νουνε να καταλάβεις/καὶ να
φυλαχτεῖς, ἔρμιο φεγγάρι!».

ΒΥΡΩΝ ΚΑΜΠΕΡΟΓΛΟΥ
Στον Ἴσκιο τῆς ἱστορίας
Ἀπό τῆ ζωῆ ἐνός περαστικού
Τα ἀποσιωπητικά
Ἐκδ. Δρυμός, Ἀθήνα 1989

«Θυμήσου, που μόλις ἀπο-
λύθηκες ἀπό τὸ Στρατό, πῆ-
γες κατευθεῖαν στο Μοναστη-
ράκι καὶ πούλησες ὅλα τὰ
στρατιωτικά σου ρούχα, ἀκό-
μα καὶ τὸ πηλίκιο του ἔφε-
δρου αξιωματικού. Δεν ἤθε-
λες τίποτα να σου μείνει για
ἐνθύμιο ἀπὸ αὐτὸ τὸ κομμάτι
τῆς ζωῆς σου. — Γενάρης του
'50»

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΟΡΟΣΚΕΛΗΣ
Ἰχνη/Ἀποκαθλῶση
Ἐκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη 1989

«Τον κατηγοροῦν πως φυ-
λακίζει πούλια./Στις μέρες
μας ο,τιδήποτε εἶναι ἐλευθε-
ρο/κινδυνεύει θανάσιμα».

ΜΕΛΕΤΕΣ

ΝΤΕΪΒΙΝΤ ΡΙΚΑΡΝΤΟ / ΚΑΡΛ
ΜΑΡΞ
Ἀξία καὶ υπεραξία
Ἐκδ. Κριτική, Ἀθήνα 1989

Συναγωγή κειμένων τοῦ
David Ricardo (μετάφραση
Θέμις Μινογλου) καὶ τοῦ Karl
Marx (μετάφραση Παναγιώ-
της Μαυρομάτης) που ἀνα-
φέρονται στους σημαντικότε-
ρους τόπους τῆς κλασικῆς καὶ
τῆς μαρξιστικῆς Πολιτικῆς Οἰ-
κονομίας για τὴ θεωρία τῆς ἀ-
ξίας καὶ τῆς υπεραξίας. Ἐνα
σημαντικὸ βοήθημα για ὁ-
σους ἀσχολοῦνται με τὴν οἰ-
κονομικὴ θεωρία καὶ τὴν ἱστο-
ρία τῶν οικονομικῶν θεω-
ριῶν. Τὴν ἐπιλογή τῶν κειμέ-
νων καὶ τὴν εἰσαγωγή ἔκανε ὁ
Γιώργος Σταμάτης.

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 Ἀθήνα
Τηλ. 72.32.713 — 72.32.819
72.49.300 — 72.48.240

- Συντακτικὴ ἐπιτροπὴ:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΖΗΣΗΣ
ΤΑΚΗΣ ΚΑΦΕΤΖΗΣ
ΧΡ. ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΛΩΡΟΣ
- Ἐκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
115 21 Ἀθήνα
- Διαφημίσεις:
ΑΛΕΚΑ ΣΗΜΑΝΤΗΡΑ
- Γραμματεία-Λογιστήριο:
ΤΑΣΙΑ ΡΟΥΜΠΟΥ
- Σελιδοποίηση, Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ
ΜΑΡΙΑ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ
- Φωτοστοιχειοθεσία —
Ἀναπαραγωγή φιλμς:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.49.300
- Ἐκτύπωση:
«ΝΕΟΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ» Α.Ε.
Θέση Μαριζα Μαντρίγκο
Παλλήνη Ἀττικῆς
Τηλ. 66.65.081-66.68.424

- Κάθε ἐνυπόγραφο ἄρθρο
ἐκφράζει τὴς ἀπόψεις τοῦ
συγγραφέα του.
- Χειρόγραφα δεν ἐπιστρέ-
φονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Ἐσωτερικῶ

Ἐξ. 1.650 δρχ. -
Ἐτήσια 3.300
Ἐτήσια Ὄργανισμῶν,
Τραπεζῶν, κτλ.: 10.000 δρχ.
Φοιτητικὴ ετήσια: 2.800

Ἐξωτερικῶ

Εὐρώπη - Μεσογ. χώρες:
εξάμηνη: δολ. 20
ετήσια: δολ. 40
Η.Π.Α. - Καναδάς - Ἀν. Ἀσία -
Αυστραλία - Ὄκεανία:
εξάμηνη: δολ. 23
ετήσια: δολ. 45

- Ἐμβάσματα, ἐπιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60
115 21 ἈΘΗΝΑ

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 150
ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 250

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

- Για τὰ βιβλιοπωλεῖα
τῆς Ἀθῆνας:
Περιοδικὸ «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60
τηλ.: 72.32.713 - 72.48.240
- Για τὰ βιβλιοπωλεῖα
Β. Ἑλλάδας:
Κέντρο τοῦ βιβλίου.
Α. Πουλουκτσή καὶ Σία Ε.Ε.
Λασσάνη 9,
Τηλ. (031) 285.857
54 622 Θεσσαλονίκη

САМЕΛ

ΑΦΙΛΤΡΟ

MCCANN-ERICKSON

© R. J. Reynolds Tobacco International

ΕΙΣΑΓΕΤΑΙ

Το Υπουργείο Υγείας προειδοποιεί:

**ΤΟ ΚΑΠΝΙΣΜΑ ΒΛΑΠΤΕΙ
ΣΟΒΑΡΑ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ**

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΝΕΟΥΣ

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Συλλογή σπουργιτάκια
(για παιδιά από 5-10 ετών)

Τζέιμς Κρους **Μελισσούλα - Σούλα - Φροσούλα**
Ντιμίτερ Ινκίοφ **Η κούκλα που ήθελε να αποκτήσει ένα μωρό**
Ο μικρός κυνηγός / Η Μυρτώ και ο λήσταρχος Καραμπούμ
Οι ιστορίες μιας αυτόματης γιαγιάς

Συλλογή χελιδόνια
(για παιδιά από 9-12 ετών)

Καλλιόπη Σφαέλλου **Για τον πατέρα**
Τζιάνι Ροντάρι **Ο πλανήτης των χριστουγεννιάτικων δέντρων**
Λόπη Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου **Για την άλλη πατρίδα / Σπίτι για πέντε**
Ρενέ Γκιγιό **Ο κύριος των ελεφάντων**
Ζακλίν Χελντ **Ο γάτος του Κοντοπαρεούλη**
Έρικ Καίστενερ **Ο Αντώνης και η Κουκιδίτσα / Ο Αιμίλιος και οι ντέτεκτιβ**
Ανδρέας Αγγελάκης **Μια αλεπού στην πλατεία Βάθης / Το τελευταίο φάντασμα**

Συλλογή περιστέρια
(για παιδιά από 9-16 ετών)

Μισέλ Τουρνιέ **Ο Παρασκευάς ή η πρωτόγονη ζωή**
Μαρία Γκρίπε **Λόελλα, η κόρη του Μπαμπά Μπέρτα**
Ρομπέρ Εσκαρπίτ **Οι δημοσιογραφικές επιτυχίες του Ρουλταμπός / Οι διακοπές του Ρουλταμπός**
Λόπη Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου **Ο μικρός αδελφός / Στο τσιμεντένιο δάσος / Λάθος, κύριε Νόιγκερ**
Γαλάτεια Γρηγοριάδου-Σουρέλη **Παιχνίδι χωρίς κανόνες / Πριν από το τέρμα**
Μαρία Αβρααμίδου **Γράμμα στο μοναχικό αδερφό μου**
Λίτσα Ψαραύτη **Το διπλό ταξίδι / Το αίνιγμα της πέτρινης γενειάδας**
Ζωρζ Σαρή **Τα Χέγια / Το παραράδιασμα**
Ηρώ Παπαμόσχου **Το πέτρινο σπίτι (2 τόμοι)**
Μάνος Κοντολέων **Το 33**
Ναταλία Σαλόμκο **Αν ήμουν δάσκαλος**

ΚΛΑΣΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Έκτορας Μαλό **Χωρίς οικογένεια**
Ιούλιος Βερν **Μιχαήλ Στρογκόφ**
Μαρκ Τουαίν **Οι περιπέτειες του Τομ Σόγερ**

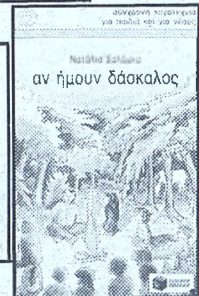
ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ

Ειρήνη Μάρρα **Θεογονία, το πιο παλιό παραμύθι του κόσμου**
Αργυρώ Κοκορέλη **Προμηθέας, οι πρώτοι άνθρωποι / Οι θεοί του Ολύμπου α'**

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ**

Σύγχρονα βιβλία με σεβασμό στην υπεύθυνη γνώση
ΝΙΚΗΤΑΡΑ 3, 10678 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ. 36.38.362

NV #####